ศาลรัฐธรรมนูญ

THE CONSTITUTIONAL COURT OF THE KINGDOM OF THAILAND

รายงานประจำปี ๒๕๕๔
ANNUAL REPORT 2011





รายงานประจำปี ๒๕๕๔

ANNUAL REPORT 2011





ศาลรัฐธรรมนูญ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์





คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติให้มีศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่คุ้มครองหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ และมีภารกิจที่เพิ่มขึ้นโดยบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญสามารถตรวจสอบเงื่อนไขการตราพระราชกำหนดได้ และทำหน้าที่คุ้มครองและส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวไทย โดยประชาชนมีสิทธิยื่นฟ้องตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ ทั้งนี้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หน่วยงานของรัฐธรรมนูญ รวมทั้งองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ในฐานะหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นอิสระ มีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ ศึกษา รวบรวมข้อมูล คำสั่ง และคำวินิจฉัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่กิจการต่าง ๆ ของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๔ บัญญัติให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ จัดทำรายงานประจำปีของศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อรายงานผลการปฏิบัติราชการ และการตรวจสอบรับรองบัญชีและการเงินทุกประเภทของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี ได้ทราบ

รายงานประจำปี ๒๕๕๔ ศาลรัฐธรรมนูญ จึงได้รวบรวมและประมวลผลการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่าง ๆ ของหน่วยงาน เพื่อรายงานต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา คณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ผลการดำเนินงานดังกล่าวให้ประชาชนได้รับทราบและนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ศาลรัฐธรรมนูญ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	๕
คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้บริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	๘ - ๑๕
ส่วนที่ ๑ : โครงสร้างและอำนาจหน้าที่	**๑๗ - ๔๗**
๑. ศาลรัฐธรรมนูญ	**๑๙**
๑.๑ องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ	
๑.๒ อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	
๑.๓ วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ	
๑.๔ แผนยุทธศาสตร์ศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔	
๒. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	**๔๔**
๒.๑ อำนาจหน้าที่ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	
๒.๒ พันธกิจของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	
๒.๓ โครงสร้างสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	
๒.๔ อัตรากำลังของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	
ส่วนที่ ๒ : ผลการปฏิบัติราชการปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔	**๔๙ - ๑๘๗**
๑. ด้านการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ	**๕๑**
๑.๑ การพิจารณาวินิจฉัยคดี	**๕๑**
๑.๑.๑ บทบาทด้านการพิทักษ์รัฐธรรมนูญในฐานะกฎหมายสูงสุดของประเทศ	
๑.๑.๒ บทบาทด้านการตรวจสอบการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และรัฐมนตรี	
๑.๑.๓ บทบาทด้านการตรวจสอบมติของพรรคการเมือง	
๑.๑.๔ บทบาทด้านการตรวจสอบเกี่ยวกับพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐	
๑.๒ จำนวนคดีของศาลรัฐธรรมนูญ	**๕๔**
๑.๒.๑ คดีที่รับเข้าสู่กระบวนพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ	
๑.๒.๒ คดีที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเสร็จ	
๑.๒.๓ เรื่องร้องเรียนที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ	
๑.๓ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ	**๕๕**
๑.๔ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ	**๑๒๐**
๑.๔.๑ คดีที่ประชาชนใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรง	
๑.๔.๒ คดีที่มีการยื่นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย	

เรื่อง	หน้า
๒. ด้านการพัฒนาขีดสมรรถนะองค์กรและบุคลากรที่อยู่ในกระบวนการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ	๑๘๐
๓. ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและการพัฒนาประชาธิปไตย	๑๘๐
๓.๑ การสร้างองค์ความรู้ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	
๓.๒ การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบทบาทศาลรัฐธรรมนูญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและการพัฒนาประชาธิปไตย	
๔. การพัฒนาองค์กรและบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในระดับสากล	๑๘๑
๔.๑ การพัฒนาบุคลากรด้านวิจัยและวิชาการ	
๔.๒ การพัฒนาบุคลากรด้านกฎหมาย	
๔.๓ การพัฒนาบุคลากรด้านบริหาร	
๔.๔ การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยี	
๕. การเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกทั้งในประเทศและต่างประเทศ	๑๘๕
๕.๑ การเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรภายในประเทศ	
๕.๒ การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรต่างประเทศ	
๕.๓ การเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ	
ส่วนที่ ๓ : การมีส่วนร่วมในพระราชพิธี รัฐพิธี และกิจกรรมสำคัญของประเทศ	**๑๘๙ - ๒๑๕**
๑. โครงการและกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔	๑๙๑
๒. การมีส่วนร่วมในพระราชพิธี รัฐพิธี และกิจกรรมสำคัญของประเทศ	๑๙๒
๒.๑ พระราชพิธีเกี่ยวกับพระบวรพุทธศาสนา	
๒.๒ พระราชพิธีและรัฐพิธีที่ทรงบำเพ็ญเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า ที่ทรงมีพระคุณแก่บ้านเมืองในกาลก่อน	
๒.๓ พระราชพิธีที่ทรงบำเพ็ญเพื่อความไพบูลย์ และความเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมือง	
๒.๔ การถวายพระพรชัยมงคลในโอกาสต่าง ๆ	
๓. ภาพกิจกรรม	๑๙๖
ส่วนที่ ๔ : รายงานของผู้สอบบัญชีและงบการเงิน	**๒๑๗ - ๒๓๐**
- งบแสดงฐานะการเงิน	
- งบรายได้และค่าใช้จ่าย	
- งบกระแสเงินสด	

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ



นายชัช ชลวร
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
(วันที่ ๒๘ พ.ค. ๒๕๕๑ - ๒๕ ต.ค. ๒๕๕๔)



นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
(วันที่ ๒๖ ต.ค. ๒๕๕๔ - ปัจจุบัน)



นายจรัญ ภักดีธนากุล
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ



นายจรูญ อินทจาร
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ



นายเฉลิมพล เอกอุรุ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ



นายนุรักษ์ มาประณีต
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ



นายบุญส่ง กุลบุปผา
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ



นายสุพจน์ ไข่มุกด์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ



นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ผู้บริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ



นายเชาวนะ ไตรมาศ
เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ



นายสนิท จรอนันต์
ที่ปรึกษาสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ



นายปัญญา อุดชาชน
รองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ



นางพรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์
รองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ผู้บริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ



นายนภดล ช. สรพงษ์
ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ



นายพิมล ธรรมพิทักษ์พงษ์
ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ



นายสาโรช โชติพันธุ์
ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ



นางจริยา อัศวรักษ์
ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ

ผู้บริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ผู้ตรวจสอบภายใน



นางจินตนาพร คงธเนศ
เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน

สำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ



นางวิภาวรรณ หะวานนท์
ผู้อำนวยการสำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ



นางสาววราภรณ์ อมราพิทักษ์
ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและกฎหมาย

ผู้บริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักอำนวยกิจการศาลรัฐธรรมนูญ



นายสุทธิรักษ์ ทรงศิวิไล
ผู้อำนวยการสำนักอำนวยกิจการ
ศาลรัฐธรรมนูญ



นายธีรพงษ์ ธิติธางกูร
ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาบุคลากร
และระเบียบ



นายบุญเสริม นาคสาร
ผู้อำนวยการกลุ่มงานประสานงาน
ศาลรัฐธรรมนูญระหว่างประเทศและ
วิเทศสัมพันธ์ รักษาการในตำแหน่ง
ผู้อำนวยการส่วนบริหารและพัฒนาบุคคล



นางอัจฉรียา อนันตพงศ์
ผู้อำนวยการส่วนการคลังและพัสดุ



นายธนวินท์ ณ เชียงใหม่
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๘
รักษาการในตำแหน่ง
ผู้อำนวยการส่วนประชาสัมพันธ์

ผู้บริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ศูนย์เทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศ



นายชาญฉกรรจ์ วีระขจร
ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศ



นางสาวกฤติยา อัตถากร
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๘
รักษาการในตำแหน่ง
ผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศ
และข้อมูลสารสนเทศ



นางนันท์นภัส ปัญญวานันท์
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๘
ช่วยราชการและปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง
ผู้อำนวยการส่วนสารนิเทศ



นายเฉลิมวุฒิ รัตนารังสรรค์
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๘
รักษาการในตำแหน่ง
ผู้อำนวยการส่วนนโยบายและแผน

ผู้บริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

กลุ่มงานคดี ๑ – ๘



นายสมฤทธิ์ ไชยวงค์
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี ๑



ว่าที่เรือตรี ดิเรก สุขสว่าง
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี ๒



พันโท ภาคภูมิ ศิลารัตน์
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี ๓



นายกมล โสตถิโภคา
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี ๔



นายสำราญ นาบุตร
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี ๕



นายสิทธิพร เศาภายน
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี ๖



นางสาววนิดา ไชยชเนตรตี
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี ๗



นายกาญจน์ วรกุล
ผู้อำนวยการกลุ่มงานคดี ๘

ผู้บริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา



นายมนตรี กนกวารี
ผู้อำนวยการสถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา



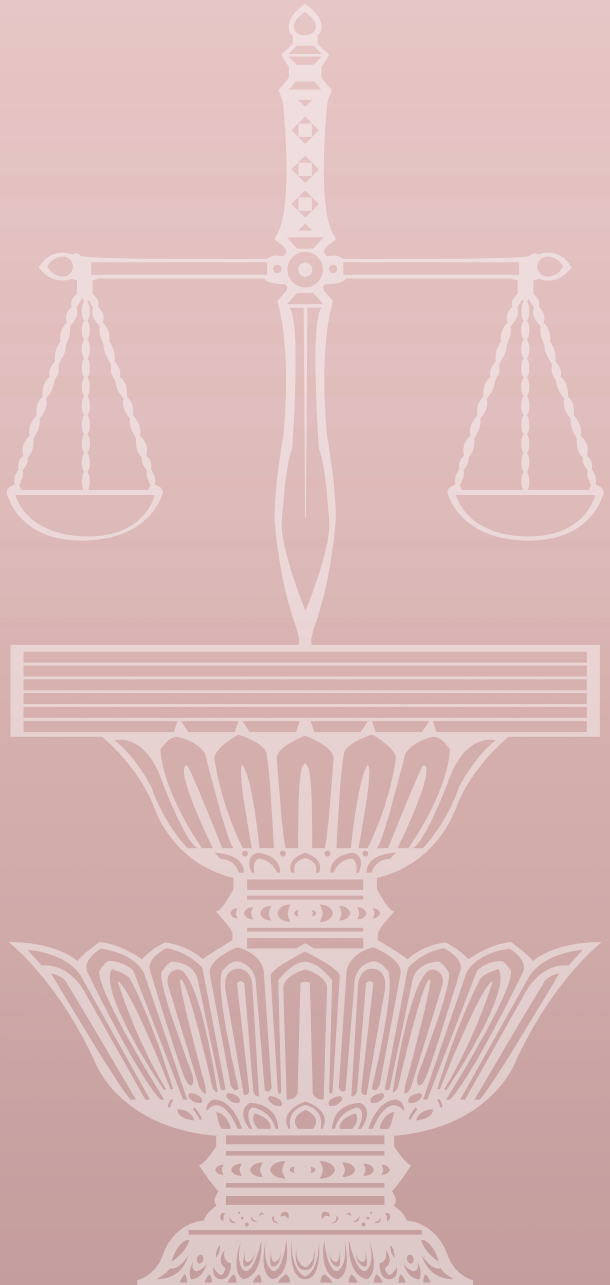
นางฉัตรแก้ว เลิศไพฑูรย์
ผู้อำนวยการกลุ่มงานสัมมนา
และเผยแพร่กฎหมายรัฐธรรมนูญ



นายชัยวิทย์ เดชมโนไพบูลย์
ผู้อำนวยการส่วนนโยบายและแผน
รักษาการในตำแหน่ง
ผู้อำนวยการกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา
รัฐธรรมนูญ



นายบุญเสริม นาคสาร
ผู้อำนวยการกลุ่มงานประสานงาน
ศาลรัฐธรรมนูญระหว่างประเทศและ
วิเทศสัมพันธ์ รักษาการในตำแหน่ง
ผู้อำนวยการส่วนบริหารและพัฒนาบุคคล





ส่วนที่

๑

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่



โครงสร้างและอำนาจหน้าที่

๑. ศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติให้มีศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย โดยมีสถานะเป็นองค์กรศาล ต่อมาเมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้สิ้นสุดลงอันเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลงโดยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ และได้มีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่อีกครั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๑.๑ องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ ๑ คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก ๘ คน รวมเป็น ๙ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา

๑.๑.๑ ที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกา ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวน ๓ คน

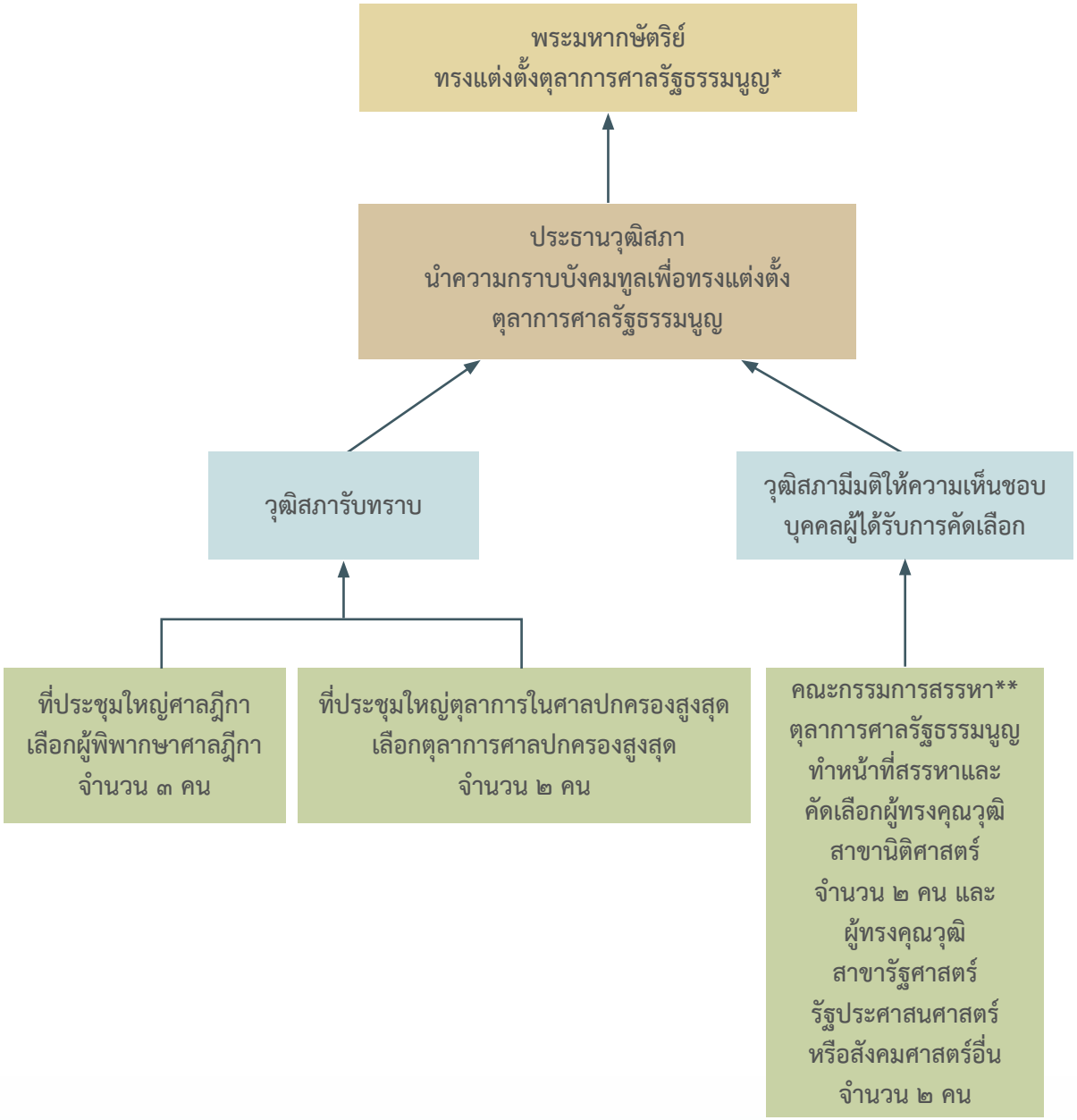
(๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวน ๒ คน

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์อย่างแท้จริง จำนวน ๒ คน

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์อื่น ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารราชการแผ่นดินอย่างแท้จริง จำนวน ๒ คน

ในกรณีที่ไม่มีผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้รับเลือกเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดแล้วแต่กรณีเลือกบุคคลอื่นซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามของการดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ในมาตรา ๒๐๕ และมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ทางด้านนิติศาสตร์ที่เหมาะสมจะปฏิบัติหน้าที่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตาม (๑) หรือ (๒) แล้วแต่กรณี

๑.๑.๒ กระบวนการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ



* - ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๙ คน ประชุมและคัดเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ
- ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๙ ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

** - คณะกรรมการสรรหา จำนวน ๕ คน ประกอบด้วย
๑. ประธานศาลฎีกา
๒. ประธานศาลปกครองสูงสุด
๓. ประธานสภาผู้แทนราษฎร
๔. ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร
๕. ประธานองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ ๑ คน

๑.๒ อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญ และอำนาจหน้าที่อื่น ดังนี้

๑.๒.๑ การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายและร่างข้อบังคับการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติก่อนที่จะประกาศใช้บังคับมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

๑) การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๑๔๑)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไว้แตกต่างจากการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติทั่วไป คือ ก่อนที่จะนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย รัฐธรรมนูญกำหนดเป็นบทบังคับว่าต้องส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มี ๙ ฉบับ คือ

(๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

(๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

(๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

(๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

(๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๘) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๙) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

๒) การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติ (มาตรา ๑๕๔)

ร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย หรือร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาลงมติยืนยันและก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่งนั้น ถ้า

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว**มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้** หรือ**กระบวนการตรากฎหมายไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้** ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

(๒) นายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว**มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้** หรือ**กระบวนการตรากฎหมายไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้** ให้ส่งความเห็นเช่นว่านั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไปทั้งฉบับ

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้แต่ไม่เป็นสาระสำคัญ ให้เฉพาะข้อความที่ขัดหรือแย้งนั้นเป็นอันตกไป ส่วนร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นยังสามารถประกาศใช้บังคับได้

๓) การพิจารณาวินิจฉัยร่างข้อบังคับการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๑๕๕)

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ซึ่งสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่กรณี ได้ให้ความเห็นชอบแล้ว แต่ยังมิได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ว่ามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยผู้มีสิทธิเข้าชื่อเสนอได้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของแต่ละสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของทั้งสองสภา

๔) การพิจารณาวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติว่ามีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้หรือไม่ (มาตรา ๑๔๙)

รัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการตราพระราชบัญญัติว่าต้องเริ่มต้นเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาก่อน เมื่อสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้วจึงเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ อย่างไรก็ดี ในขั้นตอนนี้หากวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรถือว่าวุฒิสภาได้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อนและต้องส่งกลับคืนให้สภาผู้แทนราษฎร หรือหากวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัตินั้น แต่สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นด้วยกับการแก้ไข และต่อมาได้มีการตั้งคณะกรรมาธิการร่วมกันเพื่อพิจารณาแล้ว แต่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยกับร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกัน ในกรณีเช่นนี้ถือว่ามีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน และระหว่างที่มีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ สภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ต่อเมื่อระยะเวลา ๑๘๐ วันได้ล่วงพ้นไปแล้ว (เว้นแต่จะเป็นร่างพระราชบัญญัติ

เกี่ยวด้วยการเงิน ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรอาจยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที) ดังนั้น ในระหว่างที่มีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติไว้นี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๙ ห้ามมิให้คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือส่งให้พิจารณานั้น เป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

๑.๒.๒ การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับแล้ว

กรณีที่พระราชบัญญัติได้ประกาศใช้บังคับแล้ว หากต่อมาปรากฏว่าบทบัญญัติของกฎหมายนั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีการควบคุมกฎหมายที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญโดยกำหนดให้มีช่องทางการเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ ๔ กรณี คือ

๑) การพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ (มาตรา ๒๑๑)

การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ต้องเป็นกรณีที่มีคดีเกิดขึ้นในศาลก่อน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร หรือศาลอื่น และไม่ว่าคดีจะอยู่ระหว่างการพิจารณาในชั้นศาลใดก็ตาม หากศาลเห็นเองหรือคู่ความ (โจทก์-จำเลย หรือผู้ฟ้อง-ผู้ถูกฟ้อง) ในคดีนั้นโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นดังกล่าวไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ในกรณีนี้ศาลสามารถพิจารณาต่อไปได้แต่ต้องรอการพิพากษาคดีไว้เป็นการชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ)

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนี้ หมายถึงกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติซึ่งตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติหรือรัฐสภา หรือกฎหมายที่ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ เช่น พระราชกำหนดที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติจากรัฐสภาแล้ว เป็นต้น

๒) การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้เสนอ (มาตรา ๒๔๕)

การควบคุมกฎหมายมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญโดยผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ ไม่จำเป็นต้องเป็นคดีในศาลก่อนเหมือนกับกรณีตาม ๑) การเสนอเรื่องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยหลักการแล้วเป็นกรณีที่มีผู้ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินก่อน เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบธรรมด้วยรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาได้โดยไม่จำเป็นต้องมีการร้องเรียน

สำหรับบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณานั้น มีความหมายเดียวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายตาม ๑) ซึ่งหมายถึง กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ ซึ่งตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติหรือรัฐสภา หรือกฎหมายที่ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ เช่น พระราชกำหนดที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติจากรัฐสภาแล้ว เป็นต้น

๓) การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นผู้เสนอ (มาตรา ๒๕๗)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า **บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ** โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรก ที่บัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

สำหรับบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณานั้น มีความหมายเช่นเดียวกับที่ได้กล่าวมาแล้วตาม ๑) และ ๒) กล่าวคือเป็นกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติซึ่งตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติหรือรัฐสภา หรือกฎหมายที่ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ เช่น พระราชกำหนดที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติจากรัฐสภาแล้ว เป็นต้น

๔) การพิจารณาวินิจฉัยคำร้องของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ (มาตรา ๒๑๒)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ แต่ต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้องให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ดี ในระหว่างที่ยังไม่ได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับ รัฐธรรมนูญได้กำหนดบทเฉพาะกาลให้ศาลรัฐธรรมนูญออกเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยได้

วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญในปัจจุบันเป็นไปตาม “ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐” ซึ่งตามข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๑ และข้อ ๒๒ กำหนดว่า

“ข้อ ๒๑ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

“ข้อ ๒๒ การยื่นคำร้องของบุคคลตามข้อ ๒๑ นอกจากต้องดำเนินการตามข้อ ๑๘ แล้ว ให้ระบุเหตุที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้วด้วย”

ผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญในกรณีนี้ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

การใช้สิทธิของบุคคลในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว หมายความว่า หากบุคคลใดสามารถใช้สิทธิทางศาลตาม ๑) หรือสามารถใช้สิทธิโดยการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตาม ๒) หรือสามารถใช้สิทธิโดยการร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตาม ๓) ได้ บุคคลนั้นจะต้องใช้สิทธิตามช่องทางนั้นก่อน เมื่อไม่สามารถใช้สิทธิตามช่องทางนั้นได้แล้วจึงจะมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

๑.๒.๓ การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของเงื่อนไขการตราพระราชกำหนด (มาตรา ๑๘๔)

การตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัตินั้น รัฐธรรมนูญได้กำหนดเงื่อนไขไว้ ดังนี้

๑) ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ

๒) การตราพระราชกำหนดตาม ๑) ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้

เมื่อพระราชกำหนดมีผลใช้บังคับแล้ว คณะรัฐมนตรีจะต้องเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นต่อไป และในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภายังไม่ได้อนุมัติพระราชกำหนดนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามเงื่อนไข ๑) หรือ ๒) และให้ประธานแห่งสภานั้นส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

๑.๒.๔ การวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการ กระทำการใดเพื่อให้ตนมีส่วนโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย หรือไม่ (มาตรา ๑๖๘)

รัฐธรรมนูญกำหนดมาตรการเพื่อตรวจสอบกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย ว่ามีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายหรือไม่ โดยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาเสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา และหากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย จะทำให้การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำดังกล่าวสิ้นผลไป

๑.๒.๕ การวินิจฉัยปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๑๔)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติให้ “องค์กรตามรัฐธรรมนูญ” มี ๒ ประเภท ดังนี้

๑) องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มี ๔ องค์กร คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

๒) องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ มี ๓ องค์กร คือ องค์กรอัยการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ที่จะเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้นั้น ต้องเป็นปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และต้องเป็นความขัดแย้งระหว่างองค์กรต่าง ๆ ตั้งแต่สององค์กรขึ้นไปเท่านั้น มิใช่กรณีการมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรใดองค์กรหนึ่งว่ามีอำนาจกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือไม่

๑.๒.๖ การวินิจฉัยมติหรือข้อบังคับของพรรคการเมือง การพิจารณาอุทธรณ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการวินิจฉัยกรณีบุคคลหรือพรรคการเมืองใช้สิทธิและเสรีภาพในทางการเมืองโดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

๑) การวินิจฉัยมติหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองว่าขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือไม่ (มาตรา ๖๕)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองมีสิทธิเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยมติหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองว่าขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ อันเป็นการคุ้มครองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนปวงชนชาวไทยเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทยเหนือประโยชน์ของพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่

สำหรับการพิจารณาวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือไม่นั้น เป็นการคุ้มครองสมาชิกพรรคการเมืองและประชาชนโดยทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง หรือการกำหนดข้อบังคับของพรรคการเมืองจึงต้องไม่ขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒) การพิจารณาอุทธรณ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองมีมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง (มาตรา ๑๐๖ (๗))

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกพรรคการเมืองมีมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง (ซึ่งมีผลให้ต้องสิ้นสุดการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย) มีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อคัดค้านว่ามติของพรรคการเมืองดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงถือว่าเป็นการคุ้มครองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนปวงชนชาวไทย

๓) การพิจารณาวินิจฉัยกรณีบุคคลหรือพรรคการเมืองใช้สิทธิและเสรีภาพในทางการเมืองโดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๖๘ และมาตรา ๒๓๗)

ผู้ที่ทราบว่าบุคคลใดหรือพรรคการเมืองใดกระทำการเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำเช่นว่านั้นหรืออาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๗ ได้กำหนดมาตรการเพื่อปกป้องคุ้มครองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตลอดจนหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่มีส่วนรู้เห็นหรือปล่อยปละละเลยให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาหรือระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และให้ถือว่าบุคคลหรือพรรคการเมืองนั้นกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

๑.๒.๗ การวินิจฉัยสมาชิกภาพหรือคุณสมบัติของสมาชิกรัฐสภา รัฐมนตรี และกรรมการการเลือกตั้ง

๑) การวินิจฉัยสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา ๙๑)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัย กรณีมีเหตุที่สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงดังต่อไปนี้ (มาตรา ๑๐๖)

(๑) ลาออก

(๒) ขาดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๑๐๑)

(๓) มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๑๐๒)

(๔) กระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (มาตรา ๒๖๕ หรือมาตรา ๒๖๖)

(๕) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก หรือพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่ลาออกหรือพรรคการเมืองมีมติ เว้นแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นได้อุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ คัดค้านว่ามติดังกล่าวจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมิได้มีลักษณะตามอุทธรณ์ ให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามอุทธรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นอาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

(๖) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก และไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหกสิบวันนั้น

(๗) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร

(๘) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยกรณีมีเหตุที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงดังต่อไปนี้ (มาตรา ๑๑๙)

(๑) ลาออก

(๒) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือมีสิทธิได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา ๑๑๕)

(๓) เป็นรัฐมนตรี เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือกระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (มาตรา ๑๑๖ หรือมาตรา ๒๖๕ หรือมาตรา ๒๖๖)

(๔) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา

(๕) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

ในกรณีมีเหตุดังกล่าวข้างต้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนี้ไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ หรือในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงเพราะเหตุดังกล่าว ให้ส่งเรื่องไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก และให้ประธานแห่งสภานั้นส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

๒) การวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงหรือไม่ (มาตรา ๑๘๒)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว กรณีมีเหตุดังต่อไปนี้

(๑) ลาออก

(๒) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่คดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี (มาตรา ๑๗๔)

(๔) กระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ หรือกระทำการต้องห้ามในการเป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้น หรือคงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท (มาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ หรือมาตรา ๒๖๙)

(๕) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงในกรณีที่นายกรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินกว่าแปดปี (มาตรา ๑๗๑ วรรคสี่)

ในกรณีมีเหตุดังกล่าวข้างต้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงหรือไม่ และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยหรือหากคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย

๓) การวินิจฉัยว่ากรรมการการเลือกตั้งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามหรือไม่ (มาตรา ๒๓๓)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาว่ากรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดตามมาตรา ๒๓๐ และให้ประธานรัฐสภาส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

การขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้าม หรือการกระทำอันต้องห้ามของกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นเหตุให้ต้องพ้นจากตำแหน่งมีดังนี้

(๑) ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์

(๒) ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(๓) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๕ (๑) (๔) (๕) และ (๖)

(๔) ต้องไม่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(๕) ต้องไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๖) ต้องไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจหรือของหน่วยงานของรัฐ

(๗) ต้องไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๘) ต้องไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด

๑.๒.๘ การวินิจฉัยว่าหนังสือสัญญาใดต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาก่อนหรือไม่ (มาตรา ๑๙๐)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติให้อำนาจกับศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยกรณีที่มีปัญหาว่าหนังสือสัญญาใดที่ฝ่ายบริหารทำความตกลงกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาก่อนหรือไม่ หนังสือสัญญาดังกล่าวได้แก่

๑) หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย

๒) หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ

๓) หนังสือสัญญาที่จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา

๔) หนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง

๕) หนังสือสัญญาที่มีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าหนังสือสัญญาใดเป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาก่อน ให้เสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดว่า หนังสือสัญญาดังกล่าว ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือไม่

๑.๒.๙ การวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มี ๘ ประการดังนี้

๑) การวินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง (มาตรา ๑๓ หรือมาตรา ๑๔)

ผู้ยื่นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองที่ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองของนายทะเบียน อาจยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งของนายทะเบียนต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าว

๒) การวินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดแจ้งการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง การเปลี่ยนแปลงชื่อ อาชีพ ที่อยู่และลายมือชื่อของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ได้จดแจ้งไว้กับนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง (มาตรา ๔๑)

หัวหน้าพรรคการเมืองที่ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของนายทะเบียนที่ไม่รับจดแจ้งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมี ๓ กรณี คือ กรณีแรก การขอเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมืองหรือข้อบังคับพรรคการเมือง กรณีที่สอง การขอเปลี่ยนแปลงชื่อ อาชีพ ที่อยู่ และลายมือชื่อของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ได้จดแจ้งไว้กับนายทะเบียน และกรณีที่สาม การขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ในกรณีเช่นว่านี้ หัวหน้าพรรคการเมืองดังกล่าวอาจยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งของนายทะเบียนต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งไม่รับจดแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้น

๓) การวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (มาตรา ๓๓)

สมาชิกพรรคการเมือง ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรรมการบริหารพรรคการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมือง จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน เห็นว่ามติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยมติหรือข้อบังคับพรรคการเมืองที่ขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๓ นี้ เป็นบทบัญญัติที่ขยายรายละเอียดของอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕

๔) การวินิจฉัยชี้ขาดสมาชิกภาพของสมาชิกพรรคการเมืองที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๒๐ (๔))

สมาชิกพรรคการเมืองที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดถูกพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติให้ออกตามข้อบังคับพรรคการเมืองเพราะกระทำผิดวินัยหรือจรรยาบรรณอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุร้ายแรงอื่น สมาชิกผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ เพื่อคัดค้านว่ามติดังกล่าวขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยชี้ขาดสมาชิกภาพของสมาชิกพรรคการเมืองที่ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ นี้ เป็นบทบัญญัติที่ขยายรายละเอียดของอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๗)

๕) การวินิจฉัยให้หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำใดๆ อันเป็นการฝ่าฝืนนโยบายพรรคการเมืองหรือข้อบังคับพรรคการเมือง หรือให้หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่ง (มาตรา ๓๑)

เมื่อปรากฏว่าหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง จัดให้พรรคการเมืองกระทำการใด ๆ ฝ่าฝืนนโยบายพรรคการเมืองหรือข้อบังคับพรรคการเมือง นายทะเบียนมีอำนาจเตือนเป็นหนังสือให้หัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำนั้นภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด

ถ้าหัวหน้าพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง ไม่ปฏิบัติตามคำเตือนของนายทะเบียน นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำดังกล่าว หรือให้หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะหรือบางคนออกจากตำแหน่งได้

๖) การวินิจฉัยเกี่ยวกับการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง (มาตรา ๙๑)

พรรคการเมืองย่อมสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองนั้นไม่ดำเนินการรับสมัครสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าพันคน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา

(๒) ไม่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปสองครั้งติดต่อกัน หรือเป็นเวลาแปดปีติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน

(๓) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงห้าพันคน เป็นระยะเวลาติดต่อกันหนึ่งปี

(๔) ไม่มีการเรียกประชุมใหญ่พรรคการเมือง หรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมือง เป็นระยะเวลาติดต่อกันหนึ่งปี โดยมิได้มีเหตุอันสมควรอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนหรือเมื่อมีผู้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนว่ามีเหตุดังกล่าว ให้นายทะเบียนดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริง ถ้าเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองใดจริง ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าพรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

ในกรณีที่หัวหน้าพรรคการเมืองที่ถูกประกาศว่าสิ้นสภาพ เห็นว่าการประกาศของนายทะเบียนไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น อาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งเลิกการประกาศได้

๗) การวินิจฉัยให้ยุบพรรคการเมือง (มาตรา ๙๓ หรือมาตรา ๙๔)

การพิจารณาวินิจฉัยยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ สามารถแยกได้เป็น ๒ กรณี คือ กรณีเกี่ยวกับการบริหารจัดการของพรรคการเมือง ตามมาตรา ๙๓ และกรณีเกี่ยวกับการกระทำของพรรคการเมืองที่มีผลกระทบต่อการปกครองหรือความมั่นคงของรัฐ ตามมาตรา ๙๔

เหตุของการยุบพรรคการเมือง กรณีการบริหารจัดการของพรรคการเมือง ตามมาตรา ๙๓ มีดังนี้

(๑) กรณีที่พรรคการเมืองมีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง แต่พรรคการเมืองนั้นยังมีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่

(๒) กรณีที่พรรคการเมืองใดไม่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาแจ้งให้นายทะเบียนทราบ (มาตรา ๔๒ วรรคสอง)

(๓) กรณีที่พรรคการเมืองไม่จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนพรรคการเมืองให้ถูกต้องตามความเป็นจริงยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง (มาตรา ๘๒)

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุดังกล่าว ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

เหตุของการยุบพรรคการเมือง กรณีการกระทำของพรรคการเมืองมีผลกระทบต่อการปกครองและความมั่นคงของรัฐ ตามมาตรา ๙๔ มีดังนี้

(๑) กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือกระทำการตามที่รัฐธรรมนูญให้ถือว่าเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจโดยวิธีการดังกล่าว

(๒) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หรือระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๓) กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ

(๔) กระทำการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร หรือขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ

(๕) กระทำการฝ่าฝืนโดยรับบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยเข้าเป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง หรือยอมให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ของพรรคการเมือง (มาตรา ๒๑) กระทำการฝ่าฝืนโดยช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือผู้เข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภาเพื่อให้ได้รับเลือกตั้งหรือได้รับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา ๔๓) กระทำการฝ่าฝืนโดยรับบริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ โดยรู้หรือควรจะรู้ว่าได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีแหล่งที่มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา ๖๕) กระทำการฝ่าฝืนโดยรับบริจาคจากผู้ใดเพื่อกระทำการหรือสนับสนุนการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศหรือราชการแผ่นดินหรือกระทำการอันเป็นการก่อกวนหรือคุกคามความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือกระทำการอันเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ (มาตรา ๖๖) กระทำการฝ่าฝืนโดยรับบริจาคเพื่อดำเนินกิจการของพรรคการเมืองจากบุคคล องค์การหรือนิติบุคคลตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติห้ามไว้ หรือตามที่กำหนดในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (มาตรา ๖๙) กระทำการฝ่าฝืนโดยสมคบ รู้เห็นเป็นใจ หรือสนับสนุนให้บุคคลใดดำเนินการใด เพื่อให้บุคคลอื่นหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งหลงเชื่อหรือเข้าใจว่าพรรคการเมืองอื่นหรือบุคคลใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยปราศจากมูลความจริง (มาตรา ๑๐๔)

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียน หรือเมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งจากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าพรรคการเมืองใดกระทำการตามมาตรา ๙๔ ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งต่ออัยการสูงสุดพร้อมด้วยหลักฐาน เมื่ออัยการสูงสุดได้รับแจ้งให้พิจารณาเรื่องดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ถ้าอัยการสูงสุดเห็นสมควร ก็ให้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว ถ้าอัยการสูงสุดไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้นายทะเบียนตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่งโดยมีผู้แทนจากนายทะเบียนและผู้แทนจากสำนักงานอัยการสูงสุด

เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐาน แล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญต่อไป ในกรณีที่คณะทำงานดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการยื่นคำร้องได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่แต่งตั้งคณะทำงาน ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจยื่นคำร้องเอง

หากนายทะเบียนเห็นสมควรจะให้ระงับการดำเนินการของพรรคการเมืองซึ่งกระทำการตามมาตรา ๙๔ ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งแจ้งต่ออัยการสูงสุดขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งระงับการกระทำดังกล่าวของพรรคการเมืองไว้เป็นการชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาของศาล

๘) การวินิจฉัยเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมือง (มาตรา ๙๘)

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองใดเพราะเหตุอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินสนับสนุนพรรคการเมือง (มาตรา ๘๒) หรือเหตุจากกรณีมีการกระทำที่มีผลกระทบต่อการปกครองหรือความมั่นคงของรัฐ (มาตรา ๙๔) และปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใดมีส่วนร่วม รู้เห็น หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำดังกล่าวแล้วมิได้ยับยั้ง หรือแก้ไขการกระทำดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น มีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง

๑.๒.๑๐ การเสนอร่างกฎหมายต่อรัฐสภา

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการเสนอร่างกฎหมายต่อรัฐสภา เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาวินิจฉัยคดี ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๙ (๓) บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกา หรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ประธานศาลและประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการ และมาตรา ๑๔๒ (๓) บัญญัติให้ศาลหรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญมีอำนาจเสนอร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการจัดองค์กรและร่างพระราชบัญญัติที่ประธานศาลหรือประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการ

๑.๒.๑๑ การเสนอคำแปรญัตติงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อคณะกรรมาธิการได้โดยตรง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๘ วรรคเก้า บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญสามารถเสนอคำแปรญัตติต่อคณะกรรมาธิการในการพัฒนางบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณได้โดยตรง หากเห็นว่างบประมาณรายจ่ายที่ได้รับการจัดสรรให้นั้นไม่เพียงพอ

๑.๒.๑๒ การออกระเบียบหรือประกาศตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญก็ได้ดำเนินการตามที่กฎหมายดังกล่าวให้อำนาจไว้ เช่น ออกระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. ๒๕๔๔ ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๒ ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๔๒ ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้น

๑.๒.๑๓ การออกข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๙ (๓) ประกอบมาตรา ๓๐๐ วรรคห้า บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภาได้ แต่ในระหว่างที่ยังมิได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยได้ ดังนั้น ปัจจุบันศาลรัฐธรรมนูญจึงอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๐ วรรคห้า ออกข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ บังคับใช้ไปพลางก่อน

๑.๓ วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๖ วรรคหก บัญญัติว่า “วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และบทเฉพาะกาล ตามมาตรา ๓๐๐ วรรคห้า บัญญัติว่า “ในระหว่างที่ยังมิได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยได้ แต่ทั้งนี้ ต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้”

เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในระหว่างการพิจารณาของรัฐสภา ศาลรัฐธรรมนูญจึงได้ออก “ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐” ขึ้นใช้บังคับ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔ ตอน ๙๖ ก วันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐) โดยได้กำหนดขั้นตอนวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๑.๓.๑ การรับคำร้อง

คำร้องที่จะยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำที่สุภาพ และอย่างน้อยต้องมีรายการเกี่ยวกับ

(๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง

(๒) ระบุมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง

(๓) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง

(๔) คำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างใดพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง

(๕) ลงลายมือชื่อผู้ร้อง แต่ในกรณีที่เป็นการทำและยื่นหรือส่งคำร้องแทนผู้อื่นต้องแนบใบมอบฉันทะให้ทำการดังกล่าวมาด้วย

เมื่อมีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ประธานศาลรัฐธรรมนูญจะแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนเป็นตุลาการประจำคดี เว้นแต่กรณีการยื่นคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วตามข้อกำหนด ฯ ข้อ ๑๗ (๕) และกรณีการยื่นคำร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติ

โอนงบประมาณรายจ่ายของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือของคณะกรรมาธิการ มีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการ มีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย ตามข้อกำหนด ฯ ข้อ ๑๗ (๙) หรือกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ประธานศาลรัฐธรรมนูญอาจไม่แต่งตั้งตุลาการประจำคดีก็ได้ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๕) ในกรณีดังกล่าวข้างต้นนี้ ศาลรัฐธรรมนูญต้องตรวจและมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง

๑.๓.๒ การพิจารณาคำร้อง

เมื่อตุลาการประจำคดีได้ตรวจคำร้องแล้ว มีความเห็นได้ ๒ กรณี ดังนี้

- กรณีมีความเห็นว่ารับคำร้อง ให้มีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๗ วรรคหนึ่ง)

- กรณีที่มีความเห็นว่าควรสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้ตุลาการประจำคดีเสนอศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาภายในเจ็ดวันนับแต่วันมีความเห็น และหากศาลรัฐธรรมนูญเห็นพ้องด้วย ก็ให้จัดทำเป็นคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๗ วรรคสอง) แต่ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญไม่เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของตุลาการประจำคดี ก็ให้ดำเนินการตามความเห็นของศาลรัฐธรรมนูญ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๗ วรรคสาม)

๑.๓.๓ การแจ้งผู้ร้องและส่งสำเนาคำร้องให้แก่ผู้ถูกร้อง

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการประจำคดี แล้วแต่กรณี มีคำสั่งรับคำร้องที่มีคู่กรณีไว้พิจารณาวินิจฉัยแล้ว ให้ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง หรือมีคำสั่งแจ้งผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด และเมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้องแล้ว ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันรับสำเนาคำร้อง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ในกรณีที่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันรับสำเนาคำร้องหรือภายในระยะเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด หรือไม่มารับสำเนาคำร้องภายในเวลาตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไป (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๙)

๑.๓.๔ การพิจารณาคดี

“การพิจารณาคดี” ตามคำนิยามในข้อกำหนด ฯ ข้อ ๔ หมายถึง การไต่สวน หรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย

๑) การไต่สวน หมายความว่า การตรวจพยานหลักฐาน การนั่งพิจารณา หรือการสืบพยาน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๔) โดยมีหลักการที่สำคัญดังนี้

(๑) การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย หมายความว่า การไต่สวนของศาลรัฐธรรมนูญต้องกระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณที่ทำการศาล หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจกำหนดบุคคลที่มีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้ วันนัดไต่สวนนั้น ศาลจะประกาศกำหนดและแจ้งให้คู่กรณีทราบ พร้อมทั้งปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการศาล สำหรับประกาศกำหนดวันนัดไต่สวนครั้งแรก ให้ส่งสำเนาประกาศแก่คู่กรณีไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัด (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๒)

(๒) การให้โอกาสคู่กรณีแสดงพยานหลักฐาน

- คู่กรณีมีสิทธิอ้างตนเอง บุคคลและหลักฐานอื่นเป็นพยานได้ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้ตามที่ศาลกำหนด ฝ่ายใดอ้างพยานหลักฐานจะต้องยื่นบัญชีระบุพยานพร้อมแสดงเหตุผลความจำเป็นในการอ้างพยานหลักฐาน และวิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าว โดยอาจยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมพร้อมแสดงเหตุผลความจำเป็นได้ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นสมควร และพยานหลักฐานใดที่ไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้ คู่กรณีไม่อาจนำเข้าสู่การพิจารณาคดีได้ เว้นแต่ศาลรัฐธรรมนูญจะอนุญาตเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๓)

- เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ศาลรัฐธรรมนูญอาจกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนก็ได้ และต้องแจ้งคู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน และก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐานดังกล่าวไม่น้อยกว่าเจ็ดวันให้คู่กรณียื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลรัฐธรรมนูญ และหากคู่กรณีจะยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมต้องกระทำก่อนการตรวจพยานหลักฐานเสร็จสิ้น การยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมภายหลังการตรวจพยานหลักฐานเสร็จสิ้นจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล โดยผู้ขอต้องแสดงเหตุอันสมควรว่าไม่สามารถทราบถึงพยานหลักฐานนั้นหรือเป็นกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๔)

- ในวันนัดตรวจพยานหลักฐานให้คู่กรณีนำพยานหลักฐานทั้งหมดยื่นต่อศาล เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายมีโอกาสตรวจสอบพยานหลักฐานดังกล่าว โดยศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการประจำคดีหรือตุลาการคนใดคนหนึ่งที่ได้รับมอบหมายจะสอบถามคู่กรณีถึงความเกี่ยวข้องกับประเด็นและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่อ้างอิงตลอดจนการยอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่งแล้วจดบันทึกรายงานการพิจารณาคดีไว้ เมื่อเสร็จแล้วศาลจะกำหนดวันนัดสืบพยาน และแจ้งให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๕)

- การไต่สวนของศาลรัฐธรรมนูญ ให้คู่กรณีซักถามเฉพาะประเด็นที่ศาลกำหนดและให้มีการสืบพยานหลักฐานที่คู่กรณีไม่รับกัน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๖) ในการไต่สวนของศาล หากศาลเห็นว่าคดีใดมีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลจะงดการไต่สวนก็ได้ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๗) การไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้ศาลกำหนดและกระทำเท่าที่จำเป็น และให้ศาลสอบถามพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญเอง โดยก่อนทำการไต่สวนให้ศาลแจ้งให้พยานทราบถึงประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวน แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้นโดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบคำถามของศาล ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้คู่กรณีซักถามพยานเพิ่มเติมตามประเด็นและข้อเท็จจริงที่ศาลกำหนดไว้ก็ได้ โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ซักถามก่อน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๘)

(๓) การให้โอกาสคู่กรณีสืบพยานที่อยู่นอกที่ทำการศาล กล่าวคือ ศาลรัฐธรรมนูญอาจอนุญาตให้สืบพยานที่อยู่นอกที่ทำการศาลตามที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอโดยระบบการประชุมทางวีดิทัศน์ได้ โดยให้ฝ่ายที่ร้องขอเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดให้มีระบบดังกล่าวและเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนี้ทั้งหมด (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๓๙)

(๔) การให้โอกาสคู่กรณีร้องขอให้มีการแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดี คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีสิทธิร้องขอให้มีการแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดี โดยให้กระทำได้ตามที่ศาลเห็นสมควร การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีของคู่กรณีต้องทำเป็นหนังสือ เว้นแต่ศาลเห็นสมควรให้กระทำด้วยวาจา การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีด้วยวาจา ให้ผู้ร้องเป็นผู้แถลงก่อนและให้ผู้ถูกร้องแถลงในลำดับถัดไป การแถลงการณ์เปิดคดีหรือปิดคดีด้วยวาจาของแต่ละฝ่าย ศาลจะซักถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากผู้แถลงในระหว่างการแถลง หรือภายหลังการแถลงก็ได้ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๔๓)

๒) การประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย

- ในการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย คู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องจะให้ข้อเท็จจริงหรือความเห็นแล้วแต่กรณีเป็นหนังสือก็ได้ โดยต้องได้รับอนุญาตจากศาลรัฐธรรมนูญ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๔๔)

- องค์คณะของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาคดีและการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่าห้าคน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๔)

๑.๓.๕ การทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

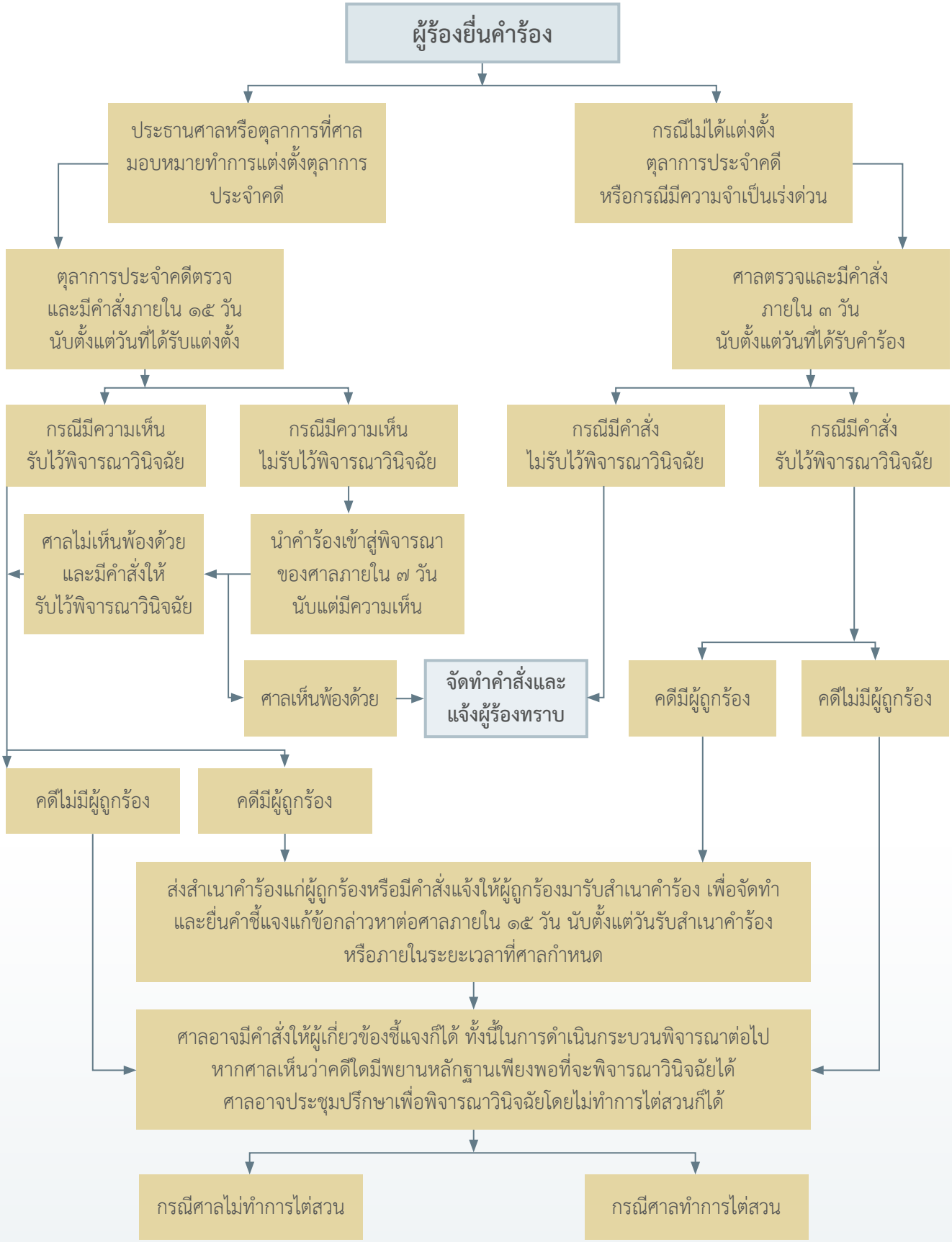
๑) องค์คณะของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาคดีและการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่าห้าคน ตุลาการซึ่งไม่ได้ร่วมในการพิจารณาคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัยคดีนั้น และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่มีบัญญัติเป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๒๔)

๒) ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำความเห็นในการวินิจฉัยในส่วนของตนเป็นหนังสือ พร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ เมื่อการลงมติเสร็จสิ้น ให้ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะจัดทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๔) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอย่างน้อยต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือคำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๓) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและความเห็นในการวินิจฉัยของตุลาการที่เป็นองค์คณะทุกคนให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๔)

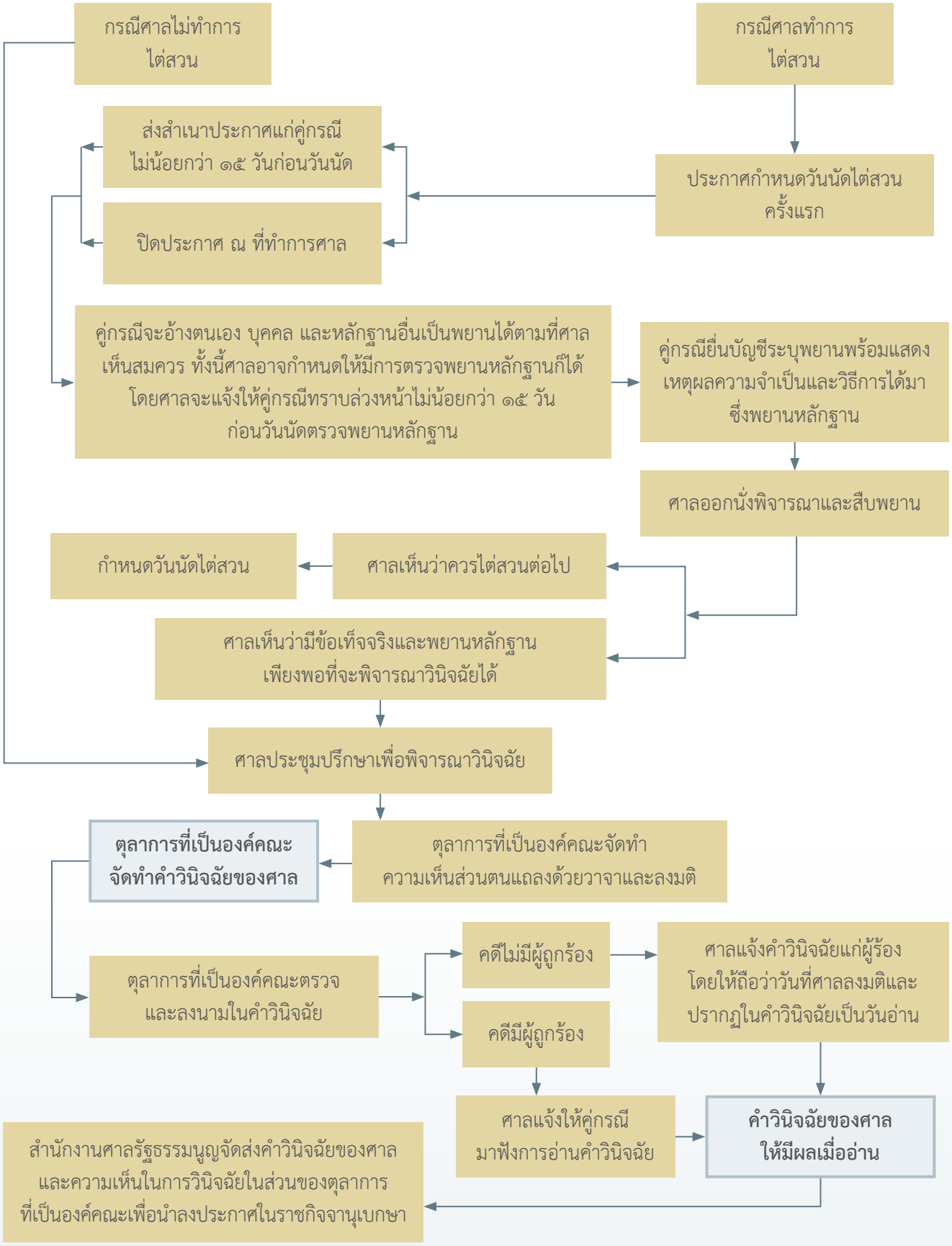
๓) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้มีผลในวันอ่าน ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยคำร้องที่มีคู่กรณี ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย แล้วแต่กรณี ทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มา ให้ศาลบันทึกไว้และให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นได้อ่านโดยชอบแล้ว ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยคำร้องที่ไม่มีผู้ถูกร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแก่ผู้ร้องและให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำวินิจฉัยเป็นวันอ่าน (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๕)

๔) คำสั่งจำหน่ายคำร้อง และคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา ต้องประกอบด้วยความเป็นมาโดยย่อของคำร้อง ความเห็นประกอบ และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง (ข้อกำหนด ฯ ข้อ ๕๖)

แผนภูมิแสดงกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐



แผนภูมิแสดงกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ
ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ (ต่อ)



๑.๔ แผนยุทธศาสตร์ศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔

๑.๔.๑ วิสัยทัศน์ (Vision)

ศาลรัฐธรรมนูญเป็นสถาบันหลักในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีรัฐธรรมนูญ เพื่อรักษาความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ แก้ไขเยียวยาปัญหาในการใช้รัฐธรรมนูญและสร้างความก้าวหน้าในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย โดยมุ่งให้เกิดบรรทัดฐานการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชน การสร้างความถูกต้องเป็นธรรมของตามหลักนิติธรรมและหลักนิติรัฐ และรักษาความชอบธรรมของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๑.๔.๒ พันธกิจ (Mission)

(๑) การควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายทั้งก่อนที่กฎหมายจะใช้บังคับและภายหลังที่กฎหมายใช้บังคับ

(๒) วางหลักกฎหมายในคดีรัฐธรรมนูญให้เป็นบรรทัดฐานและให้ความกระจ่างชัดเกี่ยวกับบทบัญญัติในการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ

(๓) การควบคุมความชอบธรรมและความโปร่งใสของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๔) การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชน

(๕) การแก้ไขและเยียวยาปัญหาที่เกิดจากการใช้รัฐธรรมนูญ

(๖) การรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ

๑.๔.๓ เป้าประสงค์ (Goals)

เพื่อให้บรรลุพันธกิจดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญได้กำหนดเป้าประสงค์ของการดำเนินงานไว้ ดังนี้

(๑) เพื่อให้การควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายและการพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

(๒) เพื่อพัฒนากระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

(๓) เพื่อพัฒนาขีดสมรรถนะขององค์กรศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และบุคลากรให้ได้คุณภาพและมาตรฐานในระดับเดียวกับองค์กรศาลรัฐธรรมนูญนานาประเทศ

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์หลักที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุกในการดำเนินงาน ๔ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่หนึ่ง : การพัฒนากระบวนการวินิจฉัยคดีและยกระดับมาตรฐานการพิจารณาคดีสู่ระดับสากล

ขอบเขต : เป็นยุทธศาสตร์หลักของศาลรัฐธรรมนูญ เน้นการสร้างความพร้อมและเสริมสร้างความเข้มแข็งของศาลรัฐธรรมนูญทั้งการพัฒนาองค์กร บุคลากรและระบบการนั่งพิจารณาคดีเพื่อให้คู่กรณีได้รับการอำนวยความยุติธรรมจากศาลรัฐธรรมนูญที่ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม ทำให้ประชาชนเชื่อมั่นและศรัทธาในศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีกลยุทธ์รองรับการดำเนินการ ดังนี้

(๑) พัฒนากระบวนการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) พัฒนาขีดสมรรถนะองค์กรและบุคลากรที่อยู่ในกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) พัฒนางานวิจัยในการสนับสนุนกระบวนการวินิจฉัยคดีและกิจการของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ยุทธศาสตร์ที่สอง : การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การพัฒนาประชาธิปไตยและการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ และศาลรัฐธรรมนูญ

ขอบเขต : การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและการพัฒนาประชาธิปไตยถือเป็นภารกิจหลักเช่นเดียวกัน มุ่งเน้นการให้ความรู้ ความเข้าใจในด้านสิทธิและวิธีรักษาสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชน เพื่อให้สามารถปกป้องและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของตนตามที่กฎหมายให้การรับรองและคุ้มครอง ขณะเดียวกันประชาชนต้องทราบถึงภารกิจ หน้าที่ของศาลและช่องทาง วิธีการที่จะเข้ามารับบริการด้านการอำนวยการความยุติธรรมของศาลรัฐธรรมนูญได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งมีการดำเนินงานในการพัฒนาประชาธิปไตย โดยมีกลยุทธ์รองรับการดำเนินงาน ดังนี้

(๑) เผยแพร่และให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชน

(๒) สร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ และการพัฒนาประชาธิปไตย

(๓) พัฒนาการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและการพัฒนาประชาธิปไตย

ยุทธศาสตร์ที่สาม : การพัฒนาองค์กรและบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในระดับสากล

ขอบเขต : พัฒนาระบบสนับสนุนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการบริหารจัดการแนวใหม่เข้ามาเป็นเครื่องมือสำหรับช่วยในการดำเนินการ และพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับทิศทางการดำเนินงานขององค์กร โดยมีกลยุทธ์รองรับการดำเนินงาน ดังนี้

(๑) เสริมสร้างวัฒนธรรมและสร้างค่านิยมร่วมขององค์กร โดยยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) และมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization : LO)

(๒) พัฒนาระบบงานให้มีคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับจากคณะตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญและหน่วยงานภายนอก

(๓) พัฒนานำระบบฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนกระบวนการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ รวมถึงการบริหารจัดการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(๔) พัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศ

(๕) พัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่สี่ : การเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ขอบเขต : พัฒนาทั้งทางด้านวิชาการและทางด้านการปฏิบัติการ โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางด้านวิชาการและการปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ โดยมีกลยุทธ์รองรับการดำเนินงาน ดังนี้

(๑) เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ศาลและหน่วยงานอื่น รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกประเทศ

(๒) ริเริ่มให้มีการจัดตั้งองค์กรความร่วมมือกับภาคี หรือสมาคมระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ

๒. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๗ บัญญัติว่า “ศาลรัฐธรรมนูญมีหน่วยธุรการของศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ

การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ต้องมาจากการเสนอของประธานศาลรัฐธรรมนูญและได้รับความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามที่กฎหมายบัญญัติ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๒.๑ อำนาจหน้าที่ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระ มีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๔ ดังนี้

“มาตรา ๔ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) ศึกษาและรวบรวมข้อมูล คำสั่ง และคำวินิจฉัยต่าง ๆ เกี่ยวกับงานของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่กิจการของศาลรัฐธรรมนูญ

(๔) ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย”

๒.๒ พันธกิจของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(๑) ศึกษา วิเคราะห์ด้านคดีและกฎหมายเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) ดำเนินงานอำนวยการงานศาลรัฐธรรมนูญตามกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) สนับสนุนด้านการศึกษาวิจัยทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตลอดจนสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและงานศาลรัฐธรรมนูญ

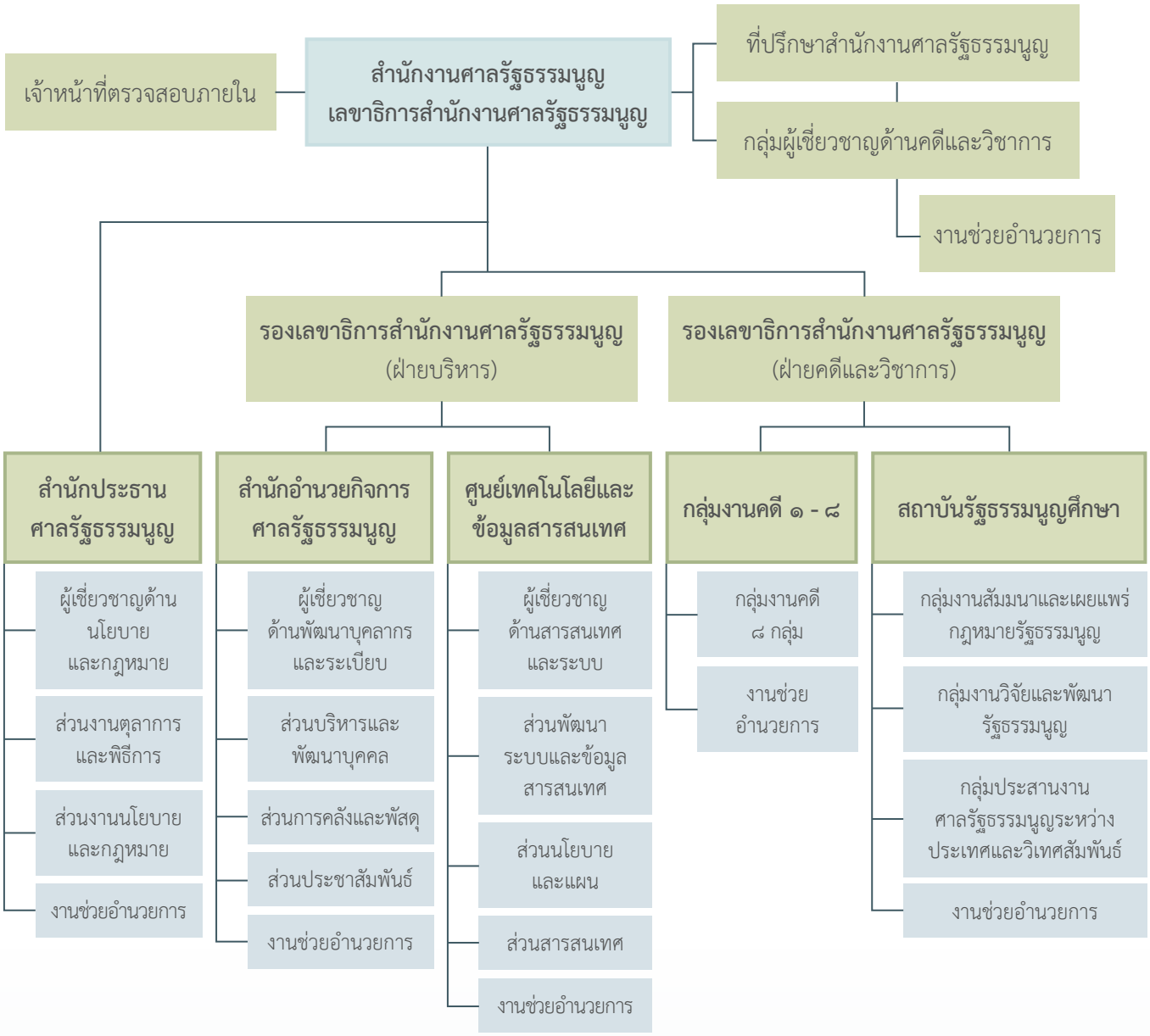
(๔) พัฒนาระบบบริหารจัดการสำนักงานและบุคลากร เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๕) เผยแพร่ ให้บริการข้อมูล ข่าวสาร องค์ความรู้ การศึกษาต่อสาธารณะเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ งานศาลรัฐธรรมนูญ และการดำเนินกิจการของศาลรัฐธรรมนูญ

๒.๓ โครงสร้างสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

โครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามประกาศศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๗ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๒๘ ก ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๗) ประกอบด้วย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ สำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ กลุ่มงานคดี ๑ - ๘ สำนักอำนวยกิจการศาลรัฐธรรมนูญ สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามประกาศศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการภายในและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัด สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๗



๒.๔ อัตรากำลังของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

นับตั้งแต่มีการจัดตั้งสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๕๔๒ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการสรรหาบุคลากรเพื่อรองรับภารกิจในการสนับสนุนงานด้านพิจารณาวินิจฉัยคดี และงานบริหารด้านต่าง ๆ ของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี จนถึงปัจจุบัน (ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๔) มีบุคลากรทั้งหมด จำนวน ๑๖๐ คน ประกอบด้วย

๑) ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๑๗ คน จำแนกเป็น

๑.๑) นักบริหารงานศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๓ คน

๑.๒) ที่ปรึกษาสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑ คน

๑.๓) เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน จำนวน ๒ คน

๑.๔) เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๕๔ คน

๑.๕) เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป จำนวน ๕๖ คน

๒) ลูกจ้างประจำ จำนวน ๒๔ คน

๓) ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน ๒ คน

๔) ผู้รับจ้างเหมาบริการ จำนวน ๒๑ คน เพื่อรองรับภารกิจต่าง ๆ ในการดำเนินงานของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ทั้งนี้ หากจำแนกบุคลากรทั้งหมดของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๓๓ และเพศหญิง ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๖๖ และหากจำแนกตามวุฒิการศึกษา ปรากฏว่า บุคลากรของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๑ ระดับปริญญาโท ๘๐.๒๘ ระดับปริญญาตรี ๔๓.๖๖ และต่ำกว่าปริญญาตรีร้อยละ ๑๔.๐๘ ของจำนวนบุคลากรทั้งหมด

ตารางแสดงจำนวนบุคลากรของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจำแนกตามเพศ

ประเภทบุคลากร	ชาย	หญิง	รวม (คน)
ข้าราชการ	๖๔	๕๒	๑๑๖
ลูกจ้างประจำ	๑๖	๘	๒๔
ลูกจ้างชั่วคราว	-	๒	๒
รวม (คน)	**๘๐**	**๖๒**	**๑๔๒**

ตารางแสดงจำนวนบุคลากรของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจำแนกตามวุฒิการศึกษา

ประเภทบุคลากร	จำนวน				รวม (คน)
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก	
ข้าราชการ	๒	๕๖	๕๕	๓	๑๑๖
ลูกจ้างประจำ	๑๘	๔	๒	-	๒๔
ลูกจ้างชั่วคราว	-	๒	-	-	๒
รวม (คน)	**๒๐**	**๖๒**	**๕๗**	**๓**	**๑๔๒**





ส่วนที่

๒

ผลการปฏิบัติราชการ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔



ผลการปฏิบัติราชการปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔

ศาลรัฐธรรมนูญได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔ เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางการบริหารราชการศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญระยะ ๕ ปี สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้จัดทำแผนปฏิบัติการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว โดยความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผลการปฏิบัติราชการปี พ.ศ. ๒๕๕๔ สรุปได้ดังนี้

๑. ด้านการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

๑.๑ การพิจารณาวินิจฉัยคดี

การพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีบทบาทสำคัญในด้านต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

๑.๑.๑ บทบาทด้านการพิทักษ์รัฐธรรมนูญในฐานะกฎหมายสูงสุดของประเทศ

(๑) การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายก่อนประกาศใช้บังคับ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัย ดังนี้

๑) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยกเว้นร่างมาตรา ๖๔ ที่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเป็นอันตกไปตามมาตรา ๑๔๑ วรรคสอง

๒) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๗-๒๙/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ฉบับที่..) พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ได้ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และไม่มีข้อความใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

(๒) การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหลังประกาศใช้บังคับ มี ๒ ส่วนที่สำคัญ คือ

๒.๑ การตรวจสอบบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เสนอโดยศาล ผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัย ดังนี้

๑) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔-๒๑/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ ถึงมาตรา ๘๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๕๘ มาตรา ๗๕ มาตรา ๘๑ มาตรา ๘๔ (๑) (๒) (๕) มาตรา ๑๙๗ มาตรา ๑๙๘ มาตรา ๒๑๑ และมาตรา ๒๑๘

๒) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๓/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ วรรคสอง และวรรคสาม มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๐ (๑) (๓) และมาตรา ๖๐

๓) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๔/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๖ มาตรา ๗๗ มาตรา ๘๒ และมาตรา ๑๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๑ มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๐ มาตรา ๒๑๘ และมาตรา ๒๓๓

๔) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๐/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๐ (๒)

๕) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๑-๓๒/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๕๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๙๘

๖) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๓/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มาตรา ๖ ไม่กระทบต่อสิทธิมนุษยชน และไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เนื่องจากไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗

๗) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๔/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๖ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๔ มาตรา ๖๔ มาตรา ๘๑ (๒) และมาตรา ๘๔ (๗) และไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

๘) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๕-๔๑/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๗๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๓ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๒๒๓

๙) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๒-๔๓/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๔ มาตรา ๘๕ และมาตรา ๘๗

๑๐) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๔-๔๕/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๒๑๕ และมาตรา ๒๑๖ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๖๓

๑๑) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๖/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ วรรคสอง (๒) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐

๑๒) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๐/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๓

๑๓) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๑/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ (๒) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๙ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓๖

๒.๒ การตรวจสอบบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เสนอโดยบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ได้บัญญัติให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ ซึ่งการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่บุคคลจะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรงไว้ดังนี้

๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

ศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องกรณีดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัย และได้มีคำวินิจฉัยไปแล้ว ๑ เรื่อง ได้แก่ คำร้องของนายเฉลิม ปิ่นสกุล โดยมีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๗/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๒ (๓) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙

๑.๑.๒ บทบาทด้านการตรวจสอบการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และรัฐมนตรี

บทบาทในด้านนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยรวม ๓ คำวินิจฉัย ได้แก่

(๑) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า นายอิทธิพล เรืองวรบูรณ์ สมาชิกวุฒิสภา มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๕ (๕) เป็นเหตุให้สมาชิกภาพความเป็นสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๙ (๔) นับแต่วันที่นายยุทธนา เรืองวรบูรณ์ บุตรของผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลศรีสงคราม อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

(๒) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า สมาชิกภาพความเป็นสมาชิกวุฒิสภาของนายไพบูลย์ นิติตะวัน ไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๙ (๕) ประกอบมาตรา ๒๖๖

(๓) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๒/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายถาวร เสนเนียม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๙

๑.๑.๓ บทบาทด้านการตรวจสอบมติของพรรคการเมือง

บทบาทในด้านนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยรวม ๒ คำวินิจฉัย ได้แก่

(๑) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๕/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า มติของพรรคเพื่อไทย เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๓ ให้นายจุมพฏ บุญใหญ่ พ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย มิได้มีลักษณะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ วรรคสาม

(๒) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๖/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า มติของพรรคเพื่อไทย เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๓ ให้ร้อยตรี ปรพล อดิเรกสาร พ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคการเพื่อไทย มิได้มีลักษณะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ วรรคสาม

๑.๑.๔ บทบาทด้านการตรวจสอบเกี่ยวกับพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

บทบาทในด้านนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยรวม ๒ คำวินิจฉัย ได้แก่

(๑) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๘/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า ประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง พรรคแรงงานสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๑

(๒) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๙/๒๕๕๔ วินิจฉัยว่า คำสั่งนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดแจ้งการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค ข้อบังคับพรรค และกรรมการบริหารพรรคของพรรคชีวิตที่ดีกว่า ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

๑.๒ จำนวนคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีคดีรัฐธรรมนูญที่เข้าสู่กระบวนพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ และจำนวนคดีรัฐธรรมนูญที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเสร็จ รวมทั้งมีเรื่องร้องเรียนที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๑.๒.๑ คดีที่รับเข้าสู่กระบวนพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๕๐ เรื่อง ประกอบด้วย

(๑) เรื่องพิจารณาปกติตามรัฐธรรมนูญ มาตราต่าง ๆ จำนวน ๓๘ เรื่อง

(๒) เรื่องที่ประชาชนยื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ จำนวน ๑๒ เรื่อง

๑.๒.๒ คดีที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเสร็จ จำนวน ๙๔ เรื่อง ประกอบด้วย

(๑) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๕๑ เรื่อง

- เป็นคดีที่ค้างพิจารณาจากปี พ.ศ. ๒๕๕๑ จำนวน ๑๒ เรื่อง
- เป็นคดีที่ค้างพิจารณาจากปี พ.ศ. ๒๕๕๒ จำนวน ๑๘ เรื่อง
- เป็นคดีที่ค้างพิจารณาจากปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จำนวน ๑๕ เรื่อง
- เป็นคดีที่รับไว้พิจารณาในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จำนวน ๖ เรื่อง

(๒) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๔๓ เรื่อง

- เป็นคดีที่ค้างพิจารณาจากปี พ.ศ. ๒๕๕๑ จำนวน ๘ เรื่อง
- เป็นคดีที่ค้างพิจารณาจากปี พ.ศ. ๒๕๕๒ จำนวน ๔ เรื่อง
- เป็นคดีที่ค้างพิจารณาจากปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จำนวน ๖ เรื่อง
- เป็นคดีที่รับไว้พิจารณาในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จำนวน ๒๕ เรื่อง

๑.๒.๓ เรื่องร้องเรียนที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๒๔ เรื่อง

๑.๓ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

คดีที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเสร็จเป็นคำวินิจฉัย จำนวน ๕๑ เรื่อง สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑.๓.๑ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๕๔ วันที่ ๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔๑

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันพุธที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๒ ได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ตามที่มีผู้เสนอรวมห้าฉบับ และให้ตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาโดยให้ถือเอาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลัก ต่อมาที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันพุธที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๒ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ แล้วส่งให้วุฒิสภาพิจารณาเมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๒ ซึ่งที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... แล้วส่งคืนสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ แต่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภา จึงได้ตั้งคณะกรรมาธิการร่วมกันเพื่อพิจารณา เมื่อคณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาแล้วเสร็จจึงส่งให้แต่ละสภาให้ความเห็นชอบ ซึ่งที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรและที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเห็นชอบด้วยตามที่คณะกรรมาธิการร่วมกันเสนอ กรณีจึงถือว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๐ วรรคสอง ประกอบกับมาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง (๓) ประธานรัฐสภาจึงส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องนี้ยื่นโดยประธานรัฐสภา จึงมีคำสั่งให้รับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑ และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๕)

ประเด็นวินิจฉัย

ประเด็นที่ ๑ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญโดยเสียงข้างมาก (๘ ต่อ ๑) เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เป็นร่างแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งเสนอโดยประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๒ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๑๓๙ (๓) และมาตรา ๑๓๙ (๒) ถูกต้องแล้ว โดยใช้ร่างที่เสนอโดยประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นร่างหลัก และการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาได้กระทำเป็นสามวาระ โดยมีองค์ประชุมและการออกเสียงลงคะแนน รวมถึงระยะเวลาในการพิจารณาเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ แม้การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรจะใช้เวลาเกินกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๒ วรรคสี่ แต่กำหนดระยะเวลาดังกล่าวไม่มีบทบังคับให้เกิดผลใด ๆ ต่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ต้องถือว่าเป็นกำหนดเวลาเร่งรัดเท่านั้น ไม่ทำให้การตราร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เสียไป ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... จึงตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แล้ว

ประเด็นที่ ๒ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาข้อความในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ทั้ง ๗๔ ร่างมาตรา รวมทั้งในส่วนคำปรารภของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้ว โดยมติเป็นเอกฉันท์ เห็นว่า คำปรารภและร่างมาตรารวม ๗๓ ร่างมาตรา ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เว้นแต่ร่างมาตรา ๖๔

ศาลรัฐธรรมนูญโดยเสียงข้างมาก (๕ ต่อ ๔) เห็นว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในทำนองเดียวกันว่า ให้หน่วยธุรการขององค์กรตามรัฐธรรมนูญเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งรวมถึงสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ วรรคสามด้วย อันเป็นการมอบอำนาจให้ฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้ตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ แต่มิได้บัญญัติห้ามไม่ให้นำระบบบัญชีเงินเดือนหรือเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับเช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด นอกจากนี้ การกำหนดบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการไม่ว่าเป็นฝ่ายใดมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ คือ ให้กำหนดโดยการตราเป็นพระราชบัญญัติซึ่งออกโดยรัฐสภาเสียก่อน และหากจะมีการปรับอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

ก็ให้กระทำได้ด้วยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกโดยคณะรัฐมนตรี แต่ก็ต้องเป็นกรณีที่มีบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติอยู่ก่อนแล้ว แม้แต่บัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของพนักงานอัยการก็เช่นเดียวกัน

การที่ร่างมาตรา ๖๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความใหม่แทนโดยกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งมีฐานะเป็นองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นผู้มีอำนาจกำหนดและจัดทำบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการสำนักงาน ป.ป.ช. โดยในส่วนข้าราชการประเภทอื่นให้นำบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับโดยอนุโลม และในส่วนข้าราชการในสาขากระบวนการยุติธรรมมีอัตราไม่สูงกว่าบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการอัยการได้ โดยไม่ต้องได้รับการพิจารณาจากรัฐสภา นั้น จึงมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติระหว่างข้าราชการสำนักงาน ป.ป.ช. และข้าราชการฝ่ายอื่น นอกจากนี้การกำหนดตำแหน่งหรือคุณสมบัติต่าง ๆ ของข้าราชการในสาขากระบวนการยุติธรรมได้กำหนดหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานแห่งการกำหนดบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งไว้ในร่างมาตรา ๖๓ ที่ให้เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๑๐/๑ วรรคหนึ่ง ว่า “ในการกำหนดตำแหน่งข้าราชการสำนักงาน ป.ป.ช. ให้ดำรงตำแหน่งในสาขากระบวนการยุติธรรมนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีพื้นความรู้ในระดับเนติบัณฑิต หรือเป็นผู้สำเร็จปริญญาทางกฎหมาย และเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการไต่สวนและวินิจฉัยคดี หรือการให้ความเห็นทางกฎหมาย ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด” ก็เป็นเพียงการกำหนดคุณสมบัติอย่างกว้างเท่านั้น เมื่อไม่ปรากฏว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีข้อความใดกำหนดให้ข้าราชการในสาขากระบวนการยุติธรรมมีความแตกต่างจากข้าราชการฝ่ายอื่น หรือมีคุณสมบัติทำนองเดียวกันกับพนักงานอัยการ จึงมีความแตกต่างกันในสาระสำคัญ ดังนั้น ร่างมาตรา ๖๔ ที่ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๑ และให้ใช้ความแทนดังกล่าว จึงไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๒๐๒ และมาตรา ๒๕๕ วรรคเจ็ด และเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคลที่เป็นข้าราชการฝ่ายอื่นอันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม แต่ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเป็นเอกฉันท์ว่าร่างมาตรา ๖๔ ที่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้น ไม่เป็นสาระสำคัญ

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยกเว้นร่างมาตรา ๖๔ ที่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เป็นอันตกไป ตามมาตรา ๑๔๑ วรรคสอง และให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... กลับคืนสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเพื่อพิจารณาตามลำดับ ตามมาตรา ๑๔๑ วรรคสาม

๑.๓.๒ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๕๔ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของนายอิทธิพล เรืองวรบูรณ์ สมาชิกวุฒิสภา สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๙ (๔) ประกอบมาตรา ๑๑๕ (๕) หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๕๑ และเมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาให้นายอิทธิพล เรืองวรบูรณ์ (ผู้ถูกร้อง) เป็นสมาชิกวุฒิสภา ต่อมาได้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลศรีสงคราม อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ในวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๒ ปรากฏว่า นายยุทธนา เรืองวรบูรณ์ บุตรของผู้ถูกร้อง ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นนายกเทศมนตรีตำบลศรีสงคราม ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๒

นายวัฒนะ วดีศิริศักดิ์ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและเป็นราษฎรจังหวัดนครพนม ได้ยื่นคำร้องต่อประธานกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ว่า ผู้ถูกร้องเป็นบุพการีของนายยุทธนา เรืองวรบูรณ์ นายกเทศมนตรีตำบลศรีสงคราม อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงเป็นบุคคลที่ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๕ (๕) เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๙ (๔)

คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณารายงานสรุปการไต่สวนของคณะกรรมการไต่สวนตลอดจนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องแล้วมีมติในการประชุมครั้งที่ ๓๙/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ เห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ถูกร้องเป็นบุพการีของนายยุทธนา เรืองวรบูรณ์ นายกเทศมนตรีตำบลศรีสงคราม อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ซึ่งถือว่าเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๕ (๕) เป็นเหตุให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๙ (๔) และให้ส่งเรื่องไปยังประธานวุฒิสภา เพื่อส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเกี่ยวกับสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๙๑ วรรคสาม

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๙๑ วรรคสาม ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๓) จึงรับคำร้องนี้ไว้วินิจฉัย

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง สรุปได้ดังนี้

๑) ผู้ถูกร้องรับว่านายยุทธนา เรืองวรบูรณ์ เป็นบุตรของผู้ถูกร้อง โดยได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลศรีสงคราม อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องได้รับการสรรหาให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาแล้ว

๒) อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ที่จะให้วุฒิสภาทำหน้าที่ในการกลั่นกรองและตรวจสอบฝ่ายบริหารและถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นหลัก หาได้กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นแต่ประการใดไม่ แม้รัฐธรรมนูญจะบัญญัติว่าให้มีอำนาจถอดถอน “ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง” แต่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ ไม่ได้บัญญัติให้นายกเทศมนตรีตำบลเป็นผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงตามความหมายของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนั้น อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาจึงไม่ได้เกี่ยวข้องกับการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่นแต่ประการใด

๓) เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะมาตรา ๒๘๑ และมาตรา ๒๘๕ ประกอบพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๑๗ แล้ว จะเห็นได้ว่า วุฒิสภาไม่มีอำนาจหน้าที่ใดที่จะตรวจสอบการบริหารของผู้บริหารท้องถิ่นได้เลยไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม การแปลความหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕ (๕) ข้อความที่ว่า “หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” จึงต้องใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่บุตรของผู้ถูกร้องเป็นเพียงผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น ไม่มีลักษณะเหมือนกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงไม่อยู่ในความหมายของคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง”

ประเด็นวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๕ (๕) บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา ... (๕) ไม่เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติบทนิยามของคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ไว้อย่างชัดแจ้ง แต่เมื่อพิเคราะห์จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญประกอบกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินที่มีอยู่ในขณะนี้แล้ว เห็นได้ว่า ตำแหน่งทางการเมืองหมายถึง ตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและกำกับทิศทางการบริหารราชการแผ่นดิน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค หรือส่วนท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงเทศบาลด้วย ตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลเป็นตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนั้น มีอำนาจหน้าที่ในระดับนโยบายและกำกับทิศทางการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลดังกล่าว ดังนั้น จึงเป็นตำแหน่งทางการเมืองประเภทหนึ่ง ทั้งเมื่อพิเคราะห์บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕ ทั้งมาตราแล้ว จะเห็นได้อีกทางหนึ่งว่าตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น รวมทั้งผู้บริหารเทศบาลตำบลด้วยนั้น อยู่ในความหมายของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วย ดังมาตรา ๑๑๕ (๙) ได้บัญญัติถึงลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาไว้ อีกข้อหนึ่งว่า จะต้องไม่เป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น ซึ่งมิใช่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือเคยเป็นแต่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วยังไม่เกินห้าปี ซึ่งแสดงว่าผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นนั้นเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประเภทหนึ่ง แต่ไม่ประสงค์จะให้เป็นลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๕ (๙) นี้ จึงต้องเขียนยกเว้นไว้ ดังนั้น ผู้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลจึงเข้าลักษณะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕ (๕) ซึ่งมิได้มีข้อความยกเว้นไว้เหมือนดังในกรณีมาตรา ๑๑๕ (๙)

ประกอบกับเมื่อพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์แล้ว เห็นได้ว่า มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา โดยกำหนดให้สอดคล้องกับปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐซึ่งอาจถูกครอบงำโดยบุคคลที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน เช่น บุพการี คู่สมรส บุตร เพื่อให้การดำเนินงานของสมาชิกวุฒิสภามีความเป็นกลาง โปร่งใส และปราศจากการแทรกแซง ทำให้สมาชิกวุฒิสภามีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่

อย่างแท้จริง ดังนั้น คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ตามบทบัญญัติดังกล่าวจึงต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งแม้ว่าอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะไม่สามารถควบคุมการทำงาน หรือถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีได้โดยตรง แต่ก็อาจเข้าไปก้าวก่ายแทรกแซงการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือของผู้อื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมได้

อนึ่ง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ กำหนดให้จัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินเป็น ๓ ส่วน คือ ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค และระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ทำให้เห็นได้ว่า การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอยู่ในความหมายของการบริหารราชการแผ่นดินด้วย ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่อำนวยการบริหารหรือควบคุมการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น อันได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น จึงอยู่ในความหมายของคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕

ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภา เป็นบุพการีของนายยุทธนา เรืองวรบูรณ์ นายกเทศมนตรีตำบลศรีสงครามซึ่งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕ (๕) เป็นเหตุให้สมาชิกภาพความเป็นสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๙ (๔) นับแต่วันที่มีเหตุให้ผู้ถูกร้องเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕ (๕) คือ วันที่นายยุทธนา เรืองวรบูรณ์ บุตรของผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลศรีสงคราม อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า นายอิทธิพล เรืองวรบูรณ์ สมาชิกวุฒิสภา มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๕ (๕) เป็นเหตุให้สมาชิกภาพความเป็นสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๙ (๔) นับแต่วันที่มีเหตุให้ผู้ถูกร้องมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕ (๕) คือ วันที่นายยุทธนา เรืองวรบูรณ์ บุตรของผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลศรีสงคราม อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

๑.๓.๓ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๕๔ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของนายไพบูลย์ นิติตะวัน สมาชิกวุฒิสภา สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๙ (๕) ประกอบมาตรา ๒๖๖ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

คุณหญิงจารุวรรณ เมณฑกา ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ได้มีหนังสือสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ลงวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ถึงประธานวุฒิสภา เพื่อขอให้วุฒิสภาพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องการสรรหาคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และมีหนังสือสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ถึงประธานคณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายประธานวุฒิสภา (นายไพบูลย์ นิติตะวัน ผู้ถูกร้อง) เพื่อขอทราบความเห็นทางกฎหมายของคณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายประธานวุฒิสภา ในประเด็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อประกอบ

การปฏิบัติราชการของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ตามที่คณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายประธานวุฒิสภาได้เคยพิจารณาและมีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ตามที่ประธานวุฒิสภามอบหมายมาก่อนหน้านี้แล้ว ซึ่งผู้ถูกร้องในฐานะประธานคณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายประธานวุฒิสภาได้มีหนังสือแจ้งความเห็นดังกล่าวไปให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตามหนังสือที่ร้องขอในวันเดียวกัน

นายเรืองไกร ลีกิจวัฒนะ สมาชิกวุฒิสภา และคณะ รวม ๑๖ คน (ผู้ร้อง) เห็นว่า ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหาโดยได้รับการเสนอชื่อจากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินและเคยเป็นที่ปรึกษาผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินในขณะที่คุณหญิงจารุวรรณดำรงตำแหน่งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นกรณีผู้ถูกร้องได้ใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกวุฒิสภาและประธานคณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายประธานวุฒิสภาเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้อง หรือเพื่อประโยชน์ของคุณหญิงจารุวรรณ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในเรื่องการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน อันเป็นการกระทำต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๙ (๕) จึงเข้าชื่อร่วมกันเพื่อขอให้ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑๖ คน ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๙ (๕) และเมื่อประธานวุฒิสภาส่งคำร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญ กรณีจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง

ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหา และได้รับการแต่งตั้งจากประธานวุฒิสภาให้เป็นประธานคณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายประธานวุฒิสภา ตามคำสั่งวุฒิสภาที่ ๒๓/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๑ กรณีการส่งบันทึกความเห็นทางกฎหมายของคณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายประธานวุฒิสภา เรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน นั้น เห็นว่าเป็นเรื่องที่พิจารณาเสร็จเรียบร้อยแล้ว มิใช่เป็นความเห็นส่วนตัวหรือเป็นคำแนะนำหรือคำสั่ง และความเห็นทางกฎหมายดังกล่าวไม่มีผลผูกพันหน่วยงานหรือบุคคลใดให้ต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด เป็นการปฏิบัติตามกรอบอำนาจหน้าที่ของประธานคณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายประธานวุฒิสภา อีกทั้งผู้ถูกร้องมิได้กระทำเพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม จึงไม่เป็นการใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกวุฒิสภาและประธานคณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายประธานวุฒิสภาเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของคุณหญิงจารุวรรณ หรือข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินแต่ประการใด

ประเด็นวินิจฉัย

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้วุฒิสภามีหน้าที่หลักในการตรวจสอบและกลั่นกรองกฎหมาย ตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ และพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลดำรงตำแหน่งและ

ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ สำหรับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายประธานวุฒิสภาตามคำสั่งของประธานวุฒิสภาให้มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและให้ความเห็นทางด้านกฎหมายแก่ประธานวุฒิสภาตามที่ประธานวุฒิสภามอบหมาย และให้รายงานผลการดำเนินงานตามภารกิจให้ประธานวุฒิสภาทราบเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของประธานวุฒิสภา เมื่อพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ดังกล่าวแล้วเห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องในฐานะประธานคณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายประธานวุฒิสภาแจ้งความเห็นทางกฎหมายของคณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายประธานวุฒิสภาเป็นเพียงการให้ข้อมูลตามที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐร้องขอเพื่อประโยชน์ทางราชการ แม้ว่าคุณหญิงจารุวรรณนำไปใช้อ้างก็ไม่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกร้อง ประกอบกับความเห็นทางกฎหมายดังกล่าวเป็นความเห็นทางกฎหมายของคณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายประธานวุฒิสภาซึ่งใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของประธานวุฒิสภาตามที่ได้รับมอบหมาย มิใช่ความเห็นส่วนตนของผู้ถูกร้อง อีกทั้งการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ย่อมเป็นไปตามกรอบของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงไม่ถือว่าผู้ถูกร้องใช้สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกวุฒิสภาเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซง เพื่อประโยชน์ของผู้ถูกร้อง ของผู้อื่น ในการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ (๑)

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพความเป็นสมาชิกวุฒิสภาของนายไพบูลย์ นิติตะวัน ผู้ถูกร้อง ไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๙ (๕) ประกอบมาตรา ๒๖๖

๑.๓.๔ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔-๒๑/๒๕๕๔ วันที่ ๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ ถึงมาตรา ๘๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๕๘ มาตรา ๗๕ มาตรา ๘๑ มาตรา ๘๔ (๑) (๒) (๕) มาตรา ๑๙๗ มาตรา ๑๙๘ มาตรา ๒๑๑ และมาตรา ๒๑๘ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลยุติธรรมส่งคำโต้แย้งของคู่ความ รวม ๑๘ คำร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ ถึงมาตรา ๘๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๕๘ มาตรา ๗๕ มาตรา ๘๑ มาตรา ๘๔ (๑) (๒) (๕) มาตรา ๑๙๗ มาตรา ๑๙๘ มาตรา ๒๑๑ และมาตรา ๒๑๘ หรือไม่

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา เห็นว่า ประเด็นตามคำร้องสิบแปดคำร้องมีประเด็นโต้แย้งว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ ถึงมาตรา ๘๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๘ มาตรา ๔๙ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๒ มาตรา ๗๕ มาตรา ๘๗ มาตรา ๘๘ มาตรา ๒๓๓ มาตรา ๒๓๔ มาตรา ๒๓๕ มาตรา ๒๔๙ มาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๗๑ และขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๕๘ มาตรา ๗๕ มาตรา ๘๑ มาตรา ๘๔ (๑) (๒) (๕) มาตรา ๑๙๗ มาตรา ๑๙๘ มาตรา ๒๑๑ และมาตรา ๒๑๘ หรือไม่ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ศาลรัฐธรรมนูญ จึงมีคำสั่งรับคำร้องทั้งสิบแปดคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยโดยให้รวมพิจารณาและมีคำวินิจฉัยไปในคราวเดียวกัน และเนื่องจากประเด็นบางคำร้องคู่ความโต้แย้งว่า ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งในขณะนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้มีการประกาศใช้แล้ว จึงมีคำสั่งไม่รับวินิจฉัยเฉพาะประเด็นในส่วนที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

ประเด็นวินิจฉัย

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔ มาตรา ๖ และมาตรา ๗ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ ว่าด้วยบททั่วไป โดยมาตรา ๒ เป็นบทบัญญัติกำหนดให้ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มาตรา ๓ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล มาตรา ๔ เป็นบทบัญญัติที่รับรองและให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล มาตรา ๖ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ มาตรา ๗ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในกรณีเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทั้งนี้ บทบัญญัติมาตรา ๒ มาตรา ๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔ มาตรา ๖ และมาตรา ๗ มิได้มีข้อความที่รับรองสิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ บทบัญญัติในเรื่องสิทธิเสรีภาพที่เป็นเรื่องเฉพาะมีบัญญัติอยู่ในมาตราอื่นของรัฐธรรมนูญนี้แล้ว จึงไม่ใช่กรณีที่พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ ถึงมาตรา ๘๒ จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ มาตรา ๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔ มาตรา ๖ และมาตรา ๗ ได้

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๕๘ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ ว่าด้วยบททั่วไป และหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย โดยมาตรา ๓ วรรคสอง บัญญัติรับรองว่าการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม

มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๗ เป็นบทบัญญัติที่รับรองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมาย

มาตรา ๒๘ เป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และคุ้มครองบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

มาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองและรับรองว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ โดยกฎหมายดังกล่าวต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติรับรองให้บุคคลมีความเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่าง จะกระทำมิได้

มาตรา ๔๐ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยเป็นบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิของบุคคลให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง มีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาคดีอย่างถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสียหรือพยาน มีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม และมีสิทธิได้รับความคุ้มครองและช่วยเหลือจากรัฐ

มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในทรัพย์สิน โดยมาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติให้สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง โดยขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และวรรคสอง เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการสืบมรดกของบุคคล และมาตรา ๔๒ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์โดยบัญญัติว่า การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะกิจการของรัฐเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ การผังเมือง การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม การปฏิรูปที่ดิน การอนุรักษ์โบราณสถาน และแหล่งประวัติศาสตร์ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิที่ได้รับความเสียหายจากการเวนคืนโดยคำนึงถึงราคาที่

ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาด การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ ความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน และประโยชน์ที่รัฐและผู้ถูกเวนคืนได้รับจากการใช้สอยอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน

มาตรา ๕๘ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน โดยเป็นบทบัญญัติให้สิทธิของบุคคลมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๕ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๘๔ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยมาตรา ๗๕ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ในการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรีต้องชี้แจงต่อรัฐสภาว่าจะดำเนินการเรื่องใด ในระยะเวลาใด เพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคเสนอต่อรัฐสภา

มาตรา ๘๑ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม โดยกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิดทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยบุคคลอื่น จัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายและองค์กรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมที่เป็นอิสระ และสนับสนุนการดำเนินการขององค์กรภาคเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

มาตรา ๘๔ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ โดย (๑) สนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรมโดยอาศัยกลไกตลาด และสนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (๒) สนับสนุนให้มีการใช้หลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล ควบคู่กับการประกอบกิจการ และ (๕) กำกับให้การประกอบกิจการที่มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ป้องกันการผูกขาดตัดตอนไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อม และคุ้มครองผู้บริโภค

ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๗ มาตรา ๑๙๘ มาตรา ๒๑๑ และมาตรา ๒๑๘ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑๐ ศาล โดยมาตรา ๑๙๗ และมาตรา ๑๙๘ อยู่ในส่วนที่ ๑ ว่าด้วยบททั่วไป โดยมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจของศาลในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปโดยยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ วรรคสอง เป็นบทบัญญัติให้ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย วรรคสาม เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการโยกย้ายผู้พิพากษาและตุลาการซึ่งไม่เกี่ยวกับประเด็นตามคำร้อง และวรรคสี่ เป็นบทบัญญัติห้ามมิให้ผู้พิพากษาและตุลาการเป็นข้าราชการการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ส่วนมาตรา ๑๙๘ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งศาล ซึ่งต้องตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติและการตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่ง หรือคดีที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งแทนศาลที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น รวมทั้งการบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้

มาตรา ๒๑๑ เป็นบทบัญญัติอยู่ในส่วนที่ ๒ ว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ โดยให้ศาลที่คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาส่งความเห็นของศาลหรือคำโต้แย้งของคู่ความไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

มาตรา ๒๑๘ เป็นบทบัญญัติอยู่ในส่วนที่ ๓ ว่าด้วยศาลยุติธรรม เป็นบทบัญญัติให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น

สำหรับพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มีเจตนารมณ์เพื่อแก้ไขปัญหาการค้างชำระหนี้ของลูกหนี้ของสถาบันการเงินของรัฐและเอกชนให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ด้วยการรับโอนสินทรัพย์ที่จัดเป็นสินทรัพย์ด้อยคุณภาพมาจากสถาบันการเงินและบริษัทบริหารสินทรัพย์เพื่อนำมาบริหารตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด โดยให้ลูกหนี้ซึ่งรับโอนมาอยู่ในฐานะที่สามารถชำระหนี้ที่ค้างชำระได้ และให้ลูกหนี้สามารถดำเนินกิจการของตนต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้หมดสิ้นลงหรือเหลือน้อยที่สุด โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สถาบันการเงินจนไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ อันจะเป็นการสร้างเสถียรภาพให้แก่เศรษฐกิจและระบบสถาบันการเงินโดยรวม ดังนั้น พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ จึงมีบทบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ โดยให้บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย “บสท.” ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐมีวัตถุประสงค์ในการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของสถาบันการเงินและบริษัทบริหารสินทรัพย์ ปรับโครงสร้างหนี้โดยการรับโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของสถาบันการเงินและบริษัทบริหารสินทรัพย์ รวมทั้งสิทธิอื่นใดเหนือทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันการชำระหนี้สำหรับสินทรัพย์ด้อยคุณภาพมาบริหารตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด

พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ ถึงมาตรา ๘๒ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๔ ว่าด้วยการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ ส่วนที่ ๓ การจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน โดยมาตรา ๗๔ และมาตรา ๗๕ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์การบังคับจำนองหรือบังคับจำนำกับทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันสำหรับสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของ บสท. ซึ่งต้องดำเนินการตามขั้นตอน คือ ต้องมีหนังสือบอกกล่าวให้ลูกหนี้และผู้จำนองหรือผู้จำนำทราบ และขอให้ชำระหนี้ภายในเวลาหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าว หากไม่ชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ บสท. มีอำนาจดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันได้ โดยมาตรา ๗๖ ให้การจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน กระทำได้ ๓ วิธี คือ (๑) โดยวิธีการขายทอดตลาด (๒) โดยวิธีอื่น ถ้าเห็นว่าเป็นประโยชน์กับ บสท. และลูกหนี้มากกว่าการขายทอดตลาด และ (๓) โดยวิธีรับโอนทรัพย์สินนั้นมาเป็นของ บสท. ในราคาไม่น้อยกว่าราคาที่พึงได้รับจากการขายทอดตลาดแทนการจำหน่าย ทั้งนี้ การจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าว มาตรา ๗๗ ให้ประกาศล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันจำหน่ายโดยลงโฆษณาในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และในหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลายอย่างน้อยหนึ่งฉบับเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามวัน และให้ถือว่าการประกาศล่วงหน้าดังกล่าวเป็นการบอกกล่าวการโอนทรัพย์สินแก่ลูกหนี้ ผู้จำนอง ผู้จำนำ ผู้ค้ำประกัน และบุคคลซึ่งมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้นทราบแล้ว

อย่างไรก็ดีได้มีบทบัญญัติในการคุ้มครองและเป็นหลักประกันในการจำหน่ายทรัพย์สินไว้ในมาตรา ๗๘ โดยให้บุคคลซึ่งมีข้อต่อสู้เกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะจำหน่ายสามารถยื่นคำคัดค้านและชี้แจงเหตุผลในการคัดค้าน พร้อมด้วยหลักฐานที่เกี่ยวข้องต่อ บสท. ก่อนวันจำหน่ายทรัพย์สินไม่น้อยกว่าสามวันทำการและให้

คณะกรรมการบริหารพิจารณาคำคัดค้านโดยเร็ว ถ้าเห็นว่าคำคัดค้านมีเหตุผลสมควรก็ให้คณะกรรมการบริหารสั่งยุติการจำหน่ายทรัพย์สินไว้ก่อนจนกว่าจะมีการพิสูจน์สิทธิในทรัพย์สินที่จะจำหน่ายให้เสร็จสิ้น แต่ถ้าเห็นว่าไม่มีเหตุผลสมควรก็ให้สั่งยกคำคัดค้าน พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้คัดค้านทราบและดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินนั้นต่อไป ในกรณีที่ไม่มีการคัดค้านภายในกำหนดเวลาให้ถือว่าลูกหนี้ ผู้จำนอง ผู้จำนำ ผู้ค้ำประกัน และบุคคลซึ่งมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้น ได้ให้ความยินยอมการจำหน่ายทรัพย์สินนั้นแล้ว นอกจากนี้มาตรา ๗๙ บัญญัติให้ผู้เสียหายจากการจำหน่ายทรัพย์สินซึ่งคณะกรรมการบริหารได้ยกคำคัดค้านตามมาตรา ๗๘ อาจเรียกร้องให้ บสท. ชดใช้ค่าเสียหายจากเงินที่ได้รับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน หากพิสูจน์ได้ว่าตนมีสิทธิเหนือทรัพย์สินนั้นดีกว่าลูกหนี้ ผู้จำนอง หรือผู้จำนำ และไม่มีหน้าที่ต้องรับผิดในหนี้ของลูกหนี้ การเรียกร้องให้ชดใช้ค่าเสียหาย ในกรณีนี้ผู้เสียหายต้องยื่นคำขอต่อศาลภายในกำหนดสามเดือนนับแต่วันที่ได้มีการจำหน่ายทรัพย์สินนั้น

สำหรับเงินที่ได้จากการจำหน่ายทรัพย์สินมาตรา ๘๐ ให้ บสท. หักค่าใช้จ่ายในการจำหน่ายทรัพย์สินก่อนที่จะชำระหนี้ที่ลูกหนี้มีอยู่กับ บสท. ถ้ามีเงินคงเหลือให้ส่งคืนให้แก่ลูกหนี้ ผู้จำนอง หรือผู้จำนำแล้วแต่กรณี และในการจำหน่ายทรัพย์สินหรือ บสท. รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา ๗๖ นั้น มาตรา ๘๑ ให้สิทธิของผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตหรือ บสท. ไม่เสียไป แม้ภายหลังจะพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นมิใช่ของลูกหนี้และห้ามหักกลบลบหนี้ที่มีอยู่กับลูกหนี้จากจำนวนเงินที่ได้จากการจำหน่ายทรัพย์สิน อีกทั้งมาตรา ๘๒ มิให้มีการเพิกถอนการจำหน่ายทรัพย์สินตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๗๖

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ ให้ บสท. มีอำนาจบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ และบังคับจำนองทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันของลูกหนี้ที่ บสท. ได้รับโอนสิทธิเรียกร้องจากสถาบันการเงินมาบริหารเพื่อบังคับชำระหนี้ เป็นวิธีการเฉพาะ เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ บทบัญญัติของพระราชกำหนดดังกล่าวมิได้ขัดต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตย ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ และประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔ มาตรา ๖ และมาตรา ๗ ทั้งไม่ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของศาลและหน่วยงานของรัฐไม่เป็นไปตามหลักนิติธรรม และมิได้เป็นเรื่องการใช้อำนาจขององค์กร โดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ หรือเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ เกินความจำเป็นหรือเกินขอบเขตที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ไม่กระทบต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือความเสมอกันในกฎหมาย อีกทั้งไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลตามมาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ มิได้เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๔๐ แม้ว่า พระราชกำหนดดังกล่าวจะจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินบางประการ แต่ก็เป็นการจำกัดสิทธิดังกล่าวเพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อแก้ไขปัญหาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ และการค้างชำระหนี้ของลูกหนี้ของสถาบันการเงินของรัฐและเอกชนที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสถาบันการเงินของประเทศ เป็นการดำเนินการเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ มิใช่เพื่อประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งโดยเฉพาะ และมิได้เกี่ยวกับการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ อีกทั้งมิได้ตัดสิทธิผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของ บสท. ในการที่จะใช้สิทธิทางศาลฟ้องเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญาต่อศาลยุติธรรม อันเป็นการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมจากการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้แล้ว มิได้เป็นการขัดต่อแนวนโยบายพื้นฐาน

แห่งรัฐด้านกฎหมายและการยุติธรรม หรือแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ และมิได้เป็นการก้าวล่วงอำนาจตุลาการ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๘ มาตรา ๗๕ มาตรา ๘๑ มาตรา ๘๔ (๑) (๒) (๕) มาตรา ๑๙๗ มาตรา ๑๙๘ มาตรา ๒๑๑ และมาตรา ๒๑๘ ตามที่โต้แย้งในคำร้องดังกล่าวแต่อย่างใด

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ ถึงมาตรา ๘๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๕๘ มาตรา ๗๕ มาตรา ๘๑ มาตรา ๘๔ (๑) (๒) (๕) มาตรา ๑๙๗ มาตรา ๑๙๘ มาตรา ๒๑๑ และมาตรา ๒๑๘

๑.๓.๕ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๒/๒๕๕๔ วันที่ ๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของคุณหญิงกัลยา โสภณพนิช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความเป็นรัฐมนตรีของนายถาวร เสนเนียม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๙ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

นายเรืองไกร ลีกิจวัฒนะ สมาชิกวุฒิสภา และคณะ รวม ๑๘ คน ผู้ร้อง เข้าชื่อร่วมกันเพื่อขอให้ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง

ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๓ ให้คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้ถูกร้องที่ ๑ พ้นจากความเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีผลให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๑ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๖) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งจำหน่ายคำร้องเฉพาะผู้ถูกร้องที่ ๑

ข้อเท็จจริงตามคำร้องกรณีนายถาวร เสนเนียม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ สรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรณีเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๑ ระบุว่า พลตรีหญิง จันทิมา เสนเนียม คู่สมรสของ ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีเงินลงทุนในคณะบุคคลวรจันทร์ จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเรื่องนี้ผู้ร้องตรวจสอบแล้วพบว่า เงินลงทุนในคณะบุคคลวรจันทร์ดังกล่าวเป็นของคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒ และพันเอกหญิง ชกานาฏ จันทรวงศ์ (ยศขณะนั้น) ที่ร่วมกันจัดตั้งคณะบุคคลวรจันทร์ เมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๔๕ เงินลงทุนร่วมกันคนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท โดยมีวัตถุประสงค์ในการรับตรวจสอบบัญชีและรับทำบัญชี ซึ่งคู่สมรสของ ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้จัดการและมีอำนาจในการดำเนินการต่าง ๆ

ผู้ร้องเห็นว่า การดำเนินการของคณะบุคคลวรจันทร์มีลักษณะเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อคู่สมรสของ ผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นหุ้นส่วนในคณะบุคคลวรจันทร์ กรณีจึงเป็นการกระทำต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของ

รัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ เป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗)

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑๘ คน ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาว่าความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๑ และความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) และเมื่อประธานวุฒิสภาส่งคำร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญ กรณีจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๐) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจรับวินิจฉัยคำร้องนี้ได้ โดยในการนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเฉพาะกรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่วนกรณีผู้ถูกร้องที่ ๑ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งจำหน่ายคำร้องไปก่อนแล้ว

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๒

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงว่า คำว่า “คณะบุคคล” กับ “ห้างหุ้นส่วนสามัญ” มีถ้อยคำที่แตกต่างกัน จึงมีความหมายต่างกัน ถ้ากฎหมายมีเจตนารมณ์มุ่งหมายให้คณะบุคคลมีความหมายเช่นเดียวกันกับห้างหุ้นส่วนสามัญย่อมต้องบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ส่วนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๑๒ บัญญัติให้สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนเป็นสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงกันเข้าเพื่อกระทำกิจการร่วมกันด้วยวัตถุประสงค์จะแบ่งกำไรอันพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น ในขณะที่คณะบุคคล หมายถึง บุคคลธรรมดาตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงกันเข้าเพื่อกระทำกิจการร่วมกัน แต่ไม่มีวัตถุประสงค์จะแบ่งปันผลกำไรอันพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น การจัดตั้งคณะบุคคลวรจันทร์ได้มีการยื่นคำขอต่อกรมสรรพากรโดยไม่ได้จดทะเบียนต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยหลักการแล้วจึงไม่เข้าลักษณะของการเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ คณะบุคคลวรจันทร์จัดตั้งขึ้นก็เพื่อให้เกิดความสะดวกในการแยกฐานการเสียภาษี ซึ่งหากคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่จัดตั้งคณะบุคคลวรจันทร์ขึ้นก็ต้องนำรายได้จากการประกอบวิชาชีพอิสระรับตรวจสอบบัญชีไปคำนวณรวมกับรายได้ของผู้ถูกร้องที่ ๒ ทำให้เกิดความยุ่งยากและเสียภาษีในอัตราที่สูงทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม ในขณะที่คณะบุคคลวรจันทร์มีวัตถุประสงค์เพื่อรับตรวจสอบบัญชีและรับทำบัญชี โดยเงินลงทุนนำมาซื้อโต๊ะ แฟ้มเอกสารและอุปกรณ์ต่าง ๆ โดยใช้สถานประกอบการที่เดียวกันกับบ้านพักซึ่งเป็นที่อาศัยของคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒ การดำเนินกิจการไม่ได้แสวงหากำไรมาแบ่งปันกันเนื่องจากคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแต่เพียงผู้เดียว ค่าจ้างที่ได้มาจากการรับตรวจสอบบัญชีและรับทำบัญชีนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบิดามารดาและเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนทั้งหมด รายได้ทั้งหมดคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้รับและจัดการแต่ผู้เดียวไม่เคยแบ่งปันให้แก่พันเอกหญิง ชกานาฏ จันทรวงศ์ ซึ่งเรื่องนี้คณะกรรมการการเลือกตั้งได้แต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริงและได้พิจารณาเป็นที่ยุติแล้วว่ากรณีไม่เข้าข่ายเป็นการกระทำต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ แต่อย่างใด อย่างไรก็ดีต่อมาเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๒ ก็ได้มีการจดทะเบียนยกเลิกคณะบุคคลวรจันทร์ไปแล้วโดยไม่มีการชำระบัญชีเหมือนกับการเลิกห้างหุ้นส่วนสามัญตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เงินลงทุนของคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒ ในคณะบุคคลวรจันทร์จึงไม่มีลักษณะเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นที่จะต้องแจ้งความประสงค์ถือครองหุ้นเพื่อดำเนินการโอนหุ้นไปยังนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓

ประเด็นวินิจฉัย

มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยก่อนว่า คณะบุคคลวรจันทร์มีลักษณะเป็นห้างหุ้นส่วนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ ไม่ได้บัญญัติความหมายของห้างหุ้นส่วนไว้ แต่เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๒๒ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท อันเป็นกฎหมายทั่วไปซึ่งบัญญัติความหมายของห้างหุ้นส่วนไว้ในหมวด ๑ มาตรา ๑๐๑๒ ว่า “อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำกิจการร่วมกันด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น” จึงกล่าวได้ว่า ห้างหุ้นส่วนต้องมีลักษณะดังนี้ (๑) สัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากัน (๒) เพื่อกระทำกิจการร่วมกัน และ (๓) มีวัตถุประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น

ส่วนคำว่า คณะบุคคล ปรากฏตามบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร มาตรา ๕๖ วรรคสอง ที่กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับในระหว่างปีภาษีที่ล่วงมาแล้วว่า “ในกรณีห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคลมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเกินจำนวนตาม (๑) ให้ผู้อำนวยการหรือผู้จัดการยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมินในชื่อของห้างหุ้นส่วนหรือคณะบุคคลนั้นที่ได้รับในระหว่างปีภาษีที่ล่วงมาแล้วภายในกำหนดเวลาและตามแบบเช่นเดียวกับวรรคก่อน การเสียภาษีในกรณีเช่นนี้ให้ผู้อำนวยการหรือผู้จัดการรับผิดเสียภาษีในชื่อของห้างหุ้นส่วนหรือคณะบุคคลนั้นจากยอดเงินได้พึงประเมินทั้งสิ้นเสมือนเป็นบุคคลธรรมดาคนเดียวไม่มีการแบ่งแยก ทั้งนี้ ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือบุคคลในคณะบุคคลแต่ละคนไม่จำต้องยื่นรายการเงินได้สำหรับจำนวนเงินได้พึงประเมินดังกล่าวเพื่อเสียภาษีอีก แต่ถ้าห้างหุ้นส่วนหรือคณะบุคคลนั้นมีภาษีค้างชำระ ให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือบุคคลในคณะบุคคลทุกคนร่วมรับผิดในเงินภาษีที่ค้างชำระนั้นด้วย” แต่ประมวลรัษฎากรก็ไม่ได้ให้นิยามคำว่า “คณะบุคคล” ว่ามีความหมายอย่างไร คงได้ความจากผู้แทนอธิบดีกรมสรรพากร ที่เบิกความต่อศาลว่า คณะบุคคลตามประมวลรัษฎากร หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกระทำกิจการโดยไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งปันผลกำไร ดังนั้น ประเด็นที่ว่าคณะบุคคลจะมีลักษณะเป็นห้างหุ้นส่วนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ หรือไม่ จึงต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไป

ข้อเท็จจริงจากทางไต่สวนในคดีนี้ได้ความว่าพลตรีหญิง จันทิมา เสนเนียม คู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒ และพลตรีหญิง ชกานาฏ จันทรวงศ์ จดทะเบียนจัดตั้งคณะบุคคลวรจันทร์ที่กรมสรรพากรเพื่อเป็นการแยกฐานภาษีของพลตรีหญิง จันทิมา เสนเนียม คู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒ เท่านั้น โดย พลตรีหญิง จันทิมา เสนเนียม เป็นผู้ลงทุนและดำเนินกิจการของคณะบุคคลวรจันทร์ ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งจนถึงเลิกคณะบุคคลวรจันทร์ และเป็นผู้รับประโยชน์จากการกระทำกิจการแต่เพียงผู้เดียว ไม่มีการแบ่งปันรายได้ให้แก่พลตรีหญิง ชกานาฏ จันทรวงศ์ แต่อย่างใด กรณีไม่ปรากฏพยานหลักฐานใดที่แสดงว่า พลตรีหญิง จันทิมา เสนเนียม และพลตรีหญิง ชกานาฏ จันทรวงศ์ ได้ร่วมกระทำกิจการอันเป็นคณะบุคคล การจดทะเบียนจัดตั้งคณะบุคคลวรจันทร์เป็นเพียงการตั้งฐานภาษีใหม่โดยไม่ประสงค์จะมีการผูกพันกันตามนั้น กิจการของคณะบุคคลวรจันทร์เป็นกิจการของพลตรีหญิง จันทิมา เสนเนียม คู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒ แต่เพียงผู้เดียว กรณีไม่เป็นการกระทำที่เข้าลักษณะเป็นคณะบุคคล ข้อเท็จจริงจึงฟังไม่ได้ว่า คณะบุคคลวรจันทร์เป็นห้างหุ้นส่วน และพลตรีหญิง จันทิมา เสนเนียม คู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒ มีการกระทำอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายถาวร เสนเนียม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๙

๑.๓.๖ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๓/๒๕๕๔ วันที่ ๓๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ศาลปกครองสูงสุดส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (บริษัท สยามโมเดิร์นพลาสติก อินดัสทรี จำกัด) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ วรรคสอง และวรรคสาม มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๐ (๑) (๓) และมาตรา ๖๐ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

บริษัท สยามโมเดิร์นพลาสติก อินดัสทรี จำกัด ผู้ฟ้องคดี ได้ยื่นฟ้อง เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สาขาวังน้อย ที่ ๑ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ ๒ อธิบดีกรมที่ดิน ที่ ๓ และนายณรงค์ เลิศนันทกุล ที่ ๔ เป็นผู้ถูกฟ้องคดี ต่อศาลปกครองกลางว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวมีการจดทะเบียนจำนองกับธนาคารมหานคร จำกัด (มหาชน) ต่อมาได้โอนสิทธิการรับจำนองให้แก่บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.) ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ เป็นผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมระงับจำนองและยื่นคำขอขายต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ โดยอ้างว่าเป็นตัวแทนของผู้ฟ้องคดีในฐานะผู้จำนองและได้ลงลายมือชื่อในคำขอจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมโดยไม่มีหนังสือมอบอำนาจจากผู้ฟ้องคดีและได้ให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จต่อเจ้าพนักงานที่ดินว่าเป็นตัวแทนของผู้ฟ้องคดีในการยื่นคำขอจดทะเบียนโดยอ้างว่าได้ซื้อที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินทั้งสองแปลงมาจากการขายทอดตลาดของศาล ผู้ฟ้องคดีไม่เคยมอบอำนาจให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ดำเนินการขอจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม จึงมีหนังสือขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ยกเลิกการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมระงับจำนองและขายตามคำขอของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีหนังสือแจ้งว่าการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมได้ดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ พิจารณาแล้วมีความเห็นยืนตามผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ผู้ฟ้องคดีจึงฟ้องคดีต่อศาลปกครองกลางขอให้มีคำสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนนิติกรรมของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่า ศาลปกครองไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ได้ จึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องนี้ไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ ผู้ฟ้องคดียื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลปกครองกลางชั้นต้นที่ไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและขอให้ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ วรรคสอง หรือไม่

ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า ตามคำอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีซึ่งโต้แย้งว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ วรรคสอง เป็นกรณีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครองสูงสุดมิอาจวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวได้ และในการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ศาลปกครองสูงสุดจำต้องใช้บทบัญญัติมาตรา ๑๑ แห่งพระราชกำหนดดังกล่าวบังคับแก่คดีและ

ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน เป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง จึงให้ส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่ศาลปกครองสูงสุดส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีที่โต้แย้งว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ วรรคสอง และวรรคสาม มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๐ (๑) (๓) และมาตรา ๖๐ ซึ่งเป็นกรณีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบกับศาลปกครองสูงสุดจะใช้บทบัญญัติมาตรา ๑๑ แห่งพระราชกำหนดดังกล่าวบังคับแก่คดีนี้ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นวินิจฉัย

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ วรรคสอง และวรรคสาม มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๑ บททั่วไป โดยมาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ เป็นบทบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมาย ทั้งนี้ บทบัญญัติมาตรา ๒๗ มิได้มีข้อความใดที่รับรองสิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เนื่องจากสิทธิและเสรีภาพที่เป็นเรื่องเฉพาะมีบัญญัติอยู่ในมาตราอื่นของรัฐธรรมนูญนี้แล้ว จึงไม่อาจอ้างหรือโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ ได้

มาตรา ๒๘ วรรคสอง เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ และวรรคสาม เป็นบทบัญญัติที่รับรองการใช้สิทธิทางศาลของบุคคล เพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรง หากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองและรับรองว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

มาตรา ๔๐ (๑) และ (๓) เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยเป็นบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิของบุคคลให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง และมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาคดีอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

มาตรา ๖๐ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๑๐ สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน เป็นบทบัญญัติที่รับรองสิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดเนื่องจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น

พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มีบทบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ โดยให้ บสท. ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐมีอำนาจบังคับจำนำ บังคับจำนองทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันของลูกหนี้ที่ บสท. ได้รับโอนหนี้มาจากสถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้เดิมมาบริหารเพื่อบังคับชำระหนี้โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีแพ่งต่อศาลยุติธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถชำระหนี้ได้โดยเร็ว

พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ ว่าด้วยการจัดตั้งและเงินทุน โดยมีสาระเกี่ยวกับการไม่ให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองมาใช้บังคับแก่การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของ บสท. ตามพระราชกำหนดนี้ และการออกระเบียบหรือข้อบังคับ คำสั่ง คำวินิจฉัย การอนุญาต และการกระทำอื่นใดของคณะกรรมการและคณะกรรมการบริหาร อันเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของ บสท. เนื่องจาก บสท. คณะกรรมการ และคณะกรรมการบริหาร มีอำนาจในการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพโดยไม่ต้องอาศัยอำนาจศาล และการออกระเบียบคำสั่งต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพได้ จึงจำเป็นต้องให้ความคุ้มครองแก่ บสท. คณะกรรมการ และคณะกรรมการบริหารไม่ต้องถูกดำเนินคดีในศาลปกครอง

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ แล้ว เห็นได้ว่าเป็นการบัญญัติคุ้มครอง บสท. ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐในการจัดการเกี่ยวกับสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของสถาบันการเงินให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว เพื่อประโยชน์แก่ระบบเศรษฐกิจ และสถาบันการเงินของประเทศโดยรวม มิได้เป็นประโยชน์แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยเฉพาะ ซึ่งสินทรัพย์ด้อยคุณภาพดังกล่าวหากปล่อยทิ้งไว้เนิ่นนานจะก่อให้เกิดปัญหาต่อสถาบันการเงินอย่างรุนแรงอันจะกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ อีกทั้งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงการยกเว้นเฉพาะกรณีการนำคดีขึ้นสู่ศาลปกครองที่จะพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการออกระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง และการกระทำอื่นใดของคณะกรรมการและคณะกรรมการบริหาร อันเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพเท่านั้น อย่างไรก็ตาม หากมีผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของ บสท. บุคคลนั้นก็ย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลฟ้องเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญาต่อศาลยุติธรรมได้ พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ จึงมิได้เป็นเรื่องการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐโดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ไม่ทำให้สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ไม่ได้รับความคุ้มครอง ไม่กระทบต่อกรณีที่บุคคลจะอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตน ไม่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ และมิได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ โดยเฉพาะสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิของบุคคลในการฟ้องหน่วยงานของรัฐตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ วรรคสอง และวรรคสาม มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๐ (๑) (๓) และมาตรา ๖๐

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ วรรคสอง และวรรคสาม มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๐ (๑) (๓) และมาตรา ๖๐

๑.๓.๗ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๔/๒๕๕๔ วันที่ ๒๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๖ มาตรา ๘๒ และมาตรา ๑๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๑ มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๐ มาตรา ๒๑๘ และมาตรา ๒๒๓ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

นายสรศักดิ์ ตั้งทวีสิน หรือตั้งบัณฑิต เป็นโจทก์ ยื่นฟ้อง บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ที่ ๑ กับพวกอีกสองคน เป็นจำเลย ต่อศาลจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากจำเลยที่ ๑ จำหน่ายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างอันเป็นที่ดินพิพาทโดยวิธีการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน โดยไม่มีหนังสือบอกกล่าวให้ลูกหนี้และผู้จำนองชำระหนี้ภายในเวลาหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าว ซึ่งจะต้องระบุด้วยว่าหากไม่ปฏิบัติการชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนด จำเลยที่ ๑ จะบังคับชำระหนี้ตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ ต่อมาจำเลยที่ ๑ ได้จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาท โดยไม่ได้แสดงเหตุผลว่า การจำหน่ายโดยวิธีการขายทอดตลาดนั้นจะไม่เป็นประโยชน์กับจำเลยที่ ๑ และลูกหนี้มากกว่า ทั้งในการโอนกรรมสิทธิ์นั้นก็ไม่มีลูกหนี้คนใดให้ความยินยอม นอกจากนั้นจำเลยที่ ๑ ยังได้ประกาศให้มีการประมูลซื้อที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างดังกล่าว ซึ่งโจทก์ได้โต้แย้งคัดค้านแต่จำเลยที่ ๑ มิได้หยุดการกระทำแต่อย่างใด โจทก์จึงขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมที่จำเลยทั้งสามได้กระทำการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ หากจำเลยทั้งสามไม่ดำเนินการให้ถือเอาคำพิพากษาเป็นการแสดงเจตนาโดยให้จำเลยทั้งสามรับผิดเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมดให้แก่โจทก์

ต่อมาโจทก์ยื่นคำร้องโต้แย้งว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๗๖ ให้สิทธิแก่จำเลยที่ ๑ กรณีการจำหน่ายทรัพย์สินโดยวิธีอื่นที่จะเป็นประโยชน์กับ บสท. และลูกหนี้มากกว่า ก็ให้จำหน่ายโดยวิธีอื่นได้ หรือรับโอนทรัพย์สินนั้นไว้ในราคาไม่น้อยกว่าราคาที่จะพึงได้รับจากการขายทอดตลาดแทนการจำหน่ายก็ได้นั้นขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ ที่ตัดสิทธิหรือเพิกถอนอำนาจของศาลปกครองในการพิจารณาพิพากษา โดยมิให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองมาใช้บังคับแก่การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของ บสท. ตามพระราชกำหนดนี้ พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๘๒ เป็นบทบัญญัติที่ลิดรอนสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลโดยอำนาจฝ่ายปกครอง บทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดดังกล่าวจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔๘ ที่ให้สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง และมาตรา ๖๐ ที่ให้สิทธิบุคคลใช้กระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน มาตรา ๖๒ ที่ให้สิทธิบุคคลที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐที่เป็นนิติบุคคลให้รับผิดเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น และมาตรา ๒๗๑ ที่ให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี

ศาลจังหวัดอุบลราชธานีเห็นว่า ข้อโต้แย้งของโจทก์เป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ทั้งยังไม่ปรากฏว่ามีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นดังกล่าว จึงสมควรส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องนี้เป็นกรณีที่ศาลจังหวัดอุบลราชธานีส่งคำโต้แย้งของโจทก์ที่โต้แย้งว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๖ มาตรา ๘๒ และมาตรา ๑๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๘ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๒๗๑ และขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๑ มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๐ มาตรา ๒๑๘ และมาตรา ๒๒๓ หรือไม่ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย และเนื่องจากในขณะที่มีการยื่นคำร้องดังกล่าวรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ประกาศใช้แล้ว จึงมีคำสั่งไม่รับพิจารณาวินิจฉัยเฉพาะประเด็นที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

ประเด็นวินิจฉัย

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นที่ว่าพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๖ มาตรา ๘๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๑ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๒๑๘ หรือไม่ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ ๔ - ๒๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๔ ว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๘๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๑ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๒๑๘ ส่วนประเด็นที่ว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๓ หรือไม่ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวแล้วว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๗๖ ตามคำวินิจฉัยที่ ๓๓/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๔ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๗๖ มีหลักการอย่างเดียวกันกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๓ และประเด็นที่ว่าพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๐ หรือไม่ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ ๒๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๔ ว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๐ จึงไม่จำต้องวินิจฉัยประเด็นดังกล่าวซ้ำอีก ดังนั้น คงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย ๒ ประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๘๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๒๒๓ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๐ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๑๐ สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน โดยเป็นบทบัญญัติที่รับรองสิทธิของบุคคลที่จะฟ้อง หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลให้รับผิดเนื่องจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น ส่วน มาตรา ๒๒๓ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑๐ ศาล ส่วนที่ ๔ ศาลปกครอง โดยบัญญัติถึงอำนาจของศาลปกครองและลำดับชั้นศาลปกครอง โดยให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

สำหรับพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๘๒ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๔ การบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ ส่วนที่ ๓ การจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน โดยมาตรา ๗๔ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์การบังคับจำนองหรือบังคับจำนำกับทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันสำหรับสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของ บสท. ซึ่งต้องดำเนินการตามขั้นตอน คือ ต้องมีหนังสือบอกกล่าวให้ลูกหนี้และผู้จำนองหรือผู้จำนำทราบ และขอให้ชำระหนี้ภายในเวลาหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าว หากไม่ชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ บสท. มีอำนาจดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันได้ โดยมาตรา ๗๖ ให้การจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน กระทำได้ ๓ วิธี คือ (๑) โดยวิธีการขายทอดตลาด (๒) โดยวิธีอื่น ถ้าเห็นว่าเป็นประโยชน์กับ บสท. และลูกหนี้มากกว่าการขายทอดตลาด และ (๓) โดยวิธีรับโอนทรัพย์สินนั้นมาเป็นของ บสท. ในราคาไม่น้อยกว่าราคาที่พึงได้รับจากการขายทอดตลาดแทนการจำหน่าย ส่วนมาตรา ๘๒ เป็นบทบัญญัติที่มิให้มีการเพิกถอนการจำหน่ายทรัพย์สินตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๗๖

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๘๒ แล้วเห็นว่า เป็นบทบัญญัติที่มีขึ้นเพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ อันเกิดจากสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้จำนวนมากของสถาบันการเงินซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่อระบบเศรษฐกิจและสถาบันการเงินของรัฐและเอกชน โดยสาระสำคัญของมาตราดังกล่าวเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ ที่มีความมุ่งหมายและกำหนดวิธีการเฉพาะเพื่อฟื้นฟูความมั่นคงของสถาบันการเงิน โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้ กล่าวคือ ในส่วนของลูกหนี้มุ่งหมายให้ลูกหนี้ชำระหนี้ที่ค้างชำระและสามารถกลับมาประกอบกิจการได้อย่างปกติ และในส่วนของเจ้าหนี้มุ่งหมายให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ที่ค้างชำระ ซึ่งตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานของความยุติธรรม และโดยที่เป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรการไว้เป็นการเฉพาะเพื่อฟื้นฟูความมั่นคงของสถาบันการเงินที่มีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้จำนวนมาก บสท. จึงมีอำนาจบังคับจำนองทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันของลูกหนี้ที่ บสท. รับโอนมาจากสถาบันการเงินมาบริหาร โดยมิได้ตัดสิทธิในการที่จะใช้สิทธิทางศาลฟ้องเป็นคดีต่อศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๘ หากว่ามีผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำ หรือละเว้นการกระทำของ บสท. จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๐ อีกทั้ง พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๘๒ ไม่มีประเด็นที่เกี่ยวกับอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครองจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๓

ประเด็นที่สอง พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๑ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๒๑๘ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ บททั่วไป โดยเป็นบทบัญญัติว่าด้วยความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ โดยมิได้มีข้อความที่รับรองสิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ จึงไม่ใช่กรณีที่พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ ได้

มาตรา ๔๑ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๕ สิทธิในทรัพย์สิน โดยวรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติให้สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และวรรคสอง เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการสืบมรดกของบุคคล

มาตรา ๕๘ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๑๐ สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน โดยบัญญัติให้สิทธิบุคคลมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน

มาตรา ๒๑๘ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑๐ ศาล ส่วนที่ ๓ ศาลยุติธรรม โดยให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น

พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ เป็นบทบัญญัติที่อยู่ในหมวด ๑ การจัดตั้งและเงินทุน โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการไม่ให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองมาใช้บังคับแก่การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของ บสท. และการออกระเบียบหรือข้อบังคับ คำสั่ง คำวินิจฉัย การอนุญาต และการกระทำอื่นใดของคณะกรรมการและคณะกรรมการบริหาร อันเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ เนื่องจาก บสท. มีอำนาจในการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ ส่วนคณะกรรมการ และคณะกรรมการบริหารมีอำนาจออกระเบียบคำสั่งต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพได้ จึงจำเป็นต้องให้ความคุ้มครองแก่ บสท. คณะกรรมการและคณะกรรมการบริหาร เพื่อไม่ให้ต้องถูกดำเนินคดีในศาลปกครอง และไม่ให้เกิดการประวิงคดี

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ แล้ว เห็นว่าเป็นบทบัญญัติคุ้มครอง บสท. ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐในการจัดการเกี่ยวกับสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของสถาบันการเงินให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว เพื่อประโยชน์แก่ระบบเศรษฐกิจและสถาบันการเงินของประเทศโดยรวม มิได้เป็นประโยชน์แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยเฉพาะ แม้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน แต่ก็เป็นการจำกัดสิทธิเพียงเท่าที่จำเป็น และไม่ได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิในทรัพย์สินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ อีกทั้งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงการยกเว้นเฉพาะกรณีการนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลปกครองเท่านั้น หากมีผู้ที่ได้รับความเสียหาย บุคคลนั้นมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๘ จึงเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อ

สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๒๑๘ ประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๓ วรรคหนึ่ง ซึ่งให้อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครองเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๖ มาตรา ๘๒ และมาตรา ๑๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๔๑ มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๐ มาตรา ๒๑๘ และมาตรา ๒๒๓

๑.๓.๘ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๕/๒๕๕๔ วันที่ ๒๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (นายจุมพฏ บุญใหญ่) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่ามติของพรรคเพื่อไทย มีลักษณะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ วรรคสาม หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

นายจุมพฏ บุญใหญ่ (ผู้ร้อง) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนคร ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๗) ว่ามติของพรรคเพื่อไทย (ผู้ถูกร้อง) มีลักษณะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ วรรคสาม หรือไม่ สรุปได้ดังนี้

(๑) ผู้ร้องได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดสกลนคร สังกัดพรรคพลังประชาชน เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ต่อมาวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๑ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพลังประชาชน ผู้ร้องได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้อง และผู้ถูกร้องได้มีมติรับเข้าเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๑

(๒) เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ผู้ถูกร้องได้มีหนังสือแจ้งผู้ร้องว่ามีสมาชิกพรรคกล่าวหาว่าผู้ร้องละเมิดวินัยและจรรยาบรรณของพรรค จึงให้ผู้ร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อคณะกรรมการวินัยและจรรยาบรรณและผู้ร้องได้ยื่นหนังสือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อคณะกรรมการวินัยและจรรยาบรรณแล้ว ต่อมาเมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๓ ผู้ถูกร้องได้จัดให้มีการประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคผู้ถูกร้อง ลงมติขับผู้ร้องให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องตามข้อบังคับพรรคเพื่อไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๓ โดยมีผลตามกฎหมายให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้อง โดยมติดังกล่าวเป็นการกล่าวหาว่าผู้ร้องกระทำผิดวินัยและละเมิดจรรยาบรรณอย่างร้ายแรง โดยมีพฤติการณ์ที่ไม่เหมาะสมในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคภูมิใจไทย ได้เข้าร่วมสัมมนาและลงพื้นที่กับพรรคภูมิใจไทยในช่วงหาเสียงเลือกตั้งซ่อมจังหวัดสกลนคร เขตเลือกตั้งที่ ๓

(๓) ผู้ร้องเห็นว่ามติของพรรคผู้ถูกร้องที่ให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกนั้นไม่เพียงแต่ทำให้สมาชิกภาพของผู้ร้องต้องสิ้นสุดลงเท่านั้น แต่ยังส่งผลให้สมาชิกภาพความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ร้องอีกสถานะหนึ่งต้องสิ้นสุดลงด้วยนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องมีมติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๗) ทำให้ผู้ร้องไม่อาจปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทยได้ มติของพรรคผู้ถูกร้องจึงขัดต่อสถานะและ

การปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญโดยชัดแจ้ง ตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๔๒

(๔) ผู้ร้องเห็นว่ามติของพรรคผู้ถูกร้องที่ให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคโดยเหตุที่ผู้ร้องวิพากษ์วิจารณ์สมาชิกด้วยกันและองค์กรบริหารของพรรคเป็นการขัดและแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๕) ผู้ร้องไม่ได้สมัครเป็นสมาชิกของพรรคภูมิใจไทยและไม่เคยแนะนำหรือเชิญชวนประชาชนให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของพรรคภูมิใจไทย แต่ผู้ร้องกลับได้แนะนำและเชิญชวนให้ประชาชนสมัครเป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องทั้งในเขตเลือกตั้งที่ผู้ร้องได้รับเลือกตั้งและนอกเขตเลือกตั้งในจังหวัดสกลนครด้วย อันเป็นกิจกรรมทางการเมืองนอกรัฐสภาที่ผู้ร้องดำเนินการกับผู้ถูกร้อง

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๗) วรรคสาม ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๔) จึงรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง

(๑) การออกข้อบังคับพรรคเพื่อไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วจึงมีสภาพบังคับต่อสมาชิก เมื่อผู้ร้องได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของพรรค จึงต้องดำรงตนอยู่ภายใต้กรอบข้อบังคับพรรคเช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่น ๆ ผู้ร้องเป็นทั้งสมาชิกพรรคและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงต้องไม่กระทำการใดอันเป็นการฝ่าฝืนต่อข้อบังคับพรรค แต่ผู้ร้องได้ละทิ้งอุดมการณ์และแนวนโยบายของพรรคเพื่อผลประโยชน์สำหรับตนเอง

(๒) ในระหว่างวันที่ ๕ - ๗ มิถุนายน ๒๕๕๒ พรรคภูมิใจไทยได้จัดสัมมนาขึ้นที่จังหวัดสกลนคร ผู้ร้องซึ่งดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดผู้ถูกร้องได้ไปร่วมในงานดังกล่าว และได้แสดงตนปรากฏต่อสาธารณชนผ่านสื่อมวลชนอย่างชัดเจนโดยการถอดเสื้อของตนเองออกแล้วนำเสื้อที่มีสัญลักษณ์ของพรรคภูมิใจไทยมาสวมแทน โดยมีหัวหน้าพรรคภูมิใจไทยช่วยสวมใส่ อีกทั้งได้ร่วมรณรงค์และแสดงตนในขบวนแห่ของพรรคภูมิใจไทยโดยสวมเสื้อของพรรคภูมิใจไทยอยู่ตลอดเวลา และยังได้แถลงข่าวต่อสื่อมวลชนว่าไม่ได้อยู่กับผู้ถูกร้องแล้ว แสดงให้เห็นถึงเจตนาของผู้ร้องและการวางแผนตัดสินใจที่จะมาสังกัดพรรคภูมิใจไทย นอกจากนี้ผู้ร้องยังให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนอันมีลักษณะการวิพากษ์วิจารณ์สมาชิกด้วยกันหรือองค์กรบริหารของพรรคต่อบุคคลภายนอกในทางที่เสียหาย และมีพฤติกรรมที่ละทิ้งภาระหน้าที่ที่มีต่อพรรคโดยไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองทั้งภายในพรรคและกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกสถานที่ โดยผู้ร้องได้ขาดการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค ตั้งแต่เดือนมีนาคม ๒๕๕๒ จนถึงปัจจุบัน ซึ่งรวมจำนวนครั้งที่ขาดประชุมจนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ มีจำนวนถึง ๔๗ ครั้ง

(๓) มีสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้อง จำนวน ๓๔ คน ยื่นหนังสือต่อคณะกรรมการวินัยและจรรยาบรรณ กล่าวหาว่าพฤติการณ์ดังกล่าวของผู้ร้องเป็นการกระทำผิดวินัยและละเมิดจรรยาบรรณอย่างร้ายแรงตามข้อบังคับของพรรค ซึ่งคณะกรรมการวินัยและจรรยาบรรณได้แจ้งข้อกล่าวหาและให้โอกาสผู้ร้องชี้แจง

พร้อมแสดงหลักฐานเพื่อแก้ข้อกล่าวหา ตามระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการสอบข้อเท็จจริงและพิจารณาข้อกล่าวหาและการอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๒ แล้ว คณะกรรมการวินัยและจรรยาบรรณได้พิจารณาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ร้องและพิจารณาพยานหลักฐานทั้งในส่วนของผู้กล่าวหาแล้วมีมติว่าผู้ร้องกระทำการขัดต่อข้อบังคับพรรคเพื่อไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๙ ข้อ ๙ (๔) ข้อ ๑๐ (๗) ข้อ ๑๒ ข้อ ๑๓ (๓) ข้อ ๑๖ (๓) (๕) (๖) (๗) และ (๘) ข้อ ๑๙ (๒) (๔) และ (๙) ต่อมาเมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๓ ที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องได้มีมติ โดยวิธีการลงคะแนนลับด้วยคะแนนจำนวน ๑๗๙ เสียง งดออกเสียง ๒ เสียง (คณะกรรมการบริหาร มีจำนวน ๑๑ คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคอีก ๑๘๙ คน รวมเป็น ๒๐๐ คน) ซึ่งเป็นจำนวนคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของคณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องมีมติให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้อง

(๔) มูลเหตุของการดำเนินการทางวินัยและจรรยาบรรณกับผู้ร้องเป็นเรื่องความประพฤติและพฤติกรรมส่วนตัวของผู้ร้องโดยแท้ ทั้งเรื่องพฤติกรรมการละทิ้งอุดมการณ์ของพรรคไปร่วมกิจกรรมแสดงตนเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่น การกล่าวร้ายโจมตีพรรค สมาชิกและการบริหารงานของพรรค อีกทั้งการไม่เข้าร่วมประชุมพรรคซึ่งข้อเท็จจริงต่าง ๆ ดังกล่าวไม่ได้เกี่ยวกับสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ร้อง การจะพิจารณาว่ามติของพรรคผู้ถูกร้องขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่นั้นต้องพิจารณาที่มูลเหตุแห่งการมีมติ มิใช่พิจารณาที่ผลของมติ การที่ผู้ร้องต้องพ้นจากสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องและต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นเพียงผลทางกฎหมายที่ผู้ถูกร้องมีมติให้พ้นจากสมาชิกของพรรคเท่านั้น แต่มูลเหตุแห่งการให้พ้นจากสมาชิกของพรรคมิได้มีกรณีใดที่เกี่ยวกับสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ร้องแต่อย่างใด

(๕) การที่ผู้ถูกร้องให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรค เพราะเหตุทำผิดข้อบังคับของพรรคอันเป็นการทำผิดวินัยและจรรยาบรรณอย่างร้ายแรงนั้น เป็นการปฏิบัติตามข้อบังคับของพรรคเพื่อลงโทษผู้ร้องที่กระทำการฝ่าฝืนข้อบังคับของพรรค เมื่อรัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมือง และสมาชิกพรรคการเมืองต้องปฏิบัติตามมติและข้อบังคับของพรรค หลักการดังกล่าวจึงถือเป็นหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในด้านที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลในองค์กรทางการเมือง การที่ผู้ร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับของพรรค จึงถือว่าผู้ร้องเป็นผู้ที่กระทำการอันเป็นการขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๖) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ต้องการให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งเพื่อเป็นองค์กรหรือสถาบันหลักในทางการเมืองที่จะพัฒนาระบอบประชาธิปไตยและการปกครองประเทศให้มีความมั่นคง พรรคการเมืองจึงต้องมีโครงสร้างองค์กร การบริหารภายใน ความประพฤติของสมาชิกพรรคในด้านจริยธรรม วินัยและจรรยาบรรณ ที่จะสามารถสร้างความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองได้ สำหรับวินัยและจรรยาบรรณของสมาชิกพรรคการเมืองนั้นมีความสำคัญต่อความเป็นสถาบัน เพราะเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการควบคุมสมาชิกพรรคให้ปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบาย ดังนั้น สมาชิกพรรคการเมืองที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงต้องปฏิบัติตามมติและข้อบังคับของพรรคโดยเคร่งครัดยิ่งกว่าสมาชิกทั่วไป

(๗) มติของพรรคผู้ถูกร้องที่ให้ผู้ร้องพ้นจากสมาชิกนั้น เป็นการทำภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และข้อบังคับของพรรค และตามความร้ายแรงแห่งพฤติการณ์ของการกระทำของผู้ร้อง ผู้ร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงต้องรักษาระเบียบวินัยและปฏิบัติตามข้อบังคับของพรรค แต่นอกจากละเลยไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับของพรรคแล้ว ยังกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับของพรรคด้วยการละทิ้งอุดมการณ์นโยบายของพรรค และกล่าวให้ร้ายพรรค และสมาชิกอื่นในทางที่เสียหาย โดยประกาศเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองอื่นอย่างเปิดเผย พฤติการณ์ของผู้ร้องจึงเป็นเรื่องความประพฤติส่วนตัว ซึ่งไม่เกี่ยวกับสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มติของพรรคผู้ถูกร้องที่ให้ผู้ร้องพ้นจากสมาชิกจึงไม่มีลักษณะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม

ประเด็นวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีเจตนารมณ์ที่จะเสริมสร้างพรรคการเมืองให้เป็นองค์กรทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญที่มีความเข้มแข็ง เป็นรากฐานที่มั่นคงของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้วยการกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการเสนอและการพิจารณากฎหมาย การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การพิจารณาให้ความเห็นชอบพระราชกำหนด การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้ถาม การอภิปราย และการลงมติในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ การเสนอญัตติซึ่งรวมถึงการตั้งคณะกรรมาธิการ ตลอดจนการเข้าชื่อเพื่อควบคุมกฎหมายมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เป็นต้น และกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง แต่ในขณะเดียวกัน เพื่อป้องกันมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกครอบงำหรือตกอยู่ภายใต้อำนาจของพรรคการเมืองจนขาดความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่หรือการตัดสินใจใด ๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการทำหน้าที่เป็นผู้แทนปวงชน รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองเรื่องดังกล่าวนี้ไว้ในมาตรา ๑๒๒ ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยโดยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติ มอบหมาย หรือความครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และยังยืนยันหลักการนี้ในมาตรา ๑๖๒ วรรคสอง ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอิสระจากมติพรรคการเมืองในการตั้งกระทู้ถาม การอภิปราย และการลงมติในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ จึงกล่าวได้ว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเป็นบทบัญญัติเริ่มต้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและกระทำกิจกรรมทางการเมืองในระดับของการเข้าใช้อำนาจรัฐโดยองค์กรพรรคการเมือง อันเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มิใช่เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิของบุคคลที่เข้าร่วมกับพรรคการเมืองนั้นจะต้องปฏิบัติตามมติของพรรคการเมืองในทุกกรณี หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งกรรมการบริหารพรรค หรือสมาชิกของพรรคการเมืองเห็นว่ามติของพรรคการเมืองใดมีลักษณะตามมาตรา ๖๕ วรรคสาม ก็ย่อมใช้สิทธิให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้โดยที่บุคคลนั้นไม่จำต้องลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นแต่อย่างใด ในทางกลับกันพรรคการเมืองก็สามารถคัดกรองบุคคลเข้าร่วมอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกันเพื่อร่วมกันพัฒนาให้พรรคการเมืองของตนมีความเข้มแข็ง อันนำไปสู่ความเป็นสถาบันในทางการเมือง ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติให้พรรคการเมืองมีกระบวนการให้สมาชิกของพรรคพ้นจากการเป็นสมาชิกหากเห็นว่าสมาชิกผู้นั้นมีแนวคิดหรือการปฏิบัติไม่สอดคล้องกับแนวนโยบายพรรคการเมืองที่ผู้นั้นสังกัด

เมื่อพิจารณาเหตุที่พรรคผู้ถูกร้องมีมติให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกพรรค ซึ่งประกอบด้วยเหตุผลที่สำคัญ กล่าวคือ ผู้ร้องขึ้นเวทีในงานสัมมนาของพรรคภูมิใจไทย ที่จัดขึ้น ณ จังหวัดสกลนคร ระหว่างวันที่ ๕ - ๗ มิถุนายน ๒๕๕๒ โดยผู้ร้องถอดเสื้อออกแล้วนำเสื้อที่มีสัญลักษณ์ของพรรคภูมิใจไทยมาสวมแทนโดยมีหัวหน้าพรรคภูมิใจไทยช่วยสวมใส่ พร้อมทั้งได้ร่วมรณรงค์และแสดงตนในขบวนแห่ของพรรคภูมิใจไทยโดยสวมเสื้อของพรรคภูมิใจไทยอยู่ตลอดเวลา และผู้ร้องได้แถลงข่าวต่อสื่อมวลชนว่าจากนี้ผู้ร้องจะเข้าร่วมกิจกรรมพรรคภูมิใจไทยอย่างเต็มตัวและผู้ร้องไม่ได้อยู่พรรคเพื่อไทยแล้ว กรณีของผู้ร้องตามข้อเท็จจริงที่ได้ความข้างต้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับความประพฤติของผู้ร้องเองที่แสดงตัวเสมือนเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่น แม้จะยังมิได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นอย่างเป็นทางการก็ตาม เหตุที่ผู้ร้องไม่ลาออกจากพรรคการเมืองผู้ถูกร้องแล้วย้ายไปสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นก็เพื่อที่จะคงไว้ซึ่งสถานะการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น ความประพฤติของผู้ร้องดังกล่าวเป็นเรื่องส่วนตัวของผู้ร้อง มิได้เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การที่พรรคผู้ถูกร้องเห็นว่าการกระทำของผู้ร้องเป็นการผิดข้อบังคับของพรรคอย่างร้ายแรง และมีมติให้ผู้ร้องพ้นจากสมาชิกของพรรค จึงมิใช่เป็นเรื่องที่มีลักษณะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแต่อย่างใด สำหรับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๔๒ ที่ผู้ร้องอ้างถึงนั้น เป็นเรื่องมติของพรรคประชากรไทยที่ลบชื่อสมาชิกพรรคออกจากทะเบียนสมาชิกพรรคประชากรไทย เนื่องมาจากการลงมติในสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎร มิใช่เรื่องความประพฤติส่วนตัว ข้อเท็จจริงจึงไม่ตรงกับกรณีของผู้ร้อง

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มติของพรรคเพื่อไทย เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๓ ให้นายจุมพฏ บุญใหญ่ พ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทยนั้น มิได้มีลักษณะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ วรรคสาม ให้ถือว่าสมาชิกภาพความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ร้องสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย

๑.๓.๙ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๖/๒๕๕๔ วันที่ ๒๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ร้อยตรี ปรพล อดิเรกสาร) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า มติของพรรคเพื่อไทย มีลักษณะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ วรรคสาม หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ร้อยตรี ปรพล อดิเรกสาร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสระบุรี (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๗) ว่า มติของพรรคเพื่อไทย (ผู้ถูกร้อง) มีลักษณะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ วรรคสาม หรือไม่ สรุปได้ดังนี้

(๑) ผู้ร้องได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดสระบุรี สังกัดพรรคพลังประชาชน เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ต่อมาวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๑ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพลังประชาชน ผู้ร้องได้สมัครเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องและผู้ถูกร้องได้มีมติรับเข้าเป็นสมาชิกเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๑

(๒) เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ผู้ถูกร้องได้มีหนังสือแจ้งผู้ร้องว่ามีสมาชิกพรรคกล่าวหาว่าผู้ร้องละเมิดวินัยและจรรยาบรรณของพรรค และผู้ร้องได้ยื่นหนังสือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อคณะกรรมการวินัยและจรรยาบรรณ ต่อมาเมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๓ ผู้ถูกร้องได้จัดให้มีการประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคผู้ถูกร้อง เพื่อลงมติขับผู้ร้องให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องตามข้อบังคับพรรคเพื่อไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๓ โดยที่ประชุมมีมติด้วยคะแนนเสียง ๑๗๘ เสียง ซึ่งไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคทั้งหมด มีผลตามกฎหมายให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้อง โดยมติดังกล่าวเป็นการกล่าวหาว่าผู้ร้องกระทำผิดวินัยและละเมิดจรรยาบรรณอย่างร้ายแรง โดยการไม่ปฏิบัติตามนโยบาย ข้อบังคับ มติคณะกรรมการบริหารพรรค คำสั่งผู้ดำเนินงานพรรคที่สั่งการ วิพากษ์วิจารณ์สมาชิกด้วยกันหรือองค์กรบริหารพรรคต่อบุคคลภายนอกในทางที่เสียหาย ไม่ยึดมั่นในเจตนารมณ์และอุดมการณ์และแนวนโยบายของพรรค เป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นหรือไปดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองอื่นในระหว่างที่เป็นสมาชิกพรรค และไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

(๓) มติของพรรคผู้ถูกร้องดังกล่าวมีลักษณะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๕ วรรคสาม ไม่เพียงแต่ทำให้การเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเท่านั้น แต่ยังส่งผลให้สมาชิกภาพความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ร้องต้องสิ้นสุดลงด้วย นับแต่วันที่ผู้ถูกร้องมีมติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๗) ซึ่งทำให้ผู้ร้องไม่อาจปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทยได้

(๔) มติของพรรคผู้ถูกร้องดังกล่าวมีเจตนากลั่นแกล้งผู้ร้อง อีกทั้งการดำเนินการของผู้ถูกร้องและกรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้องมีแนวทางที่ไม่เป็นไปตามวิถีทางประชาธิปไตย มีการหมิ่นสถาบัน มีการใช้ม็อบก่อความรุนแรง เพื่อล้มล้างรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ สร้างความแตกแยกให้กับสังคมไทยและประเทศชาติอย่างร้ายแรง อันเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องจึงไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของพรรคผู้ถูกร้องได้ และขัดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐ ผู้ร้องไม่เคยวิพากษ์วิจารณ์สมาชิกด้วยกันหรือองค์กรบริหารพรรคต่อบุคคลภายนอกในทางที่เสียหาย ไม่เคยเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นหรือไปดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองอื่นในระหว่างที่เป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้อง และมีสิทธิเสรีภาพทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ ในการชุมนุมและสมาคม การแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมกิจกรรมกับบุคคลหรือคณะบุคคลไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมืองหรือไม่ก็ได้ โดยไม่ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพอันเนื่องมาจากการที่ผู้ร้องได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งอยู่ก่อนแล้ว

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๗) วรรคสาม ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๔) ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง

(๑) การออกข้อบังคับพรรคเพื่อไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีรายการครบถ้วนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐ และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว จึงมีสภาพบังคับต่อสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้อง

(๒) ในระหว่างวันที่ ๕ - ๗ มิถุนายน ๒๕๕๒ พรรคภูมิใจไทยได้จัดสัมมนาขึ้นที่จังหวัดสกลนคร ผู้ร้องซึ่งดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดพรรคผู้ถูกร้องได้เข้าร่วมงานดังกล่าว และได้แสดงตนปรากฏต่อสาธารณชนผ่านสื่อมวลชนอย่างชัดเจนว่าผู้ร้องจะเข้าร่วมดำเนินงานทางการเมืองกับพรรคภูมิใจไทย โดยการแถลงเปิดตัวและขึ้นป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ที่มีภาพของผู้ร้องและเครื่องหมายพรรคภูมิใจไทย รวมทั้งผู้ร้องได้เข้าร่วมประชุมกับพรรคภูมิใจไทย ๒ ครั้ง นอกจากนี้ผู้ร้องไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคทั้งภายในพรรคและกิจกรรมที่พรรคจัดขึ้นนอกสถานที่ โดยขาดการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค ตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๕๒ จนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ มีจำนวนถึง ๕๔ ครั้ง

(๓) มีสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้อง จำนวน ๓๔ คน กล่าวหาว่าพฤติการณ์ดังกล่าวของผู้ร้องเป็นการกระทำผิดวินัยและละเมิดจรรยาบรรณอย่างร้ายแรงตามข้อบังคับของพรรคซึ่งคณะกรรมการวินัยและจรรยาบรรณได้แจ้งข้อกล่าวหาและให้โอกาสผู้ร้องชี้แจงพร้อมแสดงหลักฐานเพื่อแก้ข้อกล่าวหาตามระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการสอบข้อเท็จจริงและพิจารณาข้อกล่าวหาและการอุทธรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๒ และได้พิจารณาแล้วมีมติว่าผู้ร้องกระทำการขัดต่อข้อบังคับพรรคเพื่อไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๙ ข้อ ๙ (๔) ข้อ ๑๐ (๗) ข้อ ๑๒ ข้อ ๑๓ (๓) ข้อ ๑๖ (๓) (๕) (๖) (๗) และ (๘) ข้อ ๑๙ (๒) (๔) และ (๙) ต่อมาเมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๓ ที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องได้มีมติโดยวิธีการลงคะแนนลับด้วยคะแนนจำนวน ๑๗๘ เสียง งดออกเสียง ๒ เสียง (คณะกรรมการบริหารมีจำนวน ๑๑ คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคอีก ๑๘๙ คน รวมเป็น ๒๐๐ คน) ซึ่งเป็นจำนวนคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของคณะกรรมการบริหารและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคผู้ถูกร้องมีมติให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้อง

(๔) มูลเหตุของการดำเนินการทางวินัยและจรรยาบรรณกับผู้ร้องเป็นเรื่องความประพฤติและพฤติกรรมส่วนตัวของผู้ร้องโดยแท้ ทั้งเรื่องพฤติกรรมการละทิ้งอุดมการณ์ของพรรคไปร่วมกิจกรรมแสดงตนเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่น การกล่าวร้ายโจมตีพรรค สมาชิกและการบริหารงานของพรรค อีกทั้งการไม่เข้าร่วมประชุมพรรค ซึ่งข้อเท็จจริงต่าง ๆ ดังกล่าวไม่ได้เกี่ยวกับสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ร้อง การจะพิจารณาว่ามติของพรรคผู้ถูกร้องขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่นั้นต้องพิจารณาที่มูลเหตุแห่งการมีมติ มิใช่พิจารณาที่ผลของมติ การที่ผู้ร้องต้องพ้นจากสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้อง

และต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นเพียงผลทางกฎหมายที่ผู้ถูกร้องมีมติให้พ้นจากสมาชิกของพรรคเท่านั้น

(๕) การที่ผู้ถูกร้องให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรค เพราะเหตุทำผิดข้อบังคับของพรรคอันเป็นการทำผิดวินัยและจรรยาบรรณอย่างร้ายแรงนั้น เป็นการปฏิบัติตามข้อบังคับของพรรคเพื่อลงโทษผู้ร้องที่กระทำการฝ่าฝืนข้อบังคับของพรรค เมื่อรัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมือง และสมาชิกพรรคการเมืองต้องปฏิบัติตามมติและข้อบังคับของพรรค หลักการดังกล่าวจึงถือเป็นหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในด้านที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลในองค์กรทางการเมือง การที่ผู้ร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับของพรรค จึงถือว่าผู้ร้องเป็นผู้ที่กระทำการอันเป็นการขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๖) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ต้องการให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งเพื่อเป็นองค์กรหรือสถาบันหลักในทางการเมือง วินัยและจรรยาบรรณของสมาชิกพรรคการเมืองนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเป็นสถาบัน หากสมาชิกพรรคการเมืองไร้ซึ่งความมีระเบียบย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาพรรคการเมืองให้มีความเข้มแข็งได้ ดังนั้น สมาชิกพรรคการเมืองที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงต้องปฏิบัติตามมติและข้อบังคับของพรรคโดยเคร่งครัดยิ่งกว่าสมาชิกทั่วไป เพราะหากตนเองสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแล้ว ก็อาจทำให้ต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย

(๗) มติของพรรคผู้ถูกร้องที่ให้ผู้ร้องพ้นจากสมาชิกนั้น เป็นการทำภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และข้อบังคับของพรรค และตามความร้ายแรงแห่งพฤติการณ์ของการกระทำของผู้ร้องซึ่งเป็นเรื่องความประพฤติส่วนตัว ไม่เกี่ยวกับสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการที่สมาชิกของพรรคฝ่าฝืนข้อบังคับของพรรคอันเป็นการกระทำผิดวินัยและละเมิดจรรยาบรรณอย่างร้ายแรงแล้ว มติของพรรคผู้ถูกร้องที่ให้ผู้ร้องพ้นจากสมาชิกจึงไม่มีลักษณะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม

ประเด็นวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีเจตนารมณ์ที่จะเสริมสร้างพรรคการเมืองให้เป็นองค์กรทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญที่มีความเข้มแข็งเป็นรากฐานที่มั่นคงของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้วยการกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการเสนอและการพิจารณากฎหมาย การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การพิจารณาให้ความเห็นชอบพระราชกำหนด การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้ถาม การอภิปราย และการลงมติในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ การเสนอญัตติซึ่งรวมถึงการตั้งคณะกรรมาธิการ ตลอดจนการเข้าชื่อเพื่อควบคุมกฎหมายมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เป็นต้น และกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง แต่ในขณะเดียวกันเพื่อป้องกันมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกครอบงำหรือตกอยู่ภายใต้อำนาจของพรรคการเมืองจนขาดความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่หรือการตัดสินใจใด ๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการทำหน้าที่เป็นผู้แทนปวงชน รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองเรื่องดังกล่าวนี้ไว้ในมาตรา ๑๒๒ ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมเป็นผู้แทนปวงชน

ชาวไทยโดยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติ มอบหมาย หรือความครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และยังยืนยันหลักการนี้ในมาตรา ๑๖๒ วรรคสอง ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอิสระจากมติพรรคการเมืองในการตั้งกระทู้ถาม การอภิปราย และการลงมติในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ จึงกล่าวได้ว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเป็นบทบัญญัติเริ่มต้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและกระทำกิจกรรมทางการเมืองในระดับของการเข้าใช้อำนาจรัฐโดยองค์กรพรรคการเมืองอันเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มิใช่เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิของบุคคลที่เข้าร่วมกับพรรคการเมืองนั้นจะต้องปฏิบัติตามมติของพรรคการเมืองในทุกกรณี หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งกรรมการบริหารพรรค หรือสมาชิกของพรรคการเมืองเห็นว่ามติของพรรคการเมืองใดมีลักษณะตามมาตรา ๖๕ วรรคสาม ก็ย่อมใช้สิทธิให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้โดยที่บุคคลนั้นไม่จำต้องลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นแต่อย่างใดในทางกลับกันพรรคการเมืองก็สามารถคัดกรองบุคคลเข้าร่วมอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกันเพื่อร่วมกันพัฒนาให้พรรคการเมืองของตนมีความเข้มแข็ง อันนำไปสู่ความเป็นสถาบันในทางการเมือง ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติให้พรรคการเมืองมีกระบวนการให้สมาชิกของพรรคพ้นจากการเป็นสมาชิก หากเห็นว่าสมาชิกผู้นั้นมีแนวคิดหรือการปฏิบัติไม่สอดคล้องกับแนวนโยบายพรรคการเมืองที่ผู้นั้นสังกัด

เมื่อพิจารณาเหตุที่พรรคผู้ถูกร้องมีมติให้ผู้ร้องพ้นจากการเป็นสมาชิกพรรค ซึ่งประกอบด้วยเหตุผลที่สำคัญ กล่าวคือ ผู้ร้องเข้าร่วมงานสัมมนาของพรรคภูมิใจไทย ที่จัดขึ้น ณ จังหวัดสกลนครและได้แสดงตนปรากฏต่อสาธารณะอย่างเปิดเผยโดยการแถลงเปิดตัวและขึ้นป้ายขนาดใหญ่ริมทางหลวงประกาศแสดงตนว่าเป็นสมาชิกของพรรคภูมิใจไทย ทั้งผู้ร้องได้แถลงข่าวต่อสื่อมวลชนว่าผู้ร้องจะเข้าร่วมดำเนินงานทางการเมืองกับพรรคภูมิใจไทย กรณีของผู้ร้องตามข้อเท็จจริงที่ได้ความข้างต้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับความประพฤติของผู้ร้องเองที่แสดงตัวเสมือนเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นแม้จะยังมิได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นอย่างเป็นทางการก็ตาม เหตุที่ผู้ร้องไม่ลาออกจากพรรคการเมืองผู้ถูกร้องแล้วย้ายไปสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นก็เพื่อที่จะคงไว้ซึ่งสถานะการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น ความประพฤติของผู้ร้องดังกล่าวเป็นเรื่องส่วนตัวของผู้ร้องมิได้เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การที่พรรคผู้ถูกร้องเห็นว่าการกระทำของผู้ร้องเป็นการผิดข้อบังคับของพรรคอย่างร้ายแรง และมีมติให้ผู้ร้องพ้นจากสมาชิกของพรรคจึงมิใช่เป็นเรื่องที่มีลักษณะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแต่อย่างใด

ผลของคำวินิจฉัย

มติของพรรคเพื่อไทย เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๓ ให้ร้อยตรี ปรพล อดิเรกสาร พ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย มิได้มีลักษณะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๕ วรรคสาม ให้ถือว่าสมาชิกภาพความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ร้องสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย

๑.๓.๑๐ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๗-๒๙/๒๕๕๔ วันที่ ๙ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔๑

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

คณะกรรมการการเลือกตั้งโดยประธานกรรมการการเลือกตั้งได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๔ และนายพีรพันธุ์ พาลุสุข สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และคณะ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่..) พ.ศ. .... ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาลงมติในวาระที่หนึ่งรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ... ทั้งสองฉบับพร้อมกันไป เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๔ ด้วยคะแนนเสียง ๓๓๖ เสียง และพิจารณาลงมติในวาระที่หนึ่งรับหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ด้วยคะแนนเสียง ๓๓๑ เสียง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ด้วยคะแนนเสียง ๓๓๔ เสียง

ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ในวาระที่สองโดยพิจารณาเรียงลำดับมาตรา และได้ลงมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ด้วยคะแนนเสียง ๓๕๔ เสียง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ด้วยคะแนนเสียง ๓๔๙ เสียง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ด้วยคะแนนเสียง ๓๕๕ เสียง แล้วส่งให้วุฒิสภาพิจารณา เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๔

ที่ประชุมวุฒิสภา ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๔ โดยลงมติในวาระที่หนึ่งรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ด้วยคะแนนเสียง ๖๕ เสียง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ด้วยคะแนนเสียง ๖๔ เสียง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ด้วยคะแนนเสียง ๖๖ เสียง และได้พิจารณาในวาระที่สองโดยพิจารณาเรียงลำดับมาตรา และได้ลงมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ด้วยคะแนนเสียง ๑๑๕ เสียง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ด้วยคะแนนเสียง ๑๑๔ เสียง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ด้วยคะแนนเสียง ๑๑๔ เสียง เมื่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๐ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง (๑) ประธานรัฐสภาจึงส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับดังกล่าวเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑ จึงรับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับซึ่งรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๕)

ประเด็นวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมี ๒ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งเสนอโดยประธานกรรมการการเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่เสนอโดยประธานกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๙ (๓) และมาตรา ๑๓๙ (๒) ถูกต้องแล้ว และการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับดังกล่าวของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาได้กระทำเป็นสามวาระโดยมีองค์ประชุมซึ่งมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง การออกเสียงลงคะแนน ในวาระที่หนึ่งขั้นรับหลักการ วาระที่สองขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตราของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา การให้ความเห็นชอบในการที่จะให้ออกใช้เป็นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของสภาผู้แทนราษฎร และการลงมติเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรของวุฒิสภา เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๐ และมาตรา ๑๔๗ วรรคหนึ่ง (๑) ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสามฉบับ จึงตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแล้ว

ประเด็นที่ ๒ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาข้อความในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ทั้ง ๓๗ ร่างมาตรา มีสาระเป็นการแก้ไขหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔

ได้แก่ (๑) แก้ไขเพิ่มเติมนิยามศัพท์คำว่า “เขตเลือกตั้ง” และยกเลิกนิยามคำว่า “กลุ่มจังหวัด” (๒) แก้ไขเพิ่มเติมคำว่า “แบบสัดส่วน” ในทุกมาตราเป็นคำว่า “แบบบัญชีรายชื่อ” แทน เพื่อให้สอดคล้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ (๓) เพิ่มเติมกำหนดวิธีการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้ง และเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแบ่งเขตเลือกตั้ง (๔) ยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน (๕) แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง (๖) ยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้ผู้สมัครได้รับหมายเลขประจำตัวผู้สมัคร ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป (๗) แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้ผู้สมัครได้รับหมายเลขประจำตัวผู้สมัครในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง (๘) แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักเกณฑ์คะแนนเลือกตั้งที่ผู้สมัครจะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง (๙) เพิ่มบทเฉพาะกาลเกี่ยวกับการจัดประชุมหารือกับหัวหน้าพรรคการเมืองเพื่อกำหนดจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของพรรคการเมืองและของผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งต่อไป พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวนั้น เป็นการแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔ ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... จำนวน ๔ ร่างมาตรา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการแบ่งเขตเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔ พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นการแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔ ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... จำนวน ๑๒ ร่างมาตรา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นการยกเลิกคำว่า “สัดส่วน” และให้ใช้คำว่า “บัญชีรายชื่อ” แทนในบทบัญญัติมาตราต่าง ๆ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔ ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ได้ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และไม่มีข้อความใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๑.๓.๑๑ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๐/๒๕๕๔ วันที่ ๑๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๐ (๒) หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลอาญาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นางสาวดารณี ชาญเชิงศิลปกุล) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ สรุปได้ว่า

เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๑ พนักงานอัยการ เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องนางสาวดารณี ชาญเชิงศิลปกุล เป็นจำเลย ต่อศาลอาญา ในฐานความผิด หมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย พระมหากษัตริย์ พระราชินี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ประกอบมาตรา ๙๑ ต่อมาวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๒ ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลอาญา โจทก์ยื่นคำร้องต่อศาลอาญาว่าเนื่องจากคดีนี้เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์และพระราชินี ซึ่งหากมีการเผยแพร่คำเบิกความของพยานต่อบุคคลภายนอก อาจทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือเกิดความไม่มั่นคง จึงขอให้ศาลมีคำสั่งให้พิจารณาคดีเป็นการลับ ทนายจำเลยแถลงคัดค้าน ศาลอาญาสั่งในรายงานกระบวนพิจารณาวันเดียวกันนั้นว่า คดีนี้จำเลยถูกฟ้องเป็นความผิดเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ดังนั้น เพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ อนุญาตให้พิจารณาคดีนี้เป็นการลับ ต่อมาวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๒ จำเลยยื่นคำร้องต่อศาลอาญาว่า การที่ศาลอาญานำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ มาบังคับใช้ในการพิจารณาคดีนี้และมีคำสั่งให้พิจารณาคดีเป็นการลับ ห้ามมิให้ประชาชนทั่วไปเข้าฟังการพิจารณานั้น เป็นการใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๐ (๒) เนื่องจากมาตรา ๔๐ (๒) บัญญัติไว้โดยชัดเจนว่าในการพิจารณาคดีหลักประกันขั้นพื้นฐานคือ การได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผย ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ จึงเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๒) และเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยชัดแจ้ง ซึ่งจะกระทำมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ ขอให้ศาลอาญาส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ซึ่งต่อมาศาลอาญามีคำสั่งในรายงานกระบวนพิจารณาในวันเดียวกันว่า การที่ศาลสั่งให้พิจารณาเป็นการลับโดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ มิได้เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของจำเลย เนื่องจากจำเลยมีทนายความเข้ามาแก้ต่างให้และสามารถนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของตนและหักล้างพยานหลักฐานของโจทก์ได้ คำโต้แย้งของจำเลยจึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ให้ยกคำร้อง และต่อมาศาลอาญามีคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้เรียงกระทงลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ จำคุก กระทงละ ๖ ปี รวม ๓ กระทง เป็นจำคุก ๑๘ ปี

จำเลยอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลอาญา ซึ่งศาลอุทธรณ์ตรวจสำนวนประชุมปรึกษาแล้วเห็นว่าการที่จะวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัย ไม่ใช่อำนาจของศาลชั้นต้นซึ่งเป็นศาลยุติธรรม หากคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและเป็นกรณีที่เข้าองค์ประกอบครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ดังกล่าวแล้ว ศาลชั้นต้นก็ต้องส่งความเห็นของคู่ความเช่นว่านั้นตามทางการ เพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ศาลชั้นต้นจะใช้ดุลพินิจเพื่อไม่ส่งไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นกรณี ไม่เข้าองค์ประกอบครบถ้วนตามมาตรา ๒๑๑ ซึ่งกรณีของจำเลยโต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๒) และมาตรา ๒๙ โดยแสดงเหตุผลไว้ชัดแจ้งแล้ว และยังไม่เคยมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเกี่ยวกับ

บทบัญญัตินี้ไว้ จึงเข้าองค์ประกอบครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ชอบที่ศาลชั้นต้นจะต้องส่งความเห็นของจำเลยไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย โดยรอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การที่ศาลชั้นต้นไม่รอการพิพากษาคดีและไม่ส่งความเห็นของจำเลยไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยให้ยกคำร้องของจำเลยจึงเป็นการไม่ชอบ พิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นดำเนินการในเรื่องการส่งความเห็นของจำเลยไปให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย เสร็จแล้วให้ศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาใหม่หรือพิพากษาใหม่แล้วแต่กรณี ต่อมาวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ศาลอาญามีคำสั่งให้มีหนังสือส่งสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นตามคำร้องมีข้อโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๐ (๒) หรือไม่ ซึ่งศาลอาญานำบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับแก่คดีนี้และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) จึงมีคำสั่งรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นวินิจฉัย

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๒) เป็นบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม โดยบัญญัติว่าต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้งและพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง ส่วนมาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติที่เป็นหลักประกันความมั่นคงแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยบัญญัติในวรรคหนึ่งว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ และวรรคสองบัญญัติว่า กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ บัญญัติว่า ศาลมีอำนาจสั่งให้พิจารณาเป็นการลับ เมื่อเห็นสมควรโดยพลการหรือโดยคำร้องขอของคู่ความฝ่ายใด แต่ต้องเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศมิให้ล่วงรู้ถึงประชาชน

เห็นได้ว่า แม้ว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๒) จะบัญญัติให้การพิจารณาคดีต้องกระทำโดยเปิดเผยเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนให้ได้รับความเป็นธรรมแต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่งก็กำหนดให้มีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ได้ แต่ต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ ถือเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายในลักษณะดังกล่าว กล่าวคือ บทบัญญัติมาตรานี้เป็นข้อยกเว้นของการพิจารณาและสืบพยานโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒

วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นหลักประกันการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน และให้มีการตรวจสอบการดำเนินกระบวนพิจารณาของคู่ความและของศาล แต่ลักษณะคดีอาญาบางประเภทหากมีข้อเท็จจริงที่ปรากฏว่าถ้ามีการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยต่อสาธารณะแล้ว จะกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือความปลอดภัยของประเทศ ศาลมีอำนาจสั่งให้พิจารณาเป็นการลับเพื่อคุ้มครองคู่ความและบุคคลที่อาจจะได้รับผลกระทบจากการพิจารณาโดยเปิดเผยนั้นได้ อันเป็นการสอดคล้องกับหลักประกันขั้นพื้นฐานที่อารยประเทศพึงให้เป็นสิทธิแก่บุคคลในกระบวนพิจารณาของศาล อนึ่ง การพิจารณาเป็นการลับ ก็มิได้หมายความว่าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะไม่ได้รับความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมและมิได้จำกัดสิทธิของจำเลยในคดีอาญาแต่อย่างใด เพราะเมื่อมีการพิจารณาเป็นการลับ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๘ กำหนดให้มีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณามีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้ อาทิเช่น โจทก์และทนายความของโจทก์ จำเลยและทนายความของจำเลย ผู้ควบคุมตัวจำเลย พยาน ผู้เชี่ยวชาญ และล่าม เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ เป็นบทบัญญัติที่อยู่ในขอบเขตแห่งการให้สิทธิพื้นฐานในกระบวนพิจารณาแก่บุคคลตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ถึงแม้จะมีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอยู่บ้าง แต่ก็เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเพียงเท่าที่จำเป็น มิได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ อีกทั้งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๐ (๒)

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๐ (๒)

๑.๓.๑๒ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๑-๓๒/๒๕๕๔ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔
เรื่อง พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๙๘ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลยุติธรรมส่งคำโต้แย้งของคู่ความ รวม ๒ คำร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๙๘ หรือไม่

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ตามคำร้องทั้งสองมีประเด็นโต้แย้งว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๕ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๗๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๙๘ หรือไม่ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) จึงมีคำสั่งรับคำร้องทั้งสองคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย โดยให้รวมพิจารณาและมีคำวินิจฉัยไปในคราวเดียวกัน

ประเด็นวินิจฉัย

พิจารณาแล้วเห็นว่า ในประเด็นที่ว่าพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๕ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๗๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๙๘ หรือไม่ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ ๔ - ๒๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๔ ว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๕ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๗๗ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ มาตรา ๑๙๗ และ มาตรา ๑๙๘ จึงไม่จำต้องวินิจฉัยประเด็นนี้ซ้ำอีก คงมีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๙๘ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๑ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย โดยมาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองและรับรองว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ โดยกฎหมายดังกล่าวต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติรับรองให้บุคคลมีความเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ จะกระทำมิได้

มาตรา ๔๑ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในทรัพย์สิน ให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน โดยขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติและการสืบมรดกของบุคคล

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๙๘ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑๐ ศาล ส่วนที่ ๑ บททั่วไป โดยมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจของศาลในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปโดยยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

มาตรา ๑๙๘ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งศาล ซึ่งต้องตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติการตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือคดีที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งแทนศาลที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้ รวมทั้งการบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะจะกระทำมิได้

พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๕๘ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๔ ว่าด้วยการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ โดยมาตรา ๕๓ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพหรือหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่ง บสท. รับโอนมา โดยให้ บสท. มีอำนาจปรับโครงสร้างหนี้ ปรับโครงสร้างกิจการ จำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือจำหน่ายหนี้สูญ ในการดำเนินการของ บสท. มิให้นำบทบัญญัติบางมาตราของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ มาใช้บังคับ

ส่วนมาตรา ๕๗ และมาตรา ๕๘ เป็นบทบัญญัติในส่วนที่ ๑ ว่าด้วยการปรับโครงสร้างหนี้ โดยมาตรา ๕๗ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดวัตถุประสงค์และอำนาจของ บสท. ในการปรับโครงสร้างหนี้ เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ โดยการแก้ไขปัญหาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพให้เสร็จโดยเร็ว เพื่อให้ลูกหนี้ที่สุจริตอยู่ในฐานะที่จะชำระหนี้ได้ภายในเวลาที่กำหนด และเพื่อให้ลูกหนี้สามารถดำเนินกิจการเดิมหรือเริ่มกิจการใหม่ได้ต่อไป และมาตรา ๕๘ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการปรับโครงสร้างหนี้ โดยกำหนดไว้หลายกรณี คือ (๑) กรณีลูกหนี้และผู้ค้ำประกันให้ความร่วมมือในการปรับโครงสร้างหนี้ ให้ลูกหนี้และผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากความรับผิด (๒) กรณีลูกหนี้ได้ให้หลักประกันอื่นตามสมควร ให้ถือว่าผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากหนี้ที่ค้างชำระอยู่ และในกรณี ที่ลูกหนี้ได้รับการผ่อนระยะเวลาการชำระหนี้ บสท. อาจโอนหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นรับชำระหนี้ส่วนที่ค้างอยู่ต่อไปได้ (๓) ในกรณีที่ลูกหนี้ได้ชำระหนี้แต่เพียงบางส่วน และลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินอื่นใดที่จะนำมาชำระหนี้ได้อีก หากผู้ค้ำประกันได้ยอมตนชำระหนี้ส่วนที่เหลือ ไม่น้อยกว่าสองในสามหรือในจำนวนที่น้อยกว่านั้นตามที่คณะกรรมการบริหารกำหนด (๔) กรณีลูกหนี้หรือผู้ค้ำประกันไม่ให้ความร่วมมือกับ บสท. ในการปรับโครงสร้างหนี้ หรือยักย้ายถ่ายเทหรือปิดบังซ่อนเร้นทรัพย์สินของตน ให้ บสท. มีอำนาจดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรือให้ศาลและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลายต่อไปโดยเร็ว

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๕๘ เป็นบทบัญญัติให้อำนาจ บสท. บริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพโดยมีอำนาจในการปรับโครงสร้างหนี้เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ แก้ไขปัญหาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพให้เป็นไปอย่างรวดเร็วเพื่อให้ลูกหนี้ที่สุจริตอยู่ในฐานะที่จะชำระหนี้ได้ภายในเวลาที่กำหนด และสามารถดำเนินกิจการเดิมหรือเริ่มกิจการใหม่ได้ต่อไป โดยมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการปรับโครงสร้างหนี้ตามที่ บสท. กำหนด จึงเป็นมาตรการที่จำเป็นเพื่อแก้ปัญหาทางการเงินอันกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและระบบการเงินของประเทศ ถึงแม้บทบัญญัติของพระราชกำหนดดังกล่าวจะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของลูกหนี้อยู่บ้าง แต่ก็เป็นการจำกัดสิทธิเท่าที่จำเป็นภายในขอบเขตที่รัฐธรรมนูญยอมให้กระทำได้ เพื่อแก้ไขปัญหาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพและการค้างชำระหนี้ของลูกหนี้ของสถาบันการเงินของรัฐและเอกชนที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสถาบันการเงินของประเทศ ทั้งมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปกับสถาบันการเงิน รวมทั้งลูกหนี้ของสถาบันการเงิน มิได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และมิใช่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลหรือขัดต่อหลักความเสมอภาคอีกทั้งยังเป็นคนละกรณีกับอำนาจการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาลยุติธรรม จึงมิได้เป็นการก้าวล่วงอำนาจตุลาการบทบัญญัติทั้งสามมาตราดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๙๘ แต่อย่างใด

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๕๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๙๘

๑.๓.๑๓ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๓/๒๕๕๔ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอเรื่องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ว่าพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มาตรา ๖ กระทบต่อสิทธิมนุษยชน และมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับเรื่องร้องเรียนจากกำนันตำบลศิลาแลง และคณะกรรมการป่าชุมชนตำบลศิลาแลง กรณีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติดอยภูคา ทับซ้อนพื้นที่ป่าชุมชนตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน และได้รับเรื่องร้องเรียนจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าอุแท สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลท่าอุแท และผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าต้นน้ำคลองคราม กรณีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกสี่ขีด ทับซ้อนพื้นที่ป่าชุมชนลุ่มน้ำ คลองคราม ตำบลท่าอุแท อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ว่าการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติดังกล่าวทับซ้อนพื้นที่ป่าชุมชน ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เห็นว่า สิทธิของบุคคลและชุมชนในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพกรณีดังกล่าว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ ได้ให้การรับรองและคุ้มครองไว้แล้ว การที่ทางราชการประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แต่เพียงฝ่ายเดียว โดยที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วม ทำให้การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนที่ประชาชนอาศัยทำกินมาก่อนไม่ชอบด้วยกฎหมาย และถูกละเมิดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ด้วยเหตุนี้ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มาตรา ๖ จึงกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว มีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๙)

ประเด็นวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มาตรา ๖ กระทบต่อสิทธิมนุษยชน และมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๖ และมาตรา ๖๗ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๖ เป็นบทบัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลที่รวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม โดยบุคคลที่รวมตัวกันนี้ย่อมมีสิทธิที่จะ

อนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชุมชนและประโยชน์สาธารณะ รวมทั้งผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อประชาชนโดยส่วนรวมควบคู่ไปกับการอนุรักษ์

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ เป็นบทบัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตนตามความเหมาะสม โดยกำหนดหลักประกันเกี่ยวกับการใช้สิทธิดังกล่าวไว้ว่า การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว อีกทั้ง ให้ความคุ้มครองสิทธิของชุมชนในอันที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ส่วนพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มาตรา ๖ เป็นบทบัญญัติให้อำนาจรัฐบาลกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดที่มีสภาพธรรมชาติเป็นที่น่าสนใจ และเป็นที่ดินที่มิได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมืองให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติ โดยให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมเพื่อสงวนไว้ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชน และมีความจำเป็นที่ต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมเพื่อใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสมอย่างสมดุลและยั่งยืน ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า จะต้องประกาศเป็นพระราชกฤษฎีกา และให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกา ทั้งนี้โดยมีความมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งเพื่อคุ้มครองและรักษาประโยชน์สาธารณะอันเป็นประโยชน์ของประชาชนโดยรวมเป็นสำคัญ

เห็นว่า แม้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มาตรา ๖ จะให้อำนาจรัฐบาลประกาศพื้นที่มีสภาพธรรมชาติเป็นที่น่าสนใจให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติ โดยไม่มีบทบัญญัติให้บุคคลหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าวก็ตาม แต่มิได้หมายความว่า รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะสามารถดำเนินการได้ตามอำเภอใจโดยไม่ต้องคำนึงถึงสิทธิของบุคคลหรือชุมชนตามรัฐธรรมนูญ ประกอบกับบทบัญญัติดังกล่าวก็มิได้ห้ามนำกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมาใช้แต่อย่างใด อีกทั้งกรณีมิได้ตัดสิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญสำหรับความเดือดร้อนหรือผลกระทบที่ชุมชนอาจได้รับอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น เป็นเรื่องที่จะต้องไปดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มาตรา ๖ ไม่กระทบต่อสิทธิมนุษยชน และไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

๑.๓.๑๔ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๔/๒๕๕๔ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอเรื่องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ว่า พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๖ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๔ มาตรา ๖๔ มาตรา ๘๑ (๒) และมาตรา ๘๔ (๗) หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ผู้ร้อง) ได้รับเรื่องร้องเรียนจากประธานสหภาพโรงเรียนแห่งชาติ ไทย - จีน ร้องเรียนกรณีขอให้มีการยกเลิกมาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ สมาคมครูสถานศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ผู้แทนลูกจ้างโรงเรียนเอกชน ร้องเรียนกรณีนโยบายของรัฐละเมิดสิทธิประกันสังคมลูกจ้างโรงเรียนเอกชน และคณะกรรมการลูกจ้างและสหภาพแรงงานสถานศึกษานานาชาติร้องเรียนว่าได้รับความเดือดร้อนจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐

ผู้ร้องได้พิจารณาคำร้องทั้งสามแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๖ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๔ มาตรา ๖๔ มาตรา ๘๑ (๒) และมาตรา ๘๔ (๗) และมีมติให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) โดยมีเหตุผล ดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๖ บัญญัติว่า “กิจการของโรงเรียนในระบบไม่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน...” ซึ่งมีผลทำให้ลูกจ้างหรือผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนเอกชนที่เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ และเคยส่งเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมและรับประโยชน์ทดแทน ๗ กรณี ได้แก่ ๑) ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ๒) ทุพพลภาพ ๓) ตาย ๔) คลอดบุตร ๕) สงเคราะห์บุตร ๖) ชราภาพ และ ๗) ว่างงาน ต้องสิ้นสุดสถานภาพการเป็นผู้ประกันตนลงโดยปริยายตามผลของพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยไม่มีสิทธิได้รับสวัสดิการใด ๆ ทดแทน โดยเมื่อกฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้ ทุกหน่วยงานไม่สามารถแก้ไขปัญหาการกระทบสิทธิของลูกจ้างดังกล่าวได้ แม้ว่าสำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน และคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการได้แนะนำให้ลูกจ้างของโรงเรียนเอกชนที่เคยเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ และต้องสิ้นสุดสถานภาพการเป็นผู้ประกันตนลงตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๖ นั้น ดำเนินการสมัครเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๙ ภายในเวลาหกเดือนนับแต่วันที่กฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชนมีผลใช้บังคับ

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ส่งผลกระทบต่อสิทธิของลูกจ้างโรงเรียนเอกชนในการรวมตัวจัดตั้งคณะกรรมการลูกจ้าง และสหภาพแรงงาน ดังคำร้องของสหภาพแรงงานสถานศึกษานานาชาติ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการรักษาสิทธิประโยชน์ของพนักงานมานานกว่า ๒๕ ปี ก็ถูกตัดสิทธิและบทบาทลงด้วย อันเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ

(๒) พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายและกติการะหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องและที่ประเทศไทยเป็นภาคี กล่าวคือ

(๒.๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)) ข้อ ๘ สิทธิของบุคคลที่จะก่อตั้งและเข้าร่วมสหภาพแรงงาน และข้อ ๙ สิทธิของบุคคลในเรื่องสวัสดิการสังคมและประกันสังคม ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติเมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๒ และมีผลผูกพันประเทศไทยตั้งแต่วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒

(๒.๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)) ข้อ ๒๖ สิทธิของบุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๓๙ และมีผลผูกพันประเทศไทยตั้งแต่วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๐

(๒.๓) ปฏิญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยหลักการและสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงาน (ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work) เรื่องการขจัดการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานและอาชีพ และการมีเสรีภาพในการสมาคมและการร่วมเจรจาต่อรอง

(๓) กระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาล ดำเนินการจัดทำพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ อย่างเร่งรีบและมิได้นำร่างกฎหมายดังกล่าวเวียนไปยังกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับฟังความคิดเห็นอันเป็นกระบวนการในการจัดทำและการตรากฎหมาย ที่รัฐบาลได้ยึดถือปฏิบัติมาเป็นเวลานาน และรัฐบาลไม่สามารถกำหนดมาตรการบริหารใด ๆ เพื่อคืนสิทธิแก่ประชาชน โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องนี้เป็นกรณีที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่าพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๖ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๔ มาตรา ๖๔ มาตรา ๘๑ (๒) และมาตรา ๘๔ (๗) กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๙) จึงมีคำสั่งรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นวินิจฉัย

ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีการตราพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๖ จากเดิมที่บัญญัติว่า

“มาตรา ๘๖ กิจการของโรงเรียนในระบบไม่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน แต่ผู้ปฏิบัติงานของโรงเรียนต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน

การคุ้มครองการทำงาน การจัดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองการทำงานและประโยชน์ตอบแทนขั้นต่ำของผู้ปฏิบัติงานของโรงเรียนในระบบ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด”

ได้มีการยกเลิกและให้ใช้ข้อความใหม่ เป็นว่า

“มาตรา ๘๖ กิจการของโรงเรียนในระบบเฉพาะในส่วนของผู้อำนวยการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ไม่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน แต่ผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน

การคุ้มครองการทำงาน การจัดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองการทำงานและประโยชน์ตอบแทนขั้นต่ำของผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในระบบ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด”

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๖ ได้จำแนกผู้ปฏิบัติงานของโรงเรียนในระบบของโรงเรียนเอกชนออกเป็น ๒ ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่ง ได้แก่ ผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ไม่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน และประเภทที่สอง ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานอื่นที่มิได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนการสอน เช่น นักการ คนงาน คนขับรถ พนักงานทำความสะอาด ที่ยังอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายดังกล่าว ซึ่งเป็นการจำกัดกลุ่มบุคคลที่กฎหมายจะใช้บังคับ แต่ยังคงหลักการตามกฎหมายเดิมไว้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาคดีต่อไป เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกลุ่มบุคคลที่ยังคงอยู่ในบังคับแห่งมาตรา ๘๖ นี้ เช่นเดิม ได้แก่ ผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา จึงกำหนดประเด็นที่ศาลต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๔ มาตรา ๖๔ มาตรา ๘๑ (๒) และ มาตรา ๘๔ (๗) หรือไม่

เห็นว่า พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มีวัตถุประสงค์ให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีคณะกรรมการบริหารเพื่อทำหน้าที่บริหารและจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ รวมทั้งให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยรัฐพร้อมให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน ด้านสิทธิประโยชน์ และด้านวิชาการให้แก่สถานศึกษาของเอกชน การที่มาตรา ๘๖ บัญญัติให้กิจการของโรงเรียนในระบบเฉพาะในส่วนของผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ไม่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน และให้มีคณะกรรมการคุ้มครองการทำงานและประโยชน์ตอบแทนขั้นต่ำทำหน้าที่คุ้มครองแรงงานและสิทธิประโยชน์ของบุคคลดังกล่าว โดยประโยชน์ตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้ต้องไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน นั้น เป็นการกำหนดให้มีการคุ้มครองการทำงานแก่ผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ของโรงเรียนในระบบที่มีสาระสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน มิใช่เป็นการมุ่งหมายใช้บังคับกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง แต่เป็นกรณีที่ใช้เป็นการทั่วไปกับบุคคลที่ทำงานเกี่ยวกับการศึกษา อันเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะเฉพาะที่มีผลกระทบถึงการศึกษาของชาติอันถือได้ว่าเป็นประโยชน์สำคัญต่อส่วนรวมของประชาชน จึงมีเหตุผลอันชอบธรรมที่จะบัญญัติเช่นนั้นได้ บทบัญญัติดังกล่าวมิได้เลือกปฏิบัติต่อบุคคลโดยไม่เป็นธรรม ทั้งยังถือได้ว่าเป็นการกำหนดให้มีหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงาน รวมทั้งหลักประกันในการดำรงชีพทั้งในระหว่างการทำงาน

และเมื่อพ้นภาวะการทำงานไว้แล้วและไม่น้อยกว่าที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้อีกด้วย อันเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของบุคคลดังกล่าวมิให้ด้อยกว่าบุคคลที่ประกอบอาชีพอย่างอื่น นอกจากนี้บทบัญญัติมาตรา ๘๖ มิได้ห้ามผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ใช้เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม หรือองค์การเอกชนต่าง ๆ เพียงแต่บุคคลดังกล่าวไม่อาจนัดหยุดงานเพื่อเจรจาต่อรองกับนายจ้างตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ได้เท่านั้น ซึ่งเป็นการชอบด้วยเหตุผล เพราะผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา เป็นบุคคลผู้มีวิชาชีพสำคัญต่อการบริหารจัดการระบบการศึกษาของชาติ การใช้สิทธิและเสรีภาพบางลักษณะอาจกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวมและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนได้ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในส่วนนี้ จึงเป็นไปเพียงเท่าที่จำเป็นและพอสมควรเท่านั้น และเนื่องจากบทบัญญัติมาตรา ๘๖ ดังกล่าวเป็นกรณีที่รัฐให้ความคุ้มครองการทำงานแก่ผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา จึงมิใช่เป็นเรื่องที่รัฐไม่ดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านกฎหมายและการยุติธรรม โดยคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยบุคคลอื่น และการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งไม่ได้เป็นการขัดต่อแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านเศรษฐกิจที่ต้องการคุ้มครองให้ผู้ทำงานที่มีคุณค่าอย่างเดียวกันได้รับค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ และสวัสดิการที่เป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ กรณีดังกล่าวจึงอยู่ในขอบเขตแห่งความจำเป็น และมิได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของบุคคลดังกล่าวด้วย บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๔ มาตรา ๖๔ มาตรา ๘๑ (๒) และมาตรา ๘๔ (๗)

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘๖ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๔ มาตรา ๖๔ มาตรา ๘๑ (๒) และมาตรา ๘๔ (๗) และไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

๑.๓.๑๕ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๕-๔๑/๒๕๕๔ วันที่ ๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๗๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๓ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๒๒๓ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลปกครองสูงสุดส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี รวม ๗ คำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ สรุปได้ว่า ผู้ฟ้องคดีทั้งเจ็ดคำร้องได้ยื่นฟ้องผู้ถูกร้องในแต่ละคดีต่อศาลปกครองชั้นต้น และขอให้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งตามคำขอ ศาลปกครองชั้นต้นเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีในบางคดีไม่ใช่คู่สัญญาโดยตรงและในบางคดีผู้ฟ้องคดีมิใช่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ ผู้ฟ้องคดีไม่มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

ผู้ฟ้องคดีทั้งเจ็ดคำร้องอุทธรณ์คำสั่งศาลปกครองชั้นต้นต่อศาลปกครองสูงสุด และโต้แย้งสรุปรวมกันได้ว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง ฯ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๗๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๓ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๒๒๓

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องทั้งเจ็ดคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) โดยให้รวมพิจารณาและมีคำวินิจฉัยไปในคราวเดียวกัน

ประเด็นวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า การโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้น ผู้ร้องจะต้องแสดงข้อโต้แย้งและมีคำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการอย่างใด พร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง หากประเด็นที่เป็นความประสงค์ไม่ระบุเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง ย่อมไม่เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง (๔) เมื่อพิจารณาคำโต้แย้งของผู้ร้องแล้ว ปรากฏว่าข้อโต้แย้งว่ามาตรา ๔๒ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมิได้ระบุรายละเอียดในการโต้แย้งพร้อมเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่รับวินิจฉัย คดีจึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยเพียงว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๗๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๓ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๒๒๓ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งศาลปกครองและกำหนดอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีปกครอง วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันเอง โดยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามกฎหมาย ออกกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร หรือมีการกระทำละเมิด หรือต้องรับผิดอย่างอื่นอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย รวมทั้งคดีที่เกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง ตามหลักการว่าด้วยการกระทำทางปกครองต้องชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นส่วนหนึ่งของหลักนิติธรรม โดยศาลปกครองเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองโดยศาลปกครองนั้น เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง เหตุแห่งการฟ้องคดีจะต้องเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง และการฟ้องคดีจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขในการฟ้องคดีตามที่กฎหมายกำหนด ศาลปกครองจึงจะมีคำสั่งรับคำฟ้องไว้พิจารณา แต่หากเป็นคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง หรือแม้จะเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง แต่ถ้าการฟ้องคดีไม่เป็นไปตามเงื่อนไขในการฟ้องคดีตามที่กฎหมายกำหนด ศาลปกครองก็จะมีคำสั่งรับคำฟ้องไว้พิจารณาไม่ได้ สำหรับเงื่อนไขในการฟ้องคดีตามที่กฎหมายกำหนดนั้น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง กำหนดหลักเกณฑ์ไว้สรุปได้ว่า การฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ผู้ฟ้องคดีต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในคดีที่ฟ้องนั้นและเป็นคำฟ้องที่ต้องมีคำบังคับ

ตามมาตรา ๗๒ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ถูกล่วงละเมิดจากการกระทำทางปกครองของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อฟ้องคดีต่อศาลปกครองให้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายให้กับบุคคลนั้นได้ แต่ถ้าผู้ฟ้องคดีมิใช่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้จากการกระทำหรืองดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นหรือเหตุผลอันใดที่จะให้สิทธิผู้นั้นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง เพราะกรณีนี้ไม่มีความเดือดร้อนหรือความเสียหายใด ๆ ที่ศาลปกครองจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายให้กับบุคคลนั้นได้ ประกอบกับเหตุแห่งการฟ้องคดีจะต้องเป็นกรณีที่ต้องมีคำบังคับตามที่กำหนดในมาตรา ๗๒ เพราะกฎหมายบัญญัติหลักเกณฑ์และขอบเขตการแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนหรือความเสียหายของผู้ฟ้องคดีไว้ โดยให้ศาลปกครองมีอำนาจกำหนดคำบังคับให้สอดคล้องกับเหตุแห่งการฟ้องคดีตามประเภทคดีที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙ อันจะเป็นผลให้สามารถแก้ไขความเดือดร้อนหรือความเสียหายได้อย่างเหมาะสมตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ หากให้บุคคลฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ โดยมิได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง ก็จะมีผลทำให้คดีปกครองขึ้นสู่ศาลปกครองมากเกินไปซึ่งย่อมจะมีผลกระทบต่อการบริหารราชการแผ่นดินของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะประชาชนที่มิได้มีส่วนได้เสียแต่ไม่เห็นด้วยหรือไม่พอใจกับการกระทำทางปกครองของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหรือคำสั่งทางปกครอง ก็จะยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อขอให้มีคำสั่งเพิกถอนกฎหรือคำสั่งทางปกครองนั้นได้ทุกกรณี หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๗๒ มิใช่บทบัญญัติที่จำกัดตัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองไว้ จึงมิได้จำกัดการใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ และเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไปกับบุคคลโดยเท่าเทียมกันภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด มิได้เป็นการเลือกปฏิบัติแต่อย่างใด จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และมิได้จำกัดสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ มิได้เป็นบทบัญญัติจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ หรือจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๓ ทั้งยังเป็นบทบัญญัติที่รับรองสิทธิของบุคคลซึ่งได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ให้รับผิดเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้นได้ จึงมิได้จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๒๒๓ ดังนั้น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๗๒ จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๗๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๓ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๒๒๓

๑.๓.๑๖ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๒-๔๓/๒๕๕๔ วันที่ ๑๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๔ มาตรา ๘๕ และมาตรา ๘๗ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

คำร้องที่หนึ่ง นายอินปัน ครองพวก กับพวกรวม ๕๕ คน ยื่นฟ้องการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กับพวก ต่อศาลปกครองขอนแก่น เนื่องจากได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการประกาศกำหนดเขตเดินสายส่งไฟฟ้า ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินได้เต็มที่เพราะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดเพื่อความปลอดภัยในเขตเดินสายส่งไฟฟ้า โดยที่ไม่มีการเปิดโอกาสให้ผู้ฟ้องคดีเข้าร่วมประชุมชี้แจง อันเป็นการออกประกาศโดยขาดกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อชุมชน และโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ ซึ่งให้อำนาจออกประกาศดังกล่าว เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิของบุคคล โดยกำหนดเพียงวิธีการแจ้งหรือประกาศให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้ทราบล่วงหน้าเท่านั้น แต่ไม่ได้กำหนดหลักการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีสิทธิรู้ข้อมูล วิธีการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ อันเป็นการจำกัดสิทธิของชุมชนในการมีส่วนร่วมกับรัฐในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๖๔

คำร้องที่สอง นางสมบุญ ทับทิมโต ยื่นฟ้องผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กับพวก ต่อศาลปกครองกลาง เนื่องจากได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการประกาศกำหนดเขตเดินสายไฟฟ้า และโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ ไม่ได้บัญญัติให้มีการสำรวจสภาพสิ่งแวดล้อม การให้ประชาชนในเขตรัศมีสายส่งไฟฟ้าแรงสูงได้รับทราบถึงผลกระทบต่อสุขภาพและอนามัยในอนาคต การให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการเวนคืนเพื่อพาดสายส่งไฟฟ้าแรงสูง และการพิจารณากำหนดค่าทดแทน จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ มาตรา ๘๕ และมาตรา ๘๗

ศาลปกครองขอนแก่นและศาลปกครองกลางเห็นว่า กรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ จึงให้ส่งความเห็นของผู้ฟ้องคดีมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องทั้งสองมีประเด็นว่า พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๔ มาตรา ๘๕ และมาตรา ๘๗ หรือไม่ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) จึงรับคำร้องทั้งสองไว้พิจารณาวินิจฉัยและรวมพิจารณาไปในคราวเดียวกัน

ประเด็นวินิจฉัย

การที่พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ กำหนดแต่เพียงวิธีการแจ้งให้เจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้ครอบครองที่ดินทราบถึงการประกาศกำหนดเขตเดินสายไฟฟ้านั้น มิได้ขัดต่อหลักการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่อย่างใด นอกจากนี้ มาตรา ๒๘ ยังได้กำหนดให้มีการแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ทราบล่วงหน้าว่าจะมีการเข้าใช้สอยหรือเข้าครอบครองอสังหาริมทรัพย์นั้น ซึ่งเอื้อต่อการที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงเป็นหลักการที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๖๐ หลักเกณฑ์ดังกล่าวมิได้จำกัดตัดรอนสิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่อย่างใด อีกทั้งไม่ได้ตัดสิทธิของบุคคลในการฟ้องคดีต่อศาลให้รับผิดเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของพนักงานหรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๐ โดยกำหนดให้บุคคลมีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้ในกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้น

พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๒๘ กำหนดให้มีการแจ้งหรือประกาศให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์หรือผู้ทรงสิทธิอื่นทราบก่อนการเข้าทำการสำรวจว่าจะเข้าไปทำการสำรวจในพื้นที่ดังกล่าว และมาตรา ๒๙ กำหนดให้มีการแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องทราบก่อนทำการเดินสายส่งไฟฟ้าหรือสายจำหน่ายไฟฟ้าไปใต้ เหนือ ตามหรือข้ามพื้นดิน ปักหรือตั้งเสา สถานีไฟฟ้าย่อยหรืออุปกรณ์อื่นลงบนพื้นดินของบุคคลใด หรือรื้อถอนโรงเรือนหรือทำลายสิ่งอื่นที่สร้างขึ้นหรือทำขึ้น หรือทำลาย หรือตัดฟัน ตัดต้น กิ่ง หรือรากของต้นไม้หรือพืชผลในเขตเดินสายไฟฟ้า และให้สิทธิในการยื่นคำร้องแสดงเหตุที่ไม่สมควรดำเนินการเช่นนั้นต่อคณะกรรมการเพื่อวินิจฉัยได้ ส่วนมาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ กฟผ. จ่ายค่าทดแทนตามความเป็นธรรมแก่เจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินในกรณีที่ กฟผ. เข้าใช้ประโยชน์ในที่ดินหรือกระทำการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้ครอบครองทรัพย์สิน บทบัญญัติทั้งสามมาตรานี้ดังกล่าวเป็นการกำหนดให้มีการแจ้งข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากรัฐวิสาหกิจก่อนการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของผู้เกี่ยวข้อง อันเป็นหลักการที่สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง และไม่ได้ตัดสิทธิของบุคคลในการมีส่วนร่วมในกระบวนพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๘ อีกทั้ง เป็นการกำหนดหลักการว่ากรณีใดบ้างที่ต้องจ่ายเงินค่าทดแทน และหากเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่นไม่พอใจในจำนวนเงินค่าทดแทนที่ กฟผ. กำหนด ไม่ว่าบุคคลนั้นรับหรือไม่รับค่าทดแทนที่ กฟผ. วางไว้หรือฝากไว้ บุคคลดังกล่าวมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาล ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ กฟผ. ได้ดำเนินการตามมาตรา ๓๐ จึงเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิของบุคคลที่จะใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลแล้ว พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ จึงมิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๖๐

แม้ว่าพระราชบัญญัตินี้ เป็นกฎหมายซึ่งตราขึ้นก่อนที่รัฐธรรมนูญจะมีการกำหนดให้มีหลักการคุ้มครองสิทธิประชาชนโดยการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น ทำให้มิได้มีการกำหนดหลักการดังกล่าวไว้ในมาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ อย่างชัดเจน แต่ก็ได้กำหนดให้มีการแจ้งหรือประกาศให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบก่อนดำเนินการใด ๆ ในเขตสำรวจและเขตเดินสายไฟฟ้า การบังคับใช้บทบัญญัติดังกล่าว จึงต้องดำเนินการให้สอดคล้อง

และเป็นไปตามหลักการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย โดย กฟผ. ต้องใช้มาตรการเท่าที่จำเป็นในการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของเอกชนให้น้อยที่สุด การใช้อำนาจขององค์กรของรัฐที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนต้องใช้มาตรการเท่าที่จำเป็นและได้สัดส่วนพอเหมาะพอควรแก่กรณี ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินกิจการผลิตไฟฟ้าซึ่งเป็นประโยชน์สาธารณะบรรลุผลตามความมุ่งหมาย หาก กฟผ. จะดำเนินการสำรวจเขตแนวก่อสร้างสายส่งไฟฟ้าหรือกำหนดเขตเดินสายไฟฟ้าอันกระทบคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของบุคคลหรือชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง ก่อนการดำเนินการดังกล่าว กฟผ. ควรรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณา และหากเป็นกรณีมาตรา ๕๗ วรรคสอง ก็ต้องจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ ซึ่งหากไม่มีการรับฟังความคิดเห็นในกรณีมาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง หรือหากไม่มีกระบวนการการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงในกรณีมาตรา ๕๗ วรรคสอง บุคคลหรือชุมชนย่อมมีสิทธิฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ที่ดำเนินโครงการหรือกิจการนั้นรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาดำเนินการหรือจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๔ เป็นบทบัญญัติคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันเป็นหมู่คณะ ซึ่งพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ มิใช่เป็นบทบัญญัติจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๔

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๕ และมาตรา ๘๗ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ ทั้งสามมาตรา มิได้ขัดขวางแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐดังกล่าว อีกทั้งการที่รัฐธรรมนูญบัญญัตินโยบายพื้นฐานแห่งรัฐไว้นั้น เพื่อให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน มิใช่เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยตรง พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๕ และมาตรา ๘๗

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๕๖ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๔ มาตรา ๘๕ และมาตรา ๘๗

๑.๓.๑๗ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๔-๔๕/๒๕๕๔ วันที่ ๑๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๒๑๕ และมาตรา ๒๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๕ และ มาตรา ๖๓ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

คำร้องที่หนึ่ง พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการจังหวัดพัทยา เป็นโจทก์ ฟ้องนายอริสมันต์ พงศ์เรืองรอง นายนพพร นามเชียงใต้ พันตำรวจโท ไวพจน์ อาภรณ์รัตน์ และนายสมญศฆ์ พรมภา เป็นจำเลยต่อศาลจังหวัดพัทยา ฐานความผิดร่วมกันขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน ซึ่งสั่งให้เลิกการมั่วสุม ร่วมกันเดินขบวนและกระทำ

ด้วยประการใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจราจร ร่วมกันกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจาหรือวิธีอื่นใดอันมิใช่เป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ มิใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือติชมโดยสุจริต เพื่อให้เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน ถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร และเพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน มั่วสุมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไปให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง โดยเป็นหัวหน้า เป็นผู้มีหน้าที่สั่งการในการกระทำความผิดนั้น ร่วมกันบุกรุกและทำให้เสียทรัพย์ และขอให้พิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๙๑ มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๒๑๕ มาตรา ๒๑๖ มาตรา ๓๕๘ มาตรา ๓๖๒ มาตรา ๓๖๔ มาตรา ๓๖๕ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๑๔ มาตรา ๑๔๘ และพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘

จำเลยให้การปฏิเสธ และโต้แย้งว่าการกระทำของจำเลย เป็นการใช้เสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญอันเป็นการแสดงออกของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยและเป็นการใช้เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในการร่วมชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐกลับฟ้องจำเลยและประชาชนว่ากระทำการมั่วสุมอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๖ การแสดงความคิดเห็นในการชุมนุมเป็นเสรีภาพของบุคคลที่จะแสดงความคิดเห็นได้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ การจะนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ มาใช้บังคับแก่จำเลย จึงไม่อาจกระทำได้ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๖๓ จึงขอให้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

คำร้องที่สอง พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการจังหวัดพัทยา เป็นโจทก์ ฟ้องนางสาวจิดาภา ธนหัตถชัย นางสาวสำรวย แสงประภา และนางสาวเสาวลักษณ์ สานุวิทย์ เป็นจำเลย ต่อศาลจังหวัดพัทยา ฐานความผิดร่วมกันมั่วสุมตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ใช้กำลังประทุษร้าย ขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย กระทำการให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง โดยเป็นหัวหน้าในการมั่วสุมและเป็นแกนนำผู้มีหน้าที่สั่งการปลุกระดมในการกระทำความผิดนี้ การกระทำของจำเลยทั้งสาม จึงเป็นการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ และมาตรา ๒๑๕ ขอให้พิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยตามกฎหมาย

จำเลยทั้งสามให้การปฏิเสธและโต้แย้งว่า จำเลยทั้งสามใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ อันเป็นสิทธิเกี่ยวกับการชุมนุม และเป็นการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๙ บัญญัติให้บุคคลย่อมมีสิทธิต่อต้านโดยสันติวิธีซึ่งการกระทำใด ๆ ที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ดังนั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๕ จึงเป็นกรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ ไม่อาจใช้บังคับได้ เพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๙ และมาตรา ๖๓ จึงขอให้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยทั้งสามให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลจังหวัดพัทยาเห็นว่า ข้อโต้แย้งของจำเลยทั้งสองคำร้อง เป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ และไม่ปรากฏว่ามีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นนี้ จึงส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ตามคำร้องทั้งสองมีประเด็นโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๒๑๕ และมาตรา ๒๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๖๓ หรือไม่ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) จึงมีคำสั่งรับคำร้องทั้งสองไว้พิจารณาวินิจฉัยโดยให้รวมพิจารณาและวินิจฉัยไปในคราวเดียวกัน

ประเด็นวินิจฉัย

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญาเป็นบทบัญญัติกำหนดเกี่ยวกับลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดและโทษอันเป็นความรับผิดทางอาญา โดยมาตรา ๑๑๖ เป็นบทบัญญัติความผิดลักษณะ ๑ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ซึ่งบัญญัติว่า ผู้ใดกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือหรือวิธีอื่นใดอันมิใช่เป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ หรือมิใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือติชมโดยสุจริต (๑) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจหรือใช้กำลังประทุษร้าย (๒) เพื่อให้เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร หรือ (๓) เพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน ผู้นั้นมีความผิดและต้องรับโทษ ส่วนมาตรา ๒๑๕ และมาตรา ๒๑๖ เป็นบทบัญญัติความผิดลักษณะ ๕ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน โดยมาตรา ๒๑๕ บัญญัติว่า ผู้ใดมั่วสุมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ใช้กำลังประทุษร้าย ขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง ผู้นั้นมีความผิดและต้องรับโทษ ถ้าผู้กระทำความผิดคนหนึ่งคนใดมีอาวุธ บรรดาผู้ที่กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น และถ้าผู้กระทำผิดเป็นหัวหน้า หรือเป็นผู้มีหน้าที่สั่งการในการกระทำความผิดนั้นยิ่งต้องรับโทษที่หนักขึ้น และมาตรา ๒๑๖ บัญญัติว่า เมื่อเจ้าพนักงานสั่งผู้ที่มั่วสุมเพื่อกระทำความผิดตามมาตรา ๒๑๕ ให้เลิกไป ผู้ใดไม่เลิก ผู้นั้นมีความผิดและต้องรับโทษ บทบัญญัติทั้งสามมาตราดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่มีการกระทำอันเป็นมูลฐานแห่งคดีนี้ มิใช่กฎหมายที่ย้อนหลังให้ต้องรับผิดหรือให้ต้องรับโทษทางอาญาแก่บุคคล มิได้เป็นบทสันนิษฐานความผิดทางอาญาไว้ล่วงหน้าว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดหรือเป็นการปฏิบัติต่อบุคคลเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุด จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ อีกทั้งเป็นการจำกัดขอบเขตการใช้เสรีภาพโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคสอง บัญญัติให้กระทำได้ กล่าวคือ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ และเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งเป็นไปตามความจำเป็นและมิได้กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๒๑๕ และมาตรา ๒๑๖ จึงเป็นบทบัญญัติตามเงื่อนไขรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ กล่าวคือ เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และได้เพียงเท่าที่จำเป็น อีกทั้งเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ไม่กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ และมิได้เป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ ไม่ใช่เป็นเรื่องการใช้อำนาจขององค์กรโดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๖ ไม่ได้ทำให้บุคคลไม่สามารถอ้างศักดิ์ศรี

ความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตน และไม่ได้ทำให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ไม่สามารถยกบทบัญญัติเพื่อใช้สิทธิทางศาล ตามมาตรา ๒๘

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๒๑๕ และมาตรา ๒๑๖ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๖๓

๑.๓.๑๘ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๖/๒๕๕๔ วันที่ ๒๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ วรรคสอง (๒) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลปกครองกลางส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (นายประยุทธ นีระพล) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้พิพากษาศาลอาญาธนบุรีได้ยื่นฟ้องสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ๑ และคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ที่ ๒ เป็นผู้ถูกฟ้องคดี ต่อศาลปกครองกลาง ขอให้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนมติของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) และคำสั่งของสำนักงานศาลยุติธรรมที่สั่งลงโทษงดเลื่อนเงินเดือนผู้ฟ้องคดีเป็นเวลา ๑ ปี และเพิกถอนการว่ากล่าวตักเตือน รวมทั้งเพิกถอนหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย ๐๐๓/ว ๑๙๒ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ที่นำมาเป็นเหตุลงโทษทางวินัยแก่ผู้ฟ้องคดี ฐานกระทำกิจการอันเป็นทางกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่และเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลแขวงพระนครเหนือ กรณีถูกกล่าวหาว่าบกพร่องไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาและจัดเปิดสอนกฎหมายโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ถูกต้อง ซึ่งผู้ฟ้องคดีโต้แย้งว่า มาตรา ๙ วรรคสอง (๒) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ทำให้ผู้พิพากษาซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมข้าราชการประเภทอื่น อันเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างของสถานะบุคคล ซึ่งขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ จึงยื่นคำร้องขอให้ศาลปกครองกลางส่งความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

ศาลปกครองกลางเห็นว่า มาตรา ๙ วรรคสอง (๒) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ต้องใช้บังคับแก่คดีนี้ และกรณียังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว จึงต้องรอการพิพากษาคดีนี้ไว้เป็นการชั่วคราว และส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีดังกล่าวเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓)

ประเด็นวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ วรรคสอง (๒) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติรับรองให้บุคคลมีความเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้จะกระทำมิได้ สำหรับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๓๖ ให้มีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) เป็นองค์กรกลางในการทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลกิจการด้านการบริหารงานบุคคลของข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมทั้งมวล ในขณะที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ วรรคสอง (๒) เป็นบทบัญญัติยกเว้นให้การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ ไม่อยู่ในอำนาจการตรวจสอบของศาลปกครอง เพื่อให้การดำเนินกิจการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการฝ่ายตุลาการมีความเป็นอิสระตามลักษณะของภารกิจซึ่งมีความจำเป็นและเพื่อให้เกิดความเหมาะสมเฉพาะองค์กรนั้น ๆ การที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ วรรคสอง (๒) บัญญัติยกเว้นไม่ให้การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมอยู่ในอำนาจศาลปกครอง มิได้หมายความว่าบุคคลผู้ถูกกระทบสิทธิจากการกระทำทางปกครองจะไม่สามารถใช้สิทธิทางอื่นได้อีก หากบุคคลใดเห็นว่าตนได้รับผลกระทบจากการกระทำทางปกครองใด ๆ ก็ชอบที่จะใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายได้ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ วรรคสอง (๒) จึงเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมทุกคนอย่างเท่าเทียมกันไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมแต่อย่างใด

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ วรรคสอง (๒) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐

๑.๓.๑๙ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๗/๒๕๕๔ วันที่ ๒๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๒ (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

นายเฉลิม ปิ่นสกุล (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ สรุปได้ว่า ผู้ร้องเคยเป็นรองประธานกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ต่อมา นายทะเบียนสหกรณ์ได้รับรายงานจากผู้สอบบัญชีชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยว่า ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ประสบความล้มเหลวในการดำเนินงาน ขาดทุนติดต่อกันหลายปีและมีเงินค้างขาดทุน ซึ่งผู้สอบบัญชีชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยได้มีหนังสือถึงประธานกรรมการชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ให้แก้ไขข้อบกพร่องตามความในมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ แต่คณะกรรมการดำเนินการชุมนุม

สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติการตามหนังสือของผู้สอบบัญชี นายทะเบียนสหกรณ์จึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ สั่งให้คณะกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ออกจากตำแหน่งทั้งคณะ ทำให้ผู้ร้องต้องพ้นจากตำแหน่งในคณะกรรมการดังกล่าวไปด้วย โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติที่ตัดสิทธิผู้ร้องในการที่จะได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการหรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในสหกรณ์อีกแต่อย่างใด

ต่อมา สหกรณ์การเกษตรเมืองสุพรรณบุรี จำกัด ได้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีเมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๓ ที่ประชุมใหญ่มีมติเลือกตั้งผู้ร้องให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการสหกรณ์การเกษตรเมืองสุพรรณบุรี จำกัด แต่รองนายทะเบียนสหกรณ์ได้มีคำสั่งรองนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ ๒/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ เพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีดังกล่าวของสหกรณ์การเกษตรเมืองสุพรรณบุรี จำกัด ในส่วนที่มีมติเลือกตั้งผู้ร้องให้เป็นประธานกรรมการสหกรณ์การเกษตรเมืองสุพรรณบุรี จำกัด เนื่องจากเห็นว่าผู้ร้องเป็นผู้ซึ่งเคยถูกนายทะเบียนสั่งให้พ้นจากตำแหน่งกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ตามมาตรา ๔๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑

ผู้ร้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้น ขอให้เพิกถอนคำสั่งรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่ ๒/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง ผู้ร้องอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองสูงสุดพิพากษายืน

ผู้ร้องยื่นหนังสือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อขอความเป็นธรรมกรณีการปฏิบัติตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้ว เห็นว่า ผู้ร้องได้ใช้สิทธิทางศาลปกครองจนคดีถึงที่สุดในศาลปกครองสูงสุดแล้ว ดังนั้น กรณีคำร้องเรียนดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วประธานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงไม่อาจรับเรื่องร้องเรียนดังกล่าวไว้พิจารณา

ผู้ร้องยื่นหนังสือร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อขอความเป็นธรรมกรณีรองนายทะเบียนสหกรณ์มีคำสั่งเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์การเกษตรเมืองสุพรรณบุรี จำกัด คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้วเห็นว่า เป็นประเด็นเดียวกันกับเรื่องที่ศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว กรณีจึงไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่จะดำเนินการได้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงมีมติไม่รับเรื่องไว้พิจารณา

ต่อมาวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๒ ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ว่า พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๒ (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ หรือไม่

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่าผู้ร้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ประกอบกับเป็นกรณีที่ผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่น

ได้อีก เนื่องจากคดีที่ผู้ร้องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองได้ถึงที่สุดไปแล้ว จึงไม่อาจใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ทั้งได้ยื่นเรื่องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ (๑) และต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) แล้ว กรณีดังกล่าวจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ ข้อ ๑๗ (๑๔) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๒ (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมาตรา ๓๙ บัญญัติว่า บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ มาตรา ๓๙ มีเจตนารมณ์คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่เกี่ยวกับความรับผิดทางอาญา มิให้ต้องรับผิดหรือรับโทษทางอาญาหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำผิด โดยการห้ามนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีโทษทางอาญาไปลงโทษหรือเพิ่มโทษย้อนหลังแก่การกระทำที่มีอยู่ก่อนบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับและตราบเท่าที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุด ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาไม่มีความผิด

สำหรับพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งมีลักษณะผสมผสานทั้งในส่วนที่เป็นกฎหมายปกครองและกฎหมายพาณิชย์ มิใช่กฎหมายอาญา โดยเฉพาะบทบัญญัติมาตรา ๕๒ (๓) ซึ่งเป็นบทบัญญัติกำหนดลักษณะต้องห้ามมิให้บุคคลซึ่งเคยถูกให้พ้นจากตำแหน่งกรรมการหรือมีคำวินิจฉัยเป็นที่สุดให้พ้นจากตำแหน่งกรรมการตามมาตรา ๒๒ (๔) เป็นหรือทำหน้าที่กรรมการหรือผู้จัดการ ดังนั้น การห้ามมิให้เป็นหรือทำหน้าที่กรรมการหรือผู้จัดการตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๒ (๓) มิได้มีส่วนที่เป็นกฎหมายอาญาหรือโทษทางอาญา เพราะโทษทางอาญาตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ บัญญัติไว้ ประกอบด้วย ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน เท่านั้น ดังนั้น พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๒ (๓) จึงมิได้มีข้อความที่ไปขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ แต่อย่างใด

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๒ (๓) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙

๑.๓.๒๐ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๘/๒๕๕๔ วันที่ ๒๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พรรคแรงงานขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง พรรคแรงงานสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๑ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

พรรคแรงงาน (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยกเลิกประกาศนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ให้พรรคผู้ร้องสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองและขอให้วินิจฉัยว่า การไม่รับรองการจัดตั้งสาขาพรรคแรงงานลำดับที่ ๒ และลำดับที่ ๓ ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙ วรรคสอง มาตรา ๒๐ วรรคสอง มาตรา ๓๕ และมาตรา ๑๓๗ หรือไม่

ข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า พรรคผู้ร้องได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๔๙ และได้ประชุมจัดตั้งสาขาพรรค ลำดับที่ ๒ จังหวัดพิจิตร เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๑ และประชุมจัดตั้งสาขาพรรคลำดับที่ ๓ จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๑ แต่นายทะเบียนพรรคการเมือง (ผู้ถูกร้อง) ไม่รับรองการจัดตั้งสาขาพรรค เนื่องจากในวันประชุมจัดตั้งสาขาพรรคลำดับที่ ๒ นายคำปอน ทองคงหาญ ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นโฆษกสาขาพรรค และนายชูศิลป์ สะยะรักษ์ ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการสาขาพรรคเป็นสมาชิกพรรคมหาชน และในวันประชุมจัดตั้งสาขาพรรคลำดับที่ ๓ นางสุพาพิส พันธะไชย ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นเลขานุการสาขาพรรค และนายสุริยา ประสิทธิ์สันต์ ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นเหรัญญิกสาขาพรรค เป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ทำให้ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการสาขาพรรคทั้งสี่คนขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรคผู้ร้อง มีผลให้คณะกรรมการสาขาพรรคผู้ร้องที่เหลืออยู่ไม่ครบองค์ประกอบตามกฎหมาย นายทะเบียนพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง จึงได้ประกาศให้พรรคผู้ร้องสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองด้วยเหตุที่พรรคผู้ร้องไม่สามารถดำเนินการให้มีสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ใช้บังคับ (ภายในวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑) ตามมาตรา ๑๓๕ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๑) และวรรคสอง ผู้ถูกร้องจึงมีประกาศนายทะเบียนพรรคการเมืองเรื่อง พรรคแรงงานสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ร้องเป็นพรรคการเมืองมีหน้าที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ เมื่อผู้ถูกร้องประกาศให้พรรคผู้ร้องสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองด้วยเหตุที่ไม่สามารถดำเนินการให้มีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ใช้บังคับ และผู้ร้องยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งเลิกการประกาศดังกล่าว กรณีจึงเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๑ วรรคสาม และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๒๐) จึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นวินิจฉัย

ปัญหาที่ต้องพิจารณามีว่า ในวันประชุมจัดตั้งสาขาพรรคทั้งสองสาขา กรรมการสาขาพรรคทั้งสี่คนขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกพรรคและกรรมการสาขาพรรค หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า นายคำปอนได้ยื่นใบลาออกจากการเป็นสมาชิกต่อนายทะเบียนสมาชิกพรรคมหาชน ตามสำเนาใบลาออก ฉบับลงวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๑ ส่วนนางสุพาพิส และนายสุริยาได้ยื่นใบลาออกจากการเป็นสมาชิกต่อนายทะเบียนสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ตามสำเนาใบลาออก ฉบับลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๑ แต่นายทะเบียนสมาชิกพรรคมหาชนได้รับใบลาออกของนายคำปอน เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม

๒๕๕๑ และนายทะเบียนสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับใบลาออกของนางสุพาพิสและนายสุริยา เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๑ ดังนั้น จึงต้องถือว่า นายคำปอนยื่นใบลาออกต่อนายทะเบียนสมาชิกพรรคมหาชน เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๑ ส่วนนางสุพาพิสและนายสุริยายื่นใบลาออกต่อนายทะเบียนสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นวันที่นายทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองของแต่ละพรรคได้รับใบลาออกของบุคคลทั้งสาม และเมื่อนายคำปอนสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๑ และนางสุพาพิสกับนายสุริยาสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๑ จึงเป็นกรณีที่บุคคลทั้งสามสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้ร้องในขณะที่ยังคงเป็นสมาชิกพรรคมหาชนและพรรคประชาธิปัตย์อยู่ ดังนั้น สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกพรรคผู้ร้องของนายคำปอน นางสุพาพิส และนายสุริยา จึงสิ้นสุดลงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง (๖) และขาดคุณสมบัติที่จะได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการสาขาพรรคผู้ร้อง ดังนั้น จึงมีผลให้องค์ประกอบของคณะกรรมการสาขาพรรค ลำดับที่ ๒ และลำดับที่ ๓ ที่เหลืออยู่ไม่ครบจำนวนตามที่กฎหมายกำหนด สำหรับนายชูศิลป์ไม่จำต้องพิจารณาสถานภาพความเป็นสมาชิกพรรคผู้ร้องอีก เพราะไม่ทำให้ผลการวินิจฉัยการจัดตั้งสาขาพรรคผู้ร้องเปลี่ยนแปลงไป

ปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปมีว่า การที่ผู้ถูกร้องประกาศให้ผู้ร้องสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๑ หรือไม่

เห็นว่า ผู้ร้องเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และต่อมาเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ บทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา ๑๓๕ วรรคสอง บัญญัติให้พรรคการเมืองที่ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับก่อนและยังมิได้ดำเนินการให้มีสมาชิกไม่น้อยกว่าห้าพันคนหรือมีสาขาพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดในมาตรา ๒๖ ให้ดำเนินการให้ครบถ้วนภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ และในกรณีที่พรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนดังกล่าว ให้พรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๓๕ วรรคสาม เมื่อผู้ร้องไม่สามารถดำเนินการให้มีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา ภายในวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ซึ่งครบหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ใช้บังคับ กรณีจึงเป็นเหตุให้ผู้ร้องสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๕ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง (๑) ดังนั้น ประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง พรรคแรงงานสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง จึงชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๑

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

๑.๓.๒๑ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๙/๒๕๕๔ วันที่ ๒๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พรรคชีวิตที่ดีกว่าขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย กรณีคำสั่งนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดแจ้งการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค ข้อบังคับพรรค และกรรมการบริหารพรรคชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

พรรคชีวิตที่ดีกว่า (ผู้ร้อง) จัดประชุมใหญ่ประจำปีโดยได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค ข้อบังคับพรรค และเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคใหม่ เนื่องจากนายวรรธวริทธิ์ ตันติภิรมย์ ได้ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคผู้ร้องและได้มีหนังสือแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมือง (ผู้ถูกร้อง) ทราบ ต่อมาผู้ถูกร้องมีหนังสือแจ้งผู้ร้องว่า องค์ประชุมของที่ประชุมใหญ่ไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง จึงไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค และข้อบังคับพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๑ แต่กรณีนายวรรธวริทธิ์ ตันติภิรมย์ ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคผู้ร้องทำให้คณะกรรมการบริหารสิ้นสุดลงทั้งคณะนั้นถูกต้องตามกฎหมายจึงตอบรับการเปลี่ยนแปลง ส่วนกรณีที่ที่ประชุมใหญ่มีมติเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่โดยไม่มีการลงคะแนนลับ ตามมาตรา ๒๙ วรรคสาม ประกอบกับองค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องไม่ครบถ้วนตามมาตรา ๑๑ จึงไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๑ ซึ่งผู้ร้องชี้แจงว่า ผู้ถูกร้องไม่รับฟังคำชี้แจงของผู้ร้องที่ยืนยันว่าสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมใหญ่มีจำนวนครบและเป็นสมาชิกจริง แต่นำผลการตรวจสอบของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมาเป็นเหตุไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลง และหากองค์ประชุมไม่ครบจริง การลาออกด้วยวาจาของหัวหน้าพรรค ผู้ร้องต่อที่ประชุมก็ย่อมไม่ชอบเช่นกัน แต่ผู้ถูกร้องกลับถือว่าการลาออกถูกต้อง ส่วนกรณีการเลือกคณะกรรมการบริหารพรรคนั้น ไม่จำต้องลงคะแนนลับ เนื่องจากไม่มีคณะกรรมการบริหารพรรคหรือผู้เข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในร้อยคนให้ลงคะแนนลับ มติที่ประชุมใหญ่ของพรรคจึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๑๓ ประกอบมาตรา ๙ และมาตรา ๑๑ ว่า คำสั่งนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดแจ้งการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค ข้อบังคับพรรค และกรรมการบริหารพรรคชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือไม่

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๑ ประกอบมาตรา ๑๓ และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๒๐)

คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง

นายทะเบียนพรรคการเมือง (ผู้ถูกร้อง) ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า จากการตรวจสอบพบว่ามีผู้เข้าร่วมประชุมบางส่วนไม่เป็นสมาชิกพรรคผู้ร้องและบางส่วนไม่ได้เข้าร่วมประชุมจริง จึงมีผู้เข้าร่วมประชุมไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และการเลือกคณะกรรมการบริหารพรรคไม่มีการลงคะแนนลับ โดยผู้ถูกร้องให้ผู้ร้องชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐานแล้ว แต่ผู้ร้องไม่สามารถพิสูจน์การเป็นสมาชิกพรรคผู้ร้องของผู้เข้าร่วมประชุมได้ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙ วรรคเจ็ด ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองในระบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นทะเบียนที่ถูกต้องและแท้จริงตามกฎหมาย ส่วนการลงมติเลือกคณะกรรมการบริหารพรรคต้องให้มีการลงคะแนนโดยลับตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๒๘ วรรคสอง (๓) แต่จากการตรวจสอบรายงานการประชุมของผู้ร้องและข้อเท็จจริงพบว่า ไม่เป็นการลงคะแนนลับจึงไม่ชอบ

และการที่นายวรรธวริทธิ์ ตันติภิรมย์ ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคต่อที่ประชุมใหญ่นั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๓) บัญญัติคำว่า “ลาออก” เช่นเดียวกับข้อบังคับพรรคผู้ร้องในข้อ ๒๐ วรรค (๒) จึงถือว่าการลาออกนั้นสามารถแสดงเจตนาได้ทั้งเป็นลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจาและผู้รับการแสดงเจตนาจะเป็นต่อหน้าสาธารณชนก็ได้ เทียบเคียงคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๙/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๒ การลาออกดังกล่าวจึงชอบแล้ว และการดำเนินการของผู้ถูกร้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๖ ที่ชอบด้วยกฎหมาย

ประเด็นวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า คำสั่งนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดแจ้งการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค ข้อบังคับพรรค และกรรมการบริหารพรรค ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อนายวรรธวริทธิ์ ตันติภิรมย์ ได้ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคผู้ร้องโดยแสดงเจตนาต่อหน้าที่ประชุมใหญ่ของพรรคผู้ร้องซึ่งมีผลสมบูรณ์ กรณีมีผลให้คณะกรรมการบริหารพรรคสิ้นสุดลงทั้งคณะตามข้อบังคับพรรคผู้ร้อง ข้อ ๒๐ วรรคสอง (๙) และต่อมาการที่ที่ประชุมพรรคผู้ร้องได้ลงคะแนนเลือกคณะกรรมการบริหารพรรคโดยเปิดเผย ไม่ได้ลงคะแนนโดยวิธีลับ กรณีเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๒๘ วรรคสอง (๓) ที่มีผลให้การดำเนินการเลือกคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ร้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้พรรคผู้ร้องไม่มีทั้งหัวหน้าพรรคและคณะกรรมการบริหารพรรค ด้วยเหตุนี้ การแจ้งการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค ข้อบังคับพรรค และคณะกรรมการบริหารพรรคจึงไม่มีหัวหน้าพรรคที่เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการใด ๆ ต่อไปตามข้อบังคับพรรคผู้ร้องได้ ดังนั้น คำสั่งของผู้ถูกร้องที่ไม่รับจดแจ้งการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค ข้อบังคับพรรค และกรรมการบริหารพรรค จึงชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้ว

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดแจ้งการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค ข้อบังคับพรรค และกรรมการบริหารพรรค ของพรรคชีวิตที่ดีกว่าชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้ว ให้ยกคำร้อง

๑.๓.๒๒ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๐/๒๕๕๔ วันที่ ๒๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๓ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลปกครองกลางส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีที่ ๑ (สมาคมสำนักงานบัญชีและกฎหมาย) กับพวก รวม ๑๘ คน ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ สรุปได้ว่า ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ กับพวก ยื่นฟ้องกรมพัฒนาธุรกิจการค้าโดยอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และกระทรวงพาณิชย์ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ผู้ถูกฟ้องคดี ที่ ๒ ต่อศาลปกครองกลางว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ทำบัญชีให้แก่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘๕ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕ จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้มีการตราพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ ขึ้นใช้บังคับโดยให้ยกเลิกประกาศ

ของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว และมีบทเฉพาะกาลตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง บัญญัติให้ผู้ทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับไม่น้อยกว่าห้าปี แต่ไม่มีคุณสมบัติของการเป็นผู้ทำบัญชีตามที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา ๗ (๖) หากประสงค์จะเป็นผู้ทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป ให้แจ้งต่ออธิบดีตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และเมื่อผู้นั้นเข้ารับการอบรมและสำเร็จการอบรมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่อธิบดีประกาศกำหนดแล้ว ให้ผู้นั้นเป็นผู้ทำบัญชีต่อไปได้เป็นเวลาแปดปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และผู้ฟ้องคดีโต้แย้งว่า มาตรา ๔๒ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๓

ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว มีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓)

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๓ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการบัญชีให้ทันสมัย สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางการบัญชี การจัดทำบัญชี และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจการค้าที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีสามารถจัดทำบัญชีให้ถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลทางบัญชีนั้นมาใช้ในการบริหารธุรกิจ รวมทั้งเป็นพื้นฐานในการจัดเก็บภาษีเงินได้ของรัฐ พระราชบัญญัตินี้มีสาระสำคัญได้แก่ (๑) นิยามความหมายคำว่า “มาตรฐานการบัญชี” หมายความว่า หลักการบัญชีและวิธีปฏิบัติทางการบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือมาตรฐานการบัญชีที่กำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และนิยามความหมายของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีและผู้ทำบัญชีแยกไว้ชัดเจนในมาตรา ๔ ว่า “ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี” หมายความว่า ผู้มีหน้าที่จัดให้มีการทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ และ “ผู้ทำบัญชี” หมายความว่า ผู้รับผิดชอบในการทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ไม่ว่าจะได้กระทำในฐานะเป็นลูกจ้างของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีหรือไม่ก็ตาม (๒) กำหนดคุณสมบัติของผู้ทำบัญชีโดยมาตรา ๗ (๖) วรรคสองและวรรคสาม ให้อธิบดีมีอำนาจประกาศเรื่องคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชีโดยให้คำนึงถึงมาตรฐานการบัญชีและข้อคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันวิชาชีพบัญชีและประกาศนั้นต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐมนตรี ซึ่งตามกฎหมายฉบับก่อน ๆ มิได้แบ่งแยกผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีและผู้ทำบัญชีจึงไม่มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ทำบัญชีไว้ (๓) กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ทำบัญชี โดยมาตรา ๒๐ ให้ผู้ทำบัญชีต้องจัดทำบัญชีตามความเป็นจริงและตามมาตรฐานการบัญชี และมาตรา ๑๙ ยังให้ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีมีหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ทำบัญชีให้จัดทำบัญชีให้ตรงต่อความเป็นจริงและถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ (๔) มีบทกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศของอธิบดีที่กำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชีตามมาตรา ๗ (๖) และกรณีผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีฝ่าฝืนไม่จัดให้มีผู้ทำบัญชีซึ่งมีคุณสมบัติตามที่อธิบดีประกาศกำหนดดังกล่าว เพื่อจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า ผู้ใดเป็นผู้ทำบัญชีของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับไม่น้อยกว่าห้าปี แต่ไม่มีคุณสมบัติของการเป็นผู้ทำบัญชีตามที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา ๗ (๖) หากประสงค์จะเป็นผู้ทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป ให้แจ้งต่ออธิบดีตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และเมื่อผู้นั้นเข้ารับการอบรมและสำเร็จการอบรมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่อธิบดีประกาศกำหนดแล้ว ให้ผู้นั้นเป็นผู้ทำบัญชีต่อไปได้เป็นเวลาแปดปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแล้ว เห็นว่า การที่พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ กำหนดให้ผู้ทำบัญชีต้องมีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา ๗ (๖) ก็โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การทำบัญชีเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี การกำหนดคุณสมบัติของผู้ทำบัญชีจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การทำบัญชีมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี แม้ว่าการกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ทำบัญชีต้องมีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกำหนดตามมาตรา ๗ (๖) จะมีผลกระทบต่อผู้ทำบัญชี เพราะหากผู้ใดประกอบอาชีพการทำบัญชีโดยไม่มีคุณสมบัติดังกล่าว ย่อมเป็นความผิดและมีโทษตามที่กฎหมายกำหนด อันเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพอยู่บ้างก็ตาม แต่การกำหนดคุณสมบัติของผู้ทำบัญชีก็เพื่อให้ผู้ทำบัญชีมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับหลักการบัญชีและวิธีปฏิบัติทางการบัญชีที่รับรองทั่วไป และเป็นผลให้บุคคลทั่วไปได้รับทราบข้อมูลทางการเงินของกิจการนั้นอย่างถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีอันเป็นวัตถุประสงค์ของกฎหมาย จึงเป็นการจัดระเบียบการประกอบอาชีพและการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๓ วรรคสอง ยกเว้นให้กระทำได้ ทั้งบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวได้คำนึงถึงการใช้บังคับกฎหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพแล้ว โดยชั่งน้ำหนักระหว่างเสรีภาพในการประกอบอาชีพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้กับประโยชน์ของรัฐตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย จึงเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพเพียงเท่าที่จำเป็น มิได้กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ และมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ สำหรับพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔๒ วรรคสอง เป็นบทบัญญัติให้ความคุ้มครองเสรีภาพในการประกอบอาชีพของผู้ทำบัญชีอยู่ก่อนวันที่กฎหมายใช้บังคับให้สามารถทำบัญชีได้ต่อไปภายในระยะเวลาแปดปี เพื่อมิให้มีความผิดและมีโทษตามกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์ให้บุคคลนั้นศึกษาต่อเพื่อให้มีคุณสมบัติตามที่อธิบดีกำหนด จึงเป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิผู้ไม่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๗ (๖) แห่งพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ บทบัญญัติมาตรา ๔๒ วรรคสอง จึงมิใช่บทบัญญัติจำกัดสิทธิของบุคคล แต่เป็นบทเฉพาะกาลเพื่อให้สิทธิแก่ผู้ไม่มีคุณสมบัติตามมาตรา ๗ (๖) ให้มีโอกาสที่จะประกอบวิชาชีพต่อไปได้อีกแปดปี ซึ่งเป็นการผ่อนคลายและเยียวยาผลการบังคับใช้ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ทำบัญชีไว้อย่างเพียงพอแล้ว และมิใช่เป็นการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐที่ล่วงละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แต่อย่างใด

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๓

๑.๓.๒๓ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๑/๒๕๕๔ วันที่ ๒๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ (๒) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๙ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓๖ หรือไม่

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ผู้ฟ้องคดี (ผู้ตรวจการแผ่นดิน) ได้ฟ้องผู้ถูกฟ้องคดี (คุณหญิงจารุวรรณ เมณฑกา) ต่อศาลปกครองชั้นต้น (ศาลปกครองกลาง) ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีออกคำสั่งสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ที่ ๑๘๔/๒๕๕๓ เรื่อง ยกเลิกคำสั่งแต่งตั้งรองผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินให้รักษาราชการแทนผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๓ ภายหลังจากผู้ถูกฟ้องคดีมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ จึงถือได้ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีพ้นจากตำแหน่งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตั้งแต่วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ผู้ถูกฟ้องคดีจึงไม่มีอำนาจออกคำสั่งดังกล่าว ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนคำสั่งสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินดังกล่าว

ผู้ถูกฟ้องคดีให้การว่า ปัจจุบันผู้ถูกฟ้องคดีอยู่ในฐานะผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๙ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ ข้อ ๓ วรรคสอง ประกาศฉบับดังกล่าว ถือเป็นข้อยกเว้นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ (๒) การที่ผู้ถูกฟ้องคดีปฏิบัติหน้าที่ตามประกาศฉบับดังกล่าวจึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ผู้ร้องสอด (นายพิศิษฐ์ ลีลาวชิโรภาส) ยื่นคำร้องสอดว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีมีคำสั่งสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินที่ ๑๘๔/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๓ ยกเลิกคำสั่งแต่งตั้งรองผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินให้รักษาราชการแทนผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน มีผลให้ผู้ร้องสอดซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงได้รับความเดือดร้อนเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว และมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษาแก่ผู้ร้องสอด

ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งให้ทุเลาการบังคับตามคำสั่งสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินที่ ๑๘๔/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๓ ของผู้ถูกฟ้องคดีไว้เป็นการชั่วคราว และต่อมาศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาว่า ผู้ถูกฟ้องคดีพ้นจากตำแหน่งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเมื่ออายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ (๒) คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ออกมาในภายหลังจากที่ผู้ถูกฟ้องคดีพ้นจากตำแหน่งแล้วจึงเป็นการที่ผู้ถูกฟ้องคดีออกคำสั่งโดยไม่มีอำนาจ และให้คำสั่งทุเลาการบังคับตามคำสั่งสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินที่ ๑๘๔/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๓ มีผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าศาลปกครองสูงสุดจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ผู้ถูกฟ้องคดียื่นอุทธรณ์คำพิพากษาต่อศาลปกครองสูงสุด พร้อมกับยื่นคำโต้แย้งเพื่อขอให้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ว่า ประกาศของคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ฉบับที่ ๒๙ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ ข้อ ๒ และข้อ ๓ ได้กำหนดวันสิ้นสุดการปฏิบัติหน้าที่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินไว้เพียง ๒ กรณี คือให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกำหนดเวลาจนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๐ และให้ปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน จึงเป็นกรณีให้ผู้ถูกฟ้องคดีปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินไปพลางก่อนในระหว่างที่ยังไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว โดยมิได้นำเรื่องอายุหรือคุณสมบัติของผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตาม

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตราใด ๆ มาใช้บังคับ บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลปกครองชั้นต้นนำมาปรับใช้ในการวินิจฉัยว่าผู้ถูกฟ้องคดีพ้นจากตำแหน่งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเมื่ออายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ (๒) จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๙ ประกอบกับมาตรา ๓๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ และประกาศคณะปฏิรูปการปกครอง ฯ ฉบับที่ ๑๒ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ และฉบับที่ ๒๙ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙

ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า มีปัญหาว่าบทบัญญัติมาตรา ๓๔ (๒) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๙ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓๖ หรือไม่ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว จึงให้ส่งคำโต้แย้งเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ (๒) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๙ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓๖ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๒ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ และประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๙ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ กำหนดให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ยังคงบังคับใช้ต่อไป เว้นแต่บทบัญญัติในส่วนที่ ๑ หมวด ๑ จนกว่าจะมีกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก และให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙ คงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้ดำเนินการสรรหาและแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ภายในเก้าสิบวัน โดยในระหว่างที่ยังไม่มีคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินที่พ้นจากตำแหน่งยังคงปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินไปพลางก่อน

ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓๖ ซึ่งเป็นบทเฉพาะกาลได้บัญญัติรับรองให้ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีผลใช้บังคับได้โดยชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญไว้ชั้นหนึ่ง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ก็มีบทเฉพาะกาลตามมาตรา ๓๐๙ บัญญัติให้ถือว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อีกชั้นหนึ่งด้วย นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๒ วรรคหนึ่ง (๓) ยังได้บัญญัติให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลใช้บังคับต่อไปเช่นกัน

เห็นได้ว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทั้งสองฉบับ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒

ต่างมีผลบังคับใช้อยู่ในส่วนที่ไม่ขัดหรือแย้งกัน กล่าวคือ การใดที่ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขกำหนดไว้ก็ให้เป็นไปตามนั้น เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินและให้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ในลักษณะของบทเฉพาะกาล ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ (๒) ที่บัญญัติว่า นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๓๓ แล้ว ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินยังพ้นจากตำแหน่งเมื่อมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์อีกกรณีหนึ่ง

เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๙ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓๖ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ (๒) แล้วเห็นว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายดังกล่าวมีเจตนารมณ์ของการบังคับใช้ต่างกรณีกัน

ผลของคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ (๒) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๙ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ มาตรา ๓๖

๑.๔ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ

คดีที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเสร็จเป็นคำสั่ง จำนวน ๔๓ เรื่อง จำแนกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑.๔.๑ คดีที่ประชาชนใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ” และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้” และวรรคสอง กำหนดว่า “การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ตามมาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญ”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ แล้ว เห็นว่าผู้ที่จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวข้างต้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

(๑) ต้องเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๒) บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ

(๓) ต้องเป็นกรณีที่บุคคลนั้นไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว

คดีที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ มีจำนวน ๑๒ เรื่อง ดังนี้

(๑) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๕๔ วันที่ ๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ว่าที่ร้อยตรี กฤตยชญ์ กลับมาอนุรักษ์ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๖๔ วรรคท้าย ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า ว่าที่ร้อยตรี กฤตยชญ์ กลับมาอนุรักษ์ (ผู้ร้อง) เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่าลาด อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา ได้ปฏิบัติหน้าที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าลาด ตั้งแต่วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๗ ถึงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าลาด และผู้ร้องได้เบิกเงินค่าตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าลาด ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๔ วรรคท้าย ประกอบมาตรา ๘๕ (๓) และมาตรา ๘๖ และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเงินค่าตอบแทนประธานกรรมการบริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการบริหาร และเลขานุการคณะกรรมการบริหาร พ.ศ. ๒๕๓๘ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๔

ต่อมาผู้ร้องได้โอน (ย้าย) ไปรับราชการที่องค์การบริหารส่วนตำบลด่านคล้า อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ในระหว่างนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลท่าลาด ได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๘ ให้ผู้ร้องชี้แจงเรื่องการเบิกเงินค่าตอบแทนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าลาด ผู้ร้องมีหนังสือชี้แจงไปเมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ หลังจากนั้น ผู้ร้องได้รับการติดต่อขอให้นำเงินที่ได้เบิกในระหว่างปฏิบัติหน้าที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าลาดคืน ผู้ร้องได้นำเงินไปคืนเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๑ ต่อมาองค์การบริหารส่วนตำบลท่าลาดได้ร้องทุกข์กล่าวโทษผู้ร้องต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา ในกรณีไม่ยอมคืนเงินค่าตอบแทนที่ได้เบิกจ่ายไป และองค์การบริหารส่วนตำบลหมื่นไวย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นต้นสังกัดปัจจุบันของผู้ร้องได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรงแก่ผู้ร้อง ผู้ร้องจึงได้นำคดีไปฟ้องต่อศาลปกครอง

ศาลปกครองนครราชสีมามีคำสั่งไม่รับคำฟ้องของผู้ร้องไว้พิจารณาและสั่งจำหน่ายคดี ผู้ร้องได้อุทธรณ์คำสั่งของศาลปกครองนครราชสีมาต่อศาลปกครองสูงสุด และศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่งยืนตามคำสั่งของศาลปกครองนครราชสีมา ผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว จึงได้ยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๔ วรรคท้าย ที่ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในระหว่างที่ไม่มีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทน ในขณะที่พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๗ บัญญัติให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติหน้าที่เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีสิทธิได้รับค่าตอบแทน ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ และการใช้อำนาจของกระทรวง

มหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนตำบลท่าลาด และองค์การบริหารส่วนตำบลหมื่นไวย ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาในเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามคำร้องของผู้ร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นว่า พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๔ วรรคท้าย ที่ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในระหว่างที่ไม่มีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทน ขณะที่มาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน บัญญัติให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติหน้าที่เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีสิทธิได้รับค่าตอบแทน ขัดหรือแย้งต่อหลักความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมาย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ หรือไม่ นั้น เป็นกรณีที่มีมูลเหตุมาจากข้อกล่าวอ้างที่ว่า พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๖๔ วรรคท้าย ขัดหรือแย้งกันเอง ซึ่งมิได้เป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติมาตรา ๕๗ และมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ส่วนประเด็นที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การใช้อำนาจของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ หรือไม่ นั้น เป็นกรณีที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลหรือหน่วยงานของรัฐละเมิดสิทธิของบุคคล มิใช่เป็นการขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่าบุคคลถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายและบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

นอกจากนี้แม้ว่าข้อเท็จจริงตามคำร้อง ปรากฏว่า ผู้ร้องจะได้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองและศาลปกครองมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องและสั่งจำหน่ายคดีแล้วก็ตาม เห็นว่า ผู้ร้องยังไม่ได้ใช้สิทธิทางผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา ๒๔๕ (๑) และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) อันเป็นการใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นก่อนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ วรรคสอง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคสอง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้เช่นกัน

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๒) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๗/๒๕๕๔ วันที่ ๔ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง นายเรืองศักดิ์ เจริญผล และ พันโทแพทย์หญิงกมลพรรณ ชีวพันธ์ศรี ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ว่า มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง การลอยตัวราคาก๊าซและน้ำมัน ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ และมาตรา ๘๕ (๔) หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า นายเรืองศักดิ์ เจริญผล และพันโทแพทย์หญิงกมลพรรณ ชีวพันธ์ศรี (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๔ โดยอ้างว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ราคาน้ำมันและก๊าซลอยตัวตามราคาตลาดโลก มีผลให้ประชาชนต้องใช้น้ำมันและก๊าซราคาแพง แต่บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และบริษัทในเครือซึ่งมีเอกชนเป็นผู้ถือหุ้นเกือบครึ่งกลับมีผลกำไรหลายหมื่นล้าน อีกทั้งการให้สัมปทานแก่เอกชน ประชาชนก็ไม่มีส่วนร่วมในการรับรู้ หรือมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของแผ่นดิน ถือว่าไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ มาตรา ๘๕ (๔) และมาตรา ๑๗๘ ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า มติคณะรัฐมนตรีเรื่องลอยตัวราคาก๊าซและน้ำมัน ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ และมาตรา ๘๕ (๔) หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาในเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า มติคณะรัฐมนตรีที่ผู้ร้องกล่าวอ้างนั้น มิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ผู้ร้องจะอ้างว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๓) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๗/๒๕๕๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง นายอรรถพล รักษ์วงศ์ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ว่า คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๐ (๓) และมาตรา ๖๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายอรรถพล รักษ์วงศ์ (ผู้ร้อง) ฟ้องบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยเป็นคดีปกครองต่อศาลปกครองสงขลา เมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๒ ว่าผู้ร้องเป็นเจ้าของที่ดินตามโฉนดที่ดินเลขที่ ๗๒๙๘๒ ตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งจดทะเบียนจำนองไว้กับธนาคารกรุงเทพพาณิชยการ จำกัด (มหาชน) ต่อมาได้มีการโอนสิทธิการรับจำนองไปเป็นของบริษัทบริหารสินทรัพย์กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด และบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ตามลำดับ และได้มีการขายทอดตลาดที่ดินดังกล่าวตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยก่อนที่จะมีการขายทอดตลาดผู้ร้องได้มีหนังสือ

คัดค้านต่อบริษัทบริหารสินทรัพย์กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด หลายครั้งแต่ไม่ได้รับการพิจารณาคำคัดค้านแต่อย่างใด การกระทำของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยจึงไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นเหตุให้ผู้ร้องต้องเสียสิทธิในทรัพย์สิน ศาลปกครองสงขลาเห็นว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ บัญญัติว่า ไม่ให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองมาใช้บังคับแก่การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของ บสท. ตามพระราชกำหนดนี้และการออกระเบียบหรือข้อบังคับ คำสั่ง คำวินิจฉัย การอนุญาต และการกระทำอื่นใดของคณะกรรมการหรือคณะกรรมการบริหารอันเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพตามพระราชกำหนดนี้ จึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา ผู้ร้องอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งยืนตามศาลปกครองชั้นต้น

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้วแต่ยังไม่มีความคืบหน้า จึงเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๐ (๓) และมาตรา ๖๐ หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาในเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องของผู้ร้องดังกล่าวเป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคำสั่งของศาลปกครองสูงสุดซึ่งเป็นการใช้ดุลยพินิจพิจารณาหรือพิพากษาของศาล มิใช่เป็นการขอให้วินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๔) และข้อ ๒๑ ในอันที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๔) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๘/๒๕๕๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง นายอรรถพล รักษ์วงศ์ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ ว่า การดำเนินการของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๕๘ วรรคสี่ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง มาตรา ๘๑ และมาตรา ๑๙๗ หรือไม่

นายอรรถพล รักษ์วงศ์ (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญสรุปได้ว่า

๑. บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.) ยื่นคำร้องต่อศาลล้มละลายกลางโดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๕๘ วรรคสี่ ว่าผู้ร้อง ซึ่งเป็นลูกหนี้ไม่ให้ความร่วมมือในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามที่คณะกรรมการกำหนด โดยผู้ร้องอยู่ในฐานะที่จะดำเนินการได้ และขอให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดผู้ร้องโดยไม่ต้องดำเนินการไต่สวน ทำให้ผู้ร้องต้องให้การชี้แจงทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายต่อศาลตามกระบวนวิธีพิจารณาคดีล้มละลายโดยไม่มีเหตุจำเป็น การดำเนินการยื่น

คำร้องของ บสท. จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๗ และเป็นการละเมิดสิทธิที่ผู้ร้องได้รับการรับรองคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔

๒. ก่อนยื่นคำร้องนี้ต่อศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องได้ดำเนินการตามขั้นตอนแห่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องใน ๓ ลักษณะ ดังนี้

๒.๑ ยื่นฟ้อง บสท. ต่อศาลปกครองสงขลา เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ศาลปกครองสงขลามีคำสั่งเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๓ ไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา เนื่องด้วยพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ บัญญัติว่า ไม่ให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองมาใช้บังคับแก่การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของ บสท. ตามพระราชกำหนดนี้ ผู้ร้องมีความเห็นต่างจากศาลปกครองสงขลา จึงได้ส่งคำร้องไปยังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามหนังสือลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๔ เพื่อขอให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอแนะต่อศาลปกครองสงขลา

๒.๒ ยื่นคำร้องต่อศาลล้มละลายกลางเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีการใช้พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๕๘ วรรคสี่ ในการรับคำร้อง แต่ศาลล้มละลายกลางแจ้งว่าศาลนำบทบัญญัติพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๐ ใช้บังคับในการรับคำร้อง จึงไม่จำต้องส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

๒.๓ ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับคำร้องดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๔ และแจ้งว่ากำลังดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน ปัจจุบันผู้ร้องยังไม่ทราบมติของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแต่อย่างใด

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การดำเนินการของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๕๘ วรรคสี่ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง มาตรา ๘๑ และมาตรา ๑๙๗ หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาในเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องของผู้ร้องดังกล่าวเป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลหรือหน่วยงานของรัฐ มิใช่เป็นการขอให้วินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๕) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๙/๒๕๕๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง นายสว่าง คุณานุรักษพงศ์ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒ กรณีขอให้มีคำสั่งเพิกถอนบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก พ.ศ. ๒๕๔๓

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายสว่าง คุณานุรักษพงศ์ (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๔ โดยอ้างว่าบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก พ.ศ. ๒๕๔๓ (Memorandum of Understanding - MOU ๒๕๔๓) ไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของชาวไทย เนื่องด้วยบันทึกความเข้าใจดังกล่าวอ้างแผนที่มาตราส่วน ๑ ต่อ ๒๐๐,๐๐๐ ซึ่งเป็นแผนที่ที่ประเทศฝรั่งเศสทำขึ้นฝ่ายเดียว ประเทศไทยไม่เคยยอมรับ อีกทั้งไม่ได้ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาและไม่ได้รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ และเป็นเหตุให้ทหารกัมพูชาอ้างบันทึกความเข้าใจดังกล่าวเข้ามาในอาณาเขตของไทยและจับกุมคนไทยส่งฟ้องศาลกัมพูชา จึงถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒

ผู้ร้องจึงอาศัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๗๑ ในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ ขอให้ศาลมีคำสั่งให้นายกรัฐมนตรีเพิกถอนบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก พ.ศ. ๒๕๔๓ (MOU ๒๕๔๓) ดังกล่าว

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาในเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นการยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งเพิกถอนบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก พ.ศ. ๒๕๔๓ (MOU ๒๕๔๓) ซึ่งมิได้เป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงมิใช่กรณีที่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๖) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๕๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง จ่าสิบเอก กฤษดา แก้วประพาฬ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ว่าพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๖๐ หรือไม่ และพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๔๐ (๑) หรือไม่ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยกเลิกหรือทุเลาการบังคับใช้บทบัญญัติดังกล่าวไว้ชั่วคราว

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า จ่าสิบเอก กฤษดา แก้วประพาฬ (ผู้ร้อง) เคยรับราชการสังกัดโรงเรียนเตรียมทหาร กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด (ปัจจุบันเป็นสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย) กระทรวงกลาโหม ต่อมาผู้ร้องถูกให้ออกจากประจำการตามคำสั่งโรงเรียนเตรียมทหาร ที่ ๑๑/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ผู้ร้องเห็นว่าคำสั่งดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงได้ยื่นฟ้องกองบัญชาการกองทัพไทยต่อศาลทหารกรุงเทพ เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๔ โดยกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการยุติธรรม แต่ศาลทหารกรุงเทพมีคำสั่งไม่ประทับฟ้อง โดยเห็นว่าผู้ร้องมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารขณะฟ้อง ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง ผู้ร้องจึงอุทธรณ์คำสั่งของศาลทหารกรุงเทพต่อศาลทหารกลาง เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ และโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ วรรคสอง มาตรา ๔๐ (๑) โดยขอให้ศาลทหารกลางส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย แต่ศาลทหารกลางมีคำสั่งว่า เมื่อขณะฟ้องผู้ร้องมิได้เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจฟ้องคดี ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง และกองบัญชาการกองทัพไทย จำเลย ก็มิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๑๖ คดีดังกล่าวจึงไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารที่จะรับไว้พิจารณาพิพากษา ดังนั้นคำสั่งของศาลทหารกรุงเทพไม่ประทับฟ้องจึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว อุทธรณ์คำสั่งของผู้ร้องฟังไม่ขึ้น ต่อมาผู้ร้องยื่นฎีกาคัดค้านคำสั่งศาลทหารกลางต่อศาลทหารสูงสุด เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๔ และโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๖ ถึงมาตรา ๓๑ และมาตรา ๔๐ (๑)

วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๔ ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ว่า พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๖๐ หรือไม่ และพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๔๐ (๑) หรือไม่ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยกเลิกหรือทุเลาการบังคับใช้บทบัญญัติดังกล่าวไว้ชั่วคราว

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามคำร้องของผู้ร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๖๐ หรือไม่ และพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๔๐ (๑) หรือไม่ นั้น แม้ผู้ร้องจะอ้างว่าเป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพอันสืบเนื่องมาจากพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง อันเกี่ยวกับสิทธิในการฟ้องคดีก็ตาม แต่เมื่อคดีของผู้ร้องที่มี

การโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลทหารสูงสุด และไม่ปรากฏว่าผู้ร้องได้ใช้สิทธิยื่นเรื่องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ (๑) และใช้สิทธิยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) คำร้องของผู้ร้องจึงมิใช่กรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว จึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคสอง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคสอง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ส่วนกรณีที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยกเลิกหรือทุเลาการบังคับใช้บทบัญญัติดังกล่าวไว้ชั่วคราวนั้น เห็นว่า ผู้ร้องมิได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กรณีจึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้เช่นเดียวกัน

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๗) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๖/๒๕๕๔ วันที่ ๑๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง นายประมุท สูตะบุตร ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๒ ว่า พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๗ ก. (๑) (๒) มาตรา ๗ ข. (๑) (๒) (๑๐) (๑๒) และมาตรา ๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๓ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายประมุท สูตะบุตร (ผู้ร้อง) อ้างว่าตนถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๓ รับรองไว้ เนื่องจากผลของบทบัญญัติมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณสมบัติของกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ไว้ว่า “ก. คุณสมบัติทั่วไป (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกินเจ็ดสิบปีบริบูรณ์” ทำให้ผู้ร้องซึ่งมีอายุเกินเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ไม่สามารถสมัครเข้ารับการสรรหาเป็นกรรมการ กสทช. ได้ ซึ่งผู้ร้องเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เนื่องจากเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแตกต่างกันในเรื่องอายุ และเรื่องสัญชาติซึ่งเป็นสถานะของบุคคลตามกฎหมาย อีกทั้งพระราชบัญญัติดังกล่าวยังได้กำหนดลักษณะต้องห้ามของกรรมการ กสทช. ไว้ในมาตรา ๗ ข. และมาตรา ๘ ซึ่งในการนี้ผู้ร้องเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๓ เนื่องจากเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการประกอบอาชีพ ในขณะที่พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ไม่ได้ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณูปโภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันแต่ประการใด

จึงไม่สามารถนำมาเป็นข้อยกเว้นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ตามมาตรา ๔๓ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๙ ของรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ ผู้ร้องยังเห็นว่า คำปรารภของพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๓ เนื่องจากระบุเงื่อนไขตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ ไม่ถูกต้อง อีกทั้งเห็นว่า ระเบียบสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกผู้สมควรได้รับเลือกเป็นกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ โดยวิธีการสรรหา พ.ศ. ๒๕๕๓ และระเบียบสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการลงคะแนนคัดเลือกกันเองของผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นผู้สมควรได้รับเลือกเป็นกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ออกตามความพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๓ เนื่องจากได้กำหนดการมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครไว้เกี่ยวเนื่องกับมาตรา ๗ และมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งเรื่องนี้ ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ (๑) แล้ว แต่ได้รับแจ้งว่า กรณีไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงมายื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ผู้ร้องโต้แย้งเป็นเรื่องการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามในการเป็นกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ซึ่งข้อเท็จจริงตามคำร้องไม่ปรากฏว่าผู้ร้องเป็นผู้ที่ได้สมัครเข้าเป็นกรรมการในคณะกรรมการดังกล่าวและถูกตัดสิทธิไปด้วย ผู้ร้องจึงมิได้อยู่ในฐานะที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือได้รับผลกระทบจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวแต่อย่างใด หากแต่เป็นเพียงความรู้สึกนึกคิดของผู้ร้องที่เห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องซึ่งทำให้ผู้ร้องไม่สามารถสมัครเป็นกรรมการ กสทช. ได้เท่านั้น ยังถือไม่ได้ว่าผู้ร้องเป็นผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ ประกอบกับเรื่องนี้ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ (๑) เท่านั้น ซึ่งยังไม่เป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ส่วนประเด็นที่ผู้ร้องขอให้วินิจฉัยว่า คำปรารภของพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ และระเบียบสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาที่เกี่ยวข้องกับการสมัครเป็นกรรมการ กสทช. ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๓ หรือไม่ นั้น เห็นว่า กรณีมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงไม่จำต้องวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๘) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๗/๒๕๕๔ วันที่ ๒๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง นายสวง ทัพกฤษณ์ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ กรณีนายกรัฐมนตรีไม่ให้คำรับรองร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เป็นเหตุทำให้ร่างพระราชบัญญัติ ฯ ไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของรัฐสภาได้

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า นายสวง ทัพกฤษณ์ (ผู้ร้อง) กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน ๑๐,๐๒๘ คน ได้ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๓ เข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เพื่อจัดให้มีกระทรวงสวัสดิการสังคม ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๓ (๒) จึงส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อให้มีคำรับรองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๒ วรรคสอง และสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือแจ้งว่า นายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้วมีบัญชาไม่ให้คำรับรองร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว

ผู้ร้องเห็นว่า การที่นายกรัฐมนตรีไม่ให้คำรับรองร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวเป็นการขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หมวด ๗ การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน มาตรา ๑๖๓ เพราะไม่มีบทบัญญัติใดของรัฐธรรมนูญห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อขอให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน ตามที่กำหนดในหมวด ๓ และหมวด ๕ แต่อย่างใด เพราะสิทธิในการเสนอร่างพระราชบัญญัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๓ ให้การรับรองไว้โดยชัดแจ้งย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๙ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ว่า กรณีนายกรัฐมนตรีไม่ให้คำรับรองร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ทำให้ร่างพระราชบัญญัติ ฯ ไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของรัฐสภาเป็นการกระทำที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นตามคำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่ากรณีนายกรัฐมนตรีไม่ให้คำรับรองร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ทำให้ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของรัฐสภาเป็นการกระทำที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ นั้น ผู้ร้องมิได้โต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ประกอบกับมิใช่กรณีที่ผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว จึงมิใช่กรณีที่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๙) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๘/๒๕๕๔ วันที่ ๒๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง นายสุวิทย์ หาญวิริยะกุล โดยนางภาวศรี หาญวิริยะกุล ผู้รับมอบอำนาจ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ กรณีขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบการกระทำของเจ้าพนักงานบังคับคดีว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๒๑๒ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า นายสุวิทย์ หาญวิริยะกุล (ผู้ร้อง) เป็นจำเลยในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๒๖๖๘/๒๕๔๙ คดีหมายเลขแดงที่ ๔๔๗๗/๒๕๔๙ ผู้ร้องได้ยื่นคำให้การและฟ้องแย้งโจทก์ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๙ ผู้ร้องยื่นอุทธรณ์และร้องขอทุเลาการบังคับคดีโดยวางหลักประกันและเงินสด ระหว่างนั้นโจทก์ได้นำเจ้าพนักงานบังคับคดีทำการบังคับคดีขับไล่ผู้ร้องและบริวาร ทั้งยังขอให้ศาลสั่งจับกุม กักขังผู้ร้องและบริวาร ทำให้ผู้ร้องและบริวารได้รับความเดือดร้อนเสียหาย ผู้ร้องเห็นว่าการกระทำของเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นการกระทำที่เกินสมควร ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ผู้ร้องได้มีหนังสือขอความเป็นธรรมต่อกรมบังคับคดี ขอให้งดการบังคับคดีไว้ก่อน กรมบังคับคดีได้มีหนังสือแจ้งว่าไม่มีเหตุที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีคำสั่งให้งดการบังคับคดีหรือถอนการบังคับคดีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๒ และมาตรา ๒๙๕ ผู้ร้องได้อุทธรณ์คำสั่งต่ออธิบดีกรมบังคับคดี กรมบังคับคดีได้แจ้งผลการพิจารณาว่าไม่อาจงดการบังคับคดีได้

ผู้ร้องได้ยื่นฟ้องเจ้าพนักงานบังคับคดีต่อศาลปกครองชั้นต้น (ศาลปกครองกลาง) เป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา ผู้ร้องยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งยืนตามคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตรวจสอบการกระทำของเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๒๑๒ หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามคำร้องของผู้ร้องเป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลหรือหน่วยงานของรัฐ มิใช่เป็นการขอให้วินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด ประกอบกับการที่ผู้ร้องจะใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ได้นั้น ต้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ได้แล้ว กรณีจึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๑๐) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๙/๒๕๕๔ วันที่ ๒๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พันตำรวจเอก ธนายุตม์ วุฒิจรัสธำรงค์ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๕ และระเบียบของ

ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๑๒ วรรคหนึ่ง (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๐ (๒) (๓) และมาตรา ๑๙๗ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า พันตำรวจเอก ธนายุตม์ วุฒิจรัสธำรงค์ (ผู้ร้อง) ในฐานะผู้ฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองเชียงใหม่ ฟ้องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่ ๑ ผู้บัญชาการสำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ ที่ ๒ และคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ ที่ ๓ เป็นผู้ถูกฟ้องคดี ขอให้เพิกถอนมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่เห็นชอบตามความเห็นของคณะอนุกรรมการไต่สวนและชี้มูลความผิดวินัยร้ายแรงของผู้ร้อง ขอให้เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ที่ลงโทษทางวินัยแก่ผู้ร้อง และขอให้เพิกถอนมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ที่ไม่พิจารณาอุทธรณ์ในประเด็นข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และองค์ประกอบความผิดทางวินัย ที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ใช้เป็นเหตุในการออกคำสั่งลงโทษทางวินัยแก่ผู้ร้อง ศาลปกครองเชียงใหม่มีคำพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และคดีถึงที่สุดแล้ว ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ยื่นคำขอต่อศาลปกครองเชียงใหม่ขอให้พิจารณาพิพากษาคดีใหม่ ศาลปกครองเชียงใหม่มีคำสั่งไม่รับคำขอ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงอุทธรณ์คำสั่งของศาลปกครองเชียงใหม่ต่อศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งกลับคำสั่งของศาลปกครองเชียงใหม่เป็นให้รับคำขอพิจารณาพิพากษาคดีใหม่ไว้พิจารณา และดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไปตามรูปคดีโดยองค์คณะใหม่ของศาลปกครองเชียงใหม่ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) และ (๓) และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๑๒ วรรคหนึ่ง (๓)

ผู้ร้องเห็นว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๕ และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๑๒ วรรคหนึ่ง (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๐ (๒) (๓) และมาตรา ๑๙๗ จึงยื่นคำร้องขอให้ศาลปกครองเชียงใหม่ส่งความเห็นตามทางการเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ศาลปกครองเชียงใหม่มีคำสั่งยกคำร้อง เนื่องจากในคดีนี้ศาลไม่จำต้องนำพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๕ และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๑๒ วรรคหนึ่ง (๓) มาใช้บังคับแก่คดี ผู้ร้องยื่นอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองเชียงใหม่มีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ เนื่องจากเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา ผู้ร้องจึงยื่นอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งยืน

ต่อมาผู้ร้องยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ขอให้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญกรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และได้รับแจ้งผลการพิจารณาว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๕ และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๑๒ วรรคหนึ่ง (๓) ไม่มีประเด็นที่จะพิจารณาว่ามีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ และไม่ได้กระทบต่อหลักการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญตามคำร้องเรียนของผู้ร้อง ผู้ตรวจการแผ่นดินจึงยุติการพิจารณา

ผู้ร้องเห็นว่า ได้ใช้สิทธิตามกฎหมายทุกช่องทางและไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว จึงยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ว่า พระราชบัญญัติจัดตั้ง

ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๕ และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๑๒ วรรคหนึ่ง (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๐ (๒) (๓) และมาตรา ๑๙๗ หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามคำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๐ (๒) (๓) และมาตรา ๑๙๗ หรือไม่ นั้น แม้เป็นกรณีที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าเป็นบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่เนื่องจากผู้ร้องยังมิได้ใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นให้ครบถ้วน กล่าวคือ ผู้ร้องเพียงแต่ใช้สิทธิทางศาลปกครอง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ และผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ (๑) เท่านั้น โดยยังมิได้ใช้สิทธิยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) แต่อย่างใด คำร้องของผู้ร้องจึงมิใช่กรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว กรณีจึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคสอง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคสอง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ส่วนที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๑๒ วรรคหนึ่ง (๓) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๐ (๒) (๓) และมาตรา ๑๙๗ หรือไม่ นั้น เนื่องจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ นั้น หมายถึง กฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรนิติบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า แต่ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๑๒ วรรคหนึ่ง (๓) มิใช่กฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรนิติบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า จึงมิใช่กรณีที่ผู้ร้องถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย จึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๑๑) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๑/๒๕๕๔ วันที่ ๒๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง นายสมชัย แก้วพิลา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ และคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับพวก ดำเนินกระบวนการชี้มูลความผิดไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายสมชัย แก้วพิลา (ผู้ร้อง) เดิมรับราชการตำแหน่งนายช่างไฟฟ้าชำนาญงาน กองแบบแผน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ในขณะที่ดำรงตำแหน่ง

ดังกล่าวนั้น ผู้ร้องได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาจ้างปรับปรุงระบบกระแสไฟฟ้าแรงต่ำของโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี ได้ถูกร้องเรียนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ร่วมกับ นายนิวัตน์ สวัสดิ์แก้ว ขณะดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี กับพวก รวมเป็น ๘ คน ในข้อกล่าวหาว่าละเว้นไม่ดำเนินการยกเลิกการประกวดราคาซึ่งรู้หรือมีพฤติการณ์ปรากฏชัดแจ้งว่ามีการลักซองเสนอราคาและเอกสารที่เกี่ยวข้องในการเสนอราคาของบริษัท เอกอริยะวิศวกรรม จำกัด เป็นเหตุให้ไม่มีโอกาสเข้ายื่นซองเสนอราคาแข่งขันได้ โดยมีพฤติการณ์ช่วยเหลือหรือเอื้อประโยชน์ให้กับผู้เสนอราคาบางรายให้เป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี เนื่องจากมีผู้เสนอราคาถูกต้องตามรายละเอียดและเงื่อนไขเพียงรายเดียว ทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางบริษัท ฯ อันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการและพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ ทำให้ทางราชการเสียหาย

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติต่อกรณีของผู้ร้องว่ามีมูลความผิดทางอาญา และมีมูลความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง ฐานไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเที่ยงธรรม อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่ของตนไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น ปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี และนโยบายของรัฐบาล อันเป็นเหตุให้ราชการเสียหายอย่างร้ายแรง กระทำหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรม หรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน ไม่รักษาชื่อเสียงของตน ผู้ร้องจึงถูกลงโทษไล่ออกจากราชการ ตามคำสั่งกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ซึ่งเป็นไปตามความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าวข้างต้น

ผู้ร้องยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) ซึ่ง ก.พ.ค. ได้วินิจฉัยเห็นว่า พฤติการณ์ของผู้ร้อง ไม่มีมูลความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ เนื่องจากขาดเจตนาทุจริต ประกอบกับได้ปฏิบัติตามคำสั่ง นายนิวัตน์ สวัสดิ์แก้ว รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานีในขณะที่ถูกกล่าวหา จึงมีความผิดทางวินัย ฐานไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี และนโยบายของรัฐบาลโดยไม่เสียหายแก่ทางราชการ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง ประกอบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ ซึ่งเป็นความผิดทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง จึงสมควรลงโทษทางวินัยที่ไม่ร้ายแรง การที่จะลงโทษไล่ออกจากราชการนั้น จึงเป็นการลงโทษที่หนักเกินกว่าเหตุและไม่เป็นธรรม แต่ด้วยเหตุที่ต้องผูกพันตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๖ จึงไม่อาจเปลี่ยนแปลงฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติได้

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยใหม่ กลับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๔๖ ด้วยเหตุผลว่ามีข้อเท็จจริงใหม่ที่ทำให้ข้อเท็จจริงที่ยุติแล้วเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญและกลับหลักเดิมได้ เพื่อความยุติธรรม เนื่องจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๔๖ เป็นการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งปัจจุบันทั้งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ยกเลิกแล้ว และมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ใช้บังคับแทน โดยเฉพาะพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฉบับปัจจุบัน มีหลักการที่แตกต่างจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ อย่างเป็นสาระสำคัญ กล่าวคือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม หรือ “ก.พ.ค.”

ขึ้น และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การใช้อำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องจึงขอใช้สิทธิยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นตามคำร้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ขอให้วินิจฉัยกลับคำวินิจฉัยดังกล่าว และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. กับพวก ดำเนินกระบวนการชี้มูลความผิดไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ขอให้เพิกถอนกระบวนการที่ไม่ถูกต้อง มิได้เป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด และการที่ผู้ร้องอ้างว่าถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพนั้น ก็มิได้เกิดขึ้นเพราะการบังคับใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือการปฏิบัติหน้าที่อันได้รับอำนาจจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายแต่ประการใด ทั้งจากข้อกล่าวอ้างของผู้ร้องที่ว่าไม่สามารถใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้วนั้น เห็นว่าผู้ร้องยังมิได้ใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดตามที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง บัญญัติไว้ รวมทั้งผู้ร้องยังมิได้ใช้สิทธิยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) คำร้องนี้จึงมิใช่กรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว จึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๑๒) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๒/๒๕๕๔ วันที่ ๒๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง นางอรชร โชติช่วง นายศิริพงศ์ เรืองศรี นายนิยม เตชะเลิศไพศาล นายสุรพันธ์ รวยร่ำ และนายมงคล สังข์พลอยดี ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ และคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับพวก ดำเนินกระบวนการชี้มูลความผิดไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นางอรชร โชติช่วง นายศิริพงศ์ เรืองศรี นายนิยม เตชะเลิศไพศาล นายสุรพันธ์ รวยร่ำ นายมงคล สังข์พลอยดี (ผู้ร้อง รวม ๕ คน) เดิมรับราชการอยู่ที่โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ในตำแหน่ง คือ นางอรชร โชติช่วง เดิมรับราชการในตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๘ นายศิริพงศ์ เรืองศรี เดิมรับราชการในตำแหน่งนายแพทย์เชี่ยวชาญ นายนิยม เตชะเลิศไพศาล เดิมรับราชการในตำแหน่งนายแพทย์เชี่ยวชาญ นายสุรพันธ์ รวยร่ำ เดิมรับราชการในตำแหน่งนายช่างเทคนิคชำนาญงาน นายมงคล สังข์พลอยดี เดิมรับราชการในตำแหน่งนายช่างเทคนิคชำนาญงาน ในขณะที่ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น ผู้ร้องทั้งห้าได้รับแต่งตั้งเป็นประธานและเป็นกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาจ้างปรับปรุงระบบกระแสไฟฟ้าแรงต่ำของโรงพยาบาล

สุราษฎร์ธานี ได้ถูกร้องเรียนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ร่วมกับ นายนิวัตน์ สวัสดิ์แก้ว ขณะดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี กับพวก รวมเป็น ๘ คน ในข้อกล่าวหาว่าละเว้นไม่ดำเนินการยกเลิกการประกวดราคาซึ่งรู้หรือมีพฤติการณ์ปรากฏชัดแจ้งว่ามีการลักซองเสนอราคาและเอกสารที่เกี่ยวข้องในการเสนอราคาของบริษัท เอกอริยะวิศวกรรม จำกัด เป็นเหตุให้ไม่มีโอกาสเข้ายื่นซองเสนอราคาแข่งขันได้ โดยมีพฤติการณ์ช่วยเหลือหรือเอื้อประโยชน์ให้กับผู้เสนอราคาบางรายให้เป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานีเนื่องจากมีผู้เสนอราคาถูกต้องตามรายละเอียดและเงื่อนไขเพียงรายเดียว ทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางบริษัท ฯ อันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการและพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ ทำให้ทางราชการเสียหาย

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติต่อกรณีของผู้ร้องทั้งห้าว่ามีมูลความผิดทางอาญา และมีมูลความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง ฐานไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเที่ยงธรรม อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่ของตนไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น ปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี และนโยบายของรัฐบาล อันเป็นเหตุให้ราชการเสียหายอย่างร้ายแรง กระทำหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรม หรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน ไม่รักษาชื่อเสียงของตน ผู้ร้องทั้งห้าจึงถูกลงโทษไล่ออกจากราชการ ตามคำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นไปตามความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าวข้างต้น

ผู้ร้องทั้งห้ากับพวกรวม ๘ คน ยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) ซึ่ง ก.พ.ค. ได้วินิจฉัยเห็นว่า พฤติการณ์ของผู้อุทธรณ์ไม่มีมูลความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ เนื่องจากขาดเจตนาทุจริตประกอบกับได้ปฏิบัติตามคำสั่งของ นายนิวัตน์ สวัสดิ์แก้ว รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในขณะที่ถูกกล่าวหา จึงมีความผิดทางวินัยฐานไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี และนโยบายของรัฐบาลโดยไม่เสียหายแก่ทางราชการ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง ประกอบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๐ ซึ่งเป็นความผิดทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง จึงสมควรลงโทษทางวินัยที่ไม่ร้ายแรง การที่จะลงโทษไล่ผู้อุทธรณ์ที่ ๒ - ๘ ออกจากราชการนั้น จึงเป็นการลงโทษที่หนักเกินกว่าเหตุและไม่เป็นธรรมแก่ผู้อุทธรณ์ทั้ง ๗ ราย แต่ด้วยเหตุที่ต้องผูกพันตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๖ จึงไม่อาจเปลี่ยนแปลงฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติได้

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้ร้องทั้งห้าถูกกระทบสิทธิจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๔๖ เนื่องจากแม้จะมีมติของ ก.พ.ค. วินิจฉัยให้ลดโทษ จากไล่ออกเป็นปลดออกก็ตาม แต่ไม่อาจลบล้างแนวบรรทัดฐานของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้ ผู้ร้องทั้งห้าจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยใหม่ กลับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๔๖ ด้วยเหตุผลว่ามีข้อเท็จจริงใหม่ที่ทำให้ข้อเท็จจริงที่ยุติแล้วเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญและกลับหลักเดิมได้เพื่อความยุติธรรม เนื่องจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๔๖ เป็นการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งปัจจุบันทั้งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ยกเลิกแล้ว และมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑

ใช้บังคับแทน โดยเฉพาะพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฉบับปัจจุบัน มีหลักการที่แตกต่างจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ อย่างเป็นสาระสำคัญ กล่าวคือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม หรือ “ก.พ.ค.” ขึ้น และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การใช้อำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กระบวนพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้นมิชอบ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งเพิกถอนกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบ ทั้งนี้ ผู้ร้องทั้งห้าอ้างว่าไม่สามารถใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว เนื่องจากแม้ผู้ร้องทั้งห้าจะยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองสูงสุดก็จำต้องผูกพันต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๔๖ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ วรรคห้า ที่บัญญัติว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ ผู้ร้องทั้งห้าจึงขอใช้สิทธิยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องทั้งห้าต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นตามคำร้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องทั้งห้าขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ขอให้วินิจฉัยกลับคำวินิจฉัยดังกล่าว และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. กับพวก ดำเนินกระบวนการชี้มูลความผิดไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ขอให้เพิกถอนกระบวนการที่ไม่ถูกต้อง มิได้เป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด และการที่ผู้ร้องทั้งห้าอ้างว่าถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพนั้น ก็มิได้เกิดขึ้นเพราะการบังคับใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือการปฏิบัติหน้าที่อันได้รับอำนาจจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายแต่ประการใด ทั้งจากข้อกล่าวอ้างของผู้ร้องทั้งห้าที่ว่าไม่สามารถใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้วนั้น เห็นว่า ผู้ร้องทั้งห้ายังมิได้ใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดตามที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๑๖ วรรคสอง บัญญัติไว้ รวมทั้งผู้ร้องทั้งห้ายังมิได้ใช้สิทธิยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) คำร้องนี้จึงมิใช่กรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว จึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๑.๔.๒ คดีที่มีการยื่นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตราอื่น ยกเว้นมาตรา ๒๑๒ จำนวน ๓๑ เรื่อง ดังนี้

(๑) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๕๔ วันที่ ๒๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ศาลจังหวัดสมุทรสาครส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายกิติชัย สุภาจันทรสุข ที่ ๑ และนางสาวสุดาทิพย์ มณีเกษมสุข ที่ ๒) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ กรณีพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๗๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๑ หรือไม่

ข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายกิติชัย สุภาจันทรสุข และนางสาวสุดาทิพย์ มณีเกษมสุข เป็นจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ต่อศาลจังหวัดสมุทรสาครว่า โจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินมีโฉนด ๓ แปลง คือ โฉนดที่ดินเลขที่ ๕๓๙๔๙ เลขที่ ๔๕๑๐๒ และเลขที่ ๕๐๒๑๗ ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน (ตลาดใหม่) จังหวัดสมุทรสาคร (นครไชยศรี) โดยได้มาจากการบังคับจำนองขายทอดตลาด ตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๗๖ แต่ไม่มีผู้สนใจซื้อ โจทก์จึงรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวมาเป็นของโจทก์ โจทก์ได้แจ้งให้จำเลยทราบถึงการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และขอให้จำเลยขนย้ายทรัพย์สินพร้อมบริวารออกไปจากที่ดินและสิ่งปลูกสร้างดังกล่าว แต่จำเลยเพิกเฉย โจทก์จึงมีหนังสือบอกกล่าวไปยังจำเลยเพื่อให้ดำเนินการให้เรียบร้อยภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าว เมื่อครบกำหนดจำเลยยังคงเพิกเฉย จึงถือว่าการกระทำของจำเลยเป็นการจงใจละเมิดต่อโจทก์ ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย จึงขอให้ศาลพิพากษาให้จำเลยขนย้ายทรัพย์สินและบริวารออกไปจากที่ดินในสภาพเรียบร้อย และรับผิดชดใช้ค่าเสียหายอันเกิดจากการขาดประโยชน์จากการใช้ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างดังกล่าว

จำเลยยื่นคำให้การปฏิเสธฟ้องและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๗๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๑

ศาลจังหวัดสมุทรสาครเห็นว่า ข้อโต้แย้งของจำเลยเป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ทั้งยังไม่ปรากฏว่ามีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นดังกล่าว จึงส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลยุติธรรมได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ แจ้งว่า เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๓ ศาลจังหวัดสมุทรสาครได้นัดพร้อมในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๑๖๑๓/๒๕๕๐ และในวันดังกล่าวทนายโจทก์ยื่นคำร้องขอถอนฟ้องจำเลยทั้งสอง และศาลอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องจำเลยทั้งสองแล้ว

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อทนายโจทก์ยื่นคำร้องขอถอนฟ้องจำเลยทั้งสอง และศาลจังหวัดสมุทรสาครอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องจำเลยทั้งสองแล้ว การพิจารณาคำร้องของผู้ร้องจึงไม่เป็นประโยชน์แก่คดีอีกต่อไป กรณีเป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง ซึ่งกำหนดว่า “คำร้องที่ได้ยื่นต่อศาล ก่อนที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง ถ้าผู้ร้องตาย หรือมีการขอถอนคำร้อง หรือศาลเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ศาลอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคำร้องนั้นก็ได้”

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

(๒) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๕๔ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ศาลแขวงปทุมวันส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายไสว ศรีประสิทธิ์ ที่ ๑ กับพวกรวม ๑๓ คน) ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๑๒๓๕/๒๕๕๓ หมายเลขแดงที่ ๒๐๐๔/๒๕๕๓ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่าการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา การบริหารราชการแผ่นดิน และการออกประกาศ คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่อาศัยอำนาจตาม

พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ของนายกรัฐมนตรี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๘๗ (๓) มาตรา ๑๗๖ และมาตรา ๑๘๔ หรือไม่

คำร้องสรุปได้ว่า พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด (สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง ๖) เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องนายไสว ศรีประสิทธิ์ ที่ ๑ กับพวกรวม ๑๓ คน เป็นจำเลย ในคดีอาญาต่อศาลแขวงปทุมวัน ในความผิดฐานร่วมกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปชุมนุมหรือมั่วสุมหรือกระทำการใดอันเป็นการยุยงให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยภายในพื้นที่ที่ประกาศกำหนด อันเป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เวลากลางวัน บริเวณแยกสารสิน ถนนวิทยุ แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง โดยโจทก์ได้ขอให้ศาลพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๗ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ ข้อกำหนดออกตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ ข้อ ๑ ประกาศศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน เรื่อง ห้ามมิให้มีการชุมนุมหรือมั่วสุม ลงวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๓ ข้อ ๑ และข้อ ๒ และประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๘๓ โดยศาลได้นัดสืบพยานฝ่ายโจทก์ โจทก์ จำเลยที่ ๑ และทนายจำเลยทั้ง ๑๓ มาศาล จำเลยที่ ๒ ที่ ๔ ที่ ๗ ถึงที่ ๑๓ ได้รับอนุญาตให้พิจารณาคดีและสืบพยานลับหลังจำเลยและไม่มาศาล ส่วนจำเลยที่ ๓ ที่ ๕ และที่ ๖ ศาลออกหมายจับแล้วยังจับตัวมาศาลไม่ได้และมีคำสั่งจำหน่ายคดีเฉพาะจำเลยที่ ๓ ที่ ๕ และที่ ๖ ออกจากสารบบความ

ทนายจำเลยทั้ง ๑๓ คน ยื่นคำร้องต่อศาลแขวงปทุมวัน เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่าการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๗๖ หรือไม่ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มีอำนาจบริหารราชการแผ่นดินหรือไม่ และเมื่อคณะรัฐมนตรียังไม่มีการแถลงนโยบายแล้ว นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มีอำนาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ หรือไม่ ประกาศหรือคำสั่งต่าง ๆ ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ อีกหลายฉบับ เป็นประกาศหรือคำสั่งที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๗๖ หรือไม่ และการที่นายกรัฐมนตรีออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ การใช้บังคับออกกฎ และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๘๗ (๓) และมาตรา ๑๘๔ หรือไม่

ศาลแขวงปทุมวันเห็นว่า เป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ และไม่ปรากฏว่ามีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นดังกล่าว จึงส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๗ (๓) และมาตรา ๑๘๔ หรือไม่ อันจะทำให้ประกาศและข้อกำหนดที่ออกตามพระราชกำหนดดังกล่าวตกไป หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า คำโต้แย้งของจำเลยในคดีดังกล่าวที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าแถลงนโยบายต่อรัฐสภา การบริหารราชการแผ่นดิน และการออกประกาศ คำสั่ง ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่อาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ของนายกรัฐมนตรีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๘๗ (๓) มาตรา ๑๗๖ และมาตรา ๑๘๔ หรือไม่ นั้น เป็นการโต้แย้งว่า เมื่อคณะรัฐมนตรีไม่ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาจะมีอำนาจบริหารราชการแผ่นดินหรือไม่ ซึ่งเป็นเรื่องของการถ่วงดุลและตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร (คณะรัฐมนตรี) โดยฝ่ายนิติบัญญัติ (รัฐสภา) ส่วนคำโต้แย้งที่ว่า การออกกฎซึ่งเป็นอนุบัญญัติโดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ของนายกรัฐมนตรี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่ ก็มิใช่เป็นกรณีขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ถึงแม้ศาลแขวงปทุมวันมีความเห็นว่า เป็นกรณีขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๗ (๓) (ที่ถูกเป็นมาตรา ๘๗ (๓)) และมาตรา ๑๘๔ หรือไม่ ก็ตาม แต่ก็มิได้ระบุว่าบทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตราใด ที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) และข้อ ๒๗ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๓) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๔ วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ประธานรัฐสภาส่งความเห็นของสมาชิกรัฐสภา เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง (๑) ว่า กระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ประธานรัฐสภาส่งความเห็นของนายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และนายเรืองไกร ลีกิจวัฒนะ สมาชิกวุฒิสภา กับคณะรวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง (๑) โดยมีข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ได้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามร่างรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (มาตรา ๙๓ - ๙๘) และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (มาตรา ๑๙๐) รวม ๒ ฉบับ โดยที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทั้งสองฉบับดังกล่าว

ผู้ร้องอ้างว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตามร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งสองฉบับดังกล่าว ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยให้เหตุผลว่า การเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมทั้งสองฉบับ ไม่ชอบด้วยข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๘๖ วรรคสาม เพราะไม่ได้ระบุเลขมาตราที่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกไว้ในหลักการและเหตุผล ซึ่งการดำเนินกิจการของแต่ละสภาและรัฐสภา ต้องเป็นไปตามข้อบังคับว่าด้วยการประชุม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒๕ และมาตรา ๑๓๔ เมื่อการเสนอร่างรัฐธรรมนูญไม่ได้เป็นไปตามข้อบังคับย่อมมีผลให้การพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญด้วย ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ากระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (มาตรา ๙๓ - ๙๘) และร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช .... (มาตรา ๑๙๐) ชอบด้วยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหรือไม่

นอกจากนี้ ประธานรัฐสภาเห็นว่า กรณีตามความเห็นของผู้ร้องไม่เข้าเงื่อนไขตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๔ ประธานรัฐสภาจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเพิ่มเติมว่าตามบทบัญญัติของมาตรา ๑๕๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประธานรัฐสภาสามารถใช้ดุลยพินิจในการส่งหรือไม่ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้หรือไม่ และศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจควบคุมกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญด้วยหรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง (๑) ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้วินิจฉัย หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๔ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการควบคุมร่างพระราชบัญญัติมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้น มาตรา ๒๙๑ บัญญัติว่า “การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้ ... (๒) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ ... (๗) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้ว ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๐ และมาตรา ๑๕๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้เป็นการเฉพาะในหมวด ๑๕ มาตรา ๒๙๑ โดยบัญญัติหลักเกณฑ์และวิธีการตาม (๑) ถึง (๗) ว่าให้ต้องทำเป็นญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม มิใช่ทำเป็นร่างพระราชบัญญัติ ทั้งมาตรา ๒๙๑ (๗) ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการตราพระราชบัญญัติเฉพาะมาตรา ๑๕๐ และมาตรา ๑๕๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ไม่ได้บัญญัติให้นำมาตรา ๑๕๔ ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการควบคุมการตราพระราชบัญญัติมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญโดยให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรวินิจฉัย

มาใช้บังคับ ดังนั้น เมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวประกอบกันแล้ว กรณีตามคำร้องนี้จึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง (๑) ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้วินิจฉัยได้

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้วินิจฉัย

(๔) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๕๔ วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ศาลจังหวัดเชียงใหม่ส่งคำโต้แย้งของโจทก์ (นายอัศวิน เอสเซอร์ เบิร์ด) ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ อ.๒๑๐๓/๒๕๕๓ หมายเลขแดงที่ อ.๒๒๐๖/๒๕๕๓ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๑ และมาตรา ๑๔๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๔๐ (๑) และ (๓) และมาตรา ๘๑ (๑) (๒) (๓) และ (๔) หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๓ นายอัศวิน เอสเซอร์ เบิร์ด เป็นโจทก์ฟ้อง พ.ต.ท.เกรียงศักดิ์ วงศ์อุทัย นายวรา สุขแสน (พนักงานอัยการ) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ ต่อศาลจังหวัดเชียงใหม่ ข้อหาเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และข้อหาเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญากระทำหรือไม่กระทำอย่างใดในตำแหน่งโดยมิชอบเป็นการเพื่อจะแกล้งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดต้องรับโทษ หรือรับโทษหนักขึ้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๐ วรรคสอง ขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสี่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๒๐๐ วรรคสอง

วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ศาลจังหวัดเชียงใหม่เห็นว่า ข้อเท็จจริงยังรับฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๒๐๐ วรรคสอง สำหรับจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ เมื่อการกระทำของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ไม่เป็นความผิด จึงไม่จำต้องวินิจฉัยต่อไป พิพากษายกฟ้อง

ต่อมาผู้ร้องยื่นคำร้องลงวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๓ ขอให้ศาลจังหวัดเชียงใหม่ส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๑ และมาตรา ๑๔๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๔๐ (๑) และ (๓) และมาตรา ๘๑ (๑) (๒) (๓) และ (๔) ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๑

ศาลจังหวัดเชียงใหม่พิเคราะห์คำร้องแล้วเห็นว่า ข้อโต้แย้งของผู้ร้องไม่ปรากฏว่ามีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นดังกล่าว จึงเห็นสมควรส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของศาลจังหวัดเชียงใหม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ได้นั้น มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

(๑) ศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

(๒) บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องเป็นบทบัญญัติที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี

(๓) ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น

เมื่อข้อเท็จจริงตามคำร้องปรากฏว่า ศาลจังหวัดเชียงใหม่ได้มีคำพิพากษาคดีนี้ไปแล้ว และแม้ศาลจังหวัดเชียงใหม่จะยังมิได้มีคำสั่งรับอุทธรณ์ก็ตาม แต่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ผู้ร้องโต้แย้งก็ไม่เกี่ยวกับการพิจารณารับหรือไม่รับอุทธรณ์แต่อย่างใด จึงไม่มีกรณีที่ศาลจังหวัดเชียงใหม่จะนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๑ และมาตรา ๑๔๓ มาใช้บังคับแก่คดีนี้อีก กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓)

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๕) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๕๔ วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ศาลจังหวัดระยองส่งคำโต้แย้งของผู้ร้อง (นางยุพินรัตน์ แสงอรุณ) ในคดีหมายเลขดำที่ ๔๖๐๕/๒๕๕๑ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๑๑ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๗๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๖๐ มาตรา ๘๔ (๑) และ (๕) หรือไม่ และรูปแบบและกระบวนการตราพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นางยุพินรัตน์ แสงอรุณ (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องขอครอบครองปรปักษ์ต่อศาลจังหวัดระยองว่า ผู้ร้องเป็นผู้ซื้อทรัพย์พิพาท ที่ดิน น.ส. ๓ จากนายบุญเลิศ อัจฉริยปัญญา เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๓๘ เป็นเงินจำนวนสี่ล้านบาท และนายบุญเลิศ อัจฉริยปัญญา ได้ส่งมอบการครอบครองที่ดินดังกล่าวในวันทำสัญญา ผู้ร้องได้ครอบครองพักอาศัยและใช้ประโยชน์ โดยปลูกบ้านและพืชผลทางเกษตรกรรมมาตลอดเกินกว่าสิบปี ผู้ร้องจึงมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าวโดยการครอบครองปรปักษ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๘๒ จึงขอให้ศาลมีคำสั่งให้ไต่สวนคำร้องและให้ผู้ร้องได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าวโดยการครอบครองปรปักษ์

บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยยื่นคำคัดค้านว่า ผู้คัดค้านได้รับโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพจากลูกหนี้โดยมีหลักทรัพย์ที่เป็นหลักประกันส่วนหนึ่ง คือ ที่ดินที่พิพาทซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของนายบุญเลิศ อัจฉริยปัญญา และได้จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย ที่ดินที่พิพาทจึงเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้คัดค้านโดยชอบด้วยกฎหมาย

ต่อมาผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลจังหวัดระยองส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ศาลจังหวัดระยองพิเคราะห์แล้วให้ส่งเรื่องดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อไป ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๐ วรรคสาม

ตุลาการประจำคดีตรวจคำร้องแล้วมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ข้อ ๒๕ และข้อ ๒๗

คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลยุติธรรมได้มีหนังสือฉบับลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๔ แจ้งว่า ศาลจังหวัดระยองได้มีหนังสือแจ้งผลการพิจารณาคดีของศาลจังหวัดระยองว่า เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ศาลจังหวัดระยองได้นัดพร้อมเพื่อสอบผู้ร้อง กรณีที่ผู้ร้องถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดก่อนยื่นคำร้อง จึงไม่มีอำนาจจัดการทรัพย์สินหรือยื่นคำร้องในคดีนี้ แต่ผู้ร้องเพิกเฉยไม่มาดำเนินคดีภายในเวลาที่ศาลกำหนด โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้อง ศาลจึงถือว่าผู้ร้องทิ้งคำร้องและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ และต่อมาศาลจังหวัดระยองได้มีหนังสือฉบับลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ แจ้งผลการพิจารณาคดีว่า เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๔ ทนายความของผู้คัดค้านได้ยื่นคำร้องขอขยายเวลายื่นอุทธรณ์ ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้คัดค้านขยายเวลายื่นอุทธรณ์ ถึงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ บัดนี้พ้นกำหนดที่ศาลมีคำสั่งอนุญาต ศาลมีคำสั่งว่าผู้ร้องทิ้งคำร้อง ไม่มีคู่ความอุทธรณ์ คดีถึงที่สุดแล้ว

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อผู้ร้องทิ้งคำร้องและศาลจังหวัดระยองสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ โดยไม่มีคู่ความอุทธรณ์ คดีถึงที่สุด จึงไม่มีกรณีที่ศาลจังหวัดระยองจะนำบทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาใช้บังคับแก่คดีนี้ การพิจารณาคำร้องของผู้ร้องจึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยและไม่เป็นประโยชน์แก่คดีอีกต่อไป กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

(๖) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘ - ๙/๒๕๕๔ วันที่ ๒๓ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๔๐ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง หรือไม่

ศาลยุติธรรมส่งคำโต้แย้งของคู่ความ รวม ๒ คำร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ดังนี้

คำร้องที่หนึ่ง ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง บริษัท ลำปางฟาสซิโน จำกัด ที่ ๑ นางสาวอมลยา เจนตวนิชย์ ที่ ๒ เป็นจำเลย ต่อศาลแพ่ง ว่า จำเลยที่ ๑ ได้ทำสัญญากู้เงินจากโจทก์ เป็นจำนวนเงิน ๑,๒๐๐,๐๐๐ บาท โดยมีจำเลยที่ ๒ เข้าผูกพันตนเป็นผู้ค้ำประกันในหนี้สินทุกชนิดของจำเลยที่ ๑ และในวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๔๘ จำเลยที่ ๑ ได้นำที่ดินโฉนดเลขที่ ๗๐๒๓๑ ตำบลพระบาท อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง พร้อมสิ่งปลูกสร้างที่มีอยู่แล้ว หรือจะมีต่อไปในภายหน้าทั้งหมด ซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยที่ ๒ มาจดทะเบียนจำนองเป็นประกันกับโจทก์ หลังจากที่จำเลยที่ ๑ ได้รับเงินกู้จากโจทก์แล้ว ปรากฏว่า จำเลยที่ ๑ ได้ผิดนัดไม่ปฏิบัติตามสัญญาแต่อย่างใด รวมหนี้เงินกู้ที่จำเลยที่ ๑ ค้างชำระต่อโจทก์ทั้งหมดเป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๘๒๙,๗๐๐.๖๒ บาท โจทก์จึงขอให้ศาลบังคับจำเลยทั้งสองชำระหนี้ให้แก่โจทก์ต่อไป

จำเลยทั้งสองโต้แย้งว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๔๐ (๑) (๓) มาตรา ๘๑ (๑) (๒) (๓) และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

คำร้องที่สอง ธนาคารยูโอบี จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องนายชัชชัย โชติบุตร เป็นจำเลย ต่อศาลจังหวัดนนทบุรี ขอให้บังคับจำเลยชำระหนี้ โดยจำเลยค้างชำระหนี้โจทก์ตามสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีและกู้ยืมเงิน เพื่อเป็นการชำระหนี้จำเลยได้นำที่ดินโฉนดเลขที่ ๓๕๙๙๑ ตำบลบางกรวย อำเภอบางกรวย (บางใหญ่) จังหวัดนนทบุรี พร้อมสิ่งปลูกสร้าง มาจดทะเบียนจำนอง เป็นประกันหนี้ทุกประเภทของจำเลยทั้งที่มีอยู่แล้วหรือที่จะมีขึ้นในภายหลัง ในวงเงินจำนอง ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๑๘ ต่อปี และหากต้องมีการบังคับจำนองให้เอาทรัพย์ที่จำนองออกขายทอดตลาดชำระหนี้ ปรากฏว่าจำเลยผิดนัดชำระหนี้ต่อโจทก์ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๒,๒๐๖,๙๓๘.๖๘ บาท โจทก์จึงขอให้ศาลบังคับจำเลยชำระหนี้ให้แก่โจทก์ต่อไป

จำเลยปฏิเสธฟ้องและโต้แย้งว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๔๐ (๑) (๓) มาตรา ๔๑ (๑) มาตรา ๘๑ (๑) (๒) (๓) และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

ศาลจังหวัดนนทบุรีพิเคราะห์แล้วให้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๘๑ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องทั้งสองมีประเด็นโต้แย้งว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๔๐ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง หรือไม่ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องทั้งสองไว้พิจารณาวินิจฉัยโดยให้รวมพิจารณาและมีคำวินิจฉัยไปในคราวเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการดำเนินกระบวนพิจารณาของศาล

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้สถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ที่มีกองทุนฟื้นฟู หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจแห่งใดแห่งหนึ่งหรือรวมกันเป็นผู้ถือหุ้นเกินร้อยละห้าสิบของทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้วโอนสินทรัพย์ที่จัดเป็นสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๓ ทั้งหมดให้แก่ บสท. ภายในเวลาที่ บสท. กำหนด” ซึ่งจำเลยในคดีทั้งสองคำร้องมิได้อยู่ในบังคับของพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๓๐ ดังนั้น จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลแพ่งและศาลจังหวัดนนทบุรีจะใช้บังคับแก่คดีและไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้องทั้งสอง

(๗) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๐/๒๕๕๔ วันที่ ๓๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ประธานรัฐสภาส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๐ วรรคหก ว่าบันทึกการประชุมคณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา รวม ๓ ฉบับ เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๐ วรรคสอง หรือไม่

ประธานรัฐสภาส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวม ๘๐ คน (ผู้ร้อง) ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๐ วรรคหก ประกอบมาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง (๑) ว่า บันทึกการประชุมคณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา (Joint Boundary Commission - JBC) รวม ๓ ฉบับ เป็นหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๐ วรรคสอง หรือไม่ โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า คณะรัฐมนตรีได้นำบันทึกการประชุมคณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา รวม ๓ ฉบับ เสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยผู้ร้องอ้างว่า บันทึกการประชุม ฯ ดังกล่าว เป็นเพียงบันทึกการหารือระหว่างประธานคณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา เกี่ยวกับการดำเนินการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนตามแนวเขตแดนไทย - กัมพูชา ตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลกัมพูชาเพื่อสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนที่มีอยู่แล้วเท่านั้น กรณีจึงไม่น่าจะเป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๐ วรรคสอง ซึ่งจะมีผลเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญา หรือตามกฎหมายระหว่างประเทศที่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา เนื่องจากมิได้มีผลเป็นการปักปันเขตแดน อีกทั้งยังเป็นการดำเนินการตามกรอบการเจรจาที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๑ แล้ว

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๕ ข้อ ๒๗ ประกอบข้อ ๑๘ วรรคสอง

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๐ วรรคหก ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยชี้ขาดต่อไปตามมาตรา ๑๙๐ วรรคสอง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ผู้ร้องจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา แต่การที่คณะรัฐมนตรีได้นำบันทึกการประชุมคณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา รวม ๓ ฉบับ เสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยมีข้อเท็จจริงปรากฏตามคำร้องและเอกสารที่ประธานรัฐสภาส่งต่อศาลว่า คณะผู้แทนทั้งสองฝ่ายยังจะต้องเจรจากันต่อไป กรณียังไม่ถึงขั้นตอนที่จะต้องเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด เนื่องจากยังมีขั้นตอนอื่น ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องพิจารณาดำเนินการเสียก่อน ในชั้นนี้จึงยังไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๐ วรรคหก ประกอบมาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง (๑) ที่จะเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

(๘) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๑/๒๕๕๔ วันที่ ๒๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ศาลปกครองสูงสุดส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (นายประมุท สูตะบุตร) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง และมาตรา ๕๖ และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๖๒ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายประมุท สูตะบุตร เป็นผู้ฟ้องคดี ยื่นฟ้องสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เป็นผู้ถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครองกลางว่า ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือถึงผู้ถูกฟ้องคดีเพื่อขอข้อมูลข่าวสารของราชการพร้อมคำรับรองจำนวน ๒ รายการ คือ (๑) สำเนาหนังสือของสภานิติบัญญัติแห่งชาติถึงนายกรัฐมนตรี ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. .... (๒) สำเนาหนังสือสำนักนายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตาม (๑) ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๐ ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีมีหนังสือแจ้งผู้ฟ้องคดีว่าจะจัดส่งข้อมูลข่าวสารของราชการตาม (๑) ให้ผู้ฟ้องคดี ส่วนข้อมูลข่าวสารของราชการตาม (๒) เป็นเอกสารที่ไม่เปิดเผยตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ขอให้ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีส่งเอกสารพร้อมคำรับรองตามที่ขอให้แก่ผู้ฟ้องคดีทางไปรษณีย์ลงทะเบียนภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง

ศาลปกครองกลางมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ เนื่องจากข้อพิพาทคดีนี้เป็นกรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีจัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้ฟ้องคดีบางส่วน และมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารบางส่วน ผู้ฟ้องคดีจะต้องอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งนั้น ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๘ เมื่อผู้ฟ้องคดียังมิได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งต่อคณะกรรมการดังกล่าว จึงยังไม่มีสิทธิฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคสอง

ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด และโต้แย้งว่าบทบัญญัติมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่งและวรรคสอง และมาตรา ๕๖ และโต้แย้งอีกว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๒ ประกอบมาตรา ๓ มาตรา ๕๖ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๘๗

ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า คดีนี้มีประเด็นต้องวินิจฉัยตามคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาว่าศาลปกครองมีอำนาจรับคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีไว้พิจารณาได้หรือไม่ จึงเป็นกรณีที่ศาลปกครองต้องใช้บทบัญญัติมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ประกอบกับมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ บังคับแก่คดี สำหรับกรณีที่ผู้ฟ้องคดีโต้แย้งว่ามาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ขัดหรือแย้ง

ต่อมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และมาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญนั้น เห็นว่า เมื่อคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติดังกล่าวต้องด้วยมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญ จึงมิอาจใช้บังคับได้ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงเป็นไปตามมาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญที่ศาลปกครองสูงสุดต้องส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ส่วนกรณีที่ผู้ฟ้องคดีโต้แย้งว่ามาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๒ ประกอบมาตรา ๓ มาตรา ๕๖ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๘๗ ของรัฐธรรมนูญนั้น เฉพาะกรณีที่โต้แย้งว่าบทบัญญัติมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๒๙ ของรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยที่ ๖๒/๒๕๔๘ วินิจฉัยแล้วว่ามาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๒๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งมีหลักการอย่างเดียวกันกับมาตรา ๒๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงเป็นเรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยพิจารณาวินิจฉัยแล้ว กรณีไม่เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ ศาลปกครองสูงสุดจึงไม่ต้องส่งคำโต้แย้งเฉพาะในส่วนที่ว่ามาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๒๙ ของรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย สำหรับคำโต้แย้งที่ว่ามาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๒ ของรัฐธรรมนูญ เมื่อผู้ฟ้องคดีโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติดังกล่าวต้องด้วยมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญ มิอาจใช้บังคับได้และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงเป็นไปตามมาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ ที่ศาลปกครองสูงสุดต้องส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย และให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นตามคำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยมีสองประเด็น คือ

ประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง และมาตรา ๕๖ หรือไม่ นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ เป็นบทบัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลในการได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติทั่วไป โดยบัญญัติว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ส่วนพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๘ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการกำหนด

ระยะเวลาในการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองที่บัญญัติว่า ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ หรือมีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสียตามมาตรา ๑๗ ผู้นั้นอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งนั้น ซึ่งในส่วนข้อเท็จจริงตามคำร้องนี้มีข้อความแสดงการโต้แย้งเพียงว่า มาตรา ๑๘ มีบทบัญญัติอันเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ และไม่ได้อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนั้นกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง กฎหมายที่จะบัญญัติขึ้นอันจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ จะต้องเป็นกรณีที่การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชนหรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่นหรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น อีกทั้งกฎหมายดังกล่าวยังจะต้องปฏิบัติให้ชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ ให้ครบถ้วนอีกด้วย จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๘ เป็นบทบัญญัติให้สิทธิในการอุทธรณ์ มิได้เป็นบทบัญญัติจำกัดสิทธิอย่างไร การที่ผู้ร้องอ้างว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๕๖ ผู้ร้องก็ไม่ได้อ้างว่าจำกัดสิทธิอย่างไร ขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวอย่างไร อีกทั้งไม่ใช่เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิการได้รับข้อมูลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๖ แต่ประการใด คำร้องในส่วนนี้จึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๘

สำหรับกรณีที่อ้างว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง นั้น เห็นว่า ในประเด็นดังกล่าวศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๓ โดยวินิจฉัยว่า กรณีโต้แย้งว่ากระบวนการตราไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ นั้น มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ศาลที่พิจารณาคดีเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้เฉพาะกรณีว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยไม่อาจหยิบยกประเด็นความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกระบวนการตรากฎหมายฉบับนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ ประเด็นโต้แย้งตามคำร้องนี้เป็นกรณีโต้แย้งว่ากระบวนการตราไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญซึ่งสอดคล้องกับแนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว ดังนั้น ประเด็นโต้แย้งในส่วนนี้จึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๖๒ หรือไม่ นั้น เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องนี้ปรากฏว่า ผู้ร้องระบุเพียงว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคสอง เป็นบทบัญญัติอันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๖๒ ประกอบมาตรา ๓ มาตรา ๕๖ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๘๗ โดยมิได้ระบุรายละเอียดของการโต้แย้งและเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวอย่างไร เพราะเหตุใด ประกอบกับบทบัญญัติมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ

จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นเพียงบทบัญญัติที่วางหลักเกณฑ์ในการฟ้องคดีปกครองต่อศาลปกครองว่าจะต้องกระทำให้ถูกต้องตามขั้นตอนและวิธีการที่มีกฎหมายกำหนดไว้ หาใช่เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลปกครองแต่อย่างใด จึงไม่มีลักษณะที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๖๒ ประกอบมาตรา ๓ มาตรา ๕๖ มาตรา ๘๑ และมาตรา ๘๗ ดังกล่าวข้างต้น คำร้องในส่วนนี้จึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๙) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๕๔ วันที่ ๒๗ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๘๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๑ หรือไม่

ศาลอุทธรณ์ส่งคำโต้แย้งของโจทก์ที่ ๑ กับพวก (ผู้ร้อง) ในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๓๔๐๙/๒๕๕๐ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า

บริษัท สองบุตร ค้าวัสดุภัณฑ์ (๑๙๙๑) จำกัด ที่ ๑ กับพวก เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย เป็นจำเลย ต่อศาลแพ่งว่า บริษัท สองบุตร ค้าวัสดุภัณฑ์ (๑๙๙๑) จำกัด โจทก์ที่ ๑ เป็นนิติบุคคล มีโจทก์ที่ ๓ เป็นกรรมการ ผู้มีอำนาจ โจทก์ที่ ๒ เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดเลขที่ ๒๑๘๘๖๓ เลขที่ ๒๓๗๕๙๑ และเลขที่ ๒๓๗๕๙๒ ตำบลสะพานสูง อำเภอบึงกุ่ม (บางกะปิ) กรุงเทพมหานคร โจทก์ที่ ๓ เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดเลขที่ ๓๒๔๕ และเลขที่ ๓๒๔๖ ตำบลสะพานสูง อำเภอบึงกุ่ม (บางกะปิ) กรุงเทพมหานคร โจทก์ที่ ๑ เป็นลูกหนี้ของสถาบันการเงินโดยมีโจทก์ที่ ๒ และโจทก์ที่ ๓ เป็นผู้ค้ำประกันการชำระหนี้ และมีที่ดินดังกล่าวเป็นหลักประกัน จำเลยได้รับโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพมาจากเจ้าหนี้เดิมแล้วได้ทำสัญญาปรับโครงสร้างหนี้กับโจทก์ทั้งสามซึ่งได้ปฏิบัติตามสัญญาปรับโครงสร้างหนี้ตามแผนที่สามารถปฏิบัติการชำระหนี้ได้แล้ว แต่จำเลยกลับใช้อำนาจตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๖ ขายทอดตลาดที่ดินที่เป็นหลักประกันและรับโอนที่ดินนั้นเป็นของตนแทนการจำหน่าย โดยกล่าวอ้างว่าเป็นราคาไม่น้อยกว่าราคาที่พึงได้รับจากการขายทอดตลาด ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของโจทก์ ซึ่งหากโจทก์ทั้งสามทราบคงจะเสนอราคามากกว่าราคาประเมินที่จำเลยรับโอนไว้ ดังนั้น การรับโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาท โดยไม่บอกกล่าวแก่โจทก์ จึงเป็นการรับโอนที่ฝ่าฝืนพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๖ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๖ จึงขอให้เพิกถอนการขายทอดตลาด และเพิกถอนการโอนที่ดินพิพาท

ศาลแพ่งมีคำพิพากษาว่า คำฟ้องของโจทก์เป็นการฟ้องขอให้เพิกถอนการขายที่ดินของโจทก์ทั้งสามที่เป็นหลักประกันที่บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (บสท.) จำเลย เป็นผู้ดำเนินการขายทอดตลาด และเป็นผู้รับโอนทรัพย์สินโดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๗๖ ที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งตามมาตรา ๘๒ แห่งพระราชกำหนดดังกล่าวบัญญัติว่า การเพิกถอนการจำหน่ายทรัพย์สินตามวิธีที่กำหนดไว้ในมาตรา ๗๖ จะกระทำมิได้ โจทก์ทั้งสามจึงไม่มีอำนาจนำคดีมาฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้ ให้ยกฟ้องโจทก์ทั้งสาม โจทก์ทั้งสามอุทธรณ์และยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยโต้แย้งว่า

การที่พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๘๒ ให้การเพิกถอนการจำหน่ายทรัพย์สินตามวิธีที่กำหนดไว้ในมาตรา ๗๖ จะกระทำมิได้นั้น เกินจำเป็นและกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๑

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ได้นั้น ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องไม่เคยมีคำวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นมาก่อน แต่ประเด็นตามคำร้องเป็นกรณีที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๘๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๑ หรือไม่ ซึ่งกรณีดังกล่าวศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยไว้แล้วในคำวินิจฉัยที่ ๔ - ๒๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๔ ว่า พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๘๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๑ ดังนั้น คำร้องนี้จึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๑๐) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๓/๒๕๕๔ วันที่ ๑๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ศาลจังหวัดนนทบุรีส่งคำโต้แย้งของจำเลย เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า พนักงานอัยการจังหวัดนนทบุรีเป็นโจทก์ ยื่นฟ้องนายสมพงศ์ สุวรรณชนะ เป็นจำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๓๑๒๘/๒๕๕๑ และฟ้องนายวีระพลหรือเสือ แสงสว่าง เป็นจำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๓๘๗๑/๒๕๕๑ ต่อศาลจังหวัดนนทบุรี ในฐานความผิดร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ศาลจังหวัดนนทบุรีให้รวมคดีทั้งสองเข้าพิจารณาด้วยกันตามคำขอของโจทก์ โดยเรียกจำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๓๑๒๘/๒๕๕๑ ว่า จำเลยที่ ๑ และให้เรียกจำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๓๘๗๑/๒๕๕๑ ว่า จำเลยที่ ๒

ต่อมาจำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๒ ได้ยื่นคำร้องขอให้ส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย โดยอ้างว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดียาเสพติดแตกต่างไปจากเดิม อันเป็นการจำกัดสิทธิของจำเลยทั้งสองหลายประการ เช่น การที่จำเลยให้การรับสารภาพ หากความผิดที่จำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำให้จำคุกตลอดชีวิต หรือโทษที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานหลักฐานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำผิดจริงตามมาตรา ๑๓ หรือคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์โดยเฉพาะการกระทำซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นที่สุด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้รับฎีกาไว้วินิจฉัยตามมาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ ซึ่งแต่เดิมบรรดาคดีอาญาต่าง ๆ จะนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยเสมอภาคกันในบรรดากฎหมายที่มีความผิดทางอาญา แต่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดทางอาญาเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิของผู้กระทำความผิดในการต่อสู้คดีอาญาเกี่ยวกับ

ยาเสพติด จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ศาลจังหวัดนนทบุรีเห็นว่า ข้อโต้แย้งของจำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๒ เป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ และไม่ปรากฏว่ามีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นดังกล่าว จึงส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยโดยมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำเลยทั้งสองโต้แย้งว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ นั้น เป็นไปตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓ บัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่กรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดหรือคดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตลอดชีวิตหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานหลักฐานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง” เป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไปแก่คู่ความซึ่งได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีมูลกรณีที่จะเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลโดยไม่เป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ จึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง ส่วนพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ เป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับในกรณีที่จะมีการอุทธรณ์และฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งต่อไปหลังจากที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจังหวัดนนทบุรีซึ่งเป็นศาลชั้นต้นจะนำมาใช้บังคับแก่คดี จึงไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง กรณีไม่เป็นประโยชน์ที่จะพิจารณาวินิจฉัยต่อไป สมควรจำหน่ายคำร้องตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

(๑๑) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๔/๒๕๕๔ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๘ และมาตรา ๒๔๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของผู้ร้อง (นางสาวธนัชพร มะโนน้อม ผู้ร้องที่ ๑ และนางทองยุ่น เหลือเริ่มวงศ์ ผู้ร้องที่ ๒) ในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๑๑๑๙/๒๕๔๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า

นางวินิดา ก้องสมุทร์ เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องนายลำดวน เหลือเริ่มวงศ์ จำเลยที่ ๑ และนางเฉลียว มะโนน้อม จำเลยที่ ๒ ต่อศาลจังหวัดพัทยา ขอให้ขับไล่จำเลยและบริวาร ให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างและขนย้ายทรัพย์สินออกไปจากที่ดิน น.ส. ๓ ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ศาลจังหวัดพัทยาพิพากษาให้จำเลยทั้งสองและบริวารออกจากที่ดินตามแผนที่พิพาท และให้จำเลยทั้งสองชำระเงินและค่าเสียหายแก่โจทก์ แต่จำเลยทั้งสองไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา โจทก์จึงขอให้บังคับคดี

ผู้ร้องทั้งสองยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดพัทยาขอให้เพิกถอนหมายบังคับคดี ศาลจังหวัดพัทยามีคำสั่งให้ยกคำร้อง

ผู้ร้องทั้งสองอุทธรณ์คำสั่งของศาลจังหวัดพัทยา และศาลอุทธรณ์ภาค ๒ พิพากษายืน ผู้ร้องทั้งสองยื่นฎีกา โดยยกข้อโต้แย้งเป็น ๒ ประเด็น ได้แก่

๑. การบังคับคดีไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากที่ดินแปลงที่โจทก์ฟ้องและทำสัญญาเช่ากับจำเลยทั้งสอง ไม่มี น.ส. ๓ แต่โจทก์จะบังคับเอาที่ดิน น.ส. ๓ แปลงที่ผู้ร้องทั้งสองอาศัยอยู่ โดยโจทก์อ้างว่าเป็นแปลงเดียวกันกับที่โจทก์ทำสัญญาเช่ากับจำเลยทั้งสอง

๒. ผู้ร้องทั้งสองอาศัยอยู่ในที่ดินแปลงพิพาทดังกล่าวโดยสงบและเปิดเผยแสดงตัวเป็นเจ้าของมาเกินกว่า ๑๐ ปีแล้ว ผู้ร้องทั้งสองจึงได้สิทธิครอบครองปรปักษ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๘๒ และผู้ร้องทั้งสองเป็นบุคคลที่มีอำนาจพิเศษเหนือคำพิพากษาของศาลชั้นต้น

ศาลจังหวัดพัทยามีคำสั่งว่าฎีกาของผู้ร้องในประเด็นที่ ๒ ยังไม่ชัดแจ้งว่าเป็นการโต้แย้งคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ในข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอย่างไร จึงมีคำสั่งไม่รับฎีกาของผู้ร้องในประเด็นที่ ๒ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๙ ส่วนฎีกาในประเด็นที่ ๑ นั้น เป็นการฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีเกี่ยวกับการบังคับบริวารของผู้ถูกฟ้องขับไล่ซึ่งอยู่บนอสังหาริมทรัพย์อันมีค่าเช่าขณะยื่นฟ้องไม่เกินเดือนละหนึ่งหมื่นบาท ต้องห้ามฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๘ จึงมีคำสั่งไม่รับฎีกาของผู้ร้อง

ผู้ร้องทั้งสองยื่นอุทธรณ์คำสั่งของศาลจังหวัดพัทยาที่ไม่รับฎีกา พร้อมโต้แย้งว่าคำสั่งของศาลจังหวัดพัทยาที่ไม่รับฎีกาเพราะเหตุต้องห้ามตามกฎหมายดังกล่าวกับกรณีของผู้ร้องหาชอบไม่ เพราะเป็นการตัดสิทธิของผู้ร้องทั้งสองขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และฎีกาของผู้ร้องทั้งสองเป็นข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงซึ่งมีสาระสำคัญที่ศาลฎีกาจะได้วินิจฉัยเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและประเพณีปฏิบัติของมหาชน

ศาลฎีกามีคำสั่งว่า คดีนี้ศาลชั้นต้นนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๘ และมาตรา ๒๔๙ มาใช้บังคับในการสั่งไม่รับฎีกาของผู้ร้องทั้งสองและผู้ร้องทั้งสองยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาโดยกล่าวอ้างว่าศาลชั้นต้นจะใช้มาตรา ๒๔๘ และมาตรา ๒๔๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับแก่กรณีของผู้ร้องทั้งสองหาได้ไม่ เนื่องจากเป็นการตัดสิทธิของผู้ร้องทั้งสองขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ เมื่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๘ และมาตรา ๒๔๙ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี และไม่ปรากฏว่าเคยมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น จึงให้รอการพิจารณาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นของผู้ร้องทั้งสองไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๘ และมาตรา ๒๔๙ จะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลฎีกาจะใช้บังคับแก่คดีและยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ก็ตาม แต่ข้อเท็จจริงตามคำโต้แย้งของผู้ร้องในคดีของศาลฎีกาดังกล่าว ผู้ร้องมิได้ระบุเหตุผล

สนับสนุนว่าจำกัดสิทธิอย่างไร ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ อย่างไร เพราะเหตุใด ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๘ และมาตรา ๒๔๙ เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิในการฎีกาคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นอุทธรณ์ในคดีแพ่งที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้มีเนื้อหาหรือผลเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลโดยไม่เป็นธรรมแต่ประการใด จึงไม่มีกรณีที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ คำโต้แย้งของผู้ร้องจึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๑๒) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๕/๒๕๕๔ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓ มาตรา ๗ และมาตรา ๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๕ มาตรา ๗๗ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๔ หรือไม่

ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นางบุญฉลวย วนิชชานันท์ จำเลยที่ ๑ กับพวก รวม ๒ คน) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องนางบุญฉลวย วนิชชานันท์ เป็นจำเลยที่ ๑ และนายพิสิฐ วนิชชานันท์ เป็นจำเลยที่ ๒ ต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ในคดีหมายเลขดำที่ ๑๕๑๐๕/๒๕๔๑ และศาลแพ่งกรุงเทพใต้พิพากษาเป็นคดีหมายเลขแดงที่ ๒๗๒๑/๒๕๔๔ ให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระเงินจำนวน ๘,๔๒๗,๕๔๐.๙๑ บาท พร้อมด้วยดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๖.๕ ต่อปี จากต้นเงิน ๕,๐๔๘,๒๗๒.๑๒ บาท นับแต่วันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๔๐ และจากต้นเงิน ๓,๓๕๗,๓๗๒.๐๘ บาท นับแต่วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๐ เป็นต้นไป จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ ถ้าจำเลยทั้งสองไม่ชำระให้ยึดทรัพย์จำนองของจำเลยที่ ๑ คือ ที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๕๙๑๕๒ พร้อมสิ่งปลูกสร้าง ออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้แก่โจทก์ จำเลยที่ ๒ อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยที่ ๒ ฎีกา คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา

บริษัท บริหารสินทรัพย์สุขุมวิท จำกัด ผู้ร้องในคดีหมายเลขแดงที่ ๒๗๒๑/๒๕๔๔ ได้ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ ขอสวมสิทธิแทนโจทก์ โดยผู้ร้องได้รับซื้อสินทรัพย์หรือรับโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพหรือรับโอนสิทธิเรียกร้อง ตลอดจนหลักประกันของสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของลูกหนี้ทั้งหมดจากโจทก์

ต่อมาวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๑ จำเลยทั้งสองได้ยื่นคำร้องคัดค้านคำร้องขอสวมสิทธิแทนโจทก์ของบริษัท บริหารสินทรัพย์สุขุมวิท จำกัด และยื่นคำร้องขอส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๗ และมาตรา ๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๕ มาตรา ๗๗ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๔

ศาลฎีกามีคำสั่งให้ส่งความเห็นและข้อโต้แย้งตามคำร้องของจำเลยทั้งสองให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓ มาตรา ๗ และมาตรา ๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๕ มาตรา ๗๗ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๔ หรือไม่ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๕ มาตรา ๗๗ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๔ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๕ ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่กำหนดให้รัฐต้อง

ดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลให้เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ มิใช่บทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรง ส่วนพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓ ว่าด้วยบทนิยาม มิใช่บทบัญญัติที่จะไปจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลแต่ประการใด มาตรา ๗ ก็เป็นเพียงบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการโอนสินทรัพย์ไปให้บริษัทบริหารสินทรัพย์ไว้ว่า ถ้ามีการฟ้องบังคับสิทธิเรียกร้องเป็นคดีอยู่ในศาล ให้บริษัทบริหารสินทรัพย์เข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนในคดีดังกล่าว และอาจนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงคัดค้านเอกสารที่ได้ยื่นไว้แล้ว ถามค้านพยานที่สืบมาแล้ว และคัดค้านพยานหลักฐานที่ได้สืบไปแล้วได้ และในกรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษาบังคับตามสิทธิเรียกร้องนั้นแล้ว ก็ให้เข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษานั้น มิได้เป็นบทบังคับเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของลูกหนี้ตามกฎหมายนี้แต่อย่างใด และมาตรา ๘ เป็นเพียงบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการโอนสินทรัพย์ไปให้บริษัทบริหารสินทรัพย์ ให้บริษัทบริหารสินทรัพย์และผู้โอนได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมและภาษีอากรต่าง ๆ บรรดาที่เกิดจากการโอนสินทรัพย์นั้นทั้งหมดหรือบางส่วนตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยจะกำหนดเป็นการทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะรายก็ได้ มิได้เป็นบทบังคับเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของลูกหนี้ตามกฎหมายนี้แต่อย่างใด

ดังนั้น การที่จำเลยโต้แย้งว่า พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓ มาตรา ๗ และมาตรา ๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๕ มาตรา ๗๗ มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๔ ซึ่งเป็นบทบัญญัติในหมวด ๕ ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ จึงเป็นคำโต้แย้งที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๑๓) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๖/๒๕๕๔ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งเรื่องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของนายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๕) ประกอบมาตรา ๑๐๒ (๒) หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับแจ้งจากศาลล้มละลายกลางว่าศาลล้มละลายกลางมีคำพิพากษาในคดีล้มละลาย หมายเลขแดงที่ ล. ๗๓๑๙/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ระหว่างบริษัท บริหารสินทรัพย์กรุงศรีอยุธยา จำกัด เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ กับห้างหุ้นส่วนจำกัดวิสุทธินนท์ กับพวกรวม ๔ คน ลูกหนี้ โดยพิพากษาให้ลูกหนี้ทั้งสี่ซึ่งรวมถึงนายเผดิมชัย สะสมทรัพย์ (ผู้ถูกร้อง) เป็นบุคคลล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ มาตรา ๖๑ และได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๓ เล่มที่ ๑๒๗ ตอนที่ ๑๘๖ ง เป็นเหตุให้สมาชิกภาพความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๕) ประกอบมาตรา ๑๐๒ (๒)

คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า เมื่อศาลล้มละลายกลางมีคำพิพากษาให้ผู้ถูกร้องเป็นบุคคลล้มละลายแล้ว ตามคดีหมายเลขแดงที่ ล. ๗๓๑๙/๒๕๕๐ ตั้งแต่วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓ และยังไม่มีคำพิพากษาเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาแต่อย่างใด ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลล้มละลายตามคำพิพากษาของศาลล้มละลายกลางตั้งแต่วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓ และเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง

ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๕) ประกอบมาตรา ๑๐๒ (๒) และให้ส่งเรื่องไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร (ผู้ร้อง) เพื่อส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๑ วรรคสาม

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๔ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔ โดยความในมาตรา ๒ บัญญัติให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป มีผลให้สมาชิกภาพความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๑) เมื่อสมาชิกภาพความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดไปแล้ว การพิจารณาคดีนี้จึงไม่เป็นประโยชน์อีกต่อไป สมควรจำหน่ายคำร้องตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

(๑๔) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๑/๒๕๕๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๖๐ มาตรา ๗๑ ประกอบมาตรา ๔๐ (๑) (๓) มาตรา ๘๑ (๑) (๒) มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายสมาน ศรีงาม กับพวกรวม ๒ คน ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๐ เป็นโจทก์ยื่นฟ้องกระทรวงการต่างประเทศ ที่ ๑ นายวศิน ธีรเวชญาณ ที่ ๒ เป็นจำเลยต่อศาลอาญา โดยกล่าวหาว่า จำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นหน่วยราชการมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยจำเลยที่ ๒ เป็นข้าราชการระดับเอกอัครราชทูต ขณะเกิดเหตุปฏิบัติหน้าที่ประธานคณะกรรมาธิการเขตแดนไทย - กัมพูชา (เจบีซีฝ่ายไทย) ได้กระทำความผิดในการเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้ถูกใช้ ให้นำ เอ็ม โอ ยู ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นโมฆะไปใช้ร่วมกับคณะรัฐมนตรีทั้งชุดในอดีตและชุดปัจจุบัน อันเป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง

ศาลอาญาพิพากษาว่า โจทก์ทั้งสองมิใช่ผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงอันเนื่องมาจากการกระทำของจำเลยทั้งสอง โจทก์ทั้งสองในฐานะส่วนตัว จึงมิใช่ผู้เสียหายตามกฎหมายที่จะมีอำนาจฟ้องจำเลยทั้งสองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) พิพากษายกฟ้อง

โจทก์ที่ ๑ ยื่นอุทธรณ์พร้อมแสดงเหตุผลเพื่อขอให้ศาลอาญาส่งคำโต้แย้งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า สิทธิฟ้องคดีอาญาของโจทก์ที่ ๑ เกิดจากการปฏิบัติหรือการละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของจำเลยที่ ๒ ซึ่งกระทำการในตำแหน่งประธานคณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา โดยใช้ เอ็ม โอ ยู ๒๕๔๓ ซึ่งมิได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา หรือละเว้นการดำเนินการให้มีการนำหรือใช้ เอ็ม โอ ยู ๒๕๔๓ ที่มิชอบด้วยรัฐธรรมนูญไปบังคับใช้ทำให้ประเทศไทยเสียดินแดนจึงเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและไม่เป็นไปตามหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง กระทบต่อสิทธิของโจทก์ที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ การที่ศาลอาญาพิพากษาว่าโจทก์ที่ ๑ ไม่ใช่ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) และไม่มีอำนาจฟ้อง นั้น บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๗๑ ประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ ถึง มาตรา ๒๘ มาตรา ๔๐ (๑) (๓) มาตรา ๘๑ (๑) (๒) (๓) มาตรา ๑๗๕ มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

โจทก์ที่ ๑ จึงยื่นคำโต้แย้งต่อศาลอาญาเพื่อขอให้ส่งความเห็นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) ที่นิยามคำว่า “ผู้เสียหาย” หมายความถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง ควรเพิ่มคำว่า “ทั้งนี้ ให้รวมถึงบุคคลหรือประชาชน ทุกคนที่ได้รับการกระทบกระเทือนสิทธิตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด” โดยเฉพาะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๗๑ เพื่อไม่ให้เป็นการเสียสิทธิหรือถูกจำกัดสิทธิอันจะเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๖๐ และมาตรา ๗๑ ประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๑) (๓) มาตรา ๘๑ (๑) (๒) มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

ศาลอาญาพิจารณาแล้วเห็นว่า โจทก์ที่ ๑ อ้างว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) ต้องด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ ประกอบกับยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องดังกล่าว จึงส่งคำโต้แย้งของโจทก์ที่ ๑ เพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเบื้องต้นมีว่า คำโต้แย้งดังกล่าวเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่โจทก์ที่ ๑ ยื่นคำโต้แย้งว่า บทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) ที่นิยามคำว่า “ผู้เสียหาย” หมายความถึง บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๔, ๕ และ ๖ โดยเห็นควรให้เพิ่มคำว่า “ทั้งนี้ ให้รวมถึงบุคคลหรือประชาชนทุกคนที่ได้รับการกระทบกระเทือนสิทธิตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด” ในมาตรา ๒ (๔) เป็นกรณีขอให้เพิ่มถ้อยคำลงไปในนิยามศัพท์ มิใช่เป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ที่จะเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๑๕) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๒ - ๒๓/๒๕๕๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔
เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๙ ทวิ วรรคหนึ่ง และวรรคสี่ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๔๐ มาตรา ๘๑ (๑) (๒) (๓) มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง และมาตรา ๒๑๙ หรือไม่

ศาลยุติธรรมส่งคำโต้แย้งของคู่ความ รวม ๒ คำร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า

คำร้องที่หนึ่ง ศาลจังหวัดกำแพงเพชรมีคำพิพากษาให้จำเลยทั้งสามร่วมกันชำระหนี้แก่โจทก์ หากผิดนัดให้โจทก์บังคับคดียึดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างของจำเลยที่ ๑ ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร รวม ๓ แปลง และยึดที่ดินของจำเลยที่ ๓ ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลแกลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง รวม ๗ แปลง ออกขายทอดตลาด ชำระหนี้แก่โจทก์ ต่อมาจำเลยทั้งสามผิดนัดชำระหนี้ โจทก์จึงยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อบังคับคดียึดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างของจำเลยที่ ๑ และที่ดินของจำเลยที่ ๓ ออกขายทอดตลาด โดยในส่วนการบังคับคดีต่อจำเลยที่ ๓ ศาลจังหวัดระยองได้มีคำสั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดี สำนักงานบังคับคดีจังหวัดระยองบังคับคดีแทน โดยขายทอดตลาดที่ดินของจำเลยที่ ๓ ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลแกลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

รวม ๗ แปลง ในการขายทอดตลาดนัดที่ ๑ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ไม่มีผู้ใดสนใจเข้าสู้ราคา เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงได้งดการขายทอดตลาดไว้ และในการขายทอดตลาดนัดที่ ๒ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๑ โจทก์เป็นผู้เสนอราคาสูงสุดแต่เพียงรายเดียว ในขณะที่จำเลยทั้งสามมิได้ไปดูแลการขายทอดตลาด เจ้าพนักงานบังคับคดีจังหวัดระยองพิจารณาแล้วเห็นว่าราคาที่เสนอสูงสุดเป็นราคาที่สมควรขายได้แล้ว และไม่มีผู้ใดคัดค้านราคาในการขายทอดตลาด จึงอนุมัติให้ขายไปในราคาดังกล่าว

จำเลยที่ ๒ ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ต่อศาลจังหวัดกำแพงเพชรขอเพิกถอนการขายทอดตลาด และโต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๙ ทวิ วรรคหนึ่ง และวรรคสี่ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ และมาตรา ๒๑๙

ศาลจังหวัดกำแพงเพชรพิเคราะห์แล้วให้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

คำร้องที่สอง ศาลจังหวัดพิษณุโลกมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดี สำนักงานบังคับคดีจังหวัดพิษณุโลก ขายทอดตลาดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างของจำเลยที่ ๒ ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลอรัญญิก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก รวม ๒ แปลง ในราคา ๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยในการขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าว จำเลยที่ ๒ ได้คัดค้านราคาในการขายทอดตลาดโดยอ้างว่าทรัพย์สินที่ขายควรจะได้ราคาไม่ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๙ ทวิ ได้บัญญัติให้ผู้มีส่วนได้เสียคัดค้านราคาขายทอดตลาดได้เพียงครั้งเดียว และผู้มีส่วนได้เสียได้ใช้สิทธิคัดค้านราคาในการขายทอดตลาดไปแล้วจึงไม่ฟังคำคัดค้านของจำเลยที่ ๒

จำเลยที่ ๒ ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดพิษณุโลก ขอเพิกถอนการขายทอดตลาดและโต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๙ ทวิ วรรคหนึ่ง และวรรคสี่ ที่บัญญัติให้ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิคัดค้านราคาในการขายทอดตลาดได้เพียงครั้งเดียว และให้คำสั่งของศาลชั้นต้นเป็นที่สุด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง หรือไม่

ศาลจังหวัดพิษณุโลกพิเคราะห์แล้วให้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๒ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องทั้งสองมีประเด็นโต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๙ ทวิ วรรคหนึ่ง และวรรคสี่ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๔๐ มาตรา ๘๑ (๑) (๒) (๓) มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง และมาตรา ๒๑๙ หรือไม่ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ ๒๑ - ๒๓/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๑ ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๙ ทวิ วรรคหนึ่ง และวรรคสี่ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๒๑๙ คงมีประเด็นตามคำร้องทั้งสองที่โต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๙ ทวิ วรรคหนึ่ง และวรรคสี่ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ มาตรา ๔๐ มาตรา ๘๑ (๑) (๒) (๓) และมาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง หรือไม่ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องทั้งสองไว้พิจารณาวินิจฉัยโดยให้รวมพิจารณาและมีคำวินิจฉัยไปในคราวเดียวกันเพื่อความสะดวกในการดำเนินกระบวนพิจารณาของศาล

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๙ ทวิ วรรคหนึ่ง และวรรคสี่ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา และเป็นบทบัญญัติที่มีเจตนารมณ์เพื่อให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเป็นธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ผู้เข้าสู้ราคาในการขายทอดตลาด หรือผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตจากการขายทอดตลาด บทบัญญัติดังกล่าวเป็นไปตามหลักนิติธรรมอยู่แล้ว จึงไม่มีกรณีที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ และมิใช่เป็นบทบัญญัติที่ไปขัดขวางสิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง ไม่ได้ขัดขวางสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลในการได้รับการพิจารณาคดีอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม จึงไม่มีกรณีที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ อีกทั้งบทบัญญัติดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านกฎหมายและการยุติธรรม จึงไม่มีกรณีที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๑ (๑) (๒) (๓) นอกจากนี้ บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติในชั้นบังคับคดีเพื่อให้การบังคับคดีเป็นไปตามคำพิพากษาของศาล มิได้มีความเกี่ยวข้องกับการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาลซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปโดยยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ และมิได้ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระของผู้พิพากษาและตุลาการในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย อันจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง ดังนั้น คำโต้แย้งตามคำร้องทั้งสองจึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้องทั้งสอง

(๑๖) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๔/๒๕๕๔ วันที่ ๑๗ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๖ วรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๑) หรือไม่

ศาลจังหวัดอุบลราชธานีส่งคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๓ (นายธนัท ทวีวัฒน์) ในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๑๗๕๘/๒๕๔๖ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า

ศาลจังหวัดอุบลราชธานีมีคำพิพากษา เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๖ ให้จำเลยที่ ๓ และจำเลยอื่นอีกรวมสามคนร่วมกันชำระเงินแก่โจทก์ หากไม่ชำระเงินหรือชำระเงินไม่ครบถ้วน ให้ยึดที่ดินโฉนดเลขที่ ๓๓๗๑ ตำบลคำขวาง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นของจำเลยที่ ๓ ออกขายทอดตลาด นำเงินมาชำระหนี้แก่โจทก์ ต่อมาจำเลยที่ ๓ และจำเลยอื่นไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงได้นำที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างของจำเลยที่ ๓ ดังกล่าวออกขายทอดตลาด

จำเลยที่ ๓ ได้ยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ต่อศาลจังหวัดอุบลราชธานี ขอเพิกถอนการขายทอดตลาด โดยอ้างว่าการขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดีไม่ชอบด้วยกฎหมาย

กล่าวคือ เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่ได้ส่งหมายประกาศการขายทอดตลาดให้จำเลยที่ ๓ ทราบ เพราะบ้านของจำเลยที่ ๓ ซึ่งปรากฏในชั้นที่โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยทั้งสาม ตามบันทึกการส่งหมาย (ปิดหมาย) ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๖ เป็นบ้านเลขที่ ๑๕ ถนนเทศบาล ๓ ตำบลวารินชำราบ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ลักษณะเป็นบ้านชั้นเดียว มีประตูรั้วเหล็กหน้าบ้านเป็นบานเปิดพับ แต่ตามรายงานการเดินหมายของเจ้าพนักงานบังคับคดีลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ ซึ่งทำการปิดหมาย ลักษณะเป็นบ้านสองชั้น จึงมิใช่บ้านพักอาศัยตามภูมิลำเนาของจำเลยที่ ๓ ทำให้จำเลยที่ ๓ ไม่ทราบว่ามีการขายทอดตลาดทรัพย์สินของตน จึงไม่สามารถคัดค้านราคาขายทอดตลาดหรือหาผู้ซื้อไปซื้อทรัพย์สินได้

ศาลจังหวัดอุบลราชธานีมีคำสั่งว่า เจ้าพนักงานบังคับคดีปิดประกาศการขายทอดตลาดไว้ ณ ภูมิลำเนาซึ่งเป็นที่เดียวกันกับภูมิลำเนาตามคำร้องของจำเลยที่ ๓ และตามคำฟ้องของโจทก์ กรณีเป็นพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่าคำร้องไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงให้ชักช้า ให้จำเลยที่ ๓ วางเงินประกันการชำระค่าสินไหมทดแทน จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ภายใน ๗ วัน และหากไม่วางเงินภายในกำหนดให้ถือว่าทิ้งคำร้อง

จำเลยที่ ๓ อุทธรณ์คำสั่งศาลจังหวัดอุบลราชธานี และโต้แย้งว่า การที่ศาลจังหวัดอุบลราชธานีอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๖ วรรคห้า มีคำสั่งให้จำเลยที่ ๓ วางเงินประกันการชำระค่าสินไหมทดแทน จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท นั้น เป็นกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๑)

ศาลจังหวัดอุบลราชธานีมีคำสั่งว่า ข้อโต้แย้งของจำเลยที่ ๓ เป็นกรณีต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ และไม่ปรากฏว่ามีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นดังกล่าว กรณีจึงเห็นสมควรส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๖ วรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๑) หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ตามคำร้องมีประเด็นโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๖ วรรคห้า ซึ่งศาลใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๑) หรือไม่ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย โดยมีประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่โต้แย้งว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ นั้น เป็นไปตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๖ วรรคห้า บัญญัติว่า “ในการยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรานี้ หากมีพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่าคำร้องนั้นไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงให้ชักช้า เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นที่อาจได้รับความเสียหายเนื่องจากการยื่นคำร้องดังกล่าวร้องขอ ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้ผู้ยื่นคำร้องวางเงินหรือหาประกันต่อศาลตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนด เพื่อเป็นประกันการชำระค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลนั้นได้ ถ้าผู้ยื่นคำร้องไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลให้ศาลมีคำสั่งยกคำร้องนั้นเสีย คำสั่งของศาลที่ออกตามความในวรรคนี้ให้เป็นที่สุด” เป็นมาตรการที่ให้ความเป็นธรรมแก่คู่ความและผู้มีส่วนได้เสียในวิธีการบังคับคดีทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือบุคคลอื่นที่อาจได้รับความเสียหายเนื่องจากการยื่นคำร้องขอ เพิกถอนการบังคับคดี ในกรณีที่เห็นว่าคำร้องขอเพิกถอนการบังคับคดี

ไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงการบังคับคดีให้ชักช้า ก็ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ยื่นคำร้องนำเงินหรือหลักประกันมาวางต่อศาลตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนด ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้ประวิงการบังคับคดีและเป็นประกันการชำระค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือบุคคลอื่นที่อาจได้รับความเสียหายอันเกิดจากการยื่นคำร้องโดยไม่มีมูลเช่นนั้น อันเป็นการสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยในกระบวนการยุติธรรม มิใช่บทบัญญัติจำกัดตัดสิทธิของผู้โต้แย้งในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง อันจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๑) ส่วนกรณีที่โต้แย้งว่า บทบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งยกคำร้องขอเพิกถอนการบังคับคดีในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องไม่ยอมนำเงินหรือหาประกันมาวางต่อศาลตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนด และให้คำสั่งของศาลที่สั่งยกคำร้องเป็นที่สุดนั้น แม้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวจะเป็นการจำกัดสิทธิของผู้ยื่นคำร้องในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในชั้นอุทธรณ์และฎีกาก็ตาม แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ วรรคหนึ่ง ก็มิได้บัญญัติให้คดีของคู่ความจะต้องได้รับการพิจารณาในศาลยุติธรรมให้ครบทั้งสามชั้นแต่อย่างใด การจะอุทธรณ์หรือฎีกาได้หรือไม่ อย่างไร ย่อมต้องเป็นไปตามบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๖ วรรคห้า จึงไม่มีกรณีที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๑)

ดังนั้น คำโต้แย้งที่ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๖ วรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๑) จึงเป็นคำโต้แย้งที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

(๑๗) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๕/๒๕๕๔ วันที่ ๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๖๐ ประกอบมาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๘๑ หรือไม่

ศาลปกครองสูงสุดส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (นายประมุท สูตะบุตร) ในคดีหมายเลขดำที่ ๒๐๕๐/๒๕๕๐ หมายเลขแดงที่ ๑๘๗๙/๒๕๕๐ ของศาลปกครองกลาง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า

ผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องบริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) และกรรมการผู้อำนวยการใหญ่บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครองกลาง ด้วยเหตุว่าผู้ฟ้องคดีซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้มีหนังสือถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ขอสำเนาเอกสารเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัท ฯ จำนวน ๔ รายการ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ จัดส่งเอกสารให้ผู้ฟ้องคดีไม่ครบจำนวนโดยแจ้งว่าเอกสารบางส่วนอยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อให้ที่ประชุมผู้ถือหุ้นรับรองความถูกต้อง และเอกสารบางส่วนเป็นข้อมูลที่ไม่ได้อยู่ในความครอบครองของบริษัท ฯ จึงไม่สามารถจัดส่งให้ผู้ฟ้องคดีได้ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการปฏิเสธไม่จัดส่งเอกสารบางส่วนมีสาเหตุมาจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ไม่พอใจผู้ฟ้องคดี อีกทั้งเอกสารบางฉบับยังเกี่ยวข้องกับกรณีที่มีผู้ร้องเรียนว่ากระบวนการสรรหาเพื่อแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการผู้อำนวยการใหญ่บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงได้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองกลางขอให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองจัดส่งเอกสารตามคำขอให้ผู้ฟ้องคดีโดยเร็ว

ศาลปกครองกลางพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีตามคำฟ้องเป็นเรื่องที่ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่จัดส่งข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้ฟ้องคดี เมื่อผู้ฟ้องคดียังไม่ได้ใช้สิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเสียก่อน กรณีจึงเป็นการฟ้องคดีโดยที่ยังมิได้ดำเนินการตามเงื่อนไขของกฎหมายซึ่งเป็นขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายตามนัยมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

ผู้ฟ้องคดียื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดพร้อมโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๖๐ ประกอบมาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๘๑ อีกทั้งการตรากฎหมายฉบับนี้มิได้ระบุบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมาย กรณีจึงถือว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙

ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ และศาลปกครองสูงสุดจำต้องนำบทบัญญัติมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาใช้บังคับแก่คดีนี้ จึงให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวแล้วส่งเรื่องดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีที่ว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ตราขึ้นโดยไม่ระบุบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมาย ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ นั้น เป็นการโต้แย้งกระบวนการตรากฎหมายจึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องในส่วนนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย ส่วนคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีที่ว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๖๐ ประกอบมาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๗๔ และมาตรา ๘๑ ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องในส่วนนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่โต้แย้งว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ นั้น เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ การฟ้องคดีปกครองในเรื่องนั้นจะกระทำได้ต่อเมื่อมีการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าว และได้มีการสั่งการตามกฎหมายนั้น หรือมิได้มีการสั่งการภายในเวลาอันสมควร หรือภายในเวลาที่กฎหมายนั้นกำหนด เป็นบทบัญญัติที่มีเจตนารมณ์เพื่อให้กระบวนการระงับข้อพิพาททางปกครองเป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระเบียบและเหมาะสม โดยให้มีการอุทธรณ์หรือโต้แย้งคัดค้านต่อเจ้าหน้าที่หรือองค์กรผู้พิจารณาอุทธรณ์ของฝ่ายบริหารให้เสร็จสิ้นเสียก่อน และเป็นการเปิดโอกาส

ให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ได้พิจารณาทบทวนเพื่อแก้ไขคำสั่งหรือการกระทำซึ่งอาจมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดตามที่มีการอุทธรณ์หรือโต้แย้งเสียก่อน ซึ่งเป็นมาตรการเยียวยาและวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมเพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและเพื่อประโยชน์แก่ราชการ อันเป็นหลักเกณฑ์ที่ชอบด้วยหลักนิติธรรม มิใช่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำกัดตัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาล มิได้เป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคล แต่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไปกับบุคคลตามที่บัญญัติไว้อย่างเสมอกันในกฎหมาย และสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านกฎหมายและการยุติธรรม ไม่ได้กระทบและไม่เกี่ยวข้องกับสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลตามมาตรา ๔๑ จึงไม่มีกรณีที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๖๐ มาตรา ๗๔ มาตรา ๘๑ หรือมาตราอื่นใด

ส่วนคำโต้แย้งในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔ มาตรา ๕ และมาตรา ๒๗ นั้น เห็นว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นบททั่วไป มิได้มีข้อความที่เป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องใดเป็นการเฉพาะ จึงไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔ มาตรา ๕ และมาตรา ๒๗ ได้

ดังนั้น คำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีจึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

(๑๘) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๖/๒๕๕๔ วันที่ ๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๓) หรือไม่

ศาลปกครองกลางส่งคำโต้แย้งของผู้ถูกฟ้องคดีในคดีหมายเลขดำที่ ๑๑๘๓/๒๕๔๖ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า

มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ ๑ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่ ๒ เป็นผู้ฟ้องคดี ยื่นฟ้องนางสาวอุษณีย์ ธำรงศักดิ์ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นายเชาวยุทธ พรพิมลเทพ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ นายชัยพร ภูมิชัยเวช ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ และนายสุรัตน์ ธำรงศักดิ์ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔ ต่อศาลปกครองกลาง ว่าผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ทำสัญญาข้าราชการที่ไปศึกษาต่อภายในประเทศ (ฉบับที่ ๑) กับผู้ฟ้องคดีที่ ๑ เพื่อศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิตที่มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นเวลา ๒ ปี โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้ทำสัญญาค้ำประกันให้ไว้แก่ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ สำเร็จการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว และกลับมารับราชการในสังกัดของผู้ฟ้องคดีที่ ๑ ต่อมาผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้ทำสัญญาข้าราชการที่ไปศึกษาหรือฝึกอบรม ณ ต่างประเทศ (ฉบับที่ ๒) กับผู้ฟ้องคดีที่ ๑ เพื่อศึกษาต่อในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก สาขาเวชศาสตร์ช่องปาก ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา และทำสัญญาการรับทุนรัฐบาล (ทบวงมหาวิทยาลัย) เพื่อศึกษาวิชาในต่างประเทศ (ฉบับที่ ๓) กับผู้ฟ้องคดีที่ ๒ โดยสัญญาดังกล่าวผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ที่ ๓ และที่ ๔ ได้ทำสัญญาค้ำประกันให้ไว้แก่ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ และที่ ๒

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่ติดต่อกับผู้ฟ้องคดีทั้งสองและหน่วยราชการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการรับทุน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนจึงสั่งยุติการศึกษา สั่งงดให้ทุนและสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เดินทางกลับประเทศไทยเพื่อไปรับราชการชดใช้ทุนในสังกัดของผู้ฟ้องคดีที่ ๑ แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่กลับมาปฏิบัติราชการ จึงเป็นการผิดสัญญาฉบับที่ ๒ และฉบับที่ ๓ อย่างชัดแจ้ง ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ จึงมีคำสั่งไล่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ออกจากราชการตั้งแต่วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๓ และผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้มีหนังสือทวงถามให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ และที่ ๒ ถึงที่ ๔ ผู้ค้ำประกันซึ่งต้องร่วมรับผิดกับผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ชำระเงินแก่ผู้ฟ้องคดีทั้งสอง แต่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสี่เพิกเฉยไม่ชำระเงิน ผู้ฟ้องคดีทั้งสองจึงฟ้องคดีขอให้ศาลพิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสี่ร่วมกันหรือแทนกันชำระเงินพร้อมดอกเบี้ยตามคำฟ้องให้แก่ผู้ฟ้องคดีทั้งสอง

ศาลปกครองกลางมีคำสั่งรับคำฟ้องนี้ไว้พิจารณา ต่อมาศาลปกครองกลางเห็นว่า การที่ได้มีคำสั่งรับคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีทั้งสองไว้พิจารณานั้นเป็นไปโดยผิดหลงอันเป็นการดำเนินกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบ จึงมีคำสั่งเพิกถอนกระบวนพิจารณาที่สั่งรับคำฟ้องคดีนี้ไว้พิจารณา รวมทั้งกระบวนพิจารณาอื่นที่ต่อเนื่องภายหลังจากนั้นทั้งหมด แล้วมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องนี้ไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ ผู้ฟ้องคดีทั้งสองได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งของศาลปกครองกลางที่สั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา ศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งว่า การที่ศาลปกครองกลางมีคำสั่งเพิกถอนกระบวนพิจารณาที่สั่งรับคำฟ้องนี้ไว้พิจารณา รวมทั้งกระบวนพิจารณาอื่นที่ต่อเนื่องภายหลังจากนั้นทั้งหมด แล้วมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องคดีนี้ไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความนั้น ชอบแล้ว อย่างไรก็ตามในระหว่างที่ศาลปกครองสูงสุดกำลังพิจารณาอุทธรณ์นี้ได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ โดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ และบัญญัติให้การฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ต้องยื่นฟ้องภายในห้าปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มีเหตุแห่งการฟ้องคดี และโดยที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติซึ่งมีผลใช้บังคับกับการฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองทุกคดีในทันที เมื่อนับแต่วันที่ผู้ฟ้องคดีรู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีนี้จนถึงวันที่ผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองกลางยังไม่พ้นระยะเวลาการฟ้องคดีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ คำฟ้องของผู้ฟ้องคดีจึงเป็นคำฟ้องที่ศาลปกครองรับไว้พิจารณาได้ จึงมีคำสั่งให้รับคำฟ้องไว้พิจารณา

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และที่ ๓ ยื่นคำโต้แย้งต่อศาลปกครองกลางเพื่อส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อหลักความเป็นธรรมในการพิจารณาคดี เป็นการเปิดช่องให้มีการตีความไปในทางที่เป็นผลร้ายหรือเกินกว่าขอบเขตที่กฎหมายกำหนด อันมีผลกระทบต่อสิทธิและเกิดความไม่เสมอภาคเท่าเทียมกันในสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๓)

ศาลปกครองกลางเห็นว่า ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงให้ส่งสำนวนพร้อมคำโต้แย้งของผู้ถูกฟ้องคดีให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องนี้เป็นกรณีที่ศาลปกครองกลางส่งคำโต้แย้งของผู้ถูกฟ้องคดีที่โต้แย้งว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๓) หรือไม่ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองโต้แย้งว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ นั้น เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่บัญญัติว่า การฟ้องคดีตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓) ให้ยื่นฟ้องภายในหนึ่งปี และการฟ้องคดีตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔) ให้ยื่นฟ้องภายในห้าปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มีเหตุแห่งการฟ้องคดี เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการฟ้องคดีต่อศาลปกครองให้เหมาะสมตามลักษณะและประเภทของคดีปกครองที่มีผลกระทบต่อการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีเจตนารมณ์ให้ขยายระยะเวลาการฟ้องคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองจากเดิมหนึ่งปีเป็นห้าปี เพื่อให้โอกาสแก่คู่สัญญาทางปกครองฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ภายในระยะเวลาที่เหมาะสมดียิ่งขึ้นอันเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของคู่สัญญาทางปกครองทั้งสองฝ่ายให้สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมภายในระยะเวลาการฟ้องคดีที่เสมอภาคเท่าเทียมกันและอย่างเหมาะสม ประกอบกับการขยายระยะเวลาการฟ้องคดีดังกล่าวให้ยื่นฟ้องภายในห้าปีก็เป็นไปตามหลักทั่วไปของวิธีพิจารณาความที่มีขึ้นเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาพยานหลักฐานมิให้ต้องรีบเร่งหรือล่าช้าจนเกินไป เมื่อเทียบกับอายุความการฟ้องคดีแพ่งที่กำหนดให้ยื่นฟ้องภายในสิบปี เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเป็นไปโดยถูกต้องเที่ยงธรรม ทั้งนี้การให้มีบทบัญญัติว่าด้วยระยะเวลาในการฟ้องคดีให้อยู่ภายในระยะเวลาอันสมควรถือเป็นการจัดระบบงานยุติธรรมที่ชอบด้วยหลักนิติธรรม และหลักความเป็นธรรมตามมาตรฐานสากล ไม่ใช่บทบัญญัติที่ตัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๓) ดังนั้น คำโต้แย้งของผู้ถูกฟ้องคดีจึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

(๑๙) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๗/๒๕๕๔ วันที่ ๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๘๙ ถึงมาตรา ๑๙๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๐ หรือไม่

ศาลจังหวัดตลิ่งชันส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายณรงค์เดช กมลภิรมย์) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๓๙๘๙/๒๕๕๑ หมายเลขแดงที่ ๙๙๕๕/๒๕๕๑ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า

บริษัทบัตรกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายณรงค์เดช กมลภิรมย์ จำเลย เป็นคดีแพ่งต่อศาลจังหวัดตลิ่งชัน กรณีผิดสัญญาบัตรเครดิต โดยจำเลยเป็นหนี้บัตรเครดิตที่โจทก์ออกให้ แต่ไม่ได้นำเงินเข้าบัญชีเพื่อชำระหนี้ หรือนำเข้าบัญชีแต่จำนวนน้อยไม่พอชำระหนี้ให้กับโจทก์ตามที่โจทก์แจ้งไป รวมยอดหนี้ถึงวันฟ้องเป็นเงิน จำนวน ๙๓,๐๙๓.๒๘ บาท จำเลยยื่นคำให้การว่า คำฟ้องของโจทก์เป็นคำฟ้องที่เคลือบคลุม เป็นเหตุให้จำเลยไม่สามารถให้การต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ และยื่นคำคัดค้าน และขอให้ศาลส่งคำโต้แย้งของจำเลยให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย โดยกล่าวอ้างว่า วิธีพิจารณาคดีมโนสาเร่ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๘๙ ถึงมาตรา ๑๙๕ เป็นบทบัญญัติที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม และเอารัดเอาเปรียบในทางคดีแก่จำเลย มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ศาลจังหวัดตลิ่งชันเห็นว่า ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงให้ส่งสำนวนพร้อมคำโต้แย้งของจำเลยเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องนี้เป็นกรณีที่ศาลจังหวัดตลิ่งชันส่งคำโต้แย้งของจำเลยเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย แม้คำโต้แย้งจะมิได้ระบุว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๘๙ ถึงมาตรา ๑๙๕ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีนี้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด แต่เมื่อพิจารณาเนื้อหาคำโต้แย้งแล้วพอเข้าใจได้ว่าจำเลยโต้แย้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๘๙ ถึงมาตรา ๑๙๕ ว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๐ หรือไม่ ซึ่งกรณีนี้ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่โต้แย้งว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๘๙ ถึงมาตรา ๑๙๕ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความในคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่มาก หรือคดีขับไล่ออกจากอสังหาริมทรัพย์ที่มีค่าเช่าหรืออาจให้เช่าได้ที่มีจำนวนไม่สูง อันถือว่าเป็นคดีมโนสาเร่ มีเหตุจำเป็นและสมควรที่จะต้องบัญญัติวิธีพิจารณาเป็นพิเศษแตกต่างจากคดีแพ่งสามัญทั่วไป เพื่อให้วิธีพิจารณาความในคดีมโนสาเร่เป็นไปด้วยความเรียบง่าย สะดวก รวดเร็ว และประหยัด โดยคู่ความไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร แต่ยังคงให้มีกระบวนพิจารณาที่คุ้มครองและเป็นหลักประกันความยุติธรรมและให้ความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่ายอย่างเหมาะสม เช่น ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร หรือให้มีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้าง เป็นต้น บทบัญญัตินี้เป็นบทบัญญัติที่ชอบด้วยหลักนิติธรรมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านกฎหมายและการยุติธรรม ทั้งยังเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม โดยรับรองสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมไว้อย่างเหมาะสมแล้ว จึงไม่มีกรณีที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ หรือมาตราอื่นใด ดังนั้น คำโต้แย้งของจำเลยจึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

(๒๐) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๘/๒๕๕๔ วันที่ ๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ และมาตรา ๗๒ วรรคหก ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๐ (๑) และมาตรา ๖๐ หรือไม่

ศาลปกครองสูงสุดส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (นายเจริญ สกุลดี) ในคดีหมายเลขแดงที่ ๖๐๘/๒๕๕๑ ของศาลปกครองกลาง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า

ผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ประธานกรรมการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เป็นผู้ถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครองกลาง ซึ่งศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาและมีคำบังคับให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ชำระค่าทดแทนเพิ่มจำนวน ๗๙๗,๘๙๑.๒๕ บาท ให้แก่ผู้ฟ้องคดีพร้อมดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝาก ตามคำขอของผู้ฟ้องคดี ทั้งนี้ ให้ชำระเงินค่าทดแทนดังกล่าวพร้อมดอกเบี้ยให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับตั้งแต่วันที่คดีถึงที่สุด คืนค่าธรรมเนียมศาลตามส่วนของการชนะคดีแก่ผู้ฟ้องคดี คำฟ้องที่เกี่ยวกับผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และคำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

ผู้ฟ้องคดียื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดและยื่นคำโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๑) เนื่องจากเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เพิ่มภาระและความยุ่งยากในการฟ้องคดีและการยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครอง นอกจากนี้ยังขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๐ เนื่องจากเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นการลบล้างสิทธิในการฟ้องหน่วยงานของรัฐซึ่งรัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ ส่วนพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๒ วรรคหก ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๑) เนื่องจากเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดขวางสิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง นอกจากนี้ยังขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง เนื่องจากเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ลงโทษทางอาญาต่อบุคคลที่แพ้คดีในศาลปกครอง ขอให้ศาลปกครองสูงสุดส่งความเห็นของผู้ฟ้องคดีไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า ศาลปกครองสูงสุดจำต้องใช้บทบัญญัติดังกล่าวบังคับแก่คดี ประกอบกับยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น จึงให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ตามคำร้องดังกล่าวเป็นกรณีศาลปกครองสูงสุดส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ และมาตรา ๗๒ วรรคหก ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๐ (๑) และมาตรา ๖๐ หรือไม่ ซึ่งยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่โต้แย้งว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้น เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ ที่บัญญัติว่า การฟ้องคดีไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เว้นแต่การฟ้องคดีขอให้สั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินอันสืบเนื่องจากคดีตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓) หรือ (๔) ให้เสียค่าธรรมเนียมศาลตามทุนทรัพย์ในอัตราตามที่ระบุไว้ในตาราง ๑ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สำหรับคดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ บทบัญญัติดังกล่าวเป็นการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมศาลจากผู้ฟ้องคดีปกครองเฉพาะในกรณีเป็นการฟ้องขอให้ใช้เงินหรือให้ส่งมอบทรัพย์สินอันเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์ในคดีสัญญาทางปกครองหรือละเมิดทางปกครองเท่านั้น โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้มีการคิดทบทวนหรือยับยั้งชั่งใจให้ดีก่อนที่จะฟ้องเป็นคดีมีทุนทรัพย์ต่อศาล และเป็นการสอดคล้องกับการฟ้องคดีที่มีทุนทรัพย์ที่ถือเป็นหลักพื้นฐานของกฎหมายวิธีพิจารณาความ เพื่อไม่ให้มีการกลั่นแกล้งฟ้องคดีและประวิงเวลาต่อสู้คดีกัน แม้ว่าค่าธรรมเนียมศาลจะเป็นการสร้างภาระแก่ผู้ฟ้องคดีอยู่บ้าง แต่ก็มีบทบัญญัติให้สิทธิขอยกเว้นค่าธรรมเนียมสำหรับผู้ฟ้องคดีที่ยากจนด้วย จึงเป็นบทบัญญัติที่อยู่ในขอบเขตแห่งความจำเป็นและพอสมควรแก่กรณี มิใช่บทบัญญัติที่ตัดสิทธิหรือขัดขวางบุคคลในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง และมิใช่บทบัญญัติที่ลบล้างสิทธิในการฟ้องหน่วยงานของรัฐ

ส่วนพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๗๒ วรรคหก ที่บัญญัติว่า ในการพิพากษาคดี ให้ศาลปกครองมีคำสั่งคืนค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามส่วนของการชนะคดี เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ฟ้องคดีที่ฟ้องเรียกร้องเอาประโยชน์ตรงตามจำนวนทุนทรัพย์ที่ผู้ฟ้องคดีมีสิทธิอยู่จริง ทั้งนี้ เพื่อยับยั้งมิให้มีการฟ้องคดีเรียกร้องทรัพย์สินเงินทองที่สูงเกินกว่าสิทธิที่มีอยู่จริง มิใช่บทบัญญัติที่จำกัดสิทธิหรือขัดขวางบุคคลในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง อีกทั้งการคืนหรือไม่คืนค่าธรรมเนียมศาลตามมาตรา ๗๒ วรรคหกนี้เป็นมาตรการตามบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนแพ่งโดยแท้ มิใช่บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเรื่องการลงโทษทางอาญาต่อบุคคลแต่อย่างใด ดังนั้น คำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีจึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

(๒๑) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๙/๒๕๕๔ วันที่ ๑๙ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ (๑) (๘) หรือไม่

ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นางสาวหรือนางวิไลวรรณ ชูกุล) ในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๗๔๘/๒๕๕๐ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ สรุปข้อเท็จจริงตามคำร้องได้ว่า

โจทก์ (ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)) ได้ยื่นฟ้องนางสาวหรือนางวิไลวรรณ ชูกุล เป็นจำเลยต่อศาลแพ่งธนบุรี ในคดีหมายเลขดำที่ ๔๑๕๐/๒๕๔๖ และคดีหมายเลขแดงที่ ๗๔๘/๒๕๕๐ ว่าจำเลย

ได้ทำสัญญาเงินกู้และรับเงินกู้ไปจากโจทก์ครบถ้วนแล้วจำนวน ๖,๑๒๐,๐๐๐ บาท โดยจำเลยตกลงผ่อนชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยเป็นรายเดือน และเพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ดังกล่าวเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๓๙ จำเลยนำห้องชุดเลขที่ ๕๙๒ และ ๕๗๔ ชั้น ๑๕ อาคารเลขที่ ๑ ชื่ออาคารชุดบ้านเจ้าพระยา ตั้งอยู่บนที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๐๓๘ ตำบลสมเด็จเจ้าพระยา อำเภอคลองสาน กรุงเทพมหานคร มาจดทะเบียนจำนองไว้กับโจทก์ ในวงเงินจำนวน ๖,๑๒๐,๐๐๐ บาท และมีข้อตกลงด้วยว่าหากบังคับจำนองได้เงินไม่พอชำระหนี้ จำเลยยอมชำระส่วนที่ขาดอยู่จนครบ ภายหลังทำสัญญากู้แล้ว จำเลยไม่ชำระหนี้ให้โจทก์ตามสัญญา โจทก์ทวงถามแล้วแต่จำเลยเพิกเฉย ขอให้บังคับจำเลยชำระ หากจำเลยไม่ชำระให้ยึดทรัพย์จำนอง และหากได้เงินไม่พอชำระหนี้ให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยออกขายทอดตลาดนำเงินกู้มาชำระหนี้แก่โจทก์จนครบถ้วน

ศาลแพ่งธนบุรีพิพากษาให้จำเลยชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยแก่โจทก์ กับให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์

จำเลยยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแพ่งธนบุรี พร้อมยื่นคำร้องขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถา ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วมีคำสั่งว่า จำเลยยังสามารถหาเงินมาเสียค่าธรรมเนียมได้ จำเลยมิได้ยากจนจริง ให้ยกคำร้อง หากจำเลยประสงค์จะอุทธรณ์ต่อไปให้นำเงินค่าธรรมเนียมศาลมาชำระพร้อมนำเงินค่าฤชาธรรมเนียมซึ่งต้องใช้แทนคู่ความอีกฝ่ายมาวางศาลภายใน ๑๕ วัน จำเลยยื่นอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งยกคำร้อง หากประสงค์จะดำเนินคดีต่อไปให้นำเงินค่าธรรมเนียมมาชำระภายใน ๒๐ วัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่ง

จำเลยฎีกาคำสั่งศาลอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกาเนื่องจากคำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า จำเลยฎีกาคำสั่งศาลชั้นต้นต่อศาลฎีกา เพื่อให้ศาลฎีกามีคำสั่งรับฎีกาของจำเลย โดยจำเลยเห็นว่า คำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่ไม่อนุญาตให้จำเลยดำเนินคดีอย่างคนอนาถาไม่เป็นที่สุด เพราะคำขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาถือเป็นคำฟ้องอันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนพิจารณาในศาล จำเลยจึงมีสิทธิที่จะดำเนินคดีทั้งในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ซึ่งแม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า บัญญัติให้คำสั่งศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด แต่ไม่อาจใช้บังคับกับกรณีจำเลยได้ เนื่องจากจำเลยเห็นว่าจำเลยควรได้รับสิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๑) (๘) ที่สามารถให้ศาลยุติธรรมทั้งสามศาลพิจารณาคดีของจำเลยได้

ศาลฎีกาพิเคราะห์แล้วเห็นว่า คดีดังกล่าวศาลชั้นต้นได้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า มาใช้บังคับในการสั่งไม่รับฎีกาของจำเลย เมื่อจำเลยยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาต่อศาลฎีกา โดยมีประเด็นที่จำเลยโต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๑) (๘) ซึ่งศาลฎีกาจะต้องใช้บทบัญญัติดังกล่าวบังคับแก่คดี เมื่อปรากฏว่ายังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ จึงให้รอการพิจารณาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นของจำเลยมาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีประเด็นโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๑) (๘) หรือไม่ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่โต้แย้งว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ นั้น เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นมาตรา ๑๕๖/๑ วรรคสี่ โดยมีการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญ ดังนี้

๑) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖/๑ ที่แก้ไขเพิ่มเติมได้กำหนดให้กรณีศาลมีคำสั่งยกคำร้องหรืออนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แต่บางส่วนผู้ขอมีสิทธิดำเนินการได้เพียงประการเดียว คือยื่นอุทธรณ์ต่อศาลภายใน ๗ วันนับแต่วันมีคำสั่งกรณี แตกต่างจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ (เดิม) ที่ให้คู่ความมีสิทธิดำเนินการได้ ๒ ประการ คือ มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งประการหนึ่ง หรือยื่นคำร้องขอให้พิจารณาใหม่ประการหนึ่ง

๒) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖/๑ ที่แก้ไขเพิ่มเติม มิได้แยกว่าถ้าเป็นการยื่นคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในชั้นฎีกาต้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกาดังเช่นบทบัญญัติเดิม ดังนั้น แม้จะเป็นการขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในศาลชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกา ผู้ขอก็ต้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลอุทธรณ์ทุกกรณี

๓) การอุทธรณ์ของคู่ความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า (เดิม) นั้น มี ๒ กรณี คือ กรณีที่หนึ่ง เป็นการอุทธรณ์คำสั่งศาลที่อนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แต่เฉพาะบางส่วน หรือมีคำสั่งให้ยกคำขอเสียทีเดียว และกรณีที่สอง เป็นการอุทธรณ์คำสั่งศาลหลังจากศาลชั้นต้นรับคำร้องขอพิจารณาใหม่ ตามมาตรา ๑๕๖ วรรคสี่ แล้วมีคำสั่งอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แต่เฉพาะบางส่วน หรือมีคำสั่งให้ยกคำขอเสียทีเดียว ในขณะที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖/๑ ที่แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดให้คู่ความสามารถอุทธรณ์คำสั่งได้กรณีเดียว คือ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แต่เฉพาะบางส่วนหรือมีคำสั่งให้ยกคำร้อง

แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖/๑ ที่แก้ไขเพิ่มเติมและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า (เดิม) จะคงสาระสำคัญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามประเด็นข้อโต้แย้งของจำเลยที่กำหนดให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุดเช่นกันก็ตามแต่ได้เปลี่ยนแปลงการดำเนินคดีอนาถาทั้งกระบวนการ ย่อมมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า (เดิม) และเห็นว่า การที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง นั้น บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญต้องมีสภาพและมีผลเป็นการใช้บังคับอยู่ในวันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย หรือมีการคงหลักการเดิมไว้ในกฎหมายฉบับใหม่ที่มีผลเป็นการยกเลิกหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายฉบับเดิมไปนั้น ศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจหยิบยกเอาบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ถูกยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติม โดยที่ไม่มีการคงหลักการเดิมตามประเด็นข้อโต้แย้งไว้ในบทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับใหม่มาวินิจฉัยว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ได้อีกต่อไปกรณีไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

(๒๒) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๐ - ๓๑/๒๕๕๔ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๓ และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๓ หรือไม่

ศาลปกครองกลางส่งความเห็นและศาลปกครองสูงสุดส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี รวม ๒ คำร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ดังนี้

คำร้องที่หนึ่ง นายไชยวัฒน์ สินสุวงศ์ ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ และนายพูลศักดิ์ อยู่ประเสริฐ ผู้ฟ้องคดีที่ ๒ ได้ยื่นฟ้องนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ผู้ถูกฟ้องคดี ในฐานะเป็นผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ว่าผู้ถูกฟ้องคดีละเลยต่อหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ปล่อยให้มีการชุมนุมและเผยแพร่ภาพและเสียงของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งกล่าวถ้อยคำที่มีลักษณะหมิ่นเหม่อาจเข้าข่ายเป็นการละเมิดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ อันกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนและความมั่นคงของรัฐ ผู้ฟ้องคดีจึงขอให้ศาลปกครองกลางพิจารณาพิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีออกมาตรการตามกฎหมายเพื่อระงับยับยั้งมิให้มีการเผยแพร่ภาพและเสียงของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ต่อที่ชุมนุมและที่อื่นใดทั่วประเทศ และให้ผู้ถูกฟ้องคดีออกคำสั่งให้กลุ่มผู้ชุมนุมยุติการชุมนุมในทันที รวมทั้งขอให้กำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษา

ศาลปกครองกลางเห็นว่า พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๓ บัญญัติให้บรรดาข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามหมวดนี้ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ทั้งการดำเนินคดีใด ๆ อันเนื่องมาจากข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามหมวดนี้ให้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม ทำให้มีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า การตรวจสอบว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว สมควรอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมหรือไม่ เพราะศาลปกครองต้องตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ ตามกฎหมายดังกล่าวด้วย แต่เนื่องจากการดำเนินการหรือไม่ดำเนินการใด ๆ ตามกฎหมายดังกล่าว เป็นการใช้อำนาจรัฐในทางปกครองหรือการดำเนินกิจการในทางปกครอง ซึ่งสมควรอยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๓ และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๒) มิใช่อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๘ จึงมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า มาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๓ หรือไม่ ซึ่งในการพิจารณาว่าจะรับคำฟ้องไว้พิจารณาหรือไม่ ศาลปกครองต้องใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดี กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ และโดยที่ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว จึงส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

คำร้องที่สอง นายพุฒิพงศ์ พงศ์อเนกกุล ผู้ฟ้องคดี ได้ยื่นฟ้องนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคงและผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๘ ออกข้อกำหนด ฉบับลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๓ ฉบับลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ และฉบับลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๓ และอาศัยอำนาจตาม

พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงและออกข้อกำหนด ฉบับลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ มาจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญ ถือเป็นการใช้อำนาจออกกฎ และคำสั่งทางปกครองที่ขัดต่อหลักความพอสมควรแก่เหตุ ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๕๘ วรรคสาม จึงขอให้ศาลปกครองสูงสุดพิพากษาหรือมีคำสั่งเพิกถอนกฎ หรือคำสั่งทางปกครองที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ แต่เนื่องจากพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๓ วรรคสอง เป็นบทบัญญัติที่จำกัดอำนาจศาลปกครอง อันอาจขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๓ จึงขอให้ส่งคำโต้แย้งไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าว

ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า คดีมีปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยว่าศาลปกครองสูงสุดมีอำนาจที่จะวินิจฉัยการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองหรือไม่ ซึ่งหากศาลปกครองสูงสุดจะรับคดีนี้ไว้พิจารณาต้องอาศัยกฎหมายตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงมีปัญหาว่า มาตรา ๒๓ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน ส่วนคดีพิพาทที่เกี่ยวกับการออกข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง โดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ นั้น เมื่อพิจารณาพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ได้บัญญัติให้ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำตามพระราชกำหนดนี้ไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ดังนั้น จึงมีปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยว่าศาลปกครองสูงสุดมีอำนาจที่จะวินิจฉัยการกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองหรือไม่ ซึ่งหากศาลปกครองสูงสุดจะรับคดีไว้พิจารณาต้องอาศัยกฎหมายตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งยังคงมีปัญหาว่าจะเป็นการขัดต่อบทบัญญัติของมาตรา ๑๖ แห่งพระราชกำหนดดังกล่าวหรือไม่ ดังนั้น เพื่อเป็นการปฏิบัติให้ถูกต้องโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงส่งคำโต้แย้งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ตามคำร้องทั้งสองมีประเด็นโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๓ และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๓ หรือไม่ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รวมการพิจารณาและวินิจฉัยคดีทั้งสองคำร้องนี้เข้าด้วยกัน ในระหว่างการพิจารณาคดี ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๙/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๓ ว่าพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๓

ประเด็นที่ต้องพิจารณามีว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่โต้แย้งว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ นั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นที่ว่าพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๓ หรือไม่ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๙/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๓ ในประเด็นดังกล่าวแล้ว จึงไม่จำต้องวินิจฉัยในประเด็นนี้ซ้ำอีก ส่วนประเด็นที่ว่า พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๓ หรือไม่ นั้น เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ มีเจตนารมณ์ในการบังคับใช้และบทบัญญัติแห่งกฎหมายในทิศทางเดียวกันกับมาตรา ๑๖ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งศาลได้เคยมีคำวินิจฉัยไว้แล้วว่าไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ดังนั้น คำโต้แย้งดังกล่าวจึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้องทั้งสอง

(๒๓) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๒/๒๕๕๔ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ ปัญจทศ วรรคหนึ่ง (๕) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๗ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสาม หรือไม่

ศาลปกครองเชียงใหม่ส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี (นายเฉลิมพันธุ์ คำแผ่นไชย) ในคดีหมายเลขดำที่ ๓๐๙/๒๕๕๐ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า

ผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงรายต่อศาลปกครองเชียงใหม่ กรณีมีคำสั่งจังหวัดเชียงรายที่ ๒๓๗๒/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๐ ให้ผู้ฟ้องคดีพ้นจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้า ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ ปัญจทศ วรรคหนึ่ง (๕) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ ฐานกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ จตุทศ วรรคหนึ่ง (๓) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ เนื่องจากเป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่เทศบาลเป็นคู่สัญญา หรือในกิจการที่กระทำให้แก่เทศบาลหรือเทศบาลจะกระทำ ซึ่งผู้ฟ้องคดีเห็นว่าเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงขอให้ศาลปกครองเชียงใหม่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนคำสั่งจังหวัดเชียงรายดังกล่าว

ผู้ฟ้องคดียื่นคำร้องต่อศาลปกครองเชียงใหม่โต้แย้งว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสาม บัญญัติว่า ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ เมื่อคดีที่ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งจังหวัดเชียงรายยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองเชียงใหม่ ผู้ฟ้องคดีจึงยังไม่ใช่ผู้กระทำผิดตามคำสั่งจังหวัดเชียงราย และยังไม่พ้นจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้า การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเชียงรายจัดให้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลบ้านต้าในวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๐ แทนตำแหน่งของผู้ฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๗ วรรคหนึ่ง จึงเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ฟ้องคดีตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ผู้ฟ้องคดีจึงขอให้ศาลปกครองเชียงใหม่ส่งคำโต้แย้งดังกล่าวให้

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ ปัญจทศ วรรคหนึ่ง (๕) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๗ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสาม หรือไม่

ศาลปกครองเชียงใหม่เห็นว่า ข้อโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีเป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ทั้งยังไม่ปรากฏว่ามีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงส่งเรื่องดังกล่าวตามทางการให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ตามคำร้องดังกล่าวเป็นกรณีศาลปกครองเชียงใหม่ส่งคำโต้แย้งของผู้ฟ้องคดี เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๘ ปัญจทศ วรรคหนึ่ง (๕) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๗ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสาม หรือไม่ ซึ่งยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลปกครองได้มีหนังสือที่ ศป ๐๐๒๔/ธ ๑๗๕ ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๔ แจ้งว่า ศาลปกครองเชียงใหม่มีคำสั่งให้ส่งคำร้องของผู้ฟ้องคดีที่ขอถอนคำโต้แย้งในคดีนี้ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำร้องผ่านศาลปกครองเชียงใหม่ขอถอนคำร้องซึ่งโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย โดยไม่ปรากฏว่ามีพฤติการณ์ที่ไม่สมควรอนุญาต กรณีจึงเป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๓ วรรคหนึ่งซึ่งกำหนดว่า “คำร้องที่ได้ยื่นต่อศาล ก่อนที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง ถ้าผู้ร้องตาย หรือมีการขอถอนคำร้อง หรือศาลเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ศาลอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคำร้องนั้นก็ได้”

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

(๒๔) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๓ - ๓๕/๒๕๕๔ วันที่ ๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๒๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๔๐ (๑) (๓) มาตรา ๘๑ (๑) (๒) มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง และมาตรา ๒๑๙ หรือไม่

ศาลยุติธรรมส่งคำโต้แย้งของคู่ความ รวม ๓ คำร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ดังนี้

คำร้องที่หนึ่ง นายชัชชัย โชติบุตร เป็นโจทก์ฟ้องนางกฤติมาหรือวรรษิกา ชัยนพภัทรกุล หรือกลิ่นขจร เป็นจำเลย ต่อศาลแขวงนนทบุรีเป็นคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๓๒๐๑/๒๕๕๑ ว่า จำเลยถูกศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดและมีคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย ได้หลอกลวงขอกู้ยืมเงิน

โจทก์จำนวน ๙,๕๐๐,๐๐๐ บาท โดยทำหลักฐานการกู้ยืมไว้ต่อกัน และจำเลยได้หลอกลวงให้โจทก์เข้าทำสัญญากู้ยืมเงินกับจำเลยในฐานะตัวแทนผู้รับมอบอำนาจของผู้อื่นและสัญญาว่าจะชำระเงินกู้คืนทั้งหมด ต่อมาจำเลยผิดนัดไม่ชำระเงินคืน

ศาลแขวงนนทบุรีไต่สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่าคดีไม่มีมูล พิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๑ พิพากษายกอุทธรณ์ โดยเห็นว่า คดีต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๒๒

โจทก์ยื่นคำร้องต่อศาลแขวงนนทบุรี ว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๒๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ และมาตรา ๒๑๙

ศาลแขวงนนทบุรีเห็นควรให้ส่งคำโต้แย้งของคู่ความเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

คำร้องที่สอง ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไก่ทองการเกษตร เป็นโจทก์ฟ้องนายปรีชา พงศ์กาสอ เป็นจำเลย ต่อศาลแขวงลำปางเป็นคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๑๗๘/๒๕๕๓ ว่า จำเลยในฐานะเป็นผู้รับฝากสินค้าหรือเป็นผู้ครอบครองปุ๋ยอินทรีย์สูตร ๑๖ - ๒๐ - ๐๐ จำนวน ๕๒๐ ถุง รวมมูลค่า ๒๗๐,๔๐๐ บาท ได้เบียดบังเอาปุ๋ยอินทรีย์ดังกล่าวเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยเจตนาทุจริต การกระทำของจำเลยดังกล่าวมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๒ มาตรา ๕๙ และมาตรา ๙๑ จำเลยให้การปฏิเสธและนำสืบว่า จำเลยไม่เคยรับฝากปุ๋ยและครอบครองปุ๋ยของโจทก์

ศาลแขวงลำปางพิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลแขวงลำปางมีคำสั่งว่า คำฟ้องอุทธรณ์ของโจทก์ฟุ่มเฟือยและมีลักษณะเสียดสีศาล ทั้งเป็นการโต้แย้งดุลพินิจของศาลในการรับฟังพยานหลักฐานซึ่งเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๒๒ ห้ามมิให้โจทก์อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแขวงในปัญหาข้อเท็จจริง ประกอบกับโจทก์มิได้ยื่นคำร้องขอให้ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาพิพากษาในศาลแขวงอนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง จึงไม่รับอุทธรณ์ โจทก์ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์และคำร้องขอให้ศาลแขวงลำปางส่งความเห็นโต้แย้งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๒๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ และมาตรา ๒๑๙

ศาลแขวงลำปางเห็นควรให้ส่งคำโต้แย้งของคู่ความเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

คำร้องที่สาม นายอัศวิน เอสเซอร์ เบิร์ด เป็นโจทก์ ฟ้องนายวิชัย จริยากรกุล เป็นจำเลย ต่อศาลแขวงเชียงใหม่เป็นคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๕๓๖๖/๒๕๕๓ ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๙๑

ศาลแขวงเชียงใหม่ไต่สวนมูลฟ้องแล้ว พิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลแขวงเชียงใหม่เห็นว่า อุทธรณ์ของโจทก์เป็นการโต้แย้งดุลพินิจในการวินิจฉัยพยานหลักฐานของศาล เป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงซึ่งต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง

พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๒๒ จึงมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ โจทก์ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์และคำร้องขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ ส่งความเห็นโต้แย้งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๒๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๔๐ (๑) (๓) มาตรา ๘๑ (๑) (๒) มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง และมาตรา ๒๑๙

ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ เห็นควรให้ส่งคำโต้แย้งของคู่ความเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ตามคำร้องทั้งสามมีประเด็นโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๒๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๔๐ (๑) (๓) มาตรา ๘๑ (๑) (๒) มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง และมาตรา ๒๑๙ หรือไม่ ซึ่งยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องทั้งสามไว้พิจารณาวินิจฉัย โดยให้รวมการพิจารณาและวินิจฉัยคดีทั้งสามคำร้องนี้เข้าด้วยกัน

ประเด็นที่ต้องพิจารณามีว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่โต้แย้งว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้น เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๒๒ มิใช่บทบัญญัติห้ามหรือตัดสิทธิคู่ความที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาลอุทธรณ์ไปเสียทุกกรณี แต่เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาของศาลแขวงเฉพาะในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี อันถือว่าเป็นคดีอาญาที่ไม่ร้ายแรง ทั้งบทบัญญัติในส่วนที่ห้ามคู่ความอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ก็ไม่ได้เป็นบทบังคับโดยเด็ดขาด เพราะคู่ความยังสามารถอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้หากเข้าเงื่อนไขตามมาตรา ๒๒ ทวิ ซึ่งได้บัญญัติให้ทั้งโจทก์และจำเลยอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลแขวงในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีซึ่งต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตามมาตรา ๒๒ ได้ ถ้าผู้พิพากษาคนใดซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลแขวงเห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลอุทธรณ์และอนุญาตให้อุทธรณ์ หรืออธิบดีกรมอัยการหรือพนักงานอัยการซึ่งอธิบดีกรมอัยการได้มอบหมายลงลายมือชื่อรับรองในอุทธรณ์ว่ามีเหตุอันควรที่ศาลอุทธรณ์จะได้วินิจฉัยก็ให้รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาต่อไป ดังนั้น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๒๒ จึงเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับแก่บุคคลทุกคนโดยเสมอกันในทางกฎหมาย มิได้เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และรับรองสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมไว้อย่างเหมาะสมแล้ว ส่วนการที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๒๒ (๑) ถึง (๔) ให้สิทธิจำเลยในการอุทธรณ์ได้มากกว่าโจทก์ก็เป็นไปตามหลักการพื้นฐานในระบบงานยุติธรรมทางอาญาที่จะต้องให้โอกาสจำเลยต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ชอบด้วยหลักนิติธรรม รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลตามรัฐธรรมนูญแล้ว คำโต้แย้งของโจทก์ในคดีดังกล่าวจึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้องทั้งสาม

(๒๕) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๐/๒๕๕๔ วันที่ ๒๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง นายวรรธวริทธิ์ ตันติภิรมย์ ยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชีวิตที่ดีกว่า ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐

นายวรรธวริทธิ์ ตันติภิรมย์ (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องฉบับลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า

ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีของพรรคชีวิตที่ดีกว่า เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๔ ได้มีมติเลือกผู้ร้องเป็นหัวหน้าพรรคและเลือกบุคคลอื่นเป็นกรรมการบริหารพรรคอีก ๘ คน ต่อมาพรรคชีวิตที่ดีกว่า ได้มีหนังสือฉบับลงวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๔ แจ้งการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง (ผู้ถูกร้อง) ซึ่งผู้ถูกร้องได้มีหนังสือฉบับลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ แจ้งให้พรรคชีวิตที่ดีกว่าทราบว่า ผู้ถูกร้องไม่สามารถตอบรับการเปลี่ยนแปลงได้ ด้วยเหตุที่ผู้ร้องยังมิได้รับการตอบรับการเป็นหัวหน้าพรรคจากผู้ถูกร้อง จึงไม่ใช่บุคคลที่มีอำนาจลงนามในหนังสือดังกล่าว แต่เป็นนางพูลถวิล ปานประเสริฐ เหรัญญิกพรรครักษาการแทนหัวหน้าพรรค ที่มีอำนาจลงนามตามที่พรรคชีวิตที่ดีกว่าแจ้งไว้ต่อผู้ถูกร้อง และผู้ถูกร้องสั่งให้พรรคชีวิตที่ดีกว่าส่งสำเนาหนังสือเชิญประชุม รวมทั้งรายชื่อและลายมือชื่อของผู้เข้าร่วมประชุม ภายใน ๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่ง แต่พรรคชีวิตที่ดีกว่ามิได้ดำเนินการภายในระยะเวลาดังกล่าว ผู้ถูกร้องจึงใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๑ วรรคสาม สั่งให้พรรคชีวิตที่ดีกว่าแจ้งการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรค ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งฉบับลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ ซึ่งพรรคชีวิตที่ดีกว่าก็มิได้ดำเนินการภายในระยะเวลาดังกล่าวแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ผู้ถูกร้องโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามมติในการประชุม เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ เห็นว่า ผู้ถูกร้องไม่สามารถตรวจสอบความเป็นสมาชิกพรรคและจำนวนของผู้เข้าร่วมประชุมได้ คงตรวจสอบได้เฉพาะบุคคลที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๙ คน และการลงมติกระทำโดยเปิดเผยไม่เป็นการลงคะแนนลับ ทำให้การประชุมใหญ่สามัญประจำปีของพรรคชีวิตที่ดีกว่า เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๔ ไม่เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘ ประกอบมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรค ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๑ และผู้ถูกร้องมีหนังสือฉบับลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๔ แจ้งคำสั่งดังกล่าวให้พรรคชีวิตที่ดีกว่าทราบ และผู้ร้องได้รับหนังสือดังกล่าว เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๔

ผู้ร้องเห็นว่า การตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคเป็นอำนาจของที่ประชุมใหญ่ของพรรคชีวิตที่ดีกว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่เพียงพิจารณาแก้ไขรายละเอียดรายชื่อคณะกรรมการบริหารพรรคให้เป็นไปตามมติเท่านั้น การที่ผู้ถูกร้องตรวจสอบความเป็นสมาชิกพรรคและจำนวนของผู้เข้าร่วมประชุมนั้นไม่มีกฎหมายให้ผู้ถูกร้องมีอำนาจกระทำการได้ นอกจากนี้การลงมติไม่จำต้องลงคะแนนลับ เพราะมีผู้สมัครเพียงตำแหน่งละ ๑ คน เมื่อไม่มีคณะกรรมการบริหารพรรค หรือผู้เข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนร้องขอให้ลงคะแนนลับ ก็ไม่จำต้องลงคะแนนลับ ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๑

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณามีว่า คำร้องของผู้ร้องต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๑ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๓ วรรคสี่ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง หรือรายการตามมาตรา ๑๒ วรรคสอง (๕) ที่จดแจ้งไว้กับนายทะเบียน หรือรายละเอียดที่แจ้งไว้ในแบบตามมาตรา ๓๔ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้พิจารณาแก้ไขรายละเอียดดังกล่าว และวรรคสอง บัญญัติว่า การเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้รับแจ้งการตอบรับการเปลี่ยนแปลงจากนายทะเบียน และให้นำความในมาตรา ๑๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยมาตรา ๑๓ วรรคสี่ บัญญัติให้ผู้ยื่นจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองของนายทะเบียน อาจยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งตามวรรคสามต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าว เมื่อข้อเท็จจริงตามคำร้องปรากฏว่า ผู้ร้องได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งจากผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ซึ่งครบกำหนด ๓๐ วัน ในวันเสาร์ที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ ซึ่งผู้ร้องต้องยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งของผู้ถูกร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญในวันจันทร์ที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๔ แต่ปรากฏว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องโดยผ่านสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญในวันพุธที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๔ กรณีจึงมิได้เป็นการยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓ วรรคสี่

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

(๒๖) คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๓/๒๕๕๔ วันที่ ๒๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๓ วรรคสาม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๔ หรือไม่

ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นางสาวอรุณลักษณ์ อำนวยมงคลพร) ในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ ๓๔๘/๒๕๕๑ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า

นางสาวนงเยาว์ รามภักดี โจทก์ ยื่นฟ้องนางสาวอรุณลักษณ์ อำนวยมงคลพร เป็นจำเลยต่อศาลชั้นต้น (ศาลจังหวัดสีคิ้ว) เรียกคืนค่าเช่าที่ชำระเกินจากจำเลย เนื่องจากสัญญาเช่าต้องสิ้นสุดลงเพราะเกิดอัคคีภัยตึกแถวที่โจทก์เช่า จำเลยยื่นคำให้การและฟ้องแย้งโจทก์เรียกค่าเสียหายจากการซ่อมแซมตึกแถวที่เกิดอัคคีภัย ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาให้จำเลยชำระเงินจำนวน ๑๕๖,๓๓๓ บาท พร้อมอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๗.๕ ต่อปีนับแต่วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๔๘ เป็นต้นไป จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ กับให้จำเลยชำระค่าฤชาธรรมเนียมแทนโจทก์ และยกฟ้องแย้งของจำเลย จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ พิพากษายืน จำเลยฎีกา คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา

ต่อมาโจทก์ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งออกหมายตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดี และเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดที่ดินของจำเลยพร้อมสิ่งปลูกสร้างตามหมายบังคับคดีของศาลเพื่อดำเนินการขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่โจทก์ตามคำพิพากษา จำเลยยื่นคำร้องขอให้งดการบังคับคดีต่อศาลชั้นต้นตาม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๓ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้องเนื่องจากกรณีตามคำร้องของจำเลยไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๓ จำเลยอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นมีคำสั่งในวันเดียวกันว่า “คดีนี้ศาลมีคำสั่งแล้วว่า ตามคำร้องของจำเลยไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๓ จึงให้ยกคำร้อง ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๓ วรรคสาม บัญญัติว่า คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้เป็นที่สุด จำเลยจึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งได้อีก จึงมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของจำเลย” จำเลยยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ และโต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๓ วรรคสาม ที่ศาลยกขึ้นตัดสิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาขัดต่อหลักนิติธรรม ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และขัดต่อแนวพระราชดำริการใช้และการตีความกฎหมาย เนื่องจากศาลยุติธรรมมีสามชั้นศาล จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๔ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งส่งศาลอุทธรณ์ภาค ๓

ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ เห็นว่า ศาลจะต้องใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๓ บังคับแก่คดีนี้ จึงเป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว ดังนั้นจึงให้รอการวินิจฉัยคดีนี้ไว้ชั่วคราว และให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๓ วรรคสาม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๔ หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณามีว่า ประเด็นตามคำร้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๓ วรรคสาม ซึ่งบัญญัติว่า “คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้เป็นที่สุด” จะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ และศาลยุติธรรมได้ส่งคำโต้แย้งมาตามทางการเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ก็ตาม แต่ตามประเด็นคำร้องที่จำเลยโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๓ วรรคสาม เป็นบทบัญญัติที่ตัดสิทธิในการอุทธรณ์ฎีกา เนื่องจากศาลยุติธรรมมีสามชั้นศาล จึงเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้มีแนวคำวินิจฉัยไว้แล้วว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ เป็นเพียงบทบัญญัติในการจัดโครงสร้างการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมให้เป็นไปตามลำดับชั้นศาล คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ซึ่งหมายความว่า การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมจะดำเนินการตามลำดับชั้นของศาล ยกเว้นในกรณีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น มิได้หมายความว่าให้สิทธิแก่คู่ความที่จะดำเนินคดีในศาลยุติธรรมได้ครบทั้งสามชั้นศาลในทุกคดี ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๓ วรรคสาม เป็นบทบัญญัติกำหนดรายละเอียดปลีกย่อยในการบังคับคดี เพื่อให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาขอให้งดการบังคับคดีได้ ซึ่งในประเด็นข้อปลีกย่อยเช่นนี้ไม่มีเหตุอันควรที่จะให้สิทธิแก่คู่ความที่จะดำเนินคดีได้ครบทั้งสามชั้นศาลแต่อย่างใด การจำกัดสิทธิของบุคคลในการอุทธรณ์ฎีกากรณีนี้จึงมิได้ขัดแย้งต่อหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง นอกจากนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๙๓ วรรคสาม ไม่ได้เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับหลักการปกครองประเทศ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค

จึงไม่มีกรณีที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๙ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๔ คำโต้แย้งของจำเลยจึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

๒. ด้านการพัฒนาขีดสมรรถนะองค์กรและบุคลากรที่อยู่ในกระบวนการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

ได้ดำเนินโครงการและกิจกรรมเพื่อเพิ่มขีดสมรรถนะขององค์กรและบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ วัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักกฎหมาย และมีการจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายและสำนวนคดี เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการวินิจฉัยคดีในอนาคต

๓. ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและการพัฒนาประชาธิปไตย

ศาลรัฐธรรมนูญมุ่งเน้นการให้ความรู้ความเข้าใจในด้านสิทธิและวิธีการรักษาสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชน เพื่อให้สามารถปกป้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของตนตามที่กฎหมายให้การรับรองและความคุ้มครอง ตลอดจนทราบถึงภารกิจของศาลและช่องทาง วิธีการที่จะเข้ามารับบริการด้านความยุติธรรมของศาลรัฐธรรมนูญได้อย่างถูกต้อง อันเป็นหลักการพื้นฐานของการพัฒนาประชาธิปไตย โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ ได้ดำเนินการโครงการและกิจกรรมซึ่งมีทั้งที่ดำเนินการเองตามลำพังและที่ร่วมกับองค์กรและหน่วยงานอื่นของรัฐ ดังนี้

๓.๑ การสร้างองค์ความรู้ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ได้ดำเนินการผลิตเอกสาร หนังสือ วารสาร จดหมายข่าวและรายงานผลการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขยายผลการเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนี้

(๑) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

(๒) จัดพิมพ์รวมคำวินิจฉัยคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) จัดพิมพ์บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้กับหน่วยงาน ประชาชน และผู้ที่ให้ความสนใจ

(๔) จดหมายข่าวศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อเผยแพร่กิจกรรมของศาลรัฐธรรมนูญและเป็นสื่อกลางระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน ปีละ ๖ ฉบับ โดยจัดพิมพ์ ๒ เดือน ต่อ ๑ ฉบับ จำนวน ๓๖,๐๐๐ เล่ม

(๕) วารสารศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นสื่อทางวิชาการสำหรับเผยแพร่ผลงานวิชาการและคำวินิจฉัยที่น่าสนใจของศาลรัฐธรรมนูญ กำหนดเผยแพร่ปีละ ๓ เล่ม หรือวารสารรายสี่เดือน

(๖) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๓ เพื่อรายงานผลการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี เพื่อรับทราบผลการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ และรายงานการศึกษาวิจัยของศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

(๗) จัดพิมพ์รวมคำวินิจฉัยคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๘) หนังสือสรุปคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นภาษาอังกฤษ จำนวน ๔ เล่ม (เล่ม ๕ ปี ค.ศ. ๒๐๐๕ เล่ม ๖ ปี ค.ศ. ๒๐๐๖ เล่ม ๗ ปี ค.ศ. ๒๐๐๗ และเล่ม ๘ ปี ค.ศ. ๒๐๐๘)

๓.๒ การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบทบาทศาลรัฐธรรมนูญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและการพัฒนาประชาธิปไตย

(๑) จัดแสดงนิทรรศการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญในงานมหกรรมวิชาการ ๑๒๕ ปี อัสสัมชัญ ณ อัสสัมชัญ บางรัก ระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๒ มกราคม ๒๕๕๔

(๒) จัดแสดงนิทรรศการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินพบประชาชนในส่วนภูมิภาค ในงานผู้ตรวจการแผ่นดินและองค์กรตามรัฐธรรมนูญพบประชาชนจังหวัดระยอง ระหว่างวันที่ ๒๒ - ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๔

(๓) จัดแสดงนิทรรศการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินพบประชาชนในส่วนภูมิภาค ในงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญพบประชาชนจังหวัดร้อยเอ็ด ระหว่างวันที่ ๓ - ๔ สิงหาคม ๒๕๕๔

(๔) โครงการ “หน่วยบำบัดทุกข์ บำรุงสุข สร้างรอยยิ้มให้ประชาชน” (จังหวัดเคลื่อนที่) ร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินและสถานีประชาชนสัญจร จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๔

(๕) โครงการ “หน่วยบำบัดทุกข์ บำรุงสุข สร้างรอยยิ้มให้ประชาชน” (จังหวัดเคลื่อนที่) ร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินและสถานีประชาชนสัญจร จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๔

(๖) การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง รายการ “คุยกับสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ” ทางวิทยุรัฐสภา FM ๘๗.๕ MHz

(๗) การเผยแพร่ความรู้ทางเว็บไซต์ศาลรัฐธรรมนูญ เน้นความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญ รวมทั้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญทุกคำวินิจฉัย และบทความที่มีความสำคัญ เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถค้นคว้าหาความรู้และศึกษาอ้างอิงคำวินิจฉัยต่าง ๆ ผ่านเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญ www.constitutionalcourt.or.th

(๘) โครงการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ และองค์กรตามรัฐธรรมนูญแก่ประชาชนในระดับจังหวัด ณ จังหวัดสงขลา ในวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๔

(๙) โครงการสัมมนาศาลรัฐธรรมนูญพบประชาชนในภูมิภาค ณ จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด ระหว่างวันที่ ๒๔ - ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

(๑๐) จัดสัมมนาศาลรัฐธรรมนูญพบสื่อมวลชน ณ จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๔

๔. การพัฒนาองค์กรและบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในระดับสากล

การพัฒนาองค์กรและบุคลากรในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ ได้จัดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดสมรรถนะขององค์กรและบุคลากร รวมทั้งจัดส่งบุคลากรเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการและเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรที่หน่วยงานและหรือองค์กรภาครัฐจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๔.๑ การพัฒนาบุคลากรด้านวิจัยและวิชาการ จัดส่งบุคลากรเข้าร่วมสัมมนาในประเด็นเกี่ยวกับการวิจัย / วิชาการ และหรือฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้

(๑) การประชุมวิชาการ เรื่อง คุณภาพสังคมกับคุณภาพประชาธิปไตยไทย

(๒) การเขียนผลงานวิชาการและบทความ

(๓) การวิจัยเชิงคุณภาพ

(๔) ไทยกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รุ่นที่ ๑

(๕) สัมมนาวิชาการ เรื่อง สิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชน

(๖) การเตรียมความพร้อมของประเทศไทยสู่ประชาคมอาเซียน (AC) ด้วยปรัญชาของเศรษฐกิจพอเพียง

(๗) การเสวนาทางวิชาการ เรื่อง พลเมือง ประชาธิปไตย และการเลือกตั้ง : วังวนของปัญหาและทางออก

(๘) เสวนา เรื่อง ประชาธิปไตยและการส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพ

(๙) สัมมนา เรื่อง เหลียวหลังแลหน้าการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๔.๒ การพัฒนาบุคลากรด้านกฎหมาย จัดส่งบุคลากรเข้าร่วมสัมมนาในประเด็นทางกฎหมายและหรือเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้

(๑) อบรมหลักสูตรประกาศนียบัตรกฎหมายธุรกิจสำหรับบุคคลทั่วไป รุ่นที่ ๑๒ รุ่นที่ ๑๓

(๒) ประกาศนียบัตรกฎหมายมหาชน รุ่นที่ ๓๑ และรุ่นที่ ๓๒

(๓) ประกาศนียบัตรชั้นสูงการบริหารภาครัฐและกฎหมายมหาชน (ปรม.) รุ่นที่ ๑๐

(๔) หลักสูตรกฎหมายปกครอง (ความรู้เกี่ยวกับหลักปฏิบัติราชการที่ดี)

(๕) อบรมภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย

(๖) ประกาศนียบัตรบัณฑิตทางกฎหมายมหาชนประจำปีการศึกษา ๒๕๕๔

(๗) ประกาศนียบัตรกฎหมายภาษีอากร รุ่นที่ ๖

- กฎหมายธุรกิจสำหรับนักวางแผนภาษี
- บัญชีสำหรับนักกฎหมายภาษี

(๘) การสืบสวนสอบสวนพนักงานฝ่ายปกครอง รุ่นที่ ๓๓ และ ๓๔

(๙) การประชุมวิชาการนานาชาติ เรื่อง The protection of human righs through the imitational criminal court as a contribution to Constitutionalization and nation - building

(๑๐) อบรมหลักสูตรกฎหมายปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง รุ่นที่ ๒

(๑๑) สัมมนา เรื่อง กฎหมายใหม่เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

(๑๒) สัมมนา เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการเงินการคลังของรัฐ

(๑๓) สัมมนา เรื่อง ทางเลือกในการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

(๑๔) สัมมนา เรื่อง กฎหมายและคำสั่งศาลเกี่ยวกับการป้องกันการชุมนุมโดยละเมิดต่อกฎหมาย : ประสบการณ์ของต่างประเทศและประเทศไทย

(๑๕) สัมมนา เรื่อง กระบวนการยุติธรรม กระบวนการที่ต้องปฏิรูปด่วน

(๑๖) เสวนา เรื่อง ตอบโจทย์ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ....

(๑๗) สัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นการปฏิรูปกฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม

๔.๓ การพัฒนาบุคลากรด้านบริหาร จัดส่งบุคลากรเข้าร่วมสัมมนาทางการบริหารและหรือเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้

(๑) การบริหารเศรษฐกิจสาธารณะสำหรับนักบริหารระดับสูง รุ่นที่ ๙ และรุ่นที่ ๑๐

(๒) งบการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน รุ่นที่ ๒๔

(๓) ประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะโดยสันติวิธี รุ่นที่ ๗

(๔) การบริหารโครงการ รุ่นที่ ๔๖

(๕) การพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบ รุ่นที่ ๒๓

(๖) เทคนิคการเขียนเพื่อนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพ รุ่นที่ ๑๖

(๗) การพัฒนาบุคลิกภาพและศิลปะการพูดในที่ชุมชน รุ่นที่ ๕๓

(๘) การปฏิบัติราชการแนวใหม่ภายใต้การปฏิรูปการเมืองและการบริหารราชการปัจจุบัน รุ่นที่ ๒๓

(๙) เทคนิคการวิเคราะห์กรอบอัตรากำลังเพื่อการวางแผนกำลังคนที่มีประสิทธิภาพ รุ่นที่ ๑ และรุ่นที่ ๒

(๑๐) การฝึกอบรมกรรมฐานเบื้องต้นหลักสูตร ๗ วัน

(๑๑) การบริหารงานตรวจสอบภายในด้านการเงิน

(๑๒) หลักสูตร รักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ รุ่นที่ ๑๘

(๑๓) การพัฒนาบุคลากรของศาลรัฐธรรมนูญด้านคุณธรรมและจริยธรรม

(๑๔) การตรวจสอบภายใน

(๑๕) นักบริหารยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตระดับสูง (นยปส.) รุ่นที่ ๒

(๑๖) การฝึกออกเสียงเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

(๑๗) หลักสูตรภาษาอังกฤษ TOFEL (ibt)

(๑๘) ธรรมาภิบาลผู้บริหารระดับกลาง รุ่นที่ ๑๑ - ๑๓

(๑๙) ประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง รุ่นที่ ๘

(๒๐) โครงการอบรมนักบรรยายสังเวชนียสถาน ๔ ตำบล และพุทธสถานในประเทศอินเดีย - เนปาล

(๒๑) มนุษยสัมพันธ์และจิตวิทยาในการทำงาน

(๒๒) ความรู้เกี่ยวกับหลักปฏิบัติราชการที่ดี

(๒๓) การบริหารงานพัสดุและการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเชิงบูรณาการ

(๒๔) โครงการติดตามประเมินผลและพัฒนาตัวชี้วัดธรรมาภิบาล

(๒๕) นักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ ๓

(๒๖) หลักสูตรนักบริหารการตรวจเงินแผ่นดินระดับสูง

(๒๗) ประกาศนียบัตรชั้นสูงการเสริมสร้างสังคมสันติสุข รุ่นที่ ๓

(๒๘) การเขียนเชิงปฏิบัติการ

(๒๙) โครงการสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลและจัดทำทำเนียบผู้ประสานงานระหว่างสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภากับหน่วยงานประสานการเมืองในหน่วยงานฝ่ายบริหารและองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๓๐) สัมมนานักเรียนทุนรัฐบาล (ก.พ.)

(๓๑) การเก็บรักษาภาพจดหมายเหตุและฟิล์มเนกาทีฟ

(๓๒) การสร้างเครือข่ายนักสื่อสารองค์การ ครั้งที่ ๑

(๓๓) การขับเคลื่อนพลังสังคมสู่การพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่ยั่งยืน

(๓๔) พัฒนาและส่งเสริมจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๔.๔ การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยี จัดส่งบุคลากรเข้าร่วมสัมมนาทางเทคโนโลยีและเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้

(๑) อบรมเทคนิคการประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SAS รุ่นที่ ๒

(๒) โครงการฝึกอบรม Web Online หลักสูตร ระบบเบิกจ่ายสำหรับส่วนราชการในส่วนกลางที่ไม่ได้รับจัดสรรเครื่อง GFMIS Teminal

(๓) โครงการสัมมนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามภารกิจการประสานงานกับส่วนราชการในพระองค์ และการชี้แจงการใช้งานระบบการให้บริการข้อมูลทะเบียนฐานันดรบนอินเตอร์เน็ตแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๕. การเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๕.๑ การเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรภายในประเทศ ได้ดำเนินกิจกรรมสำคัญ ๒ กิจกรรม คือ การเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และสถาบันการศึกษาที่หน่วยงานนั้น ๆ จัดขึ้น และการส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานที่ศาลรัฐธรรมนูญ โดยปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้มีหน่วยงานและคณะบุคคลเข้าศึกษาดูงานและรับฟังการบรรยายภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

(๑) วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ คณะตุลาการศาลปกครองชั้นต้น ผู้เข้ารับตำแหน่งใหม่ รุ่นที่ ๗

(๒) วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๔ คณะอาจารย์ และนักศึกษาภาควิชารัฐศาสตร์ สาขาวิชาเอกการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๓) วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๔ พนักงานคดีปกครองระดับชำนาญการพิเศษ และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องของสำนักงานศาลปกครอง

(๔) วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ คณะอาจารย์ และนักศึกษาระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

(๕) วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๔ ชมรมเสรีชน คนประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

(๖) วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๔ คณะอาจารย์ และนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา

(๗) วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๔ คณะอาจารย์ และนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

(๘) วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๔ คณะอาจารย์ และนักศึกษาบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

(๙) วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๔ คณะอาจารย์ และนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี ศูนย์ศึกษาเชียงใหม่

(๑๐) วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ผู้พิพากษา และข้าราชการในศาลอุทธรณ์ภาค ๙

(๑๑) วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ คณะอาจารย์ และนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

(๑๒) วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๔ บรรณารักษ์และนักวิชาการคอมพิวเตอร์จากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและบรรณารักษ์จากหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(๑๓) วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ คณะตุลาการศาลปกครองชั้นต้น ผู้เข้ารับตำแหน่งใหม่ รุ่นที่ ๘ และเจ้าหน้าที่

๕.๒ การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรต่างประเทศ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ ได้มีบุคคลสำคัญเข้าเยี่ยมคารวะประธานศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมศึกษาดูงาน ดังนี้

(๑) Prof. Dr. Siegfried Broß อาจารย์มหาวิทยาลัย Albert-Ludwigs และอดีตตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เข้าเยี่ยมคารวะประธานศาลรัฐธรรมนูญ ในวันพุธที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๔

(๒) H. Sunardi Ayub, SH รองประธานคณะกรรมาธิการกฎหมายสภาผู้แทนราษฎรสาธารณรัฐอินโดนีเซียและคณะรวมจำนวน ๑๑ คน เดินทางมาศึกษาดูงานศาลรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย ในวันจันทร์ที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๔

(๓) Ms. Jeong Su HA ผู้อำนวยการฝ่ายต่างประเทศของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีเข้าศึกษาดูงานสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในวันอังคารที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔

(๔) นายเคลาส์ เพเทอร์ ฮิลล์ (Clauspeter Hill) ผู้แทนองค์กรมูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์ เข้าพบท่านเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ในวันอังคารที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔

(๕) ฯพณฯ นายจอง แฮ-มุน (H.E. Mr. Chung Hae-moon) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐเกาหลีประจำประเทศไทย ขอเข้าเยี่ยมคารวะท่านประธานศาลรัฐธรรมนูญ ในวันอังคารที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๔

(๖) คณะผู้พิพากษาศาลของสาธารณรัฐภูฏาน ศึกษาดูงานศาลรัฐธรรมนูญ ในวันอังคารที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔

(๗) ฯพณฯ นายอิม แจ-ฮง (H.E. Mr. Lim Jae-hong) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐเกาหลีประจำประเทศไทย ขอเข้าเยี่ยมคารวะท่านประธานศาลรัฐธรรมนูญ ในวันจันทร์ที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๔

(๘) ฯพณฯ นายฮาเวียร์ เบกเกอร์ มาร์แชล (H.E. Mr. Javier Becker Marshall) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐชิลีประจำประเทศไทย ขอเข้าเยี่ยมคารวะท่านประธานศาลรัฐธรรมนูญ ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔

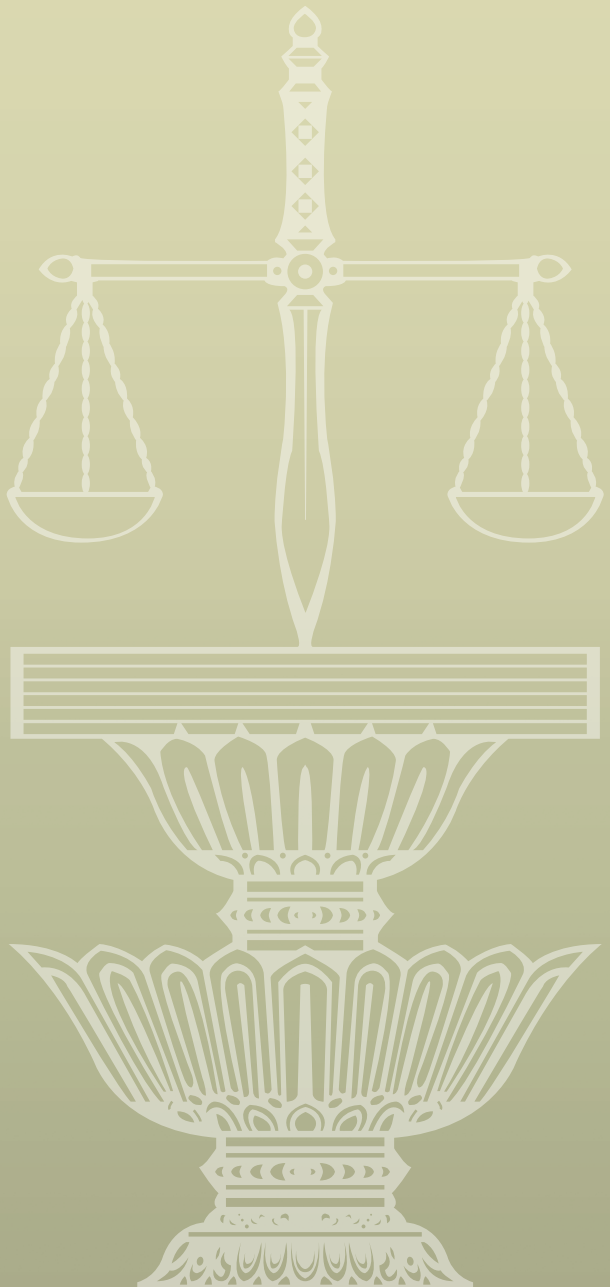
๕.๓ การเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ ในการเข้าร่วมประชุมระหว่างประเทศในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ ได้เดินทางเข้าร่วมการประชุมระหว่างประเทศและการศึกษาดูงานศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศ ดังนี้

(๑) การเดินทางไปร่วมประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโลก และศึกษาดูงานของประธานศาลรัฐธรรมนูญและคณะ ณ สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล และสาธารณรัฐโปรตุเกส ระหว่างวันที่ ๑๒ - ๒๓ มกราคม ๒๕๕๔

(๒) การประชุมคณะกรรมการบริหารสมาชิก ซึ่งจัดขึ้นในกรุงโซล ในระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เพื่อประชุมเตรียมความพร้อมสำหรับการประชุมใหญ่อย่างเป็นทางการครั้งแรกในนามของสมาคมศาลรัฐธรรมนูญและสถาบันเทียบเท่าแห่งเอเชีย

(๓) การเดินทางตามโครงการศึกษาดูงานกิจกรรมศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมระหว่างประเทศเพื่อเพิ่มศักยภาพและเพิ่มประสิทธิภาพของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ณ สหพันธรัฐรัสเซีย สาธารณรัฐออสเตรีย สาธารณรัฐฮังการี และสาธารณรัฐโครเอเชีย ระหว่างวันที่ ๑๙ มิถุนายน ถึง ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔

(๔) การเข้าร่วมการประชุมนานาชาติ เรื่อง “รัฐประชาธิปไตยทางรัฐธรรมนูญ” ในโอกาสครบรอบ ๘ ปีของศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ซึ่งจัดขึ้นในกรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ในระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๔





ส่วนที่

๓

การมีส่วนร่วมใน พระราชพิธี รัฐพิธี และ กิจกรรมสำคัญของประเทศ



การมีส่วนร่วมในพระราชพิธี รัฐพิธี และกิจกรรมสำคัญของประเทศ

๑. โครงการและกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

ศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และเพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดีและกตเวทิตาธรรม ได้พร้อมใจกันจัดโครงการและกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ จำนวน ๕ โครงการ ดังนี้

โครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จ จำนวน ๓ โครงการ ได้แก่

(๑) กิจกรรมปลูกป่าชายเลนและอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ณ ฐานทัพเรือสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยดำเนินการปลูกป่าชายเลน (พันธุ์ไม้โกงกาง) ณ อ่าวทุ่งโปรง กองพันลาดตระเวน หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน และปล่อยพันธุ์เต่าทะเล ณ หน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ เพื่อเป็นการรณรงค์ส่งเสริมในการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล และป่าชายเลน ให้คงอยู่สืบไปตามแนวพระราชดำริ

(๒) โครงการปาฐกถาพิเศษเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับรัฐธรรมนูญ โดย ฯพณฯ นายอรรถนิติ ดิษฐอำนาจ องคมนตรี ปาฐกถาพิเศษในหัวข้อ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการทรงใช้พระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญ” และการอภิปรายเรื่อง “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” โดย ศาสตราจารย์ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ศาสตราจารย์ ดร. เสาวนีย์ อัศวโรจน์ ศาสตราจารย์พิเศษ ธงทอง จันทรางศุ ดำเนินรายการโดย ดร. เชาวนะ ไตรมาศ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๔ ณ โรงแรมรามาการ์เด้นท์ กรุงเทพมหานคร

(๓) โครงการบรรพชาอุปสมบทและปฏิบัติธรรม ณ วัดบวรนิเวศวิหาร และศูนย์ปฏิบัติธรรมคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ ๒๖ มีนาคม - วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๕ โดยผู้เข้าร่วมโครงการฯ ทำการบรรพชาอุปสมบท ณ วัดบวรนิเวศวิหาร และศึกษาพระธรรมวินัย สวดมนต์เพื่อเฉลิมพระเกียรติถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของพุทธศาสนิกชนชาวไทย

โครงการที่อยู่ในระหว่างดำเนินการ จำนวน ๒ โครงการ

(๑) โครงการร่วมสร้างพระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราฐอนุสรณ์ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางขอฝน ทำด้วยโลหะสัมฤทธิ์ ความสูง ๓๒ เมตร ณ วัดทิพย์สุคนธาราม ตำบลดอนแสลบ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ดำเนินการตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นไปจนกว่าโครงการจะแล้วเสร็จในเดือนธันวาคม ๒๕๕๗ และร่วมกิจกรรมโดยดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการโครงการจัดสร้างพระพุทธเมตตาประชาไทยไตรโลกนาถคันธารราฐอนุสรณ์ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเพื่อเป็นการแสดงถึงกตัญญูกตเวทิตาคุณต่อเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีราจารย์ที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญ และเป็นผู้ริเริ่มแนวคิดที่จะสร้างพระพุทธรูปองค์นี้

(๒) โครงการปรับปรุงหรือสร้างห้องสมุดสำหรับการศึกษาของนักเรียนและชุมชนให้แก่โรงเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน ๒ โรงเรียน คือ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเรดาร์และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสหธนาคารกรุงเทพ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยการปรับปรุงห้องสมุดและห้องเรียนคอมพิวเตอร์ จัดหาทรัพยากรสารนิเทศและโสตทัศนูปกรณ์ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์สำหรับห้องสมุด เพื่อส่งเสริมการศึกษาของนักเรียนให้มีความรู้ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕

๒. การมีส่วนร่วมในพระราชพิธี รัฐพิธี และกิจกรรมสำคัญของประเทศ

งานพระราชพิธีและงานพิธีต่าง ๆ ถือเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญอย่างยิ่งที่แสดงถึงความเป็นราชอาณาจักรไทยอันสืบเนื่องยาวนานมากว่าเจ็ดร้อยปี หลักฐานสำคัญปรากฏมาแต่สมัยเมื่อสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (สมเด็จพระเจ้าอู่ทอง) ทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้กำหนดไว้ในกฎมณเฑียรบาลว่าเดือนใดมีพระราชพิธีใด เพื่อเป็นแบบแผนให้สืบทอดปฏิบัติมาจวบจนปัจจุบัน

พระราชพิธีในรัชกาลปัจจุบันซึ่งเป็นพระราชพิธีประจำ เฉพาะที่เป็นหมายกำหนดการของสำนักพระราชวังเปิดโอกาสให้ข้าราชการทุกฝ่ายได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญล้วนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและได้แสดงกตเวทิตาธรรมโดยการเข้าร่วมงาน พระราชพิธี รัฐพิธีต่าง ๆ ตลอดปี ๒๕๕๔ สามารถจำแนกออกเป็น ๔ ประเภท ดังนี้

๒.๑ พระราชพิธีเกี่ยวกับพระบวรพุทธศาสนา

(๑) พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลมาฆบูชา

- วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลมาฆบูชา ซึ่งองค์ประธานในพิธีทรงจุดเทียนบูชาพระรัตนตรัย พระสงฆ์ ๓๐ รูป ทำวัตรแล้วเจริญพระพุทธมนต์ ซึ่งมีคาถาปาติโมกข์อย่างย่อด้วย แล้วทรงสดับพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์

(๒) พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวิสาขบูชา

- วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวิสาขบูชา ซึ่งองค์ประธานในพิธีได้เสด็จพระราชดำเนินประทักษิณรอบพระอุโบสถ ๓ รอบ แล้วทรงสดับพระธรรมเทศนา ในการนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้ส่งโคมไฟโดยเสด็จพระราชกุศลด้วย

(๓) พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศล เนื่องในวันอาสาฬหบูชาและเทศกาลเข้าพรรษา

- วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในวันอาสาฬหบูชา ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ซึ่งองค์ประธานในพิธีทรงถวายพุ่มบูชาพระพุทธปฏิมากรสำคัญ ๔ พระองค์ และทรงประเคนพุ่มดอกไม้ธูปเทียนแด่พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์และพระนาคหลวง รวมประมาณ ๓๐๐ รูป

- วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเทศกาลเข้าพรรษา ณ พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร ซึ่งองค์ประธานในพิธีทรงถวายพุ่มบูชาพระพุทธชินสีห์ และปูชนียวัตถุสำคัญต่าง ๆ

(๔) พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน พุทธศักราช ๒๕๕๔

- วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน ณ พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร

- วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน ณ พระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

- วันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน ณ พระอุโบสถ วัดเทพศิรินทราวาสราชวรวิหาร

๒.๒ พระราชพิธีและรัฐพิธีที่ทรงบำเพ็ญเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าที่ทรงมีพระคุณแก่บ้านเมืองในกาลก่อน

(๑) พระราชพิธีและรัฐพิธีวันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์

- วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๔ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญร่วมรัฐพิธีวางพานพุ่มถวายสักการะ ณ พระปฐมบรมราชานุสรณ์

- วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ในพระราชพิธีวันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ ณ ปราสาทพระเทพบิดร ในพระบรมมหาราชวัง การพระราชพิธีดังกล่าวเป็นการถวายเครื่องราชสักการะ และถวายบังคมสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า

(๒) รัฐพิธีวันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า

- วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมรัฐพิธีวางพานพุ่มถวายราชสักการะเนื่องในวันที่ระลึกวันคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์

(๓) รัฐพิธีวันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

- วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมรัฐพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะ เนื่องในวันที่ระลึกวันคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ อาคารรัฐสภา

(๔) รัฐพิธีวันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร

- วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๔ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมรัฐพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะ เนื่องในวันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ ลานพระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม

(๕) พระราชพิธีและรัฐพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลอภิลักขิตสมัยคล้ายวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว บรรจบครบ ๑๐๐ ปี ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓

- วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๔ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมรัฐพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะ ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ พระบรมรูปทรงม้า ลานพระราชวังดุสิต

- วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทานถวายพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง

(๖) รัฐพิธีถวายบังคมพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในอภิลักขิตสมัยคล้ายวันสวรรคต

- วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมรัฐพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะ ณ พระบรมราชานุสรณ์ สวนลุมพินี

(๗) รัฐพิธีถวายบังคมพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันคล้ายวันพระราชทานรัฐธรรมนูญ

- วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๔ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมรัฐพิธีวางพานพุ่มถวายราชสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันคล้ายวันพระราชทานรัฐธรรมนูญ

- วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เนื่องในรัฐพิธีฉลองวันพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(๘) รัฐพิธีถวายราชสักการะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

- วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมรัฐพิธีวางพานพุ่มถวายราชสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ เนื่องในวันปราบดาภิเษก

๒.๓ พระราชพิธีที่ทรงบำเพ็ญเพื่อความไพบูลย์ และความเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมือง

(๑) พระราชพิธีฉัตรมงคล

- วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ซึ่งมีการประกอบพระราชพิธีสมโภชพระมหาเศวตฉัตรและเครื่องสิริราชกกุธภัณฑ์อันเป็นทั้งพิธีทางพระบวรพุทธศาสนา และพิธีพราหมณ์ ทั้งนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระราชครูพราหมณ์พิธีอ่านประกาศพระราชพิธีฉัตรมงคล ความว่า ในการประกอบพระราชพิธีนี้มีพระราชประสงค์จะให้เป็นสิริสวัสดิ์แก่บ้านเมือง จึงขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและพระบรมเดชานุภาพสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า

จงดลบันดาลให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติราชการตั้งใจปฏิบัติหน้าที่เพื่อความสุข ความเจริญรุ่งเรือง แก่ชาติบ้านเมือง ตลอดจนอาณาประชาราษฎร์ และได้พระราชอุทิศพระราชกุศลนี้พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยโดยทั่วหน้ากัน

(๒) พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา

- วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง ทรงรับคำถวายพระพรชัยมงคลจากพระบรมวงศานุวงศ์ นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา และทรงรับคำถวายสัตย์ปฏิญาณตนของทหารรักษาพระองค์

- วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระบรมมหาราชวัง ในการพระราชทานภัตตาหารพระภิกษุ มีการถวายพระธรรมเทศนามงคลวิเศษกถา

๒.๔ การถวายพระพรชัยมงคลในโอกาสต่าง ๆ

(๑) ลงนามถวายพระพรเนื่องในวันขึ้นปีใหม่

- วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมลงนามถวายพระพรชัยมงคลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ ณ พระบรมมหาราชวัง

(๒) ถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

- วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้า ฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ วันที่ ๒ เมษายน ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา

(๓) ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร

- วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมลงนามถวายพระพรชัยมงคลสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ ณ พระบรมมหาราชวัง และวังศุโขทัย

(๔) วันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

- วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมเข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อถวายพระพรชัยมงคลวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๑๒ สิงหาคม ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา

- วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมลงนามถวายพระพรสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ พระบรมมหาราชวัง

ภาพกิจกรรม

โครงการและกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

นายชัช ชลวร ประธานศาลรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ปลูกป่าชายเลนและอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ณ ฐานทัพเรือสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยดำเนินการปลูกป่าชายเลน (พันธุ์ไม้โกงกาง) ณ อ่าวทุ่งโปรง กองพันลาดตระเวน หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน และปล่อยพันธุ์เต่าทะเล ณ หน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔











ภาพกิจกรรม







ฯพณฯ นายอรรถนิติ ดิษฐอำนาจ องคมนตรี เป็นประธานกล่าวเปิดงานและปาฐกถาพิเศษในหัวข้อ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการทรงใช้พระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญ” โดยมี นายชัช ชลวร ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หัวหน้าหน่วยงานของหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมและความมั่นคง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐจากหน่วยงานต่าง ๆ อธิการบดีและคณบดีคณะนิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นักศึกษา และสื่อมวลชน เข้าร่วมรับฟังการปาฐกถาพิเศษ และการอภิปรายเรื่อง “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” โดย ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัศวโรจน์ ศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ ดำเนินรายการโดย ดร.เชาวนะ ไตรมาศ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๔ ณ โรงแรมรามา การ์เด้นส์ กรุงเทพมหานคร

ภาพกิจกรรม

พระราชพิธี รัฐพิธี และกิจกรรมสำคัญของประเทศ



วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๔ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเข้าร่วมรัฐพิธีวางพานพุ่มถวายสักการะ ณ พระปฐมบรมราชานุสรณ์



วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมรัฐพิธีวางพานพุ่มถวายราชสักการะเนื่องในวันที่ระลึกวันคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์

ภาพกิจกรรม



วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมรัฐพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะ เนื่องในวันที่ระลึกวันคล้ายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ อาคารรัฐสภา



วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๔ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมรัฐพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะ เนื่องในวันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร ณ พระบรมราชานุสาวรีย์ ลานพระวิหารหลวง วัดสุทัศนเทพวราราม

ภาพกิจกรรม



วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๔ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมรัฐพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะ ณ พระบรมราชานุสาวรีย์พระบรมรูปทรงม้า ลานพระราชวังดุสิต



วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมรัฐพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะ ณ พระบรมราชานุสรณ์ สวนลุมพินี



วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมรัฐพิธีวางพานพุ่มถวายราชสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ เนื่องในวันปราบดาภิเษก

ภาพกิจกรรม





วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมลงนามถวายพระพรชัยมงคลสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ ณ พระบรมมหาราชวัง และวังศุโขทัย



นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมบันทึกเทปโทรทัศน์ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ เมื่อวันพุธที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ณ สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (ช่อง ๑๑) กรมประชาสัมพันธ์

ภาพกิจกรรม

การเสริมสร้างการเรียนรู้และประชาสัมพันธ์ศาลรัฐธรรมนูญ



การจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ ในงานมหกรรมวิชาการ ๑๒๕ ปี อัสสัมชัญ ณ อัสสัมชัญ บางรัก เมื่อวันที่ ๒๑ - ๒๒ มกราคม ๒๕๕๔



การจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญร่วมกับผู้ตรวจการแผ่นดินพบประชาชนในส่วนภูมิภาค ในงาน “ผู้ตรวจการแผ่นดินและองค์กรตามรัฐธรรมนูญพบประชาชนจังหวัดระยอง” เมื่อวันที่ ๒๒ - ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๔



การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ และองค์กรตามรัฐธรรมนูญแก่ประชาชนในระดับจังหวัด ณ จังหวัดสงขลา ในวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๔

ภาพกิจกรรม







การสัมมนาศาลรัฐธรรมนูญพบประชาชนในภูมิภาค ณ จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด ระหว่างวันที่ ๒๔ - ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

การสัมมนาศาลรัฐธรรมนูญพบสื่อมวลชน ณ จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๔



ภาพกิจกรรม



วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ คณะตุลาการศาลปกครองชั้นต้น ผู้เข้ารับตำแหน่งใหม่ รุ่นที่ ๗ เข้าศึกษาดูงานศาลรัฐธรรมนูญ



วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๔ คณะอาจารย์ และนักศึกษาภาควิชารัฐศาสตร์ สาขาวิชาเอกการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เข้าศึกษาดูงานศาลรัฐธรรมนูญ

ภาพกิจกรรม



วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๔ คณะอาจารย์ และนักศึกษาระดับปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เข้าศึกษาดูงานศาลรัฐธรรมนูญ



วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๔ ชมรมเสรีชน คนประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เข้าศึกษาดูงานศาลรัฐธรรมนูญ

ภาพกิจกรรม



วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๔ คณะอาจารย์ และนักศึกษาบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เข้าศึกษาดูงานศาลรัฐธรรมนูญ



วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๔ คณะอาจารย์ และนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี ศูนย์ศึกษาเชียงใหม่ เข้าศึกษาดูงานศาลรัฐธรรมนูญ



วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ผู้พิพากษาและข้าราชการในศาลอุทธรณ์ภาค ๙ เข้าศึกษาดูงานศาลรัฐธรรมนูญ

ภาพกิจกรรม



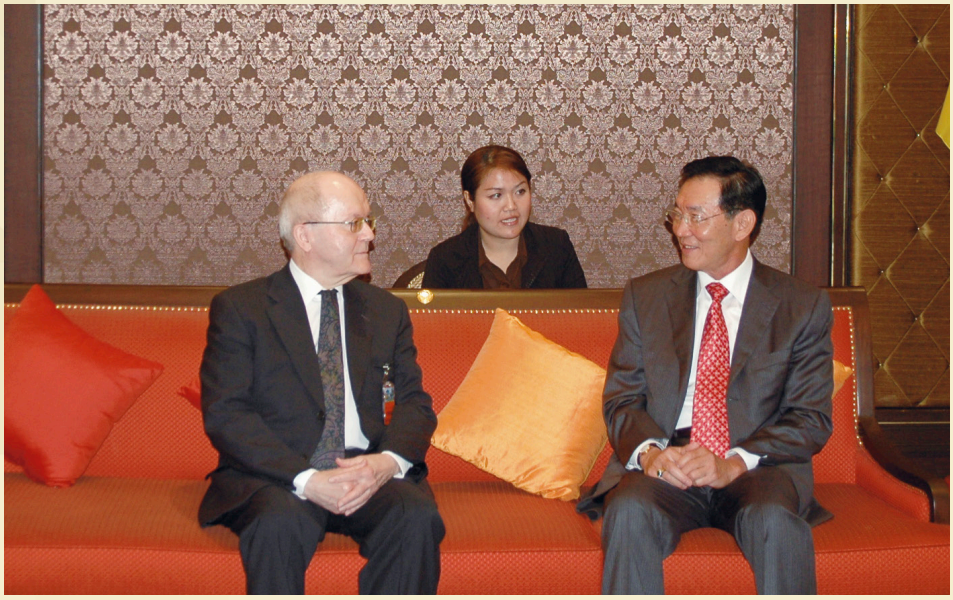
วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๔ บรรณารักษ์และนักวิชาการคอมพิวเตอร์จากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และบรรณารักษ์จากหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศึกษาดูงานศาลรัฐธรรมนูญ



วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ คณะตุลาการศาลปกครองชั้นต้น ผู้เข้ารับตำแหน่งใหม่ รุ่นที่ ๘ และเจ้าหน้าที่เข้าศึกษาดูงานศาลรัฐธรรมนูญ

ภาพกิจกรรม

การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรต่างประเทศ





นายชัช ชลวร ประธานศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมด้วยคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ให้การต้อนรับ Prof. Dr. Siegfried Broß อาจารย์มหาวิทยาลัย Albert-Ludwigs และอดีตตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เมื่อวันพุธที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๔

ภาพกิจกรรม





นายเฉลิมพล เอกอุรุ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เป็นหัวหน้าคณะให้การต้อนรับ H.Sunardi Ayub, SH รองประธานคณะกรรมาธิการกฎหมาย สภาผู้แทนราษฎรอินโดนีเซียและคณะ เมื่อวันจันทร์ที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๔

ภาพกิจกรรม

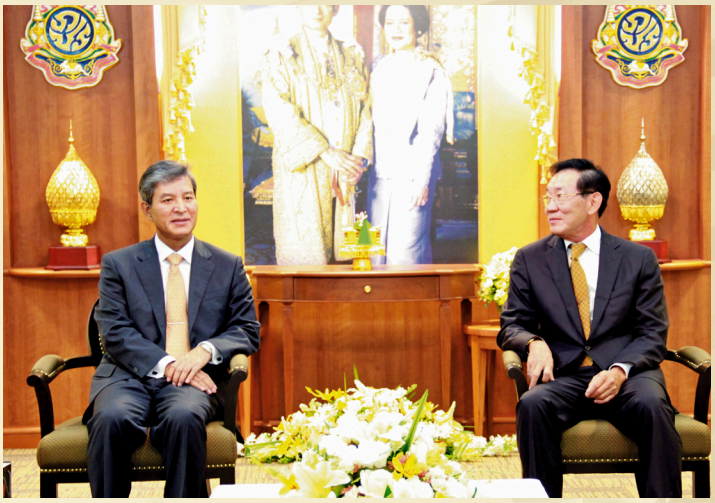


นายเฉลิมพล เอกอุรุ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้การต้อนรับผู้อำนวยการฝ่ายต่างประเทศของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีและคณะ เมื่อวันอังคารที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔



นายเชาวนะ ไตรมาศ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ให้การต้อนรับ นายเคลาส์ เพเทอร์ ฮิลล์ (Clauspeter Hill) ผู้แทนองค์กรมูลนิธิคอนราด อาเดนาวร์ เมื่อวันอังคารที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔

ภาพกิจกรรม





นายชัช ชลวร ประธานศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ให้การต้อนรับ ฯพณฯ นายจอง แฮ-มุน (H.E. Mr. Chung Hae-moon) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐเกาหลีประจำประเทศไทย เมื่อวันอังคารที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๔

นายจรัญ ภักดีธนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้การต้อนรับคณะผู้พิพากษาศาลของสาธารณรัฐภูฏาน เมื่อวันอังคารที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔



ภาพกิจกรรม





นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมด้วยคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้การต้อนรับ ฯพณฯ นายอิม แจ-ฮง (H.E. Mr. Lim Jae-hong) เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐเกาหลีประจำประเทศไทย เมื่อวันจันทร์ที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๔



นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมด้วยคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้การต้อนรับ ฯพณฯ นายฮาเวียร์ เบกเกอร์ มาร์แชล (H.E. Mr. Javier Becker Marshall) เอกอัครราชทูตวิสามัญผู้มีอำนาจเต็มแห่งสาธารณรัฐชิลีประจำประเทศไทย เนื่องในโอกาสเข้าเยี่ยมคารวะประธานศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔

ภาพกิจกรรม

การเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ





นายชัช ชลวร ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโลก และศึกษาดูงาน ณ สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิลและสาธารณรัฐโปรตุเกส เมื่อวันที่ ๑๒ - ๒๓ มกราคม ๒๕๕๔

ภาพกิจกรรม





นายชัช ชลวร ประธานศาลรัฐธรรมนูญ นายเฉลิมพล เอกอุรุ นายจรัญ ภักดีธนากุล นายนุรักษ์ มาประณีต และนายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการสมาชิกของสมาคมศาลรัฐธรรมนูญและสถาบันเทียบเท่าแห่งเอเชีย ร่วมกับประธานสมาคมศาลรัฐธรรมนูญและสถาบันเทียบเท่าแห่งเอเชียและประธานศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลี และกรรมการบริหารสมาคมศาลรัฐธรรมนูญและสถาบันเทียบเท่าแห่งเอเชียและผู้นำของศาลรัฐธรรมนูญและสถาบันเทียบเท่าแห่งเอเชีย เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี

ภาพกิจกรรม





นายชัช ชลวร ประธานศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมด้วยนายเฉลิมพล เอกอุรุ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เข้าร่วมการประชุมนานาชาติ เรื่อง “รัฐประชาธิปไตยทางรัฐธรรมนูญ” ในโอกาสครบรอบ ๘ ปี ของศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ณ กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ ๑๐ - ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๔





ส่วนที่ ๒

รายงานของผู้สอบบัญชี และงบการเงิน



รายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานการเงิน
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔
และ ๒๕๕๓

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2554 และ 2553 งบรายได้และค่าใช้จ่าย และงบกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของแต่ละปีของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งผู้บริหารของสำนักงานฯ เป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลในรายงานการเงินเหล่านี้ ส่วนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่อรายงานการเงินดังกล่าวจากผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไป ซึ่งกำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินต้องวางแผนและปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างมีเหตุผลว่ารายงานการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการทดสอบหลักฐานประกอบรายการทั้งที่เป็นจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลในรายงานการเงิน การประเมินความเหมาะสมของหลักการบัญชีที่สำนักงานฯ ใช้และประมาณการเกี่ยวกับรายการทางการเงินที่เป็นสาระสำคัญซึ่งผู้บริหารของสำนักงานฯ เป็นผู้จัดทำขึ้น ตลอดจนการประเมินถึงความเหมาะสมของการแสดงรายการที่นำเสนอในรายงานการเงินโดยรวม สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเชื่อว่าการตรวจสอบดังกล่าวให้ข้อสรุปที่เป็นเกณฑ์อย่างเหมาะสมในการแสดงความเห็นของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่ารายงานการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2554 และ 2553 ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของแต่ละปีของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญโดยถูกต้องตามที่ควร ในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่กระทรวงการคลังกำหนด

(นางสุกัญญา ปรีชา)
ผู้อำนวยการสำนัก

(นางนันทกา ตันสกุล)
ผู้อำนวยการกลุ่ม

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
Office of the Auditor General
วันที่ 29 ธันวาคม 2554

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2554 และ 2553

หน่วย : บาท

	หมายเหตุ	2554	2553
สินทรัพย์			
สินทรัพย์หมุนเวียน			
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	3	286,556,240.32	259,349,001.33
ลูกหนี้ระยะสั้น		1,770,865.00	1,742,609.40
วัสดุคงเหลือ		408,727.41	489,900.01
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	4	1,784,070.88	1,570,391.98
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		**290,519,903.61**	**263,151,902.72**
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ สุทธิ	5	84,422,567.25	62,786,907.38
สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน สุทธิ	6	1,566,667.89	2,020,832.90
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		**85,989,235.14**	**64,807,740.28**
รวมสินทรัพย์		**376,509,138.75**	**327,959,643.00**
หนี้สิน			
หนี้สินหมุนเวียน			
เจ้าหนี้	7	5,102,780.53	10,692,921.50
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	8	23,860,695.63	14,577,001.02
รายได้แผ่นดินรอนำส่งคลัง		22,488.00	-
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	9	582,401.25	543,962.86
รวมหนี้สินหมุนเวียน		**29,568,365.41**	**25,813,885.38**
รวมหนี้สิน		**29,568,365.41**	**25,813,885.38**
สินทรัพย์สุทธิ		**346,940,773.34**	**302,145,757.62**
สินทรัพย์สุทธิ			
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม	10	346,940,773.34	302,145,757.62
รวมสินทรัพย์สุทธิ		**346,940,773.34**	**302,145,757.62**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

(นายสุทธิรักษ์ ทรงศิวิไล)
ผู้อำนวยการสำนักอำนวยกิจการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายเชาวนะ ไตรมาศ)
เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

งบรายได้และค่าใช้จ่าย

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2554 และ 2553

หน่วย : บาท

	หมายเหตุ	2554	2553
รายได้จากการดำเนินงาน			
รายได้จากรัฐบาล			
รายได้จากเงินงบประมาณ	11	215,546,433.41	185,518,255.56
รวมรายได้จากการดำเนินงาน		**215,546,433.41**	**185,518,255.56**
ค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน			
ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร	12	89,241,707.68	82,227,092.09
ค่าบำเหน็จบำนาญ		1,177,796.28	996,684.84
ค่าตอบแทน ค่าใช้สอยและค่าวัสดุ	13	33,746,742.45	38,366,192.84
ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม		15,298,906.43	1,364,322.10
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง		4,764,925.58	1,503,443.59
ค่าสาธารณูปโภค	14	12,431,373.27	14,280,192.34
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	15	15,166,626.45	18,241,990.46
รวมค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน		**171,828,078.14**	**156,979,918.26**
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน		**43,718,355.27**	**28,538,337.30**
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกิดจากการดำเนินงาน			
(ขาดทุน) จากการจำหน่ายสินทรัพย์		(4.00)	-
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ		**43,718,351.27**	**28,538,337.30**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

งบกระแสเงินสด

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2554 และ 2553

หน่วย : บาท

	2554	2553
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน		
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ	43,718,351.27	28,538,337.30
ปรับ กระทบยอดเป็นกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน		
ค่าเสื่อมราคาครุภัณฑ์	14,456,603.45	17,600,458.86
ค่าตัดจำหน่าย	710,023.00	641,531.60
ขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์	4.00	-
ลดลง (เพิ่มขึ้น) ในลูกหนี้เงินยืมทดรองราชการ	(28,255.60)	668,599.00
ลดลง (เพิ่มขึ้น) ในวัสดุสำนักงานคงเหลือ	81,172.60	(161,210.97)
ลดลง (เพิ่มขึ้น) ในสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	(225,051.45)	923,160.97
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในเจ้าหนี้	(5,590,140.97)	7,461,423.55
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	9,283,694.61	9,689,423.59
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในรายได้แผ่นดินรอนำส่งคลัง	22,488.00	-
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในหนี้สินหมุนเวียนอื่น	38,438.39	22,147.19
เพิ่มขึ้น (ลดลง) ในการปรับปรุงรายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสะสม	(10,130.00)	(175,980.63)
เงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน	**62,457,197.30**	**65,207,890.46**
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน		
เงินสดจ่ายเพื่อจัดซื้อที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	(35,249,958.31)	(47,398,549.73)
เงินสดสุทธิจากกิจกรรมลงทุน	**(35,249,958.31)**	**(47,398,549.73)**
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้นสุทธิ	**27,207,238.99**	**17,809,340.73**
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดคงเหลือ ณ วันต้นงวด	**259,349,001.33**	**241,539,660.60**
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดคงเหลือ ณ วันปลายงวด	**286,556,240.32**	**259,349,001.33**

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
หมายเหตุประกอบงบการเงิน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2554 และ 2553

1. ข้อมูลทั่วไป

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2542 เป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ได้รับจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดินเป็นเงินอุดหนุนจากรัฐบาล มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. รับผิดชอบงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ
2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูล คำสั่งและคำวินิจฉัยต่างๆ เกี่ยวกับงานของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
3. สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่กิจการของศาลรัฐธรรมนูญ
4. ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตั้งอยู่ที่ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ชั้น 1-9 เลขที่ 120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

2. สรุปนโยบายทางการบัญชีที่สำคัญ

2.1 หลักเกณฑ์ในการจัดทำงบการเงิน

- งบการเงินนี้จัดทำขึ้นตามเกณฑ์คงค้าง โดยเป็นไปตามข้อกำหนดในหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ฉบับที่ 2 ตามประกาศกระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2546
- การจัดประเภทและการแสดงรายการในงบการเงิน ถือปฏิบัติตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค 0423.2/ว 410 ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน 2551 เรื่อง รูปแบบรายงานการเงินของหน่วยงานภาครัฐ
- รอบระยะเวลาบัญชี เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม สิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน ของปีถัดไป

2.2 หน่วยงานที่เสนอรายงาน คือ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

2.3 การรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย

- รายได้เงินอุดหนุนรับจากรัฐบาล รับรู้เมื่อได้รับโอนเงินงบประมาณตามที่ขอเบิก
- รายได้เงินงบประมาณรายจ่ายงบกลาง รับรู้เป็นรายได้เงินงบประมาณงบกลางเมื่อได้รับโอนเงินตามที่ขอเบิก และค่ารักษาพยาบาลตามจำนวนเงินที่มีการเบิกจ่ายตรง
- รายได้แผ่นดิน รับรู้เมื่อเกิดรายได้ ณ วันที่จัดทำรายงานจะปิดบัญชีรายได้แผ่นดินและบัญชีรายได้แผ่นดินนำส่งคลังไปเข้าบัญชีรายได้แผ่นดินรอนำส่งคลัง เพื่อแสดงภาระผูกพันที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะต้องนำส่งคลัง
- ค่าใช้จ่าย รับรู้และบันทึกบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง คือ บันทึกรายการค่าใช้จ่ายเมื่อมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น

2.4 วัสดุคงเหลือ รับรู้ตามราคาทุน และตีราคาวัสดุคงเหลือโดยวิธีเข้าก่อน-ออกก่อน (FIFO)

2.5 ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์

- ส่วนปรับปรุงอาคาร แสดงในราคาทุนหักค่าเสื่อมราคาสะสม
- อุปกรณ์ แสดงในราคาทุนหักค่าเสื่อมราคาสะสม ดังนี้

อุปกรณ์ที่ได้มาก่อนปีงบประมาณ 2546 บันทึกเฉพาะที่มีมูลค่าตั้งแต่ 30,000 บาท ขึ้นไป

อุปกรณ์ที่ได้มาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 เป็นต้นไป บันทึกเฉพาะที่มีมูลค่าตั้งแต่ 5,000 บาท ขึ้นไป ตามหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่กระทรวงการคลังกำหนด

ค่าเสื่อมราคาคำนวณจากราคาทุนของสินทรัพย์โดยวิธีเส้นตรง ตามอายุการใช้งานโดยประมาณของสินทรัพย์ ตามหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ดังนี้

ประเภทสินทรัพย์	อายุการใช้งาน (ปี)	อัตราร้อยละ
ส่วนปรับปรุงอาคาร	20	5
ครุภัณฑ์สำนักงาน	8	12.50
ครุภัณฑ์ยานพาหนะประจำตำแหน่ง	6	16.67
ครุภัณฑ์ยานพาหนะสำนักงาน	5	20
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ	5	20
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	5	20
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	5	20
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว	5	20
โทรศัพท์เคลื่อนที่	3	33.33

2.6 สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน

สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน ได้แก่ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ จะรับรู้ตามราคาทุนและบันทึกค่าตัดจำหน่ายสะสมเพื่อนำไปหักออกจากราคาทุนสินทรัพย์เพื่อให้ได้มูลค่าสุทธิตามบัญชี การคำนวณค่าตัดจำหน่ายโดยวิธีเส้นตรงในอัตราร้อยละ 20

3. เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

หน่วย : บาท

	2554	**2553**
เงินสด	567.00	15,792.00
เงินฝากสถาบันการเงิน	286,555,673.32	259,333,209.33
รวม	**286,556,240.32**	**259,349,001.33**

4. สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น

หน่วย : บาท

	2554	2553
ค่าประกันภัยจ่ายล่วงหน้า	836,361.23	917,187.58
ค่างานวิจัยจ่ายล่วงหน้า	700,000.00	540,000.00
ค่าบริการจ่ายล่วงหน้า	247,709.65	113,204.40
รวม	**1,784,070.88**	**1,570,391.98**

5. ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ สุทธิ

หน่วย : บาท

	2554	2553
ส่วนปรับปรุงอาคาร	1,481,568.00	1,481,568.00
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	(776,683.00)	(698,362.00)
ส่วนปรับปรุงอาคาร สุทธิ	704,885.00	783,206.00
อุปกรณ์	167,331,018.71	140,856,919.39
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	(83,613,336.46)	(78,853,218.01)
อุปกรณ์ สุทธิ	83,717,682.25	62,003,701.38
รวมที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ สุทธิ	**84,422,567.25**	**62,786,907.38**

6. สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน สุทธิ

หน่วย : บาท

	2554	2553
โปรแกรมคอมพิวเตอร์	3,901,363.97	3,691,514.98
หัก ค่าตัดจำหน่ายสะสม	(2,334,696.08)	(1,670,682.08)
โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สุทธิ	**1,566,667.89**	**2,020,832.90**

7. เจ้าหนี้

หน่วย : บาท

	2554	2553
เจ้าหนี้ค่าซื้อสินค้าและบริการ	3,237,241.78	10,497,325.50
เจ้าหนี้ค่าซื้อสินค้าและบริการหน่วยงานราชการ	1,865,538.75	195,596.00
รวม	**5,102,780.53**	**10,692,921.50**

8. ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย

หน่วย : บาท

	2554	2553
ค่าสาธารณูปโภค	23,339,564.34	13,908,372.21
ค่าใช้จ่ายอื่น	521,131.29	668,628.81
รวม	**23,860,695.63**	**14,577,001.02**

9. หนี้สินหมุนเวียนอื่น

หน่วย : บาท

	2554	2553
เงินประกันซองและเงินประกันสัญญา	147,689.00	146,471.00
เงินประกันผลงาน	35,000.00	27,000.00
เงินประกันสังคมส่วนของลูกจ้าง	1,093.45	3,139.00
ภาษีหัก ณ ที่จ่าย	398,618.80	367,352.86
รวม	**582,401.25**	**543,962.86**

10. รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม

หน่วย : บาท

	2554	2553
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสมต้นงวด	302,145,757.62	273,489,696.95
บวก รายการปรับปรุงปีก่อน	1,076,664.45	117,723.37
	303,222,422.07	273,607,420.32
บวก รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายในงวด	43,718,351.27	28,538,337.30
รายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสมปลายงวด	**346,940,773.34**	**302,145,757.62**

11. รายได้จากเงินงบประมาณ

หน่วย : บาท

	2554	2553
งบรายจ่ายอื่น		
ค่าใช้จ่ายบุคลากร	98,196,800.00	88,156,600.00
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	101,756,800.00	92,923,000.00
ค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	8,997,200.00	1,328,400.00
งบกลาง	6,595,633.41	3,110,255.56
รวม	**215,546,433.41**	**185,518,255.56**

12. ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร

หน่วย : บาท

	2554	2553
เงินเดือน	58,692,857.20	55,934,600.26
เงินประจำตำแหน่ง	9,025,514.94	8,401,025.81
ค่าจ้าง	2,882,382.67	2,756,643.23
เงินตอบแทนเต็มขั้น	22,316.26	9,384.00
ค่าครองชีพ	252,432.48	323,823.20
เงินเพิ่มพิเศษ	11,855,831.12	11,637,930.71
ค่าใช้จ่ายสวัสดิการ	6,510,373.01	3,163,684.88
รวม	**89,241,707.68**	**82,227,092.09**

13. ค่าตอบแทน ค่าใช้สอยและค่าวัสดุ

หน่วย : บาท

	2554	2553
ค่าตอบแทน	6,165,092.76	7,222,543.54
ค่าใช้สอย	5,562,428.80	7,715,393.25
วัสดุใช้ไป	4,156,449.40	3,501,340.11
ค่าจ้างเหมาบริการ	15,089,524.66	14,172,038.14
ค่าใช้จ่ายงานวิจัย	1,200,000.00	3,000,000.00
ค่าครุภัณฑ์มูลค่าต่ำกว่าเกณฑ์	245,376.83	1,816,392.30
ค่าโฆษณาและประชาสัมพันธ์	1,327,870.00	938,485.50
รวม	**33,746,742.45**	**38,366,192.84**

14. ค่าสาธารณูปโภค

หน่วย : บาท

	2554	2553
ค่าไฟฟ้า	10,416,998.71	11,417,751.31
ค่าน้ำประปา	154,600.79	228,264.00
ค่าโทรศัพท์	1,115,331.06	1,145,556.69
ค่าสื่อสาร (Internet)	607,533.71	1,334,972.34
ค่าไปรษณีย์ และอื่น ๆ	136,909.00	153,648.00
รวม	**12,431,373.27**	**14,280,192.34**

15. ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย

หน่วย : บาท

	2554	2553
ค่าเสื่อมราคา		
ส่วนปรับปรุงอาคาร	78,321.00	78,321.00
ครุภัณฑ์สำนักงาน	577,779.00	523,822.14
ครุภัณฑ์ยานพาหนะ	5,338,156.00	10,931,628.00
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ	2,212,744.00	389,217.00
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	1,713,774.25	2,508,013.00
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	4,143,722.20	3,035,097.50
ครุภัณฑ์งานบ้านงานครัว	45,977.00	41,516.00
โทรศัพท์เคลื่อนที่	346,130.00	92,844.22
รวม	**14,456,603.45**	**17,600,458.86**
ค่าตัดจำหน่าย		
โปรแกรมคอมพิวเตอร์	710,023.00	641,531.60
	15,166,626.45	**18,241,990.46**

16. รายงานฐานะเงินงบประมาณรายจ่ายปีปัจจุบัน

หน่วย : บาท

รายการ	งบสุทธิ	การสำรองเงิน	ใบสั่งซื้อ/สัญญา	เบิกจ่าย	คงเหลือ
แผนงบประมาณ					
สนับสนุนการดำเนินงานของรัฐสภา					
ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ					
งบรายจ่ายอื่น					
เป็นค่าใช้จ่ายบุคลากร	98,196,800.00	-	-	98,196,800.00	-
เป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	101,756,800.00	-	-	101,756,800.00	-
เป็นค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	8,997,200.00	-	-	8,997,200.00	-
รวม	**208,950,800.00**	**-**	**-**	**208,950,800.00**	**-**

17. รายงานรายได้แผ่นดิน

	หน่วย : บาท 2554
รายได้แผ่นดิน	
ค่าขายครุภัณฑ์	1,906,066.00
ค่าธรรมเนียม	36,543.00
ค่าปรับ	255,295.18
ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	1,008,569.80
เงินเหลือจ่ายปีเก่าส่งคืน	40,562.00
รายได้เบ็ดเตล็ด	4,416.00
รวม	3,251,451.98
รายได้แผ่นดินนำส่งคลัง	3,228,963.98
รายได้แผ่นดินรอนำส่งคลัง	**22,488.00**

18. ภาระผูกพัน

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ มีภาระผูกพันที่ต้องชำระเงินให้เจ้าหนี้หรือผู้รับจ้างตามสัญญาจ้างเพื่อดำเนินงานต่าง ๆ ของสำนักงานฯ ที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระเงิน รวม 11 สัญญา จำนวนเงิน 8,035,201.69 บาท

19. อื่น ๆ

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2547 ให้กระทรวงการคลังจัดตั้งบริษัท ธนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์ จำกัด (ธพส.) มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ ทำหน้าที่ก่อสร้างและบริหารโครงการศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ถนนแจ้งวัฒนะ และบริการจัดการทรัพย์สินอื่นของรัฐ ตามนโยบายรัฐบาล และให้กรมธนารักษ์ตั้งงบประมาณเพื่อชำระค่าเช่าพื้นที่สำนักงาน ค่าจัดหาเฟอร์นิเจอร์แทนทุกหน่วยงานในศูนย์ราชการฯ โดยรัฐสนับสนุนงบประมาณค่าเช่าพื้นที่สำนักงานตลอดอายุสัญญาเช่า 30 ปี และค่าจัดหาเฟอร์นิเจอร์ โดยทยอยจ่ายเป็นเวลา 5 ปี และเป็นผู้ทำนิติกรรมใด ๆ เกี่ยวกับการเช่าพื้นที่ในโครงการศูนย์ราชการฯ แทนทุกหน่วยงาน

ศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ได้ย้ายที่ทำการจากเดิม (เลขที่ 326 ถนนจักรเพชร แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร) มาปฏิบัติงานที่ศูนย์ราชการฯ ตั้งแต่วันที่ 13 กรกฎาคม 2552 โดยกรมธนารักษ์ได้จัดให้ศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ (อาคาร A) ชั้น 1-9 จำนวนเนื้อที่ 17,150 ตารางเมตร ปัจจุบันสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญยังมิได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงระหว่างกันกับกรมธนารักษ์

คณะทำงานจัดทำ
“รายงานประจำปีศาลรัฐธรรมนูญประจำปี ๒๕๕๔”

ที่ปรึกษา

๑.	นายเชาวนะ ไตรมาศ	เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
๒.	นายสนิท จรอนันต์	ที่ปรึกษาสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

คณะทำงาน

๑.	นายปัญญา อุดชาชน	รองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
๒.	นางพรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์	รองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
๓.	นายสาโรช โชติพันธุ์	ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ
๔.	นายธีรพงษ์ ธิติธางกูร	ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร
๕.	นางฉัตรแก้ว เลิศไพฑูรย์	ผู้อำนวยการกลุ่มงานสัมมนาและเผยแพร่กฎหมายรัฐธรรมนูญ รักษาราชการแทนผู้อำนวยการสำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ
๖.	นายนนท์นิพัทธ์ โพธิ์เดชธำรง	รักษาราชการแทน ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง
๗.	นายชวลิต ศรีโฉมงาม	รักษาราชการแทน ผู้อำนวยการสำนักคดี ๕
๘.	นายชาญฉกรรจ์ วีระขจร	ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและประชาสัมพันธ์
๙.	นายมนตรี กนกวารี	ผู้เชี่ยวชาญด้านคดีและวิชาการ รักษาราชการแทน ผู้อำนวยการสถาบันรัฐธรรมนูญ
๑๐.	นายบุญเสริม นาคสาร	รักษาการแทน ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาระบบบริหาร
๑๑.	นางพรพิมล นิลทจันทร์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๘ รักษาราชการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มงานคลังและพัสดุ
๑๒.	นายธนวินท์ ณ เชียงใหม่	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๘ รักษาราชการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มงานประชาสัมพันธ์
๑๓.	นายเฉลิมวุฒิ รัตนารังสรรค์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๘ รักษาราชการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบายและยุทธศาสตร์
๑๔.	นางสาวนฤมล รัตนทากูล	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๗
๑๕.	นางสาวณัฐชนก ลิกขะไชย	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๗
๑๖.	นางขมาภรณ์ บุญคุ้มฉิม	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๖

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์

๑๒๐ หมู่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพ ๑๐๒๑๐
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๗๗๗๗ โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๒๒
www.constitutionalcourt.or.th